

**ĐẠI HỌC HUẾ
TRƯỜNG ĐẠI HỌC Y DƯỢC**

NGUYỄN MINH TÂM

**NGHIÊN CỨU
NỒNG ĐỘ HOMOCYSTEIN MÁU VÀ
HIỆU QUẢ ĐIỀU TRỊ TĂNG HOMOCYSTEIN
Ở NGƯỜI CAO TUỔI TĂNG HUYẾT ÁP**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ Y HỌC

Chuyên ngành: NỘI KHOA

Mã số: 9 72 01 07

**Người hướng dẫn khoa học:
PGS.TS. LÊ THỊ BÍCH THUẬN**

NĂM 2020

Lời Cảm Ơn

Tôi xin trân trọng bày tỏ lòng biết ơn đến: Ban Giám đốc, Ban Đào tạo Đại học Huế; Ban Giám hiệu, Phòng Đào tạo sau đại học Trường Đại học Y Dược Huế; Ban Chủ nhiệm cùng quý thầy cô, anh chị đồng nghiệp Bộ môn Nội; Ban Giám đốc, Phòng Tổ chức cán bộ Sở Y tế tỉnh Tiền Giang; Ban Giám đốc, lãnh đạo, bác sĩ, y sĩ, điều dưỡng, kỹ thuật viên tại các khoa lâm sàng, xét nghiệm, chẩn đoán hình ảnh và Phòng Kế hoạch tổng hợp Bệnh viện đa khoa trung tâm Tiền Giang; Ban Giám đốc, Khoa Xét nghiệm Trung tâm chẩn đoán y khoa Hòa Hảo TP. Hồ Chí Minh; Tập thể lãnh đạo và nhân viên các trạm y tế xã có đối tượng tham gia nghiên cứu ... đã tận tình giúp đỡ, tạo mọi điều kiện thuận lợi cho tôi trong suốt quá trình học tập và thực hiện luận án này.

Tôi xin chân thành biết ơn sâu sắc đến: PGS.TS. Lê Thị Bích Thuận, người hướng dẫn trực tiếp của tôi, đã tận tình chỉ bảo, giúp đỡ và động viên tôi hoàn thành các học phần, chuyên đề tiến sĩ, thực hiện đề tài nghiên cứu, viết luận án và bảo vệ luận án; GS.TS.Huỳnh Văn Minh, GS.TS.Hoàng Khánh, GS.TS.Nguyễn Hải Thủy, PGS.TS.Nguyễn Anh Vũ, PGS.TS.Trần Văn Huy, PGS.TS.Hoàng Thị Thu Hương, PGS.TS.Nguyễn Thị Thúy Hằng, PGS.TS.Hoàng Anh Tiến, PGS.TS.Nguyễn Tá Đông, PGS.TS.Phạm Nguyễn Vinh, TS.Nguyễn Cửu Long, TS.Nguyễn Cửu Lợi, TS.Phù Thị Hoa,... đã tham gia hội đồng đánh giá các học phần, chuyên đề và luận án tiến sĩ cấp cơ sở, qua đó góp ý, chỉnh sửa, hướng dẫn và giúp đỡ tôi hoàn chỉnh luận án; Bác sĩ Nguyễn Bảo Toàn - Phó Trưởng khoa Xét nghiệm Trung tâm chẩn đoán y khoa Hòa Hảo thành phố Hồ Chí Minh đã tạo mọi điều kiện thuận lợi nhất để tôi thực hiện các xét nghiệm phục vụ đề tài luận án; Tất cả bệnh nhân và thân nhân bệnh nhân tham gia nghiên cứu đã nhiệt tình cộng tác và tuân thủ tốt các quy trình để tôi hoàn thành đề tài đạt mục tiêu và đúng tiến độ.

Cuối cùng, tôi xin bày tỏ lòng biết ơn vô hạn đến những người thân trong gia đình, đồng nghiệp và bạn bè thân hữu gần xa đã luôn sát cánh cùng tôi, gồng gánh công việc, ủng hộ vật chất lẫn tinh thần,... đây chính là nguồn động viên vô cùng quý báu giúp tôi vượt qua mọi khó khăn hoàn thành luận án.

Huế, ngày 06 tháng 03 năm 2020

Nguyễn Minh Tâm

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi, các số liệu, kết quả nêu trong luận án là trung thực và chưa từng được ai công bố trong bất kỳ một công trình nào khác, nếu có gì sai tôi xin chịu hoàn toàn trách nhiệm.

Tác giả luận án

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Nguyễn Minh Tâm', with a long horizontal stroke extending to the right.

Nguyễn Minh Tâm

BẢNG CHỮ VIẾT TẮT

ACC (American College of Cardiology)	: Trường môn tim mạch Hoa Kỳ
ADMA	: Asymmetric dimethyl arginine
AHA (American Heart Association)	: Hội tim mạch Hoa Kỳ
ASH (American Society of Hypertension)	: Hội tăng huyết áp Hoa Kỳ
BHS (british hypertension society)	: Hội tăng huyết áp Anh Quốc
CBS	: Cystathionin - beta synthase
CDC (Centers for Disease Control and Prevention)	: Trung tâm kiểm soát và phòng ngừa bệnh tật Hoa Kỳ
CHEP (Canadian Hypertension Education Progra)	: Chương trình Giáo dục Tăng huyết áp của Canada
CSE	: Cystathionine- γ lyase
ESC (European Society of Cardiology)	: Hiệp hội Tim mạch Châu Âu
ESH (European Society of Hypertension)	: Hiệp hội Tăng huyết áp Châu Âu
H ₂ S	: Hydrogen sulfide
HA	: Huyết áp
HATT	: Huyết áp tâm thu
HATTr	: Huyết áp tâm trương
HDL (high density lipoprotein)	: Lipoprotein tỉ trọng cao
HYVET	: The Hypertension in the Very Elderly Trial
iNOS	: Inducible nitric oxide synthase
ISH (International Society on Hypertension)	: Hiệp hội tăng huyết áp quốc tế

JNC (Joint National Committee)	: Liên ủy ban quốc gia
LDL (LDL - low density lipoprotein)	: Lipoprotein tỉ trọng thấp
MDRD (Modification of Diet in Renal Disease)	: Độ lọc cầu thận ước tính theo công thức tính MDRD
MMP	: Matrix metalloproteinase
MTHFR	: Methylenetetrahydrofolate Reductase
NAD(P)H	: Nicotinamide adenine dinucleotide phosphate
NHANES III (National Health and Nutrition Examination Survey III)	: Cuộc điều tra quốc gia về dinh dưỡng và sức khỏe lần thứ III
NICE	: Nation institute for health and care excellence
NO (Nitric oxide)	: Oxid nitơ
NOS	: Nitric oxide synthase
PLP	: Pyridoxal-5'-phosphate
RAA	: Renin-Angiotensin-Aldosterone
SHEP	: Systolic Hypertension in the Elderly Program
Syst-China	: Systolic Hypertension in China
Syst-Eur	: The Systolic Hypertension in Europe
THA	: Tăng huyết áp
VNHA	: Hội tim mạch Việt Nam
VSH	: Hội tăng huyết áp Việt Nam

MỤC LỤC

MỞ ĐẦU	1
1. Tính cấp thiết.....	1
2. Mục tiêu nghiên cứu.....	3
3. Ý nghĩa khoa học và thực tiễn.....	3
Chương 1. TỔNG QUAN	4
1.1. Đặc điểm tăng huyết áp ở người cao tuổi	4
1.2. Tổng quan homocystein	18
1.3. Vai trò của acid folic, vitamin B ₆ và vitamin B ₁₂ trong chuyển hóa homocystein.....	21
1.4. Vai trò của homocystein trong tăng huyết áp	25
1.5. Điều trị tăng homocystein máu ở bệnh nhân THA	32
1.6. Nghiên cứu liên quan đến đề tài.....	33
Chương 2. ĐỐI TƯỢNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	40
2.1. Đối tượng nghiên cứu.....	40
2.2. Phương pháp nghiên cứu.....	41
Chương 3. KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU	60
3.1. Một số đặc điểm chung	60
3.2. Nồng độ homocystein, vitamin B ₁₂ , acid folic máu.....	67
3.3. Mối liên quan giữa nồng độ homocystein máu và tỉ lệ tăng nồng độ homocystein máu với một số đặc điểm nhân trắc, lâm sàng và sinh hóa máu	78
3.4. Hiệu quả điều trị tăng homocystein máu bằng phối hợp thuốc acid folic, vitamin B ₆ và vitamin B ₁₂	87
Chương 4. BÀN LUẬN	90
4.1. Đặc điểm chung của đối tượng nghiên cứu	90
4.2. Nồng độ homocystein, vitamin B ₁₂ , acid folic máu.....	98

4.3. Mối liên quan giữa nồng độ homocystein máu và tỉ lệ tăng nồng độ homocystein máu với một số đặc điểm nhân trắc, lâm sàng và sinh hóa máu	110
4.4. Hiệu quả điều trị tăng homocystein	115
KẾT LUẬN	119
KIẾN NGHỊ	121
DANH MỤC CÁC CÔNG TRÌNH ĐÃ CÔNG BỐ LIÊN QUAN ĐẾN LUẬN ÁN	
TÀI LIỆU THAM KHẢO	
PHỤ LỤC	

DANH MỤC BẢNG

Bảng 1.1. Định nghĩa tăng huyết áp của các tổ chức.....	11
Bảng 1.2. Phân loại THA theo ACC/AHA 2017 và ESC/ESH (2018)	12
Bảng 1.3. Phân loại HA khi đo tại phòng khám theo VNHA/VSH (2018)....	13
Bảng 1.4. Huyết áp mục tiêu theo các khuyến cáo	14
Bảng 1.5. Khuyến cáo hạ HA ở người cao tuổi theo tình trạng lâm sàng	15
Bảng 1.6. Các nhóm thuốc ban đầu theo các nhóm tuổi.....	17
Bảng 2.1. Phân loại HA khi đo tại phòng khám theo VNHA/VSH (2015)....	44
Bảng 2.2. Tiêu chuẩn phân loại chỉ số khối cơ thể áp dụng cho người Châu Á theo tổ chức Y tế thế giới (WHO – 2002).....	46
Bảng 2.3. Tỷ suất chênh (OR: Odd Ratio).....	56
Bảng 3.1. Các phân nhóm trong nghiên cứu.....	60
Bảng 3.2. Đặc điểm nhân trắc của đối tượng nghiên cứu.....	62
Bảng 3.3. Đặc điểm tần số tim, huyết áp của đối tượng nghiên cứu	63
Bảng 3.4. Các chỉ số sinh hóa của đối tượng nghiên cứu	64
Bảng 3.5. Thời gian điều trị THA ở 3 phân nhóm có tăng huyết áp	65
Bảng 3.6. Sự tuân thủ điều trị THA ở 3 phân nhóm có tăng huyết áp.....	65
Bảng 3.7. Số loại thuốc bệnh nhân đang sử dụng ở 3 phân nhóm có tăng huyết áp.....	66
Bảng 3.8. Nồng độ homocystein máu và khoảng tứ phân vị	67
Bảng 3.9. Tỷ lệ tăng nồng độ homocystein máu	68
Bảng 3.10. Nồng độ homocystein máu theo giới tính	69
Bảng 3.11. Nồng độ homocystein máu theo nhóm tuổi.....	70
Bảng 3.12. Nồng độ homocystein máu theo BMI	70
Bảng 3.13. Nồng độ homocystein máu theo phân loại huyết áp	71
Bảng 3.14. Trung bình huyết áp tâm thu theo phân nhóm nồng độ homocystein ..	71
Bảng 3.15. Trung bình huyết áp tâm trương theo phân nhóm nồng độ homocystein	72

Bảng 3.16 . Huyết áp trung bình theo phân nhóm nồng độ homocystein	72
Bảng 3.17. Nồng độ homocystein máu theo nhóm áp lực mạch	73
Bảng 3.18. Nồng độ acid folic máu và phân nhóm nồng độ acid folic máu...	73
Bảng 3.19. Nồng độ Acid folic máu theo giới tính.....	74
Bảng 3.20. Nồng độ Acid folic theo nhóm tuổi.....	74
Bảng 3.21. Nồng độ Acid folic theo phân nhóm BMI.....	75
Bảng 3.22. Nồng độ Acid folic theo phân loại huyết áp.....	75
Bảng 3.23. Nồng độ vitamin B ₁₂ và phân nhóm nồng độ vitamin B ₁₂	76
Bảng 3.24. Nồng độ vitamin B ₁₂ theo giới tính	76
Bảng 3.25. Nồng độ Vitamin B ₁₂ theo nhóm tuổi.....	77
Bảng 3.26. Nồng độ Vitamin B ₁₂ theo nhóm BMI	77
Bảng 3.27. Nồng độ Vitamin B ₁₂ theo phân loại huyết áp	78
Bảng 3.28. Mối liên quan giữa nồng độ homocystein với tuổi và các chỉ số nhân trắc	78
Bảng 3.29. Mối liên quan giữa nồng độ homocystein với tần số tim và huyết áp	79
Bảng 3.30. Mối liên quan giữa nồng độ homocystein và các chỉ số sinh hóa ...	80
Bảng 3.31. Mối liên quan giữa nồng độ homocystein với acid folic và vitamin B ₁₂	81
Bảng 3.32. Mối liên quan giữa nồng độ homocystein với giới tính và phân độ huyết áp (mô hình hồi quy logistic đa biến)	83
Bảng 3.33. Các yếu tố liên quan đến nồng độ homocystein của đối tượng nghiên cứu (mô hình hồi quy tuyến tính đa biến)	83
Bảng 3.34. Mối tương quan giữa tỉ lệ tăng nồng độ homocystein với giới tính và nhóm tuổi	84
Bảng 3.35. Mối tương quan giữa tỉ lệ tăng nồng độ homocystein với BMI...	84
Bảng 3.36. Mối tương quan giữa tỉ lệ tăng nồng độ homocystein với nhịp tim và huyết áp.....	85

Bảng 3.37. Mối liên quan giữa tỉ lệ tăng nồng độ homocystein với độ lọc cầu thận ước tính theo MDRD.....	86
Bảng 3.38. Mối liên quan giữa tỉ lệ tăng nồng độ homocystein với các phân nhóm nồng độ acid folic và vitamin B ₁₂	86
Bảng 3.39. So sánh trung bình nồng độ homocystein máu trước và sau điều trị ở 3 phân nhóm có tăng homocystein.....	87
Bảng 3.40. So sánh hiệu số nồng độ homocystein trung bình trong máu trước và sau điều trị ở 3 phân nhóm có tăng homocystein.....	88
Bảng 3.41. So sánh tỉ lệ tăng nồng độ homocystein máu sau điều trị ở 3 nhóm nghiên cứu có tăng homocystein	89

DANH MỤC HÌNH

Hình 1.1. Các thành phần của HA và sự tải của tim.....	6
Hình 1.2. Tác động của cứng động mạch trung tâm trên áp lực mạch.	7
Hình 1.3. Áp lực mạch và chỉ sốAix.....	7
Hình 1.4. Sự thay đổi áp lực mạch trung tâm theo tuổi.	8
Hình 1.5. Cách phối hợp thuốc trong điều trị THA	17
Hình 1.6 . Cấu trúc phân tử của homocystein.....	18
Hình 1.7. Cấu trúc phân tử các dạng homocystein máu	19
Hình 1.8. Chuyển hoá homocystein ở gan	23
Hình 1.9. Công thức hóa học và cấu trúc phân tử của vitamin B ₆	23
Hình 1.10. Công thức hóa học và cấu trúc phân tử của vitamin B ₁₂	24
Hình 1.11. Công thức hóa học và cấu trúc phân tử của acid folic	25

DANH MỤC SƠ ĐỒ

Sơ đồ 1.1. Một số yếu tố liên quan đến kiểm soát HA làm ảnh hưởng đến phương trình cơ bản.....	5
Sơ đồ 1.2. Sơ đồ chuyển hóa homocystein và hình thành hydrogen sunfide nội sinh.....	26
Sơ đồ 1.3. A. Giảm oxy hóa và sự hình thành của nitrotyrosine bởi homocystein. B. Homocystein gây giảm thioredoxin và tăng sản xuất superoxide bằng cách tạo ra NAD(P)H oxidase.....	28
Sơ đồ 1.4. Homocystein gia tăng phóng thích Ca^{2+} nội bào và sản xuất chất nền ngoại bào dẫn đến co thắt và xơ cứng mạch máu.	30
Sơ đồ 1.5. Sơ đồ kích hoạt MMP homocystein, homocystein hóa protein và rối loạn chức năng nội mô gây tăng huyết áp	31
Sơ đồ 1.6. Sơ đồ mối quan hệ của tăng homocystein máu, giảm H_2S và điều chỉnh tăng angiotensin có thể phát triển tăng huyết áp.....	32
Sơ đồ 2.1. Các bước tiến hành nghiên cứu	59

DANH MỤC BIỂU ĐỒ

Biểu đồ 3.1. Phân bố giới tính.....	61
Biểu đồ 3.2. Phân bố nhóm tuổi.....	61
Biểu đồ 3.3. Tỷ lệ đạt huyết áp mục tiêu ở các phân nhóm không tăng homocystein có tăng homocystein.....	66
Biểu đồ 3.4. Phân bố tứ phân vị nồng độ homocystein máu	67
Biểu đồ 3.5. Phân bố tỷ lệ các nhóm nồng độ homocystein ở nhóm bệnh và nhóm chứng.....	68
Biểu đồ 3.6. Đường cong ROC xác định điểm cắt nồng độ homocystein.....	69
Biểu đồ 3.7. Mối tương quan giữa nồng độ homocystein và huyết áp tâm thu.....	79
Biểu đồ 3.8. Mối tương quan giữa nồng độ homocystein và áp lực mạch	80
Biểu đồ 3.9. Mối tương quan giữa nồng độ homocystein với creatinin.....	81
Biểu đồ 3.10. Mối tương quan giữa nồng độ homocystein với Acid folic	82
Biểu đồ 3.11. Mối tương quan giữa nồng độ homocystein và vitamin B ₁₂	82
Biểu đồ 3.12. So sánh trung bình nồng độ homocystein máu trước và sau điều trị ở 3 phân nhóm có tăng homocystein.....	87
Biểu đồ 3.13. So sánh trung bình hiệu số nồng độ homocystein máu trước và sau điều trị ở 3 nhóm nghiên cứu có tăng homocystein	88

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết

Tỉ lệ người cao tuổi trên thế giới ngày càng gia tăng [128], tỉ lệ người cao tuổi ở Việt Nam cũng không nằm ngoài xu hướng đó. Theo kết quả điều tra dân số của Tổng cục thống kê (2008), tỉ lệ người cao tuổi (từ 60 tuổi trở lên) ở Việt Nam chiếm 9,9%, dự báo tăng đột biến đạt 15,41% vào năm 2025 và 28,45% vào năm 2030 [28],[26]. Quá trình lão hóa làm tăng nguy cơ bệnh tật và tàn phế, do đó làm gia tăng gánh nặng cho toàn xã hội. Theo Trung tâm thống kê y tế quốc gia Hoa Kỳ (2006), tăng huyết áp là bệnh phổ biến nhất ở những người trên 65 tuổi, chiếm 44,6% ở nam và 51,1% ở nữ, bệnh tim mạch cũng là nguyên nhân gây tử vong hàng đầu với tỉ lệ 30,4% [28].

Các nghiên cứu dịch tễ học tăng huyết áp ở người cao tuổi tại Việt Nam gần đây cho thấy, tỉ lệ tăng huyết áp tại Hà Nội (2014) là 39% [13], tại Thừa Thiên Huế (2013) là 35,6% [1], tại Cần Thơ (2012) là 49,89% [11]. Người cao tuổi tăng huyết áp có thể có nhiều yếu tố nguy cơ tim mạch cùng tồn tại, bên cạnh những yếu tố nguy cơ truyền thống còn có những yếu tố nguy cơ tim mạch mới như: C-reactive protein, homocystein, fibrinogen, lipoprotein (a),...[53],[61],[140]. Mức tăng của homocystein trong máu có liên quan đến các bệnh lý tim mạch như: nhồi máu cơ tim, đột quỵ não, tăng huyết áp, bệnh mạch vành và xơ vữa động mạch [122]. Homocystein trong máu cao còn làm tăng các tác dụng có hại của các yếu tố nguy cơ tim mạch như: tăng huyết áp, hút thuốc lá, rối loạn chuyển hóa lipid và lipoprotein cũng như thúc đẩy quá trình viêm [54],[140].

Lim U. (2002) và Wu (2018) đã chứng minh có sự liên quan giữa mức tăng homocystein với tăng huyết áp tâm thu và tăng huyết áp tâm trương [89],[138]. Cứ tăng 5 μ mol/L homocystein ở nam sẽ làm tăng 0,7mmHg huyết áp tâm thu và 0,5mmHg huyết áp tâm trương, ở nữ mức tăng này cao hơn, tương ứng là 1,2 và 0,7mmHg [89]. Tăng nồng độ homocystein trong máu

cũng dẫn đến những rối loạn chuyển hóa, gây nên tổn thương các tế bào nội mô, rối loạn chức năng thành mạch và gây tăng huyết áp [41],[140],[144].

Nồng độ homocystein trong máu cao đã từng được xem như là một yếu tố nguy cơ độc lập của tử vong do bệnh tim mạch cũng như không do bệnh tim mạch. Khi nồng độ homocystein máu tăng thêm mỗi $5\mu\text{mol/l}$ sẽ làm gia tăng tỉ lệ tử vong chung 49%, tử vong do bệnh tim mạch 50% [64]. Để làm giảm nồng độ homocystein trong máu, nhiều tác giả cũng đã chứng minh có thể sử dụng những loại thuốc đơn giản và rẻ tiền như: acid folic (folat), pyridoxin hydroclorid (vitamin B₆) và cyanocobalamin (vitamin B₁₂) [47],[94].

Cho đến nay, đã có rất nhiều nghiên cứu về sinh bệnh học chứng minh vai trò của tăng nồng độ homocystein trong máu đối với bệnh lý tim mạch cũng như tăng huyết áp [45],[107],[142], tuy nhiên vẫn còn nhiều ý kiến tranh cãi về hiệu quả của điều trị giảm nồng độ homocystein máu đối với dự phòng các biến cố tim mạch. Một số thử nghiệm ngẫu nhiên đối chứng với cỡ mẫu lớn cho thấy điều trị giảm nồng độ homocystein máu không làm giảm các biến cố tim mạch [58],[95]. Tuy vậy cũng có những nghiên cứu cho thấy tăng nồng độ homocystein máu gây tăng huyết áp cũng như các biến cố tim mạch và điều trị giảm nồng độ homocystein máu làm giảm được huyết áp và các biến cố tim mạch trong dự phòng tiên phát [129],[138].

Nghiên cứu nồng độ homocystein trong máu ở người cao tuổi tăng huyết áp nhằm khảo sát mối liên quan giữa nồng độ homocystein máu với một số đặc điểm nhân trắc, lâm sàng, sinh hóa máu ... đồng thời đánh giá hiệu quả điều trị tăng homocystein máu bằng phối hợp các thuốc: acid folic, vitamin B₆ và vitamin B₁₂ nhằm góp phần cung cấp thêm những chứng cứ khoa học trong y học lâm sàng ở người cao tuổi tăng huyết áp là rất cần thiết. Chính vì vậy, chúng tôi tiến hành đề tài “Nghiên cứu nồng độ homocystein máu và hiệu quả điều trị tăng homocystein ở người cao tuổi tăng huyết áp”

2. Mục tiêu nghiên cứu

- 2.1. Xác định nồng độ homocystein, nồng độ acid folic và nồng độ vitamin B₁₂ trong máu.
- 2.2. Xác định mối tương quan giữa nồng độ homocystein trong máu với một số đặc điểm nhân trắc, lâm sàng, sinh hóa máu.
- 2.3. Đánh giá hiệu quả điều trị tăng homocystein bằng phối hợp ba thuốc acid folic (folat), pyridoxin hydroclorid (vitamin B₆) và cyanocobalamin (vitamin B₁₂).

3. Ý nghĩa khoa học và thực tiễn

- 3.1. Người cao tuổi sẵn có nhiều yếu tố nguy cơ tim mạch đi kèm, đồng thời cũng là đối tượng có nguy cơ thiếu hụt vitamin B₆, B₁₂, acid folic và tăng homocystein máu. Trong khi nồng độ homocystein trong máu tăng cao được xem như là một yếu tố nguy cơ tim mạch độc lập góp phần thúc đẩy các biến cố tim mạch ở người cao tuổi, đặc biệt là người cao tuổi tăng huyết áp.
- 3.2. Nhiều nghiên cứu trên thế giới đã chứng minh có mối tương quan giữa nồng độ homocystein máu và tăng huyết áp. Nghiên cứu của chúng tôi sẽ góp phần bổ sung thêm những chứng cứ khoa học về mối liên quan giữa bệnh lý tăng huyết áp và nồng độ homocystein trong máu, đồng thời đánh giá được hiệu quả điều trị tăng homocystein máu ở người cao tuổi tăng huyết áp.
- 3.3. Xét nghiệm định lượng nồng độ homocystein máu là một xét nghiệm miễn dịch huỳnh quang có độ chính xác cao, dễ thực hiện trên những máy xét nghiệm miễn dịch thông thường, cho ra kết quả nhanh chóng, giúp xác định được nồng độ homocystein máu trên từng bệnh nhân để điều trị kịp thời.
- 3.4. Khi xác định nồng độ homocystein máu tăng cao, có thể tiến hành điều trị ngay cho bệnh nhân bằng những loại thuốc dễ mua, rẻ tiền nhưng làm giảm được nồng độ homocystein máu.

Chương 1

TỔNG QUAN

1.1. ĐẶC ĐIỂM TĂNG HUYẾT ÁP Ở NGƯỜI CAO TUỔI

1.1.1. Dịch tễ học

Theo Tổ chức Y tế Thế giới, tăng huyết áp (THA) là nguyên nhân của 62% bệnh mạch máu não và 49% bệnh tim thiếu máu cục bộ. Theo Hiệp hội tim mạch châu Âu (ESC) năm 2018, tỉ lệ THA toàn cầu ước tính 1,13 tỉ người. Tỉ lệ THA ở người lớn chiếm khoảng 30 - 45% với khoảng 24% ở nam và 20% ở nữ trên toàn cầu. Tỉ lệ THA tăng dần theo tuổi, chiếm hơn 60% ở người từ 60 tuổi trở lên. Ước tính đến năm 2025, số người THA trên toàn cầu sẽ tăng thêm 15–20%, đạt gần 1,5 tỉ người [136].

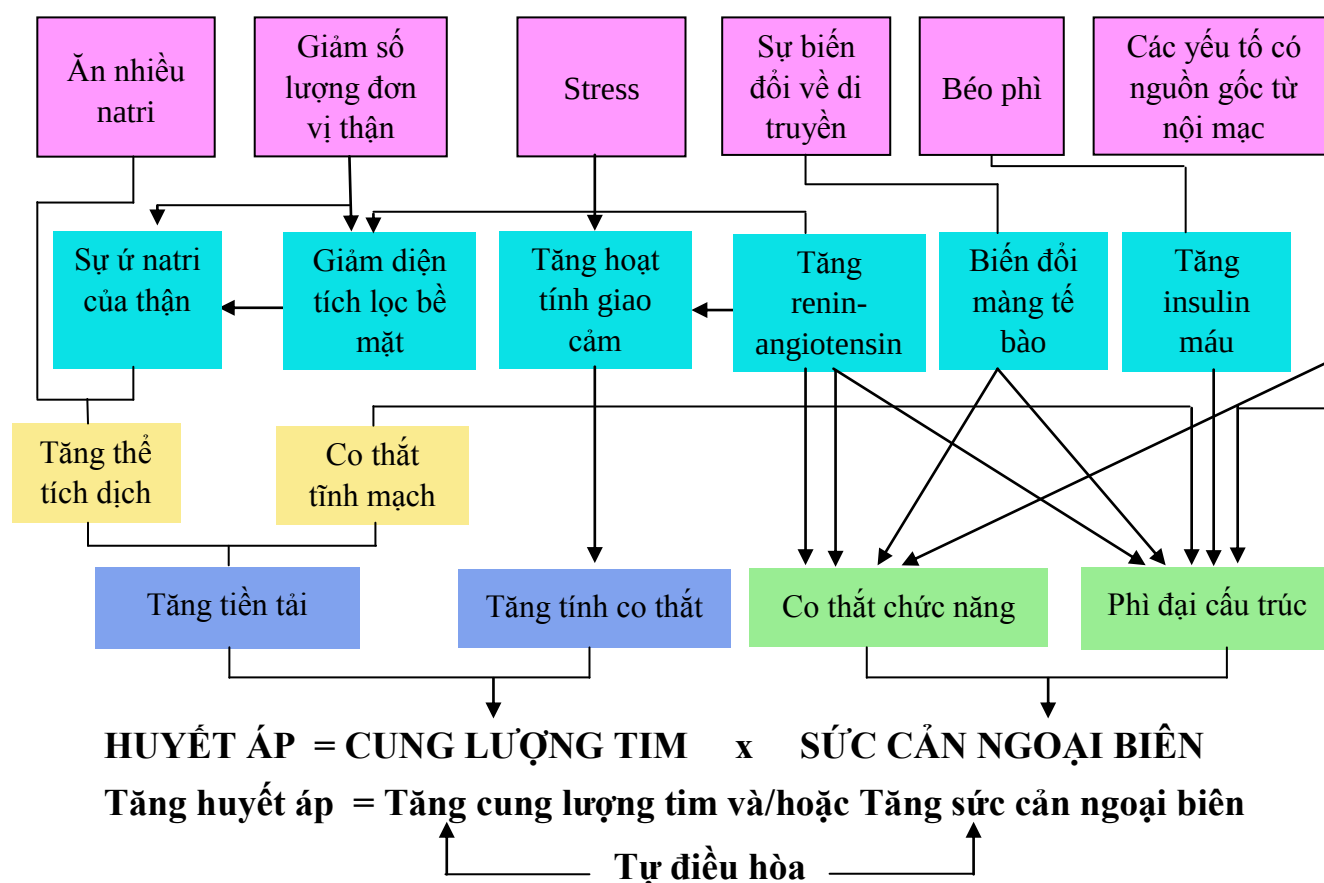
Nhiều công trình nghiên cứu về dịch tễ học THA trên thế giới vài thập niên trở lại đây cho thấy tỉ lệ mắc bệnh THA đang có chiều hướng gia tăng ở cả Đông và Tây bán cầu. Ở Hoa Kỳ, tỉ lệ THA ở người lớn chiếm khoảng 29,3% [102], Canada 21,3% [87], Hi Lạp 40,2% ở nam và 38,9% ở nữ [106], Trung Quốc 37,8% [59], Malaysia 27,8% [110] và Thái Lan 22% [105].

Tỉ lệ THA ở người cao tuổi cũng khá cao ở nhiều nước trên thế giới: ở Thái Lan 51,1% (2008) [105], Bangladesh 65% (2001) [73], Ấn Độ 63,63% (2003) [68], Hoa Kỳ 66,3 - 90,8% (2007 - 2008) [102], Brazil (2019) 74,9% [123]. Tại Việt Nam, nghiên cứu dịch tễ học THA của Đào Duy An (2005) ở Tây Nguyên, Phạm Thắng (2004), Dương Vĩnh Linh (2004) ở miền Trung và Nguyễn Văn Hoàng (2009) ở Long An cho thấy tỉ lệ THA ở người cao tuổi dao động từ 40,5% đến 52,5% [12],[15]. Một số nghiên cứu gần đây cũng cho thấy tỉ lệ THA ở người cao tuổi cũng khá cao như: Lê Văn Hoi (2016) tại Hà Nội là 39% [13], Hoàng Đức Thuận Anh (2013) tại Thừa Thiên Huế là 35,6%[1], Nguyễn Thái Hoàng (2012) tại Cần Thơ là 49,89% [11].

1.1.2. Sinh bệnh học

Ở người cao tuổi, tình trạng rối loạn chức năng tế bào nội mô, tái cấu trúc và xơ hóa mạch máu làm giảm tính đàn hồi của thành động mạch, hậu quả là làm gia tăng vận tốc sóng mạch, dẫn đến tăng đỉnh tâm thu thứ 2 và tăng mạnh huyết áp tâm thu [5],[14],[28].

THA xảy ra khi có tăng cung lượng tim, tăng sức cản ngoại biên, hoặc tăng cả hai. Cung lượng tim liên quan đến tiền tải và sức co bóp tim, do đó nó liên quan đến thể tích dịch, lượng natri ăn vào và hoạt động của các cảm thụ adrenergic. Sức cản ngoại vi phụ thuộc vào sự co mạch và phì đại cấu trúc mạch máu, hai yếu tố này bị chi phối bởi nhiều cơ chế bao gồm: hệ giao cảm, hệ Renin-Angiotensin-Aldosteron (RAA), các peptid vận mạch, di truyền và stress (sơ đồ 1.1) [8],[34],[77].

Sơ đồ 1.1. Một số yếu tố liên quan đến kiểm soát HA làm ảnh hưởng đến phương trình cơ bản: $HA = \text{Cung lượng tim} \times \text{Sức cản ngoại biên}$

“Nguồn: N M. Kaplan, 2002” [77]

1.1.2.1. Sự cứng động mạch trung tâm

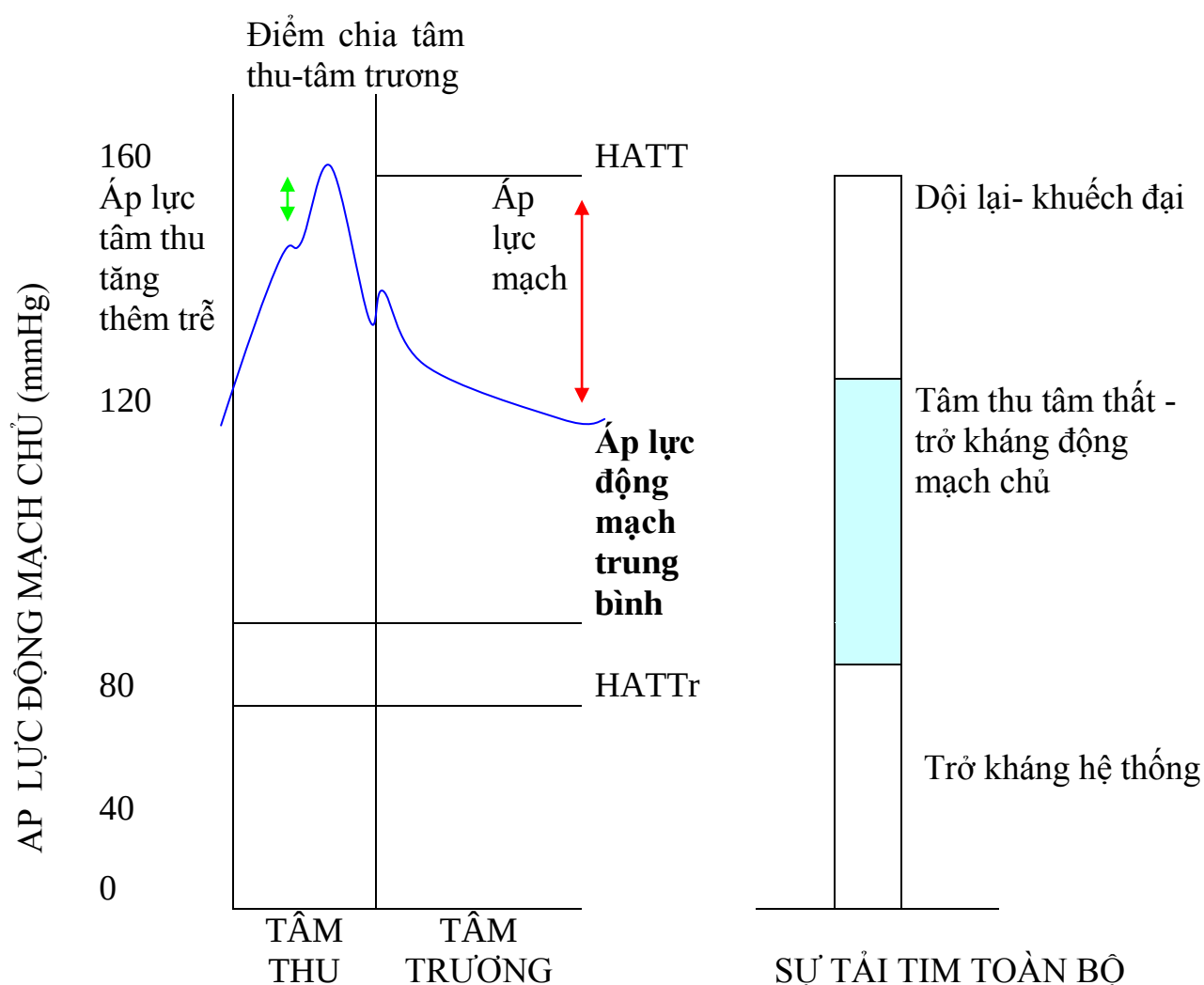
Thành phần động lực học của huyết áp (HA) là sự tổng hợp của 3 yếu tố chính, bao gồm: sự co bóp tim, trở kháng động mạch chủ và sự tăng lên

của áp lực tâm thu trễ được gây ra bởi sóng mạch dội ngược từ tuần hoàn ngoại biên (hình 1.1) [14],[28].

Các động mạch lớn trung tâm, điển hình là động mạch chủ ngực và các nhánh gần của nó, thực hiện chức năng giảm sóc bằng cách kéo dài kỳ tâm thu, dự trữ một ít thể tích của mỗi nhát bóp và sự nảy lại do đàn hồi để đẩy phần dư thể tích mỗi nhát bóp ra ngoại biên trong kỳ tâm trương. Khi các động mạch trung tâm trở nên cứng hơn, sẽ xảy ra hiện tượng [28]:

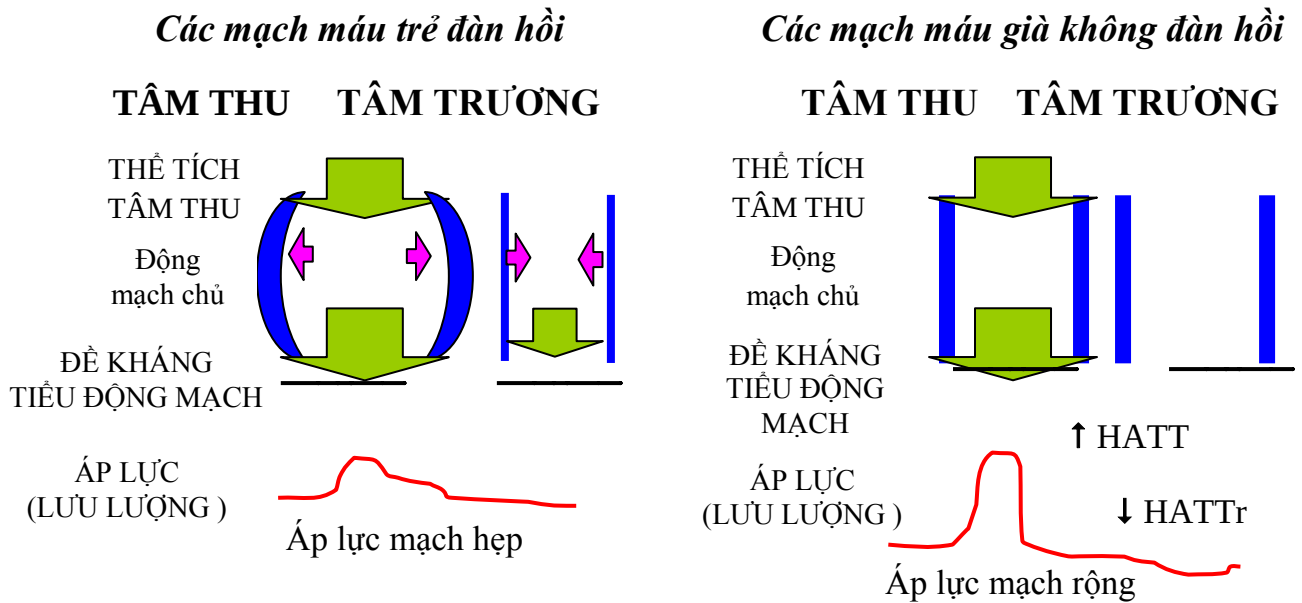
- Huyết áp tâm thu (HATT) tăng lên do có nhiều máu hơn được phân phối cho ngoại biên trong kỳ tâm thu và;

- Huyết áp tâm trương (HATTr) giảm xuống do có ít thể tích nhát bóp dư phân phối cho ngoại biên trong kỳ tâm trương. (hình 1.1).

Hình 1.1. Các thành phần của HA và sự tải của tim

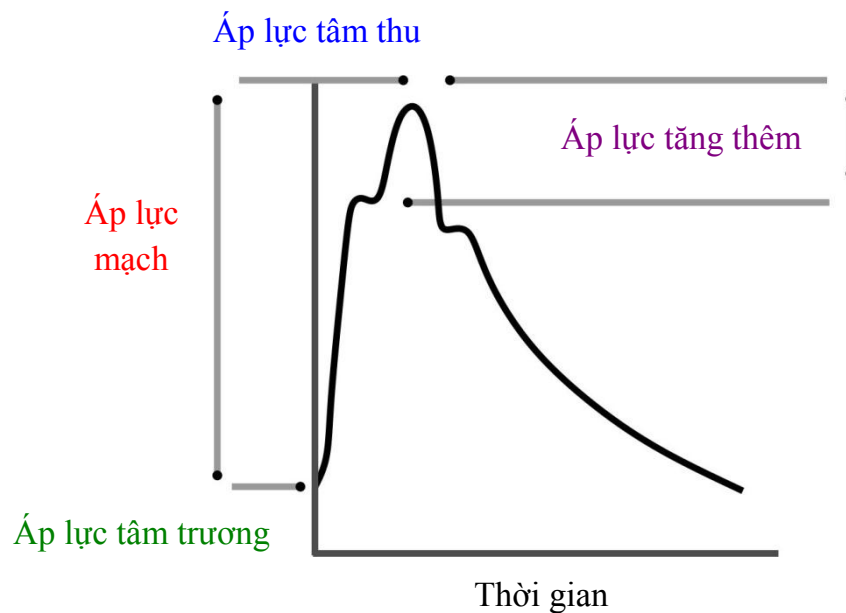
“Nguồn: L. Michael Prisant, 2005” [127]

Hình 1.2. Tác động của cứng động mạch trung tâm trên áp lực mạch.

“Nguồn: L. Michael Prisant, 2005” [127]

Hiện tượng này có thể được xác định thông qua chỉ số tăng thêm (AI_x): là sự khác biệt giữa đỉnh tâm thu thứ hai và đỉnh tâm thu thứ nhất ($P_2 - P_1$), và được giải thích như là một phần của áp lực mạch (hình 1.3) [127].

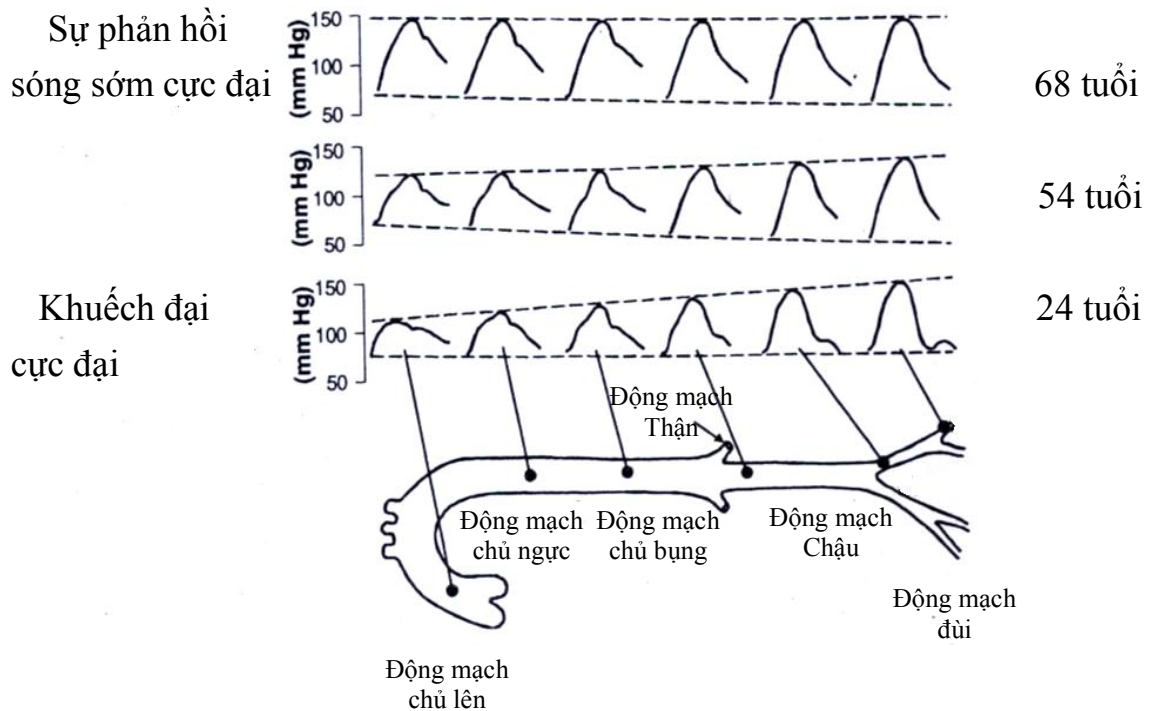

Hình 1.3. Áp lực mạch và chỉ số AI_x

“Nguồn: S Laurent, J Cockcroft, Luc Van Bortel, 2006” [85]

Ở những người trẻ, với thành động mạch có tính đàn hồi cao, áp lực mạch ở những vị trí động mạch ngoại vi lớn hơn ở trung tâm (hình 1.4), điều này tương phản với áp lực động mạch trung bình, tương đối hằng định suốt

cây động mạch. Sự khuếch đại áp lực mạch là kết quả của sự gia tăng trở kháng xảy ra ở tuần hoàn ngoại vi và sự khác biệt trong việc tổng hợp các sóng đi tới và sóng dội ngược dọc theo cây động mạch. Tuy nhiên, với sự lão hóa động mạch ở những người già, cường độ lớn hơn của sóng dội lại và sự gia tăng vận tốc sóng mạch góp phần làm giảm sự khác biệt rõ ràng giữa áp lực mạch ở trung tâm và ngoại biên.

Hình 1.4. Sự thay đổi áp lực mạch trung tâm theo tuổi.
“Nguồn: L. Michael Prisant, 2005” [127]

Sự gia tăng của tuổi động mạch làm gia tăng HATT, giãn rộng áp lực mạch, sự cứng lên của động mạch trung tâm đã trở thành tổn thương huyết động học nổi bật ở người cao tuổi THA. Tuy nhiên, bên cạnh đó, vẫn còn có vai trò của sự co mạch quá mức trong THA, bởi vì sự co mạch hệ thống và sự gia tăng đề kháng mạch hệ thống góp phần làm tăng cả HATT và HATTr[127]. Tăng kháng lực ngoại biên có thể khởi đầu THA, từ đó làm tăng độ cứng các động mạch lớn dẫn đến tăng độ dốc của HATT sau tuổi 50 [127].

Tóm lại, sự gia tăng của HATT là hậu quả của sự gia tăng thể tích nhát bóp, sự cứng lên của động mạch trung tâm và sự đề kháng mạch hệ thống, trong khi HATTr giảm xuống là do độ cứng của động mạch trung tâm tăng lên, vì vậy,

HATTr thay đổi trực tiếp với đề kháng mạch hệ thống và nghịch đảo với sự cứng lên của động mạch trung tâm [127].

1.1.2.2. Tăng huyết áp tâm thu đơn độc

Tính chun giãn của các mạch máu lớn tương quan nghịch mạnh với HATT và áp lực mạch ở người cao tuổi. Khi tính chun giãn của động mạch chủ giảm làm tăng sự đề kháng đối với lực tổng máu tâm thu, HATT tăng không tương xứng, và áp lực mạch rộng ra. Các nghiên cứu cho rằng, áp lực mạch có thể dự đoán nguy cơ tim mạch mạnh hơn chỉ một mình HATT, đặc biệt là ở người cao tuổi [127].

Ở người cao tuổi THA tâm thu đơn độc, huyết động học thận không thích nghi với sự hoạt hóa của thần kinh giao cảm, phụ thuộc vào sự hoạt hóa nội tiết tố bất thường (endothelin-1, prostaglandin E₂, và cyclic guanosine monophosphate). Vì vậy, tiểu cầu thận không được bảo vệ chống lại sự gia tăng HA. Điều này có thể làm cho những bệnh nhân THA tâm thu đơn độc dễ bị tổn thương thận, làm cho HA tăng thêm nữa [91].

1.1.2.3. Renin ở người cao tuổi

Người cao tuổi có hiện tượng mất dần các đơn vị thận chức năng: chỉ còn lại một nửa của 800.000 đơn vị thận hiện diện lúc sinh ở độ tuổi 70. Với sự hiện diện của THA, việc mất chức năng của những tế bào cạnh cầu thận thậm chí còn lớn hơn kèm theo xơ hóa các tiểu động mạch là dấu hiệu chứng tỏ có hiện tượng tổn thương thận do THA [77].

Khối lượng thận giảm trong quá trình lão hóa tự nhiên [104] và xơ hóa đơn vị thận do THA làm giảm số lượng renin được bài tiết từ thận. Vì vậy, mức renin tuần hoàn được đo, xem như hoạt tính renin, giảm một cách đặc thù ở người cao tuổi THA [74],[109].

Với những đơn vị thận ít hơn, diện tích lọc bề mặt giảm dẫn đến ứ natri làm THA hệ thống và tăng áp lực cầu thận. Áp lực trong cầu thận cao dẫn đến xơ hóa cầu thận tiến triển, tạo nên vòng lẩn quẩn: càng THA càng gây xơ hóa cầu thận, càng xơ hóa cầu thận, càng gây THA [127].

1.1.2.4. Sự nhạy cảm với natri

Người cao tuổi THA với ít hơn các đơn vị thận chức năng, sẽ nhạy cảm với việc giữ và thải natri hơn [46]. Trong điều kiện bình thường, các hormon và thận cùng phối hợp điều hòa việc thải natri nhằm cân bằng lượng natri nhập vào. Khi tăng natri, hệ thống động mạch sẽ tăng nhạy cảm hơn với angiotensin II và noradrenalin. Mặt khác, tăng natri làm ảnh hưởng đến độ thấm của canxi qua màng tế bào, làm tăng khả năng co thắt tiểu động mạch. THA do tăng natri cũng có thể có yếu tố di truyền [14]. Chế độ ăn nhiều muối của phần lớn người sống ở các nước công nghiệp hiện đại làm cho tỉ lệ mắc THA gia tăng [77]. Nhạy cảm với natri có liên quan đến tỉ lệ tử vong cao, vì vậy cần giảm natri trong chế độ ăn [14]. Bên cạnh lượng natri, tỉ lệ giữa natri và kali, giữa natri và canxi, giữa natri và magie cũng giữ vai trò quan trọng [28],[51].

1.1.2.5. Rối loạn chức năng nội mạc

Nội mạc mạch máu không chỉ là một lớp lót thụ động của các thành mạch máu mà còn là một cơ quan chủ động sản xuất các yếu tố giãn mạch và co mạch [74]. Các yếu tố giãn mạch bao gồm: nitric oxide và prostacyclin, các yếu tố co mạch bao gồm: endothelin và angiotensin II. Các yếu tố này bình thường cân bằng nhau, khi mất cân bằng sẽ gây tăng HA hoặc hạ HA [77].

Khi tế bào nội mạc mạch máu còn nguyên vẹn sẽ sản xuất nitric oxide và prostacyclin gây ức chế kết tập tiểu cầu, khi tế bào nội mạc mạch máu bị tổn thương do THA hoặc xơ vữa động mạch, sự bài tiết các phức hợp này bị ức chế. Thromboxane A₂ được sinh ra từ tiểu cầu là chất gây co mạch mạnh và thúc đẩy sự kết tập tiểu cầu [63],[74].

Tế bào nội mạc sản xuất nhiều chất hoạt động như những yếu tố tăng trưởng tự tiết/cận tiết (interleukin-6, insulin-like growth factor-1, và endothelin), những yếu tố này ảnh hưởng lên sự tái tạo các tế bào cơ trơn mạch máu và chức năng của tiểu cầu, các yếu tố tăng trưởng giống insulin có thể kích thích sự phát triển các tế bào cơ trơn mạch máu, tiết ra chất nền giống collagen vào trong thành mạch máu và làm gia tăng đề kháng mạch máu. Bên cạnh hoạt động như một yếu tố tăng trưởng trong thành mạch, các cơ chế gây tăng insulin máu còn

thúc đẩy THA thông qua kích thích hệ thần kinh giao cảm hoặc tác dụng trực tiếp trên ống thận gây làm tăng tái hấp thu natri và nước [84].

1.1.2.6. Một số cơ chế khác

Bệnh sinh THA ở người cao tuổi còn được đặc trưng bởi sự giảm nhạy cảm của baroreceptor đối với những thay đổi về HA, sự giảm nhạy cảm của các baroreceptor ở người cao tuổi có thể thứ phát đối với những thay đổi cấu trúc ở các động mạch cảnh và động mạch chủ, khởi đầu cho sự gia tăng hoạt tính giao cảm và mức noradrenaline cao hơn, khi có rối loạn chức năng của các baroreceptor sẽ làm thay đổi HA nhiều hơn dẫn đến hạ HA tư thế và hạ HA sau ăn. Sự gia tăng hoạt tính giao cảm ở người cao tuổi cũng liên quan đến giảm nhạy cảm beta-receptor liên quan đến tích tuổi, trong khi chức năng của alpha-receptor của thành động mạch vẫn bình thường [127].

1.1.3. Chẩn đoán tăng huyết áp

1.1.3.1. Định nghĩa THA

Trong thập niên trở lại đây, đã có rất nhiều khuyến cáo của các tổ chức và quốc tế về THA, phần lớn các hướng dẫn đều thống nhất định nghĩa THA khi: HATT và/hoặc HATTr $\geq 140/90$ mmHg [36].

Bảng 1.1. Định nghĩa tăng huyết áp của các tổ chức

Các tổ chức	Năm	Mức HATT
NICE/BHS	2011	$\geq 140/90$ mmHg
ESH/ESC	2013	$\geq 140/90$ mmHg
ASH/ISH	2014	$\geq 140/90$ mmHg
AHA/ACC/CDC	2014	$\geq 140/90$ mmHg
JNC – 8	2014	không đề cập đến
CHEP [88]	2016	$\geq 140/90$ mmHg
ACC/AHA	2017	$\geq 130/80$ mmHg
ESH/ESC	2018	$\geq 140/90$ mmHg
Trung Quốc [72]	2019	$\geq 140/90$ mmHg

Năm 2018, Hội Tim mạch Việt Nam khuyến cáo xác định THA khi [19] :

- Đo HA tại phòng khám: HATT $\geq$ 140 mmHg và/hoặc HATTr $\geq$ 90 mmHg.
- Đo HA tại nhà: HATT $\geq$ 135 mmHg và/hoặc HATTr $\geq$ 85 mmHg.
- Đo HA lưu động:
- + Trung bình lúc thức: HATT $\geq$ 135 mmHg và/hoặc HATTr $\geq$ 85 mmHg.
- + Trung bình lúc ngủ: HATT $\geq$ 120 mmHg và/hoặc HATTr $\geq$ 70 mmHg.
- + Trung bình 24 giờ: HATT $\geq$ 130 mmHg và/hoặc HATTr $\geq$ 80 mmHg.

1.1.3.2. Phân loại HA

Hướng dẫn của ACC/AHA (2017), ESH/ESC (2018), Trung Quốc (2019), Nhật Bản (2019) là một trong các phiên bản mới cập nhật hướng dẫn toàn diện và cung cấp những thông tin mới nhất từ những thử nghiệm lâm sàng về nguy cơ bệnh tim mạch có liên quan đến HA, theo dõi HA, ngưỡng HA bắt đầu điều trị bằng thuốc, HA mục tiêu trong điều trị, chiến lược cải thiện điều trị và kiểm soát THA. Theo các hướng dẫn này, HA được phân loại như sau [71],[72],[134],[136]:

Bảng 1.2. Phân loại THA theo ACC/AHA 2017 và ESC/ESH (2018)

HATT và HATTr (mmHg)	ACC/AHA (2017)	ESC/ESH (2018)
< 120 và < 80	Bình thường	Tối ưu
120 – 129 và < 80	HA tăng	Bình thường
120 – 129 và/hoặc 80 - 84	THA độ 1	Bình thường
130 – 139 và/hoặc 85 - 89	THA độ 1	Bình thường cao
140 – 159 và/hoặc 90 – 99	THA độ 2	THA độ 1
160 – 179 và/hoặc 100-109	THA độ 2	THA độ 2
$\geq$ 180 và/hoặc $\geq$ 110	THA độ 2	THA độ 3

Năm 2018, Hội Tim mạch Việt Nam đã khuyến cáo sử dụng phân loại HA như sau [19]:

Bảng 1.3. Phân loại HA khi đo tại phòng khám theo VNHA/VSH (2018)

Phân loại	HATT (mmHg)	HATTr (mmHg)
Tối ưu	< 120	< 80
Bình thường	120 – 129	80 – 84
Bình thường cao	130 – 139	85 – 89
THA độ 1	140 – 159	90 – 99
THA độ 2	160 – 179	100 – 109
THA độ 3	≥ 180	≥ 110
Tăng huyết áp tâm thu đơn độc	≥ 140	< 90

Khi HATT và HATTr không cùng phân loại thì chọn phân loại cao nhất dựa theo HATT hoặc HATTr.

THA tâm thu đơn độc phân loại theo HATT.

Tiền THA khi: HATT > 120 – 139 mmHg và HATTr > 80 – 89 mmHg.

1.1.4. Điều trị

1.1.4.1. Lợi ích của việc điều trị

Nhiều nghiên cứu đã chứng minh lợi ích của việc điều trị hạ HA ở người cao tuổi THA, kể cả ở những người trên 80 tuổi, nghiên cứu HYVET (2008) đã tiến hành trên những bệnh nhân THA có tuổi ≥ 80 với HATT ≥ 160 mmHg, điều trị tích cực đã cho thấy giảm tỉ lệ tử vong do đột quỵ 39% ($p = 0,046$), giảm tỉ lệ tử vong do tất cả nguyên nhân 21% ($p = 0,002$), giảm tỉ lệ suy tim 64% ($P < 0,001$). Các biến cố bất lợi trầm trọng cũng ít hơn ở nhóm điều trị tích cực so với nhóm giả dược (358 so với 448; $p = 0,001$). Điều này chứng tỏ không bao giờ quá trễ để điều trị THA [62],[100].

1.1.4.2. Khởi đầu điều trị bằng thuốc hạ huyết áp ở người cao tuổi

Các nghiên cứu SHEP, Syst-Eur, Syst-China, HYVET khuyến cáo nên bắt đầu điều trị thuốc hạ áp khi HATT từ 160 mmHg trở lên, không có các thử nghiệm ngẫu nhiên có kiểm soát liên quan đến người cao tuổi có mức HATT từ 140 - 159 mmHg, vì vậy việc quyết định điều trị nên dựa vào nguy

cơ toàn bộ. Những bệnh nhân có các yếu tố nguy cơ cao nên được bắt đầu điều trị ở mức HATT > 140 mmHg [62],[74].

Theo ACC/AHA (2017), khuyến cáo khởi đầu điều trị THA cho người trên 65 tuổi ngay khi HATT/HATTr $\geq$ 130/80 mmHg [134]. Nhưng theo ESC/ESH (2018) thì khuyến cáo nên bắt đầu điều trị bằng thuốc cho người cao tuổi khi HATT > 140mmHg [55],[136].

Theo Hội tim mạch Việt Nam (2018), nên khởi đầu điều trị bằng thuốc hạ áp cho người $\geq$ 65 tuổi khi HATT/HATTr $\geq$ 140/90 mmHg và người > 80 tuổi khi HATT/HATTr $\geq$ 160/90 mmHg [19].

1.1.4.3. Đích huyết áp cần đạt được ở người cao tuổi

Trong các nghiên cứu: Syst – Eur, Syst – China mức HATT cần đạt là < 150 mmHg, còn ở nghiên cứu HYVET thì mức HA cần đạt là 150/85mmHg [132]. Với mức HA giảm được từ các nghiên cứu này lần lượt là -23 mmHg/-27 mmHg; -20 mmHg/-5 mmHg; -15 mmHg/-6,1 mmHg đã cho thấy có nhiều lợi ích [43],[70],[74],[99],[128],[137].

Dựa trên kết quả các nghiên cứu thử nghiệm lâm sàng, nhiều tổ chức, quốc gia và quốc tế đã khuyến cáo mức huyết áp mục tiêu cho người cao tuổi khác nhau.

Bảng 1.4. Huyết áp mục tiêu theo các khuyến cáo

Các tổ chức	Năm	Mục tiêu HATT/HATTr (mmHg)	
		>60 hoặc 65 tuổi	> 80 tuổi
NICE/BHS	2011	< 140/80	< 150/80
JNC – 8 [81]	2014	< 150/90	Không đề cập
ASH/ISH	2014	< 140/90	< 150/90
CHEP	2017	< 150/90	Không đề cập
ACC/AHA	2017	< 130/80	Không đề cập
ESH/ESC	2018	130 – 139	130 – 139
VNHA/VSH	2018	130 – 139/70 - 79	130 – 139/70 – 79

Bên cạnh đó, AHA/ACC (2018) và VNHA/VSH (2018) cũng đã thống nhất khuyến cáo mức hạ HA ở người cao tuổi theo tình trạng lâm sàng [19],[134].

Bảng 1.5. Khuyến cáo hạ HA ở người cao tuổi theo tình trạng lâm sàng [80]

Tình trạng lâm sàng	Khuyến cáo	Mức khuyến cáo	Mức chứng cứ
HA $\geq$ 160 mmHg	Giảm HATT đến 150 mmHg	I	A
Tuổi < 80 với HATT $\geq$ 140 mmHg	Xem xét điều trị hạ áp. Mục tiêu HATT < 140 mmHg	I	A
Tuổi > 80 với HATT ban đầu $\geq$ 160 mmHg	Giảm HATT đến 150 mmHg. Cung cấp điều kiện tinh thần.	I	A
Người cao tuổi suy yếu	Quyết định điều trị THA theo sự thận trọng của thầy thuốc lâm sàng dựa vào theo dõi hiệu quả của điều trị	I	C
Tiếp tục điều trị hạ áp khi dung nạp tốt	Xem xét khi bệnh nhân trở nên già	IIa	C
Các nhóm thuốc hạ áp được khuyến cáo ở người cao tuổi	Lợi tiểu, CCB ưu tiên cho THA tâm thu đơn độc, CCB hạn chế trong THA độ I chưa có biến chứng	I	C

1.1.4.4. Điều trị cụ thể bệnh nhân tăng huyết áp là người cao tuổi

a. Điều trị tăng huyết áp không dùng thuốc

Thay đổi lối sống như giảm cân, hạn chế rượu, muối natri, tăng cường hoạt động thể lực làm giảm HA và cải thiện các yếu tố nguy cơ bệnh tim mạch. Đặc biệt, người cao tuổi đáp ứng tốt hơn đối với việc hạn chế lượng natri ăn vào, bởi vì họ rất nhạy cảm với natri [91].

Ngoài ra, bệnh nhân THA là người cao tuổi còn phải giảm trạng thái căng thẳng thần kinh, không dùng các thuốc làm THA như: các thuốc cường giao cảm, thuốc kháng viêm, giảm đau dù không thuộc nhóm corticoides.

b. Điều trị tăng huyết áp bằng thuốc

Ở người cao tuổi, thể tích huyết tương giảm, cung lượng tim giảm, renin huyết tương cũng giảm nên huyết áp thường dao động nhiều, rất dễ bị tụt áp tư thế đứng. Bên cạnh đó còn có tình trạng chuyển hóa chậm, đào thải chậm do giảm sút tuần hoàn ở gan và thận. Vì vậy người cao tuổi cần được điều trị một cách cẩn thận, theo nguyên tắc: khởi đầu liều thấp và tăng liều từ từ [77],[108].

1.1.4.5. Các thuốc điều trị tăng huyết áp ở người cao tuổi

a. Chọn thuốc hạ huyết áp cho khởi đầu điều trị:

Các khuyến cáo của các tổ chức, quốc gia và quốc tế đều thống nhất việc điều trị THA bằng thuốc ở người cao tuổi có thể được khởi đầu với lợi tiểu thiazide/tương tự thiazide, ức chế canxi, ức chế thụ thể angiotensin, ức chế men chuyển, ức chế beta giống như hướng dẫn chung trong điều trị THA [105]. Tuy nhiên, nhiều thử nghiệm lâm sàng cho thấy thuốc lợi tiểu thiazide/tương tự thiazide có hiệu quả đặc biệt ở người cao tuổi tương đương với thuốc ức chế canxi dihydropyridine. Hơn nữa, hai nhóm thuốc này làm giảm bệnh tật và tử vong tim mạch do THA tâm thu đơn độc [19],[93]. Sau đây là một số khuyến cáo thuốc khởi đầu trong điều trị THA ở người cao tuổi [20]:

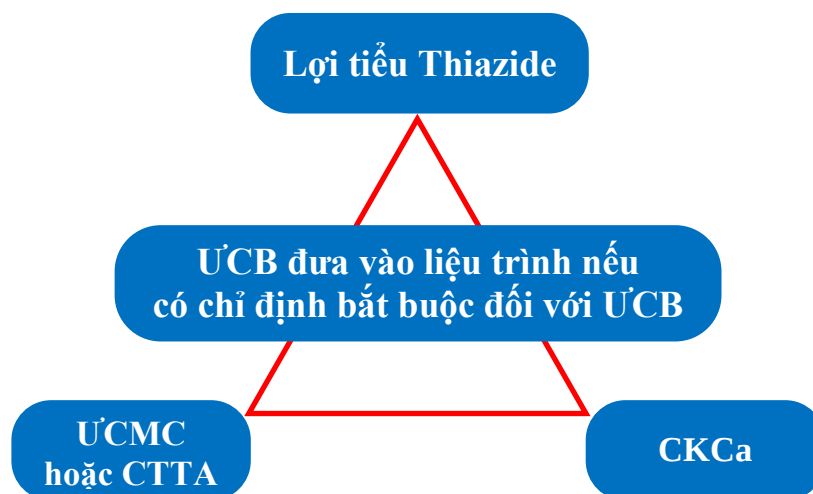
- Khuyến cáo 5 nhóm thuốc: ACE, ARB, CCB, chẹn beta, lợi tiểu:
  - + ESC/ESH (2013).
  - + Korean (2014, 2015).
  - + CHEP (2014, 2015, 2016, 2017).
- Khuyến cáo 4 nhóm thuốc: ACE, ARB, CCB, lợi tiểu:
  - + NICE (2011)
  - + JNC 8 (2014).
  - + ASH/ISH (2014).
  - + ACC/AHA (2017).
- Khuyến cáo của VSH/VNHA (2018) gồm 5 nhóm thuốc: ACE, ARB, CCB, chẹn beta, lợi tiểu.

Bảng 1.6. Các nhóm thuốc ban đầu theo các nhóm tuổi

Nhóm bệnh nhân	Thuốc đầu tiên nhưng xem xét ưu tiên	Thêm thuốc thứ 2 nếu cần đạt HA < 140/90 mmHg	Thêm thuốc thứ 3 nếu cần đạt HA < 140/90 mmHg
<60 tuổi	ACE/ARB	CCB hoặc Thiazide	CCB + ACE/ARB + Thiazide
>60 tuổi	CCB hoặc Thiazide (mặc dù ACE/ARB cũng thường hiệu quả)	ACE/ARB (hoặc CCB hoặc Thiazide nếu ACE/ARB đã sử dụng đầu tiên)	CCB + ACE/ARB + Thiazide

b. Phối hợp thuốc hạ huyết áp:

Dùng một loại thuốc hạ HA cũng có thể giúp thầy thuốc đưa được trị số HA về mức mong muốn, nhưng tỉ lệ kiểm soát này cũng chỉ đạt 90% đối với HATTr và 70% đối với HATT ở những bệnh nhân không có bệnh thận mạn hay đái tháo đường, mặt khác, ở người cao tuổi thường cần ít nhất 2 loại thuốc hạ áp để đạt được HA mục tiêu <140/90 mmHg và cũng rất khó khăn để đạt được. Hơn nữa, người cao tuổi thường mắc nhiều loại bệnh, vì vậy sự kết hợp thuốc hợp lý sẽ giúp đạt được mục tiêu điều trị HA và để điều trị các bệnh lý cùng tồn tại ở người cao tuổi [76],[127].

Nếu mục tiêu không đạt sau 1 tháng có thể tăng liều hoặc phối hợp với thuốc khác

Hình 1.5. Cách phối hợp thuốc trong điều trị THA

Nguồn: Hội tim mạch học Việt Nam 2018 [19]

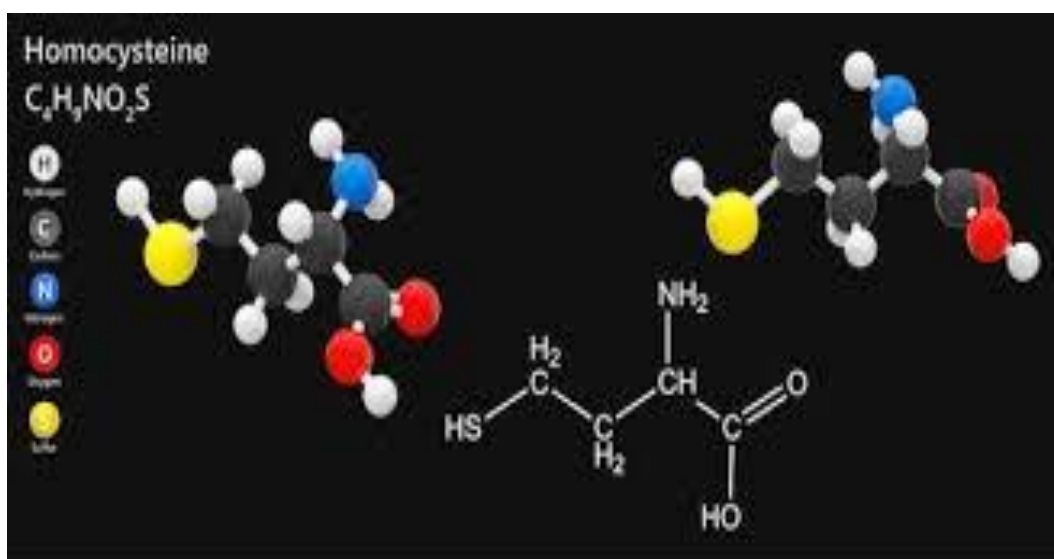
1.2. TỔNG QUAN HOMOCYSTEIN

1.2.1. Khái niệm homocystein

Homocystein được Butz và Vigneaud mô tả đầu tiên năm 1932 khi thu được homocystein từ sản phẩm cô đặc nước tiểu ở những người đang điều trị bằng methionin. Đến năm 1962, homocystein được nhận diện trong nước tiểu của một số trẻ chậm phát triển tâm thần, sau đó được ghi nhận nồng độ homocystein tăng cao trong nước tiểu và máu ở những bệnh nhân thiếu hụt trầm trọng về di truyền men cystathionin beta-synthase (CBS).

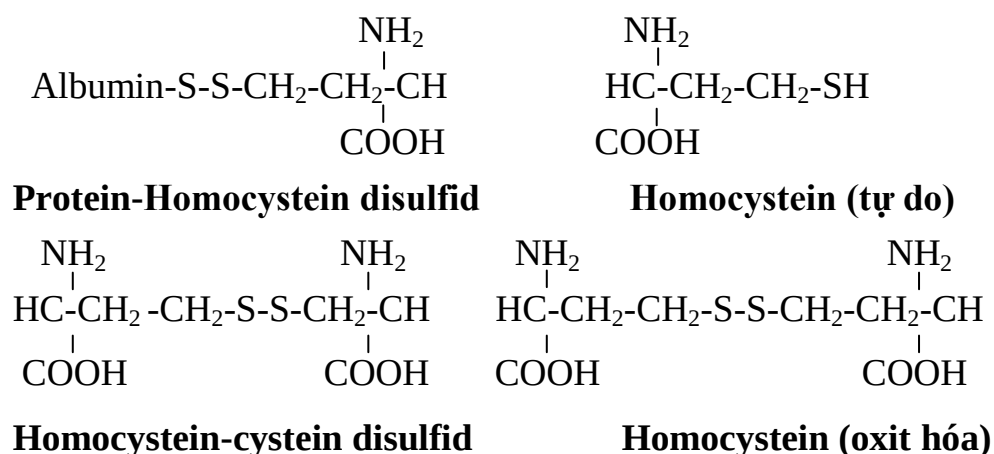
Năm 1969, Mc. Cully đã mô tả bệnh lý mạch máu ở những bệnh nhân thiếu hụt di truyền men CBS, chúng bao gồm: sự gia tăng nhanh cơ trơn, tiến triển của hẹp động mạch cảnh và sự thay đổi của đông cầm máu. Mc. Cully nhận thấy, ở những bệnh nhân rối loạn chuyển hoá cobalamin và thiếu hụt di truyền CBS thì xơ cứng động mạch là phổ biến trong khi huyết khối chỉ nổi bật trong giai đoạn cuối. Các nghiên cứu dịch tễ học trong quần thể cũng đã chứng minh có sự kết hợp phổ biến giữa tăng homocystein máu với bệnh mạch máu [96].

1.2.2. Cấu trúc phân tử của homocystein

Hình 1.6 . Cấu trúc phân tử của homocystein

Nguồn: ChemSpider.com 2019 [49]

Hình 1.7. Cấu trúc phân tử các dạng homocystein máu

Homocystein là một acid amin có chứa sulfur trong cấu trúc phân tử, được tạo thành từ quá trình khử methyl của methionin. Phần lớn homocystein trong máu gắn với protein tạo thành protein-homocystein disulfid (chiếm trên 80%), phần còn lại là homocystein tự do (chiếm 1 đến 2%). Một phần homocystein tự do bị oxy hoá tạo thành homocystein – cystein disulfid và homocystein – homocystein disulfid (chiếm 10 đến 20%). Như vậy, homocystein trong máu toàn phần bao gồm: homocystein gắn protein (protein-homocystein disulfid) và homocystein tự do (homocystein, homocystein-cystein disulfid) [111],[112].

1.2.3. Nồng độ homocystein trong máu

Nồng độ homocystein trong máu được định lượng dưới dạng homocystein máu toàn phần đo được lúc đói hoặc sau khi uống methionin. Theo một số tác giả, nồng độ homocystein máu lúc đói khoảng 5-15 $\mu\text{mol/L}$. Dựa trên nồng độ homocystein máu lúc đói, người ta phân chia tình trạng tăng homocystein máu thành ba mức độ [111]:

- Mức độ tăng nhẹ: nồng độ homocystein từ 16 đến 30 $\mu\text{mol/L}$.
- Mức độ tăng vừa: nồng độ homocystein từ 31 đến 100 $\mu\text{mol/L}$.
- Mức độ tăng cao: nồng độ homocystein trên 100 $\mu\text{mol/L}$.

Nồng độ homocystein máu cũng có thể đo được từ 4 đến 8 giờ sau khi uống methionin với liều 100mg/kg.

Trong hai cách đo vừa nêu trên thì đo nồng độ homocystein máu lúc đói thường được sử dụng nhiều nhất trong các nghiên cứu về homocystein. Khi nghi ngờ có rối loạn chuyển hoá homocystein mà nồng độ lúc đói bình thường thì người ta sẽ đo nồng độ homocystein máu sau uống methionine [57],[111].

1.2.4. Nguyên nhân tăng homocystein máu

1.2.4.1. Các yếu tố sinh lý

Giới tính là một trong những yếu tố quan trọng ảnh hưởng đến nồng độ homocystein trong máu, sau khi hiệu chỉnh với tuổi, nồng độ homocystein trong máu ở nam thường cao hơn ở nữ khoảng 21%, nồng độ homocystein máu tương quan thuận với nồng độ creatinin và acid uric máu, có thể do có liên quan giữa quá trình chuyển hoá homocystein với quá trình chuyển hoá của creatinin và acid uric máu [111].

1.2.4.2. Khiếm khuyết di truyền

Nghiên cứu của Kelly P.J. cho thấy tăng homocystein máu có thể dẫn đến chứng xơ vữa động mạch và huyết khối tĩnh mạch. Có hai phần ba trường hợp đã không chẩn đoán được homocystein niệu có sự hiện diện ban đầu với nhồi máu não và nhồi máu thận ở tuổi trưởng thành. Cơ chế của bệnh lý mạch máu não là do thuyên tắc động mạch cảnh giữa, phẫu thuật động mạch và thuyên tắc từ tim [79].

Sự thiếu hụt các enzym tham gia quá trình chuyển hoá homocystein làm gia tăng nồng độ homocystein máu, trong đó thiếu CBS chiếm tỉ lệ cao nhất. Thiếu CBS thể đồng hợp tử có nồng độ homocystein máu lúc đói rất cao (100 – 400 $\mu\text{mol/L}$), vì tỉ lệ tử vong cao nên rất hiếm gặp, thể dị hợp tử thường gặp hơn với nồng độ homocystein máu từ 20-40 $\mu\text{mol/L}$. Những nguyên nhân di truyền khác gây tăng nồng độ homocystein máu bao gồm: thiếu methionin synthase, rối loạn chuyển hoá vitamin B₁₂... [111],[112].

1.2.4.3. Thiếu hụt vitamin

Quá trình chuyển hoá homocystein có liên quan đến các chất: acid folic, vitamin B₆ và vitamin B₁₂. Khi cơ thể thiếu các chất này nồng độ homocystein máu sẽ tăng cao. Theo Selhub, hai phần ba trường hợp bệnh nhân tăng nồng độ homocystein trong máu có liên quan đến tình trạng thiếu một trong các vitamin này. Việc bổ sung acid folic, vitamin B₁₂ và vitamin B₆ có thể đưa nồng độ homocystein máu về mức bình thường [115].

1.2.4.4. Thuốc

Theo Apeland T., việc sử dụng các loại thuốc chống động kinh (phenytoin, phenobarbital, primidon, valproat) gây tăng nồng độ homocystein máu. Một số thuốc khác cũng làm gia tăng nồng độ homocystein máu như methotrexat thông qua sự thiếu hụt acid folic, phenytoin ảnh hưởng đến chuyển hoá của acid folic, theophyllin ức chế tổng hợp vitamin B₆ ... [37].

1.2.4.5. Các bệnh lý làm tăng homocystein

Homocystein máu tăng trong suy thận mạn, chưa rõ là do rối loạn chuyển hoá hay do giảm bài tiết homocystein. Homocystein máu cũng tăng trong suy giáp, bệnh bạch cầu cấp nguyên bào lympho, ung thư vú, ung thư buồng trứng, ung thư tụy, có lẽ do các tế bào tăng sinh ác tính không có khả năng chuyển hoá homocystein. Tăng nồng độ homocystein máu cũng đã thấy ở những cá thể đái tháo đường typ 2 [111],[112].

Mehts KN., Chag MC. và cs., nghiên cứu hiệu quả của việc điều trị acid folic trong tăng nồng độ homocystein máu ở bệnh nhân bị bệnh tim mạch đã kết luận, những bệnh nhân bệnh động mạch vành có nồng độ homocystein máu cao hơn so với bệnh nhân không bệnh động mạch vành [97].

1.3. VAI TRÒ CỦA ACID FOLIC, VITAMIN B₆ VÀ VITAMIN B₁₂ TRONG CHUYỂN HÓA HOMOCYSTEIN

1.3.1. Chuyển hóa homocystein

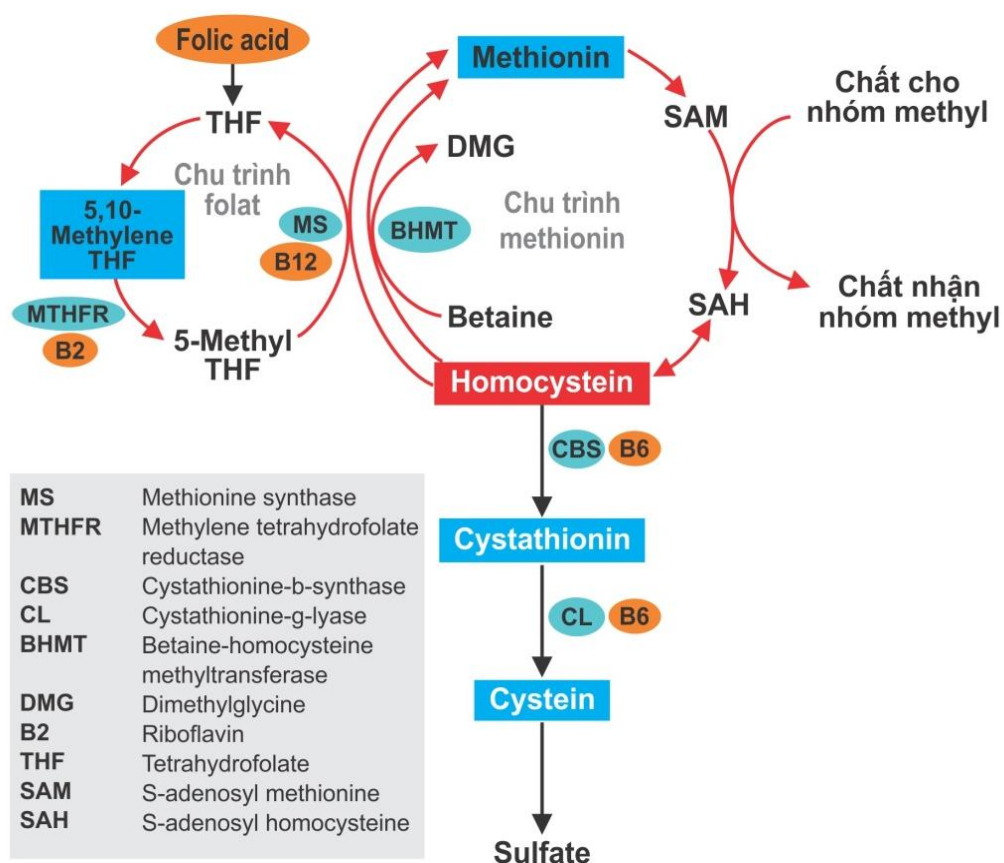
Homocystein chuyển hoá theo một trong hai chu trình: chu trình tái methyl-hóa và chu trình chuyển sulphur. Trong chu trình tái methyl-hóa,

homocystein kết hợp với nhóm methyl (từ N5-methyl-tetrahydrofolat) để tạo thành methionin, phản ứng này do enzym methionin synthase xúc tác. Vitamin B₁₂ là một đồng yếu tố quan trọng của enzym methionin synthase, trong khi acid folic có vai trò tạo thành tetrahydrofolat, còn enzym methionin synthase và N5, N10-Methylenetetrahydrofolatreductase (MTHFR) là chất xúc tác của chu trình tái methyl hoá. Khi methionin trong máu tăng cao quá mức hoặc khi cơ thể cần tổng hợp cystein, homocystein sẽ chuyển hoá theo chu trình chuyển sulfur. Trong chu trình này, homocystein kết hợp với serin tạo thành cystathionin, phản ứng này do enzym CBS xúc tác, hoạt động của enzym này phụ thuộc vào vitamin B₆. Sau đó, cystathionin sẽ bị thủy phân để tạo thành cysteine, cystein tham gia vào quá trình tổng hợp glutathion hoặc chuyển hoá thành sulfat rồi được bài tiết qua nước tiểu [54],[113],[122].

1.3.2. Vai trò của vitamin B6, vitamin B12 và acid folic

Vitamin B6, vitamin B12 và acid folic là những vitamin nhóm B tham gia vào chu trình chuyển hóa homocystein ở gan. Trong đó, vitamin B₁₂ và acid folic thì tham gia vào cấu tạo của enzym methionin synthase giúp thoái giáng homocystein thành methionine, còn vitamin B6 đóng vai trò là coenzym của enzym CBS, hoạt động của enzym này giúp chuyển hóa homocystein thành cystathionin, sau đó chuyển thành cysteine [111],[122].

Thiếu vitamin B6, vitamin B12 hoặc acid folic sẽ làm giảm quá trình thoái giáng homocystein, từ đó gây tăng homocystein máu, gián tiếp gây xơ vữa động mạch thông qua vai trò của homocystein, một chất đã được khẳng định là nguyên nhân làm tổn thương nội mạc động mạch và thúc đẩy tiến trình xơ vữa động mạch [52], [60].

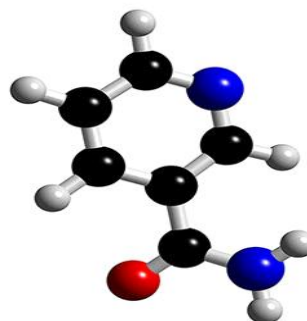
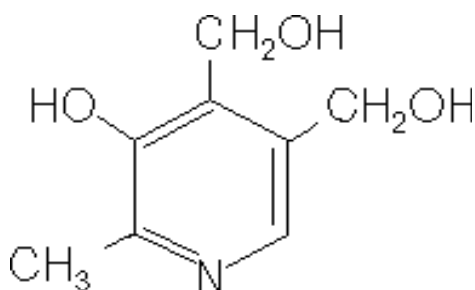

Hình 1.8. Chuyển hoá homocystein ở gan

*Nguồn: theo Robert S.R. và CS (2015)[111].

1.3.2.1. Vitamin B₆

- Tên hóa học là pyridoxine.
- Công thức hóa học: C₈H₁₁NO₃
- Trọng lượng phân tử: 169,18 g/mole

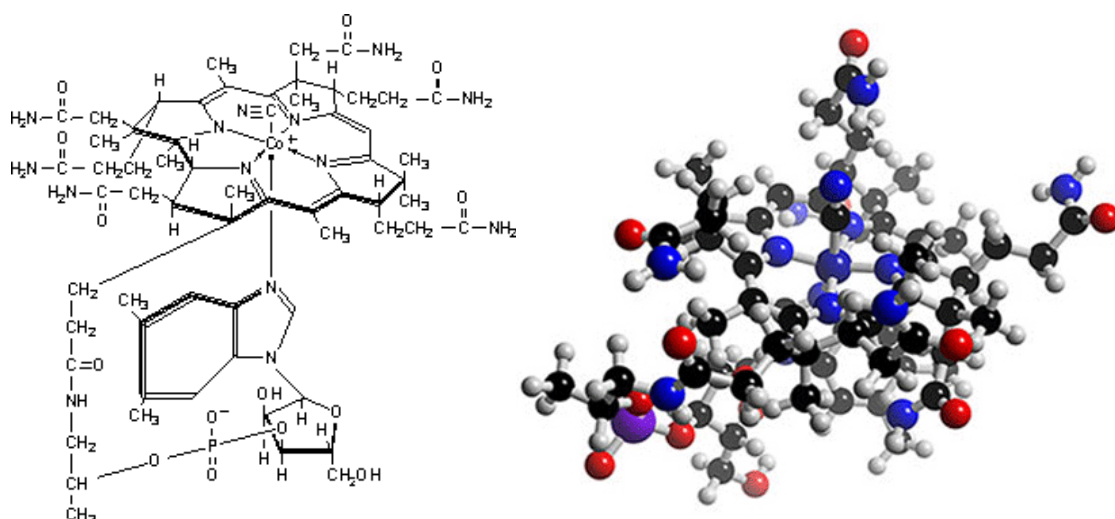
Hình 1.9. Công thức hóa học và cấu trúc phân tử của vitamin B₆

Nguồn: “npalab.com” (2019) [101]

Vitamin B₆ được chỉ định điều trị cho những nhóm đối tượng có nguy cơ cao thiếu hụt vitamin B₆ như: nghiện rượu mãn tính, chạy thận nhân tạo, điều trị thuốc kháng lao isoniazide, thuốc hướng thần và một số loại thuốc khác, phụ nữ có thai, người già, suy dinh dưỡng, người chơi thể thao, ... liều dùng lâu dài trung bình không quá 100mg/ngày, nếu dùng liều cao từ 250mg/ngày kéo dài có thể gây chứng viêm đa dây thần kinh [3].

1.3.2.2. Vitamin B₁₂

- Tên hóa học: Cyanocobalamin
- Công thức hóa học: C₆₃H₈₈CoN₁₄O₁₄P.
- Trọng lượng phân tử: 1355.4 g/mole.

Hình 1.10. Công thức hóa học và cấu trúc phân tử của vitamin B₁₂

Nguồn: “npalab.com” (2019) [101]

Chỉ định dùng B₁₂ rất nhiều: Để hỗ trợ chống đau do bệnh thần kinh, đau thần kinh tọa, đau thần kinh cổ, cánh tay, bệnh thần kinh gây đau, viêm dây thần kinh thị giác. Để hoạt hóa chuyển hóa chung, chống mệt mỏi (liều cao), bệnh xơ cứng rải rác, khử độc cyanure, thuốc nhỏ mắt trong viêm kết mạc là vết thương giác mạc. Nhưng nhu cầu sử dụng thường gặp là bổ sung thêm để ngừa tính biến đổi của hoạt động trí tuệ ở những người lớn tuổi, giống như B₉.

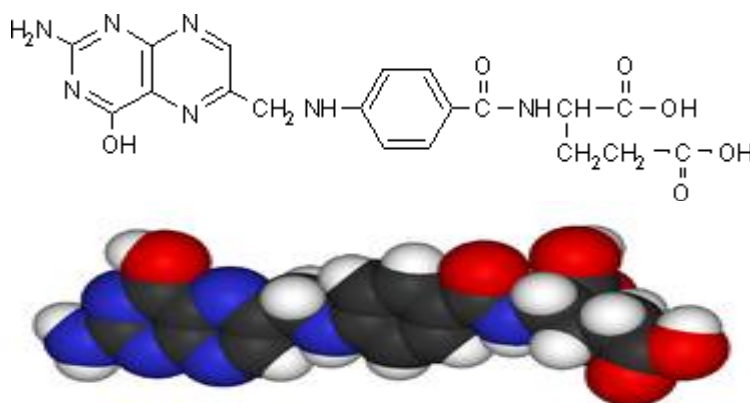
Ở người, không ghi nhận ngộ độc do quá liều, tuy nhiên, nếu người trưởng thành sử dụng liều cao vitamin B₁₂ kéo dài sẽ xuất hiện kháng thể kháng

vitamin B₁₂ và có nguy cơ phát triển u ác tính vì tác động của vitamin B₁₂ lên quá trình phát triển của u.

Ngoài ra, cũng có thể có một vài phản ứng miễn dịch dị ứng (biểu hiện da) sau khi tiêm cùng với những tác dụng phụ như: ngứa, nổi mề đay, đỏ da, trứng cá, nước tiểu có màu đỏ và đau chỗ tiêm, một số người cũng có thể bị dị ứng với vitamin B₁₂ bằng đường tiêu hóa [3].

1.3.2.3. Acid folic

- Tên hóa học: Acid folic.
- Công thức hóa học: C₁₉H₁₉N₇O₆, bao gồm ba gốc liên kết với nhau là gốc protein, gốc acid paraaminobenzoic và gốc acid glutamic.
- Trọng lượng phân tử: 441.40 g/mole

Hình 1.11. Công thức hóa học và cấu trúc phân tử của acid folic

Nguồn: "npalab.com" (2019) [101]

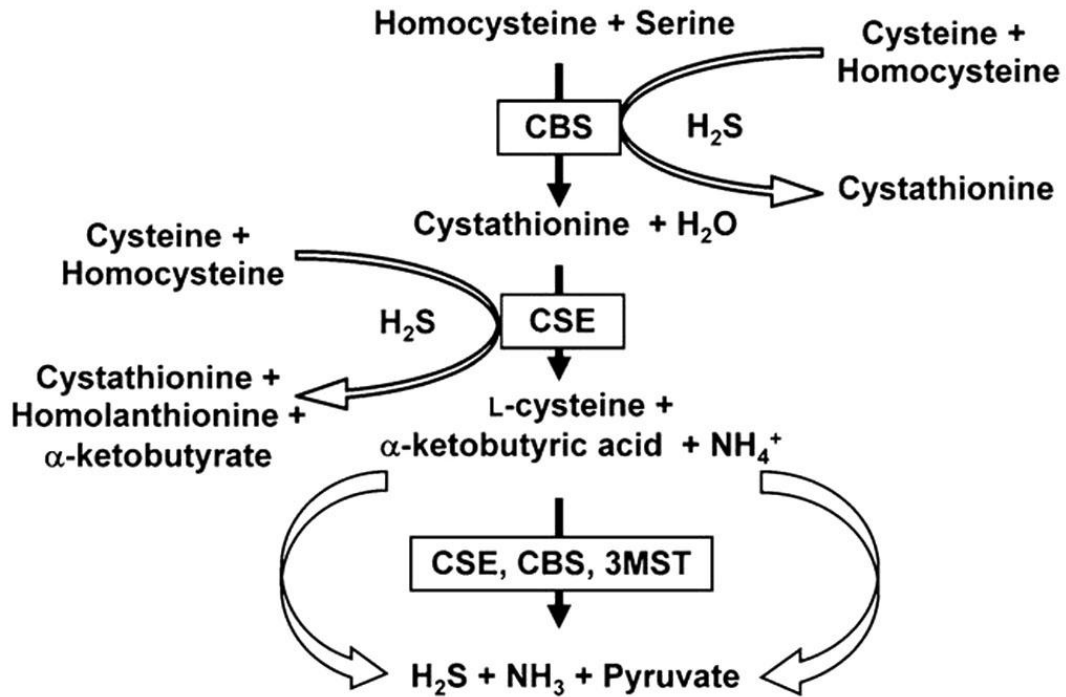
Nhu cầu acid folic hàng ngày khoảng 200-400µg/ngày, tăng nhu cầu trong giai đoạn phụ nữ mang thai và cho con bú khoảng 500-800µmol/ngày. Cụ thể cho các đối tượng như sau: trẻ sơ sinh và trẻ nhỏ từ 5-50µg/ngày, người lao động cường độ cao khoảng 400µg/ngày, phụ nữ có thai và cho con bú bổ sung thêm 100-200µmol/ngày, trẻ tập đi đến thanh niên từ 50 – 200 µmol/ngày [3].

1.4. VAI TRÒ CỦA HOMOCYSTEIN TRONG TĂNG HUYẾT ÁP

Hydrogen sulfide (H₂S), hydrogen sulfide, trong nhiều thập kỷ qua, chỉ được biết đến như một loại khí độc gây hại cho hệ thần kinh trung ương, tuy nhiên, ngày nay H₂S đã được công nhận là một phân tử khí vận mạch chủ chốt [45],[142].

1.4.1. Homocystein là một tiền chất tổng hợp hydrogen sulfide nội sinh.

Trong điều kiện sinh lý bình thường, homocystein chuyển hóa để tạo ra cysteine, chất nền của hai enzyme phụ thuộc pyridoxol-5'-phosphate (PLP): CBS và cystathionine- γ lyase (CSE) để sản xuất hydrogen sunfide (H_2S). (Sơ đồ 1.2)

Sơ đồ 1.2. Sơ đồ chuyển hóa homocystein và hình thành hydrogen sunfide nội sinh

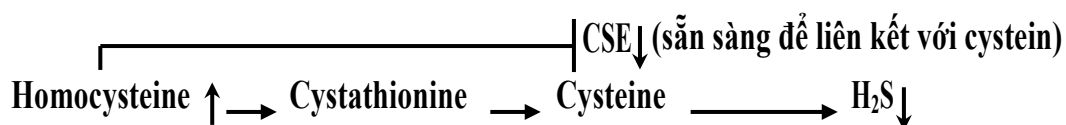
Nguồn: “Cell Biochem Biophys” (2010) [118]

Hydrogen sulfide tạo ra từ L-cystein được xúc tác bởi các men: CBS và/hoặc CSE. Ngày nay, người ta đã phát hiện một loại enzyme độc lập với PLP, đó là 3-mercaptopyruvate sulfurtransferase (3-MST) có thể sản xuất ra H_2S [119],[120]. Không giống như CBS và CSE, 3-MST sử dụng 3-mercaptopyruvate làm chất nền, là chất chuyển hóa của cystein và α -ketoglutarate (α -KG) bởi cystein aminotransferase (CAT) để tạo ra H_2S [120]. Những bằng chứng gần đây cho thấy CSE cũng được phát hiện trong các tế bào nội mô mạch máu và có khả năng tạo ra H_2S [142] và 3-MST cũng được ghi nhận như là một enzyme sản xuất ra H_2S trong tế bào nội mô mạch máu [119],[120]. Tuy nhiên, H_2S cũng có thể được tạo ra bởi phản ứng ngưng tụ giữa cystein và homocystein [121].

Khi nồng độ homocystein trong máu tăng cao sẽ chuyển hóa theo con đường chuyển sulfur và ức chế hoạt động enzyme CSE [48], làm giảm sản xuất H_2S nội sinh trong cơ thể, dẫn đến tăng huyết áp.

1.4.2. Cystein cạnh tranh với homocystein gây tăng huyết áp

Một số tác giả cho rằng, cả homocystein và cystein đều là hai chất nền để sản xuất ra H_2S , trong khi CSE thì sử dụng cystein để tạo ra H_2S nội sinh, khi tăng nồng độ homocystein trong máu, homocystein sẽ cạnh tranh với cystein để liên kết với CSE, do đó sẽ làm giảm sản xuất H_2S từ cystein thông qua ức chế cơ chất [48]. Phản ứng xảy ra như sau:

Hơn nữa, homocystein hóa protein là một phản ứng chính với sự hiện diện của thiolactone và homocysteinylolation sẽ phá hủy protein, làm cho hoạt động của CSE bị suy giảm nghiêm trọng dẫn đến việc tạo ra H_2S bị cũng bị suy giảm từ cả cystein và homocystein, hậu quả là gây tăng huyết áp.

1.4.3. Vai trò của H_2S trong rối loạn chức năng mạch máu và THA

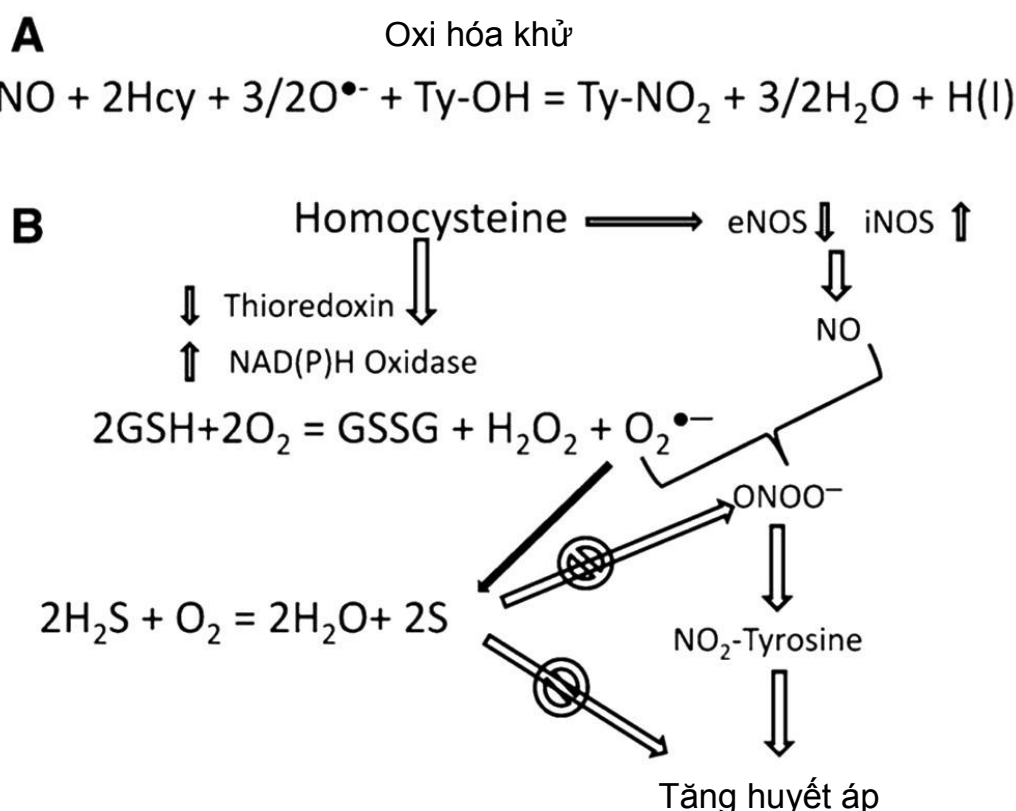
Nhiều nghiên cứu đã cho thấy vai trò của homocystein gây nên các rối loạn chức năng mạch máu, trong khi rối loạn chức năng mạch máu, bao gồm cả rối loạn chức năng nội mô và phì đại thành mạch đều là những yếu tố gây tăng huyết áp [56],[75].

Homocystein tăng cao sẽ hoạt hóa men metalloproteinase, làm phân giải collagen, thay đổi các thành phần của các tế bào cơ bên dưới, dẫn đến rối loạn chức năng mạch máu và tăng huyết áp. Nhiều nghiên cứu thực nghiệm trên chuột cho thấy, tăng homocystein máu không chỉ làm suy yếu nội mạc thông qua stress oxy hóa mà còn làm suy yếu CSE/ H_2S gây tăng huyết áp, đồng thời cũng cho thấy vai trò quan trọng của H_2S để bình thường hóa huyết áp do tăng homocystein máu [83],[118],.

1.4.4. Tăng homocystein máu ảnh hưởng lên sự hình thành của nitrotyrosine gây tăng huyết áp

Homocystein ức chế sự tăng trưởng tế bào, làm giảm mật độ tế bào và làm giảm quá trình tổng hợp DNA của các tế bào nội mô mạch máu, ngoài ra nó còn làm giảm khả dụng sinh học của NO có nguồn gốc từ nội mô mạch máu. Cơ chế làm giảm khả dụng sinh học của NO bao gồm: (1) Homocystein làm giảm thioredoxin và làm tăng NAD(P)H oxidase dẫn đến việc tạo ra superoxide; (2) mức độ homocystein tăng cao cũng làm giảm sự tạo ra H₂S nội sinh, do đó làm tăng stress oxy hóa; (3) superoxide phản ứng với NO tạo thành peroxynitrite (ONOO⁻); (4) peroxynitrite phản ứng với dư lượng protein tyrosine dẫn đến thay đổi protein. Homocystein tác động lên eNOS và iNOS để tạo ra NO, phản ứng của NO và tyrosine tạo thành peroxynitrite và gây ra quá trình nitrosyl hóa dư lượng protein tyrosine và dẫn đến tăng huyết áp [118]. (Sơ đồ 1.3).

Sơ đồ 1.3. A. Giảm oxy hóa và sự hình thành của nitrotyrosine bởi homocystein. B. Homocystein gây giảm thioredoxin và tăng sản xuất superoxide bằng cách tạo ra NAD(P)H oxidase.

Nguồn: “Cell Biochem Biophys” (2010) [118]

1.4.5. Homocystein gây tăng sinh tế bào cơ trơn mạch máu và vai trò điều chỉnh của H₂S

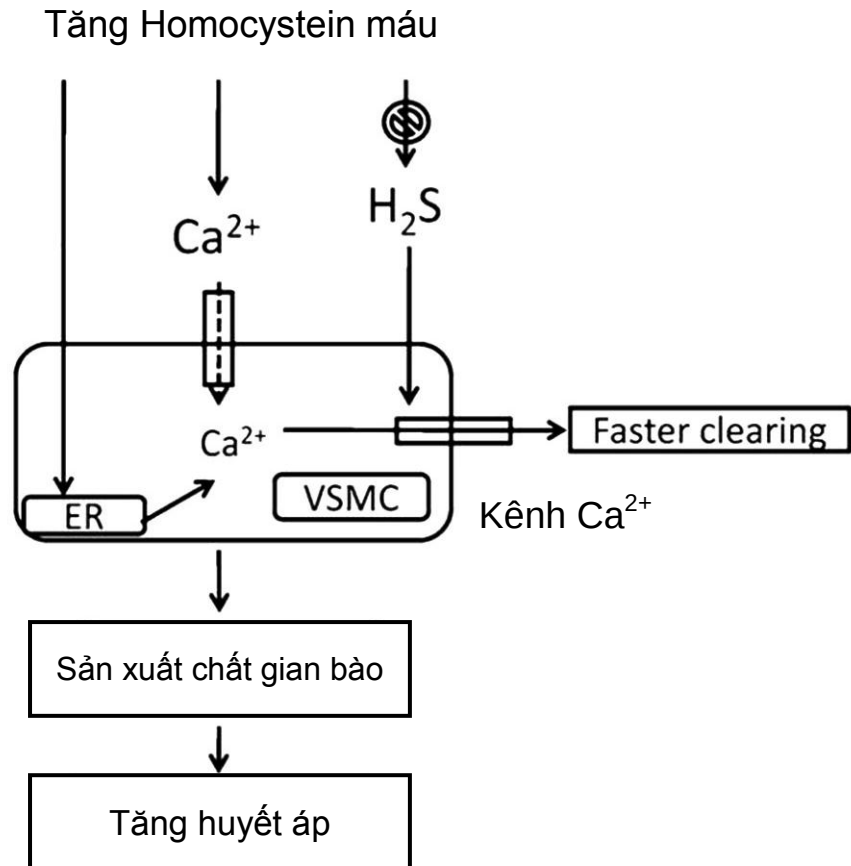
Homocystein tăng cao trong máu làm giảm khả dụng sinh học của NO và làm tăng stress oxy hóa. Điều này ức chế sự giãn mạch và gây tăng huyết áp. Giãn mạch phụ thuộc rất nhiều vào sự phối hợp nhịp nhàng giữa tế bào nội mô và tế bào cơ trơn, sức cản động mạch sẽ tăng lên cùng với sự tăng sinh của các tế bào này. Một trong những cơ chế sinh lý bệnh của tăng huyết áp liên quan đến tăng homocystein máu là sự tăng sinh của tế bào cơ trơn làm thay đổi tính chất đàn hồi của thành mạch. Mặt khác, do homocystein cạnh tranh với cystein để liên kết với CSE, cho nên tăng homocystein máu sẽ làm giảm hoạt động CSE, quá trình tạo ra H₂S cũng sẽ bị giảm. Ngoài ra, homocystein còn làm tăng tổng hợp collagen và làm tăng độ dày lớp trung mạc, làm giảm tỉ lệ elastin/collagen, giảm tính đàn hồi của mạch máu dẫn đến tăng sức cản mạch máu toàn thân và tăng huyết áp động mạch kéo dài [118].

1.4.6. Điều hòa Canxi (Ca²⁺), lắng đọng collagen và tăng huyết áp

Điều hòa canxi nội bào đóng một vai trò quan trọng trong tăng huyết áp. Quá tải canxi cấp tính trong tế bào nội mô mạch máu làm tăng sức cản ngoại biên, co mạch và tăng huyết áp. Sự gia tăng canxi sẽ phá hủy tính toàn vẹn cấu trúc của động mạch và thành động mạch. Tăng canxi máu cũng thúc đẩy quá trình tổng hợp và lắng đọng collagen trong thành mạch. Khi tăng homocystein, collagen có thể bị oxy hóa và lắng đọng ở gian bào. Collagen và elastin là hai thành phần chính của mô liên kết, sự cân bằng nội môi của hai loại protein này giúp điều chỉnh sự đàn hồi thích hợp của lưu lượng máu qua các mạch máu. Sự mất cân bằng giữa elastin và collagen sẽ phá hủy tính đàn hồi thích hợp của mạch máu, đồng thời sự lắng đọng collagen quá mức sẽ gây ra cứng mạch và xơ hóa. Điều này làm tăng sức cản mạch máu dẫn đến tăng huyết áp [103],[118].

Ảnh hưởng của tăng homocystein máu trong sản xuất collagen có liên quan đến điều hòa Ca²⁺ nội bào và được điều khiển trung gian bởi nhiều

đường truyền tín hiệu trong tế bào nội mô mạch máu. Chúng bao gồm protein kinase C, nitric oxide synthase (NOS), phospholipase A₂, HMG co-A reductase, tyrosine kinase và kênh canxi [118]. (Sơ đồ 1.4).

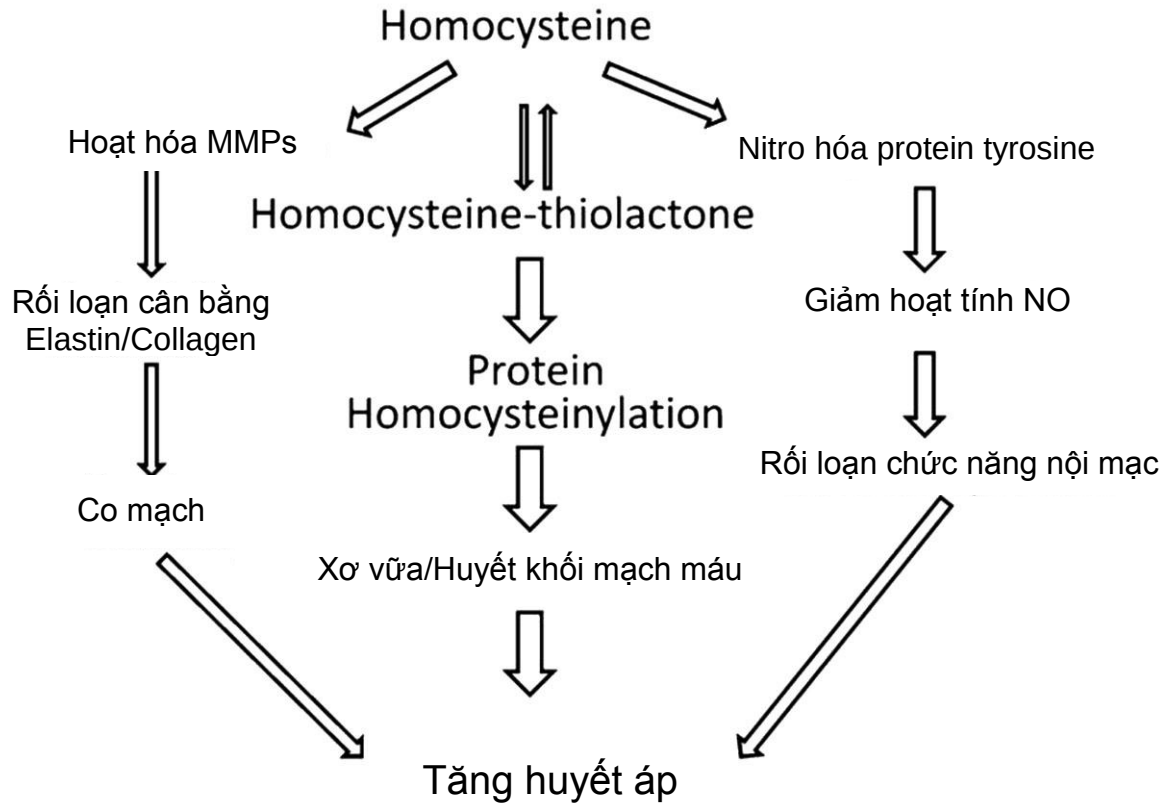

Sơ đồ 1.4. Homocystein gia tăng phóng thích Ca^{2+} nội bào và sản xuất chất nền ngoại bào dẫn đến co thắt và xơ cứng mạch máu.

Nguồn: “Cell Biochem Biophys” (2010) [118]

1.4.7. Tầm quan trọng của H₂S đối với độ bền mạch máu

Tăng homocystein gây mất cân bằng elastin/collagen ở gian bào và cấu trúc tế bào nội mô mạch máu, làm tổn thương nội mô và mất đáng kể NO có nguồn gốc nội mô, làm tăng tổng hợp và lắng đọng collagen, gia tăng các yếu tố tăng trưởng mô liên kết của tế bào nội mô mạch máu. Homocystein góp phần vào sự tiến triển của chứng xơ vữa động mạch dẫn đến tăng huyết áp (Sơ đồ 1.5).

Sơ đồ 1.5. Sơ đồ kích hoạt MMP homocystein, homocystein hóa protein và rối loạn chức năng nội mô gây tăng huyết áp

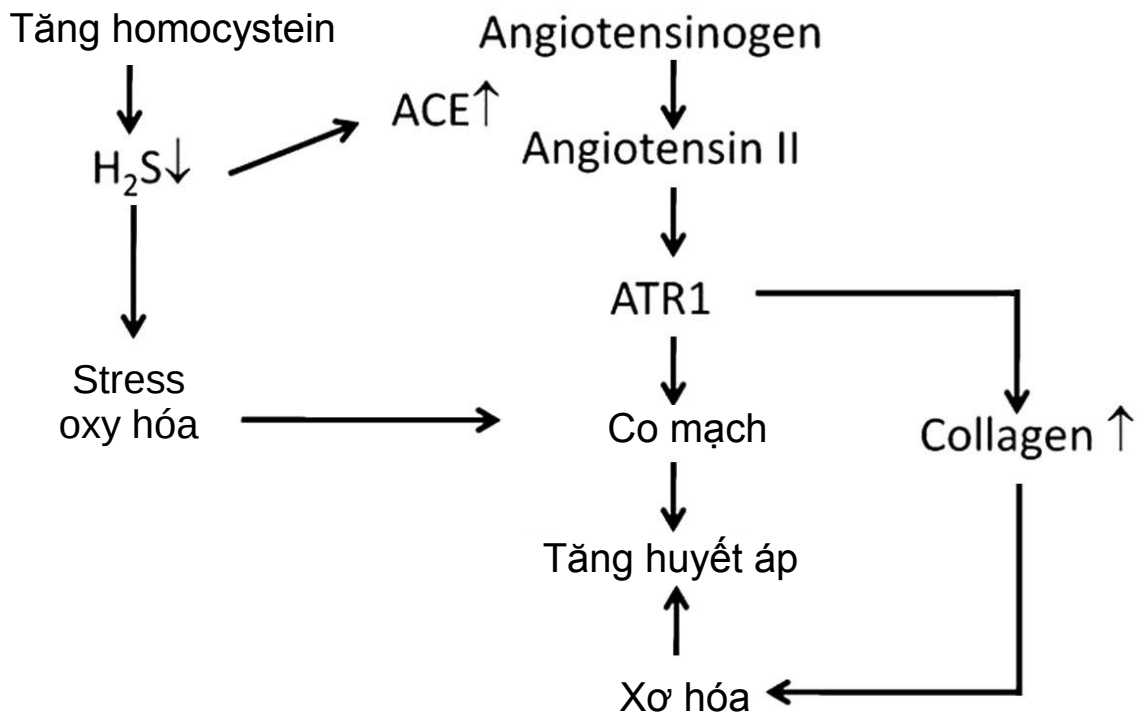
Nguồn: “Cell Biochem Biophys” (2010) [118]

Tăng huyết áp là kết quả của sự co mạch kéo dài, tăng trưởng cơ trơn và tái tạo gian bào của thành động mạch. Sự mất cân bằng tỉ lệ elastin/collagen gây ra rối loạn chức năng mạch máu. Sự lắng đọng collagen quá mức hoặc biến đổi oxy hóa collagen trong màng đáy có thể gây ra xơ cứng mạch máu và tăng huyết áp. Các MMP làm suy giảm collagen và elastin protein ngoại bào, nhưng tốc độ biến đổi của collagen nhanh hơn elastin trong gian bào gây ra cứng mạch máu và tăng huyết áp [118].

1.4.8. Mối liên quan giữa tăng homocystein máu, Angiotensin và tăng huyết áp

Angiotensin II là một peptide chính của chu trình chuyển hóa renin - angiotensin, việc kích hoạt thụ thể angiotensin 1 (AT₁) sẽ dẫn đến việc sản xuất các sản phẩm oxy hóa. Các nghiên cứu gần đây đã chứng minh homocystein kích hoạt thụ thể AT₁, kích hoạt MMP-9 làm tăng tổng hợp

collagen trong các tế bào nội mô mạch máu [117]. Laggner và cộng sự [82] cũng cho thấy H_2S có vai trò ức chế hoạt động của enzyme chuyển đổi angiotensin (ACE) của các tế bào nội mô. Do đó, khi tăng homocystein máu, giảm H_2S sẽ thúc đẩy hoạt động của ACE dẫn đến điều chỉnh tăng angiotensin II và gây tăng huyết áp (Sơ đồ 1.6) .

Sơ đồ 1.6. Sơ đồ mối quan hệ của tăng homocystein máu, giảm H_2S và điều chỉnh tăng angiotensin có thể phát triển tăng huyết áp

Nguồn: “Cell Biochem Biophys” (2010) [118]

1.5. ĐIỀU TRỊ TĂNG HOMOCYSTEIN MÁU Ở BỆNH NHÂN THA

Cho đến nay, đã có nhiều nghiên cứu quốc tế và một vài nghiên cứu trong nước về nồng độ homocystein máu trên bệnh nhân tăng huyết áp, nhưng chưa có nhiều nghiên cứu về điều trị tăng homocystein máu trên bệnh nhân THA. Baszczuk A. và cộng sự (2017) tiến hành nghiên cứu đánh giá tác động của việc bổ sung acid folic 15mg mỗi ngày trong 45 ngày lên nồng độ homocystein, cholesterol toàn phần (TC), HDL- và LDL-cholesterol, triglycerid (TG), apoprotein AI (apoAI) và apoprotein B (apoAI) ở bệnh nhân bị tăng huyết áp nguyên phát. Tác giả nhận thấy nồng độ homocystein đã giảm 24,5%

(từ 10,68 $\mu\text{mol/L}$ xuống còn 8,06 $\mu\text{mol/L}$), song song với việc tăng 8,1% nồng độ HDL-cholesterol (từ 1,35 mmol/L lên 1,46 mmol/L), cũng như tăng nồng độ AI apoprotein và giảm nồng độ apoprotein B [42].

Một phân tích tổng hợp các thử nghiệm ngẫu nhiên có kiểm soát để đánh giá hiệu quả của việc bổ sung acid folic ở bệnh nhân tăng huyết áp và tăng homocystein máu, bao gồm các thử nghiệm đánh giá tác dụng của trị liệu acid folic kết hợp với điều chống tăng huyết áp so với chỉ dùng hạ huyết áp đơn thuần. Sáu mươi lăm nghiên cứu bao gồm 7887 bệnh nhân đáp ứng tất cả các tiêu chí nhận vào nghiên cứu. Trong số đó, 49 thử nghiệm đã báo cáo hiệu quả đáng kể của liệu pháp phối hợp trong việc hạ huyết áp tâm thu và huyết áp tâm trương so với chỉ dùng thuốc hạ huyết áp, đồng thời, việc bổ sung acid folic cũng đã làm giảm rõ nồng độ homocystein trong máu [129].

1.6. NGHIÊN CỨU LIÊN QUAN ĐẾN ĐỀ TÀI

1.6.1. Nghiên cứu ở nước ngoài

Nghiên cứu của Chambers J.C. và cộng sự (2000) trên những bệnh nhân bệnh mạch vành cho thấy, chỉ sau 8 tuần sử dụng 5 mg acid folic và 1 mg vitamin B₁₂ mỗi ngày nồng độ trung bình của homocystein đã giảm từ 13,0 $\mu\text{mol/l}$ xuống còn 9,3 $\mu\text{mol/l}$ [47].

Theo nghiên cứu dịch tễ học của Adachi H. và cộng sự tại Nhật (2002), trong số 1.111 trường hợp (452 nam, 659 nữ), tuổi trung bình 63 ± 10 tuổi (tuổi thấp nhất là 40 tuổi, tuổi cao nhất là 94 tuổi) có nồng độ homocystein máu trung bình là 10,9 $\mu\text{mol/L}$ [35].

Lim H.S. và CS (2002), nghiên cứu nồng độ homocystein, acid folic và vitamin B₁₂ huyết tương trên 195 người Hàn Quốc, có độ tuổi từ 23 – 72 tuổi, trong đó có 99 nam và 96 nữ. Nồng độ homocystein ở nam giới trung bình là $11,18 \pm 3,88 \mu\text{mol/L}$, cao hơn nữ giới là $9,20 \pm 2,65 \mu\text{mol/L}$ ($p < 0,001$). Khi tuổi tăng thì nồng độ homocystein có khuynh hướng cao hơn ở nữ. Nồng độ acid folic nam giới là $6,47 \pm 3,06 \text{ ng/ml}$ thấp hơn nữ giới là $7,96 \pm 3,55 \text{ ng/ml}$ ($p < 0,01$). Nồng độ vitamin B₁₂ ở nam giới là $537,0 \pm 222,0 \text{ pg/ml}$, thấp hơn

nữ giới là $664,1 \pm 309,8$ pg/ml ($p < 0,01$). Nồng độ acid folic $< 3,0$ ng/ml chiếm tỉ lệ 6,1% ở nam và 2,1% ở nữ. Nồng độ vitamin B₁₂ < 150 pg/ml ở nam giới là 2,0% và nữ giới là 1,0%. Mối tương quan nghịch giữa homocystein và acid folic được xác định với $r = -0,37249$, $p < 0,001$; giữa homocystein và vitamin B₁₂ với $r = -0,2256$, $p < 0,01$ [89].

Marcucci R và cộng sự theo dõi 56 người được cấy ghép thận sử dụng 5mg acid folic, 50 mg vitamin B₆ và 400µg vitamin B₁₂ mỗi ngày trong 6 tháng nhận thấy nồng độ homocystein máu trung bình đã giảm từ 20,8µmol/l xuống còn 9,3µmol/l, trong khi ở nhóm chứng thì không thay đổi [94].

Nghiên cứu của Hassan A. và cộng sự (2004) trên 172 người ở nhóm chứng không bị đột quỵ, không bị nhồi máu cơ tim hoặc không sử dụng các thuốc làm tăng homocystein máu cũng cho thấy nồng độ homocystein máu trung bình là 12,01µmol/L [67].

Selhub (1993) đã nghiên cứu trên 1.160 đối tượng nhận thấy nồng độ homocystein máu trung bình cho tất cả các đối tượng từ 67 tuổi trở lên là 11,9µmol/L. Nồng độ homocystein máu ở nam cao hơn nữ và tăng dần theo tuổi. Nồng độ homocystein máu tăng dần theo tuổi có ý nghĩa thống kê ($p < 0,001$) cho cả nam và nữ ngay sau khi đã hiệu chỉnh nồng độ các vitamin trong máu. Dữ liệu từ NHANES III cũng chứng minh nồng độ homocystein máu tăng dần theo tuổi, đồng thời cho thấy có rất ít sự khác biệt giữa các nhóm chủng tộc. Cũng theo Wilson PWF, mối liên quan dịch tễ học giữa nồng độ homocystein máu với các vitamin là một vấn đề thời sự. Nhóm bệnh nhân tuổi từ 67 đến 96 tuổi được phân chia nhóm nghiên cứu theo nồng độ của acid folic máu: rất thấp, thấp, cao thì nồng độ homocystein máu trung bình lần lượt là 15,6µmol/L, 13,7µmol/L và 11µmol/L tương ứng, khác biệt có ý nghĩa thống kê với $p < 0,01$ [116].

Assanelli D. và CS (2004) nghiên cứu việc bổ sung acid folic và vitamin E ảnh hưởng lên homocystein máu, chức năng nội mạc và khả năng chống

oxy hóa trong nhồi máu cơ tim của người trẻ. Một thử nghiệm ngẫu nhiên đã được thực hiện ở 30 bệnh nhân trẻ có nhồi máu cơ tim cấp tính và nồng độ homocystein trong huyết tương cao. Can thiệp điều trị bao gồm liều cao acid folic đơn thuần (nhóm A) hoặc kết hợp với vitamin E (nhóm B) trong ba tháng. Các kết quả đánh giá chính là chức năng nội mạc, khả năng chống oxy hóa trong huyết thanh và nồng độ homocystein máu. Kết quả cho thấy việc bổ sung acid folic làm giảm nồng độ homocystein trong huyết tương ở cả hai nhóm bằng 41% so với giá trị ban đầu có ý nghĩa thống kê với $p < 0,001$. Cải thiện đáng kể chức năng nội mô [từ 0,322 (0,03) đến 0,450 (0,02) mm trong nhóm A và từ 0,338 (0,03) đến 0,584 (0,04) mm trong nhóm B] [38].

Năm 2005, Van Guelpen B. và CS đã tiến hành nghiên cứu thuần tập về nồng độ acid folic, vitamin B₁₂ trên bệnh nhân chảy máu não và nhồi máu não. Trong tổng số 458 bệnh nhân đột quỵ não, nhồi máu não là 334 bệnh nhân và chảy máu não là 62 bệnh nhân. Nhóm nhồi máu não tuổi trung bình là 55,1 năm, nhóm chảy máu não tuổi trung bình 54,8 năm. Nhóm đột quỵ nhồi máu não có nồng độ vitamin B₁₂ trung bình 316 pg/ml, acid folic là 7,2 nmol/L; nhóm đột quỵ chảy máu não, nồng độ vitamin B₁₂ trung bình là 308pg/ml, acid folic là 7,1nmol/L. Nồng độ acid folic có mối tương quan nghịch mức độ vừa với homocystein ($r = -0,42$ và $p < 0,001$); nồng độ vitamin B₁₂ có mối tương quan nghịch mức độ yếu với homocystein ($r = -0,217$ và $p < 0,001$) [126].

Hosseini F. và CS (2006) nghiên cứu nồng độ homocystein, acid folic và vitamin B₁₂ huyết tương trên người lớn khỏe mạnh ở Iran, đây cũng là một phần của nghiên cứu điều tra nguy cơ bệnh tim mạch trong cộng đồng người Iran. Tổng số người tham gia nghiên cứu là 1.214 người, 35,3% là nam và 64,7% là nữ, tuổi từ 25 – 64 tuổi. Tỷ lệ tăng homocystein >15 $\mu\text{mol/L}$ ở nam giới là 73,1% và nữ là 41,07%, khác biệt có ý nghĩa với $p < 0,0001$. Nồng độ homocystein trung bình ở nam là $19,02 \pm 1,46 \mu\text{mol/L}$ và nữ là $14,05 \mu\text{mol/L}$, khác biệt có ý nghĩa thống kê với $p < 0,01$. Tỷ lệ giảm acid folic ở nam giới là

98,67% và nữ giới là 97,92%. Tỷ lệ giảm vitamin B12 ở nam giới 26,32% và nữ giới 27,2%. Có mối tương quan nghịch giữa homocystein với acid folic ($r = -0,27$, $p < 0,001$) và vitamin B₁₂ ($r = -0,19$, $p < 0,001$) [60].

Weikert C. và CS (2007), tiến hành nghiên cứu thuần tập về nồng độ các vitamin nhóm B với nguy cơ đột quỵ thiếu máu não và cơn thiếu máu não cục bộ thoáng qua. Nghiên cứu tiến hành tại châu Âu, tiến hành theo dõi trên 25.770 người tình nguyện tham gia, tuổi từ 35 đến 65, theo dõi từ năm 1994 đến 1998, trung bình $6,0 \pm 1,5$ năm. Có 779 trường hợp xuất hiện bệnh tim mạch và 188 người xuất hiện đột quỵ nhồi máu não hoặc cơn thiếu máu não. Nồng độ homocystein trung bình $9,7 \mu\text{mol/L}$; nồng độ acid folic $11,6\text{ng/ml}$; nồng độ vitamin B₁₂ trung bình 260 pg/ml . Nồng độ acid folic và vitamin B₁₂ có mối liên quan yếu với nồng độ homocystein máu, đối với acid folic thì hệ số tương quan $r = -0,32$, $p < 0,001$, còn đối với vitamin B₁₂ thì $r = -0,21$ và $p < 0,001$. Không có mối liên quan giữa vitamin B₆ với tăng homocystein ($r = -0,08$ và $p < 0,01$) [133].

Alina Atif và Cs (2008) đã tiến hành nghiên cứu nồng độ homocystein huyết tương trên 100 bệnh nhân tăng huyết áp có tuổi trung bình là $44,86 \pm 1,15$ không tiền sử xơ vữa động mạch và đái tháo đường, tác giả ghi nhận nồng độ homocystein trung bình trong huyết tương của bệnh nhân trong nghiên cứu này là $18,77 \pm 1,9$ và tỷ lệ tăng nồng độ homocystein trong nghiên cứu này là 80% [39].

Lee M. và CS (2010), tiến hành nghiên cứu phân tích gộp về hiệu quả điều trị giảm nồng độ homocystein trong máu của acid folic để dự phòng đột quỵ não. Tổng số có 13 thử nghiệm lâm sàng ngẫu nhiên, bao gồm 39.005 người được sử dụng liệu pháp acid folic để giảm homocystein máu. Kết quả phân tích cho thấy, việc bổ sung acid folic mang lại lợi ích vừa phải trong dự phòng đột quỵ não nguyên phát, đặc biệt acid folic phối hợp với vitamin nhóm B ở nam giới [86].

Xin Y.I. và CS (2014), tiến hành một nghiên cứu bằng phân tích gộp các thử nghiệm lâm sàng ngẫu nhiên để xác định ảnh hưởng của việc bổ sung acid folic đến chức năng nội mạc và nồng độ homocystein huyết tương ở bệnh nhân bệnh động mạch vành. Trong số 377 bệnh nhân trong nghiên cứu phân tích này, có 191 bệnh nhân được bổ sung acid folic và 186 bệnh nhân dùng giả dược. Các tác giả nhận thấy bổ sung hàng ngày 5mg acid folic trong thời gian trên 4 tuần cải thiện đáng kể chức năng nội mạc động mạch và giảm nồng độ homocystein huyết tương [143].

1.6.2. Nghiên cứu ở trong nước

Nguyễn Hữu Khoa Nguyên, Đặng Vạn Phước (2003) nghiên cứu 86 bệnh nhân bệnh động mạch vành, được chụp mạch thấy có ít nhất một động mạch vành hẹp trên 50% đường kính và 78 người chứng không hẹp động mạch vành. Các tác giả kết luận, nồng độ homocystein máu trung bình ở nhóm bệnh nhân hẹp động mạch vành cao hơn nhóm chứng có ý nghĩa thống kê ($p < 0,001$) [23].

Lê Thị Thủy Tùng, Đặng Vạn Phước (2003) nghiên cứu 110 bệnh nhân bệnh động mạch vành và 38 người nhóm chứng không hẹp động mạch vành, các tác giả kết luận, nồng độ homocystein máu trung bình ở nhóm bệnh nhân hẹp động mạch vành cao hơn nhóm chứng có ý nghĩa thống kê ($p < 0,001$), đồng thời cho thấy có mối tương quan tuyến tính thuận giữa nồng độ homocystein máu trung bình với độ nặng bệnh mạch vành [33].

Đào Bùi Quý Quyền và Đặng Vạn Phước (2006) cũng đã nghiên cứu 120 bệnh nhân suy thận mạn tính mức độ từ nhẹ đến nặng, chưa dùng các phương pháp điều trị thay thế. Các tác giả kết luận có mối liên quan chặt chẽ giữa sự suy giảm chức năng thận và tình trạng tăng nồng độ homocystein máu trung bình, mức tăng nồng độ homocystein máu trung bình thay đổi tùy thuộc mức độ suy thận [24].

Nguyễn Đức Hoàng (2006) nghiên cứu trên 108 bệnh nhân đột quỵ và 108 người bình thường đã kết luận rằng, nồng độ homocystein máu trung bình ở nhóm bệnh nhân đột quỵ cao hơn nhóm chứng có ý nghĩa thống kê [10].

Huỳnh Văn Nhuận (2009) nghiên cứu trên 89 bệnh nhân suy thận mạn giai đoạn cuối lọc máu bằng thận nhân tạo chu kỳ và 40 người ở nhóm chứng cho thấy: bệnh nhân suy thận mạn lọc máu bằng thận nhân tạo có tỉ lệ tăng homocystein máu là 89,89%, nồng độ homocystein trung bình ở nhóm có suy thận mạn cao hơn nhóm chứng, ở nhóm có THA cao hơn nhóm không THA, ở nhóm có suy tim cao hơn nhóm không có suy tim, những khác biệt này đều có ý nghĩa thống kê ($p < 0,05$). Đồng thời, tác giả cũng nhận thấy lọc máu bằng thận nhân tạo chu kỳ kết hợp với điều trị bằng uống acid folic 5mg/ngày, vitamin B₆ 100mg/ngày và tiêm bắp vitamin B₁₂ 1000μg sau mỗi lần lọc máu làm giảm nồng độ homocystein máu có ý nghĩa thống kê so với trước điều trị, trong khi lọc máu đơn thuần không làm giảm homocystein máu [21].

Nghiên cứu của Cao Phi Phong (2006) về mối tương quan giữa tăng nồng độ homocystein và nhồi máu não do huyết khối động mạch lớn và nhỏ trên 220 bệnh nhân nhồi máu não và 230 người ở nhóm chứng; tuổi trung bình nhóm bệnh là $60,7 \pm 11,9$ năm. Nồng độ homocystein trung bình ở nhóm bệnh là $13,28 \pm 5,49 \mu\text{mol/L}$, cao hơn nhóm chứng là $9,67 \pm 3,07 \mu\text{mol/L}$ ($p < 0,001$); tỉ lệ tăng homocystein nhóm bệnh là 25,5% và nhóm chứng là 3,9% với $p < 0,0001$ [22].

Ngô Thị Hiếu (2014) nghiên cứu trên 97 bệnh nhân THA điều trị tại khoa Nội tim mạch Bệnh viện A Thái Nguyên có độ tuổi trung bình là $64,5 \pm 10,8$ tuổi, tuổi thấp nhất là 43 tuổi và cao nhất 97 tuổi, nhận thấy nồng độ homocystein trung bình là $19,30 \pm 13,92 \mu\text{mol/L}$, nam cao hơn nữ và tăng dần theo tuổi. Nồng độ homocystein cũng tăng dần theo các mức độ tăng huyết áp ($p < 0,05$). Tỉ lệ tăng nồng độ homocystein huyết tương ($\geq 15 \mu\text{mol/L}$) là 77,3%. Tác giả cũng nhận thấy có tương quan thuận chặt chẽ giữa huyết áp

tâm thu ($r = 0,74$, $p < 0,01$), huyết áp tâm trương ($r = 0,6$, $p < 0,01$) và huyết áp trung bình ($r = 0,82$, $p < 0,01$) với nồng độ homocystein huyết tương [7].

Nguyễn Văn Tuấn (2015) nghiên cứu trên 120 bệnh nhân bị đột quỵ nhồi máu não và 136 người ở nhóm chứng đã rút ra kết luận: nồng độ homocystein trong máu trung bình ở nhóm nghiên cứu là $18,09 \pm 12,13 \mu\text{mol/L}$ cao hơn nhóm chứng là $12,88 \pm 4,78 \mu\text{mol/L}$ ($p < 0,0001$); Nồng độ homocystein ở nam ($19,17 \pm 11,86 \mu\text{mol/L}$ cao hơn so với $16,53 \pm 12,47 \mu\text{mol/L}$ ở nữ, tuy nhiên không có ý nghĩa thống kê với $p > 0,05$ [32].

Chương 2

ĐỐI TƯỢNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

2.1. ĐỐI TƯỢNG NGHIÊN CỨU

Đối tượng nghiên cứu là nam và nữ từ 60 tuổi trở lên khám và điều trị ngoại trú tại Bệnh viện đa khoa trung tâm Tiền Giang, chia thành hai nhóm: nhóm có tăng huyết áp và nhóm không tăng huyết áp được lựa chọn đồng thời cùng độ tuổi.

2.1.1. Tiêu chuẩn chọn mẫu

- Nhóm đối tượng có tăng huyết áp (nhóm bệnh): Chúng tôi chọn trên những bệnh nhân là nam và nữ từ 60 tuổi trở lên đến khám bệnh tại Khoa khám bệnh Bệnh viện đa khoa Trung tâm Tiền Giang có HATT ≥ 140 mmHg và/hoặc HATTr ≥ 90 mmHg; hoặc đã được chẩn đoán THA từ trước đang điều trị ngoại trú tại Bệnh viện đa khoa trung tâm Tiền Giang, bệnh nhân đồng ý tham gia nghiên cứu.

- Nhóm đối tượng không tăng huyết áp (nhóm chứng): Chúng tôi chọn những đối tượng là nam và nữ từ 60 tuổi trở lên đến khám bệnh hoặc khám sức khỏe tại Khoa khám bệnh Bệnh viện đa khoa Trung tâm Tiền Giang không có tiền sử THA, có HATT < 140 mmHg và HATTr < 90 mmHg, có độ tuổi và giới tính tương đồng với nhóm bệnh nhân THA, đối tượng đồng ý tham gia nghiên cứu.

2.1.2. Tiêu chuẩn loại trừ

Những đối tượng sau đây không được nhận vào nghiên cứu cho cả nhóm bệnh và nhóm chứng:

- Đối tượng có tiền sử đái tháo đường hoặc xét nghiệm đường huyết lúc đói ≥ 7 mmol/l [2].

- Đối tượng béo phì: dựa vào số đo vòng eo, chỉ số eo/mông, chỉ số khối cơ thể (BMI).

- Đối tượng có rối loạn lipid máu: dựa vào xét nghiệm cholesterol toàn phần, triglycerid, LDL – C, HDL – C.

- Đối tượng có tiền sử hoặc đang mắc bệnh mạch vành: dựa vào bộ câu hỏi ROSE và kết quả điện tâm đồ [9],[18].
- Đối tượng mới xuất hiện tai biến mạch máu não trong vòng 02 tháng.
- Đối tượng có độ lọc cầu thận ước tính theo MDRD $<60\text{ml/phút}/1,73\text{m}^2\text{da}$.
- Đối tượng mắc bệnh Goutte theo tiêu chuẩn ARC/UELAR năm 2015 [5].
- Đối tượng có tiền sử, hoặc đang bệnh luput ban đỏ, vẩy nến, nhược giáp.
- Đối tượng đang mắc bệnh ung thư.
- Đối tượng đang được cấy ghép tạng.
- Đối tượng đang sử dụng các thuốc làm tăng homocystein máu như: Methotrexat, cyclosporin, phenytoin, carbamazepin, theophyline, cholestyramin, colespitol, acid nicotinic, lợi tiểu thiazid.
- Đối tượng đang sử dụng vitamin B₆, B₁₂, acid folic trong vòng hai tháng.
- Đối tượng không đồng ý tham gia nghiên cứu.

2.2. PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

2.2.1. Thiết kế nghiên cứu [17],[25],[31].

- Nghiên cứu bệnh chứng và nghiên cứu tương quan.
- Địa điểm nghiên cứu: Bệnh viện Đa khoa trung tâm Tiền Giang.
- Thời gian nghiên cứu: từ tháng 04/2017 – 04/2018.

2.2.2. Cỡ mẫu nghiên cứu

Cỡ mẫu nghiên cứu được tính theo công thức:

$$N \geq \frac{(Z_{1-\alpha/2})^2 \cdot P \cdot (1-P)}{\varepsilon^2}$$

$Z_{1-\alpha/2} = 1,96$ là giá trị tương ứng với độ tin cậy cho nghiên cứu này là 95%.

$P = 0,8$ là tỉ lệ người cao tuổi tăng huyết áp có nồng độ homocystein máu cao dựa theo nghiên cứu của Ngô Thị Hiếu (2014) [7] và của Alina Atif (2008) [39].

$\varepsilon = 0,08$ là độ chính xác mong muốn trong nghiên cứu này.

Tính ra được cỡ mẫu là:

$$N \geq \frac{1,96 \times 1,96 \times 0,8 \times 0,2}{0,08 \times 0,08} \geq 97 \text{ người.}$$

Như vậy chúng tôi cần tối thiểu 97 người ở nhóm bệnh và 97 người ở nhóm chứng .

2.2.3. Các bước tiến hành nghiên cứu (sơ đồ 2.1)

2.2.3.1. Lựa chọn đối tượng vào nhóm nghiên cứu:

- Nhóm bệnh: chúng tôi lựa chọn những bệnh nhân từ 60 tuổi trở lên đã được chẩn đoán THA đến tái khám, điều trị định kỳ tại Khoa khám bệnh Bệnh viện đa khoa Trung tâm Tiền Giang và những bệnh nhân mới được chẩn đoán THA lần đầu để tư vấn và mời tham gia nghiên cứu. Bệnh nhân đồng ý tham gia nghiên cứu ký tên vào Giấy đồng ý tham gia nghiên cứu (phụ lục 1) và nhận Thư mời khám sức khỏe (phụ lục 2).

- Nhóm chứng: chúng tôi lựa chọn những bệnh nhân từ 60 tuổi trở lên không THA đến khám, điều trị các bệnh nội khoa khác tại Khoa khám bệnh Bệnh viện đa khoa Trung tâm Tiền Giang thực hiện tư vấn và mời tham gia nghiên cứu, bệnh nhân đồng ý tham gia nghiên cứu ký tên vào giấy đồng ý tham gia nghiên cứu (phụ lục 1) và nhận Thư mời khám sức khỏe (phụ lục 2).

2.2.3.2. Thu thập thông tin theo bệnh án nghiên cứu:

Bệnh án nghiên cứu (phụ lục 3) được thiết kế nhằm thu thập những thông tin liên quan đến các đặc điểm nhân trắc, lâm sàng, xét nghiệm sinh hóa máu, quá trình điều trị và kết quả sau điều trị của từng đối tượng nghiên cứu nhằm trả lời cho những mục tiêu nghiên cứu.

Những đối tượng đồng ý tham gia nghiên cứu trong cả hai nhóm đều được phỏng vấn, thu thập thông tin theo Bệnh án nghiên cứu, được khai thác về tiền sử mắc bệnh hoặc đang điều trị đái tháo đường, rối loạn lipid máu, bệnh mạch vành, tai biến mạch máu não, luput ban đỏ, vẩy nến, nhược giáp, ung thư, cấy ghép tạng, đang sử dụng các thuốc: Methotrexat, cyclosporin, phenytoin, carbamazepin, theophylline, cholestyramin, colespitol, acid nicotinic, lợi tiểu thiazide, vitamin B₆, vitamin B₁₂, acid folic; được đo huyết áp, nhịp tim,

điện tâm đồ, cân nặng, chiều cao, vòng eo, vòng mông, tính chỉ số khối cơ thể (BMI), tỉ số eo mông.

Những đối tượng có tiêu chuẩn loại trừ về lâm sàng sẽ bị loại ra khỏi nghiên cứu đợt thứ nhất. Những đối tượng còn lại sẽ được tư vấn, lấy máu thực hiện các xét nghiệm sinh hóa bao gồm: đường huyết lúc đói, creatinin, acid uric, cholesterol toàn phần, triglyceric, LDL-C, HDL-C.

Sau khi có kết quả xét nghiệm sinh hóa, những đối tượng có tiêu chuẩn loại trừ về xét nghiệm sẽ bị loại ra khỏi nghiên cứu đợt thứ hai, những đối tượng còn lại sẽ chính thức được đưa vào hai nhóm nghiên cứu và được thực hiện các xét nghiệm định lượng nồng độ homocystein, acid folic và vitamin B₁₂ trong máu.

2.2.3.3. Xác định huyết áp và phân loại huyết áp

a. Dụng cụ:

- Một giường bệnh nhân.
- Một ghế ngồi cho người đo huyết áp.
- Một máy huyết áp kế thủy ngân hiệu ALPK2 của Nhật.
- Một ống nghe.

b. Chuẩn bị đối tượng

- Không được uống rượu ít nhất 24 giờ.
- Không được hút thuốc lá ít nhất 2 giờ.
- Được ngồi nghỉ ít nhất 10 phút trong một phòng yên tĩnh, thoáng mát (không có máy lạnh).

c. Kỹ thuật đo HA

- Đối tượng được nằm trên giường kê phẳng song song mặt đất, cánh tay trái để trần trên giường ngang với mức tim.
- Bao cao su được quấn quanh cánh tay vừa chặt (có thể để lọt một ngón tay vào phía bên dưới bao quấn khi chưa bơm hơi, nhưng cũng không quá lỏng).

- Bơm hơi từ từ (khoảng 5-10 mmHg mỗi giây), vừa bơm hơi vừa nghe tiếng mạch cánh tay đập ở khuỷu cho đến khi đầu trên cột thủy ngân của HA kế vượt mức HATT dự đoán (mức số ở đầu trên cột thủy ngân tương ứng khi không còn nghe được tiếng mạch đập cánh tay) khoảng 30 mmHg.

- Xả hơi từ từ với tốc độ khoảng 2-4 mmHg mỗi giây. Trong thời gian này chú ý nghe tiếng mạch đập ở cánh tay theo các pha của Korotkoff:

+ Số HATT là mức số ở đầu trên cột thủy ngân tương ứng với thời điểm tai nghe thấy tiếng đập nhẹ đầu tiên xuất hiện ở động mạch cánh tay (pha I của Korotkoff).

+ Số HATTr là mức số ở đầu trên cột thủy ngân tương ứng với thời điểm bắt đầu mất hẳn tiếng đập của động mạch cánh tay (pha V của Korotkoff).

- Đo lại lần thứ hai sau ít nhất 1 phút. Số HATT và HATTr của đối tượng được xác định bằng cách lấy trung bình của 2 lần đo. Nếu sự khác biệt giữa hai lần đo lớn hơn 5 mmHg thì đo thêm 1-2 lần nữa rồi lấy số trung bình giữa các lần đo. Đo thêm HA ở cánh tay bên đối diện và lấy số HA ở bên tay nào có trị số cao hơn.

- Đối tượng mới được xác định là THA lần đầu sẽ được hẹn tái khám và xác định lại sau ít nhất 1 tuần. Trị số HA của đối tượng được ghi nhận là số HA trung bình của hai lần khám.

- Xác định THA và phân loại HA cho các đối tượng nghiên cứu dựa theo khuyến cáo của Hội tim mạch Việt Nam 2018:

Bảng 2.1. Phân loại HA khi đo tại phòng khám theo VNHA/VSH (2018)

Phân loại	HATT (mmHg)	HATTr (mmHg)
Tối ưu	< 120	< 80
Bình thường	120 – 129	80 – 84
Bình thường cao	130 – 139	85 – 89
THA độ 1	140 – 159	90 – 99
THA độ 2	160 – 179	100 – 109
THA độ 3	≥ 180	≥ 110
Tăng huyết áp tâm thu đơn độc	≥ 140	< 90

Khi HATT và HATTr không cùng phân loại thì chọn phân loại cao nhất dựa theo HATT hoặc HATTr.

THA tâm thu đơn độc phân loại theo HATT.

2.2.3.4. Xác định huyết áp trung bình, áp lực mạch và phân nhóm áp lực mạch:

- Huyết áp trung bình được tính theo công thức:

$$HA \text{ trung bình} = HATTr + 1/3(HATT - HATTr)$$

- Áp lực mạch được xác định là hiệu số của HATT và HATTr.
- Áp lực mạch được phân thành hai nhóm: $< 50\text{mmHg}$ và $\geq 50\text{mmHg}$.

2.2.3.5. Xác định tần số tim và phân nhóm tần số tim:

- Tần số tim được xác định bằng cách đếm tần số tim qua ống nghe trong thời gian một phút (loại trừ bệnh nhân có rung nhĩ, ngoại tâm thu,...)

- Tần số tim được phân thành 4 nhóm:

- + < 70 lần/phút.
- + $70 - 79$ lần/phút.
- + $80 - 89$ lần/phút.
- + ≥ 90 lần/phút.

2.2.3.6. Đo cân nặng

- Sử dụng cân sức khỏe hiệu TZ 120 (có thước đo chiều cao kèm theo) có đơn vị phân chia nhỏ nhất là 0,5 kg (Hình phụ lục 1).

- Đối tượng được mặc một bộ quần áo bệnh nhân có cân nặng biết trước, đứng thẳng ngay giữa bàn cân, hai tay buông xuôi theo thân mình, không cử động, mắt nhìn thẳng về phía trước, trọng lượng phân bố đều cả hai chân, không tựa lưng vào cân.

- Cân nặng của đối tượng được ghi nhận bằng đơn vị kg ghi trên mặt cân và lấy đến đơn vị đo nhỏ nhất là 0,5 kg (trừ đi số cân nặng của bộ quần áo đối tượng đang mặc).

2.2.3.7. Đo chiều cao

- Sử dụng thước đo chiều cao gắn liền với cân sức khỏe TZ 120, có đơn vị phân chia nhỏ nhất là 1 cm.
- Thước được đặt thẳng đứng vuông góc với mặt phẳng nằm ngang.
- Đối tượng bỏ guốc, dép, đi chân không, đứng quay lưng vào thước đo, gót chân, mông, vai và đầu theo một trục thẳng áp sát vào thước đo, mắt nhìn thẳng ra phía trước, hai tay buông xuôi theo thân mình.
- Kéo thước đo từ trên xuống đến khi nào cây ngang đầu trên thước đo áp sát đỉnh đầu.
- Đọc kết quả chiều cao ghi sẵn trên thước đo bằng đơn vị centimet (cm) và lấy đến đơn vị đo nhỏ nhất là 1 cm.

2.2.3.8. Tính chỉ số khối cơ thể (BMI)

- Sử dụng công thức tính chỉ số khối cơ thể:

$$\text{BMI} = \frac{\text{Cân nặng (kg)}}{(\text{chiều cao})^2 (\text{m})}$$

- Phân loại chỉ số khối cơ thể: Sử dụng tiêu chuẩn phân loại chỉ số khối cơ thể áp dụng cho người Châu Á theo Tổ chức y tế thế giới.

Bảng 2.2. Tiêu chuẩn phân loại chỉ số khối cơ thể áp dụng cho người Châu Á theo tổ chức Y tế thế giới (WHO – 2002)[135]

Phân loại	BMI (kg/m ²)
Thiếu cân	<18,5
Bình thường	18,5 - 22,9
Thừa cân	23,0 - 24,9
Béo phì	≥25

2.2.3.9. Đo vòng eo

- Sử dụng thước dây chuẩn có đơn vị phân chia nhỏ nhất là 0,1cm..

- BN đứng thẳng ở tư thế đo chiều cao như đã nói ở trên, xác định điểm đo vòng eo là điểm giữa của nơi thấp nhất bờ dưới mạng sườn và nơi cao nhất của mào chậu. Lấy đến đơn vị đo nhỏ nhất là 0,5 cm.

2.2.3.10. Đo vòng hông

- Sử dụng thước dây chuẩn có đơn vị phân chia nhỏ nhất là 0,1 cm.
 - BN đứng thẳng như tư thế đo chiều cao như đã nói ở trên, xác định điểm đo vòng hông là nơi nhô lên cao nhất của 2 mấu chuyển lớn xương đùi ngang với gò xương mu. Lấy đến đơn vị đo nhỏ nhất là 0,5 cm.

2.2.3.11. Xác định tỉ số eo/hông:

- Tỉ số eo/hông bằng cách lấy số đo vòng eo chia cho vòng hông.
- Xác định béo phì vùng bụng khi tỉ số eo/hông:
  - + Nam: >0,9
  - + Nữ: >0,8

2.2.3.12. Đo điện tâm đồ

- Chúng tôi sử dụng máy đo điện tâm đồ 12 kênh nhãn hiệu CardioCare của hãng Bionet do Hàn Quốc sản xuất có phần mềm tự động phân tích kết quả (Hình phụ lục 2)
 - Áp dụng các tiêu chuẩn chẩn đoán bệnh mạch vành và điện tâm đồ để loại đối tượng mắc bệnh mạch vành ra khỏi nghiên cứu [7],[16].

2.2.3.13. Xét nghiệm máu

Tất cả các đối tượng đủ tiêu chuẩn chọn mẫu được dặn nhịn ăn trước khi lấy máu làm xét nghiệm ít nhất là 10 giờ. Mỗi đối tượng được lấy khoảng 4ml máu tĩnh mạch cho vào ống nghiệm có chất tách hồng cầu, trên ống nghiệm có ghi mã số của từng đối tượng đúng với mã số trong danh sách bệnh nhân (phụ lục 6) và bệnh án nghiên cứu. Để ống nghiệm chứa máu trong thùng cách nhiệt luôn đảm bảo nhiệt độ từ 2 đến 8⁰C trong khoảng thời gian 30 phút, sau đó đem quay ly tâm với vận tốc 4.000 vòng/phút trong 15 phút bằng máy ly tâm hiệu Electronic Centrifuge (Hình phụ lục 3).

Sau khi quay ly tâm xong, dùng pipet tách huyết thanh ra, cho vào ống chứa huyết thanh có ghi mã số của từng đối tượng đúng với mã số ghi trên ống nghiệm chứa máu, đậy nắp ống chứa huyết thanh cẩn thận, bảo quản ống chứa huyết thanh trong thùng cách nhiệt luôn đảm bảo nhiệt độ từ 2 đến 8⁰C. Chúng tôi gom tất cả các mẫu thu được trong mỗi buổi sáng (trung bình khoảng 20 – 30 mẫu) vận chuyển đến phòng xét nghiệm Trung tâm chẩn đoán y khoa Hòa Hảo Thành phố Hồ Chí Minh để thực hiện các xét nghiệm sau:

a. Phân tích mẫu lần thứ nhất: Thực hiện trong vòng 6 giờ (kể từ khi lấy mẫu) các xét nghiệm sinh hóa trên hệ thống ADVIA Centaur của hãng SIEMENS (Hình phụ lục 4) bao gồm:

- * Định lượng creatinin bằng phương pháp fix time.
- * Định lượng đường huyết lúc đói bằng phương pháp Endpoint Enzymatic.
- * Định lượng cholesterol toàn phần, triglycerid, LDL-C và HDL-C huyết tương bằng phương pháp Endpoint Enzymatic.
- * Định lượng acid uric máu bằng phương pháp Endpoint Enzymatic.

Mẫu huyết thanh của bệnh nhân sẽ được hệ thống lưu trữ tự động trong vòng 7 ngày kèm theo mã số cho từng mẫu. Sau khi có kết quả xét nghiệm sinh hóa, những mẫu huyết thanh của bệnh nhân không có tiêu chuẩn loại trừ về kết quả xét nghiệm sinh hóa sẽ được phân tích lần thứ hai.

b. Phân tích mẫu lần thứ hai: Thực hiện trong vòng 48 giờ sau khi có kết quả xét nghiệm sinh hóa máu trên hệ thống xét nghiệm SIEMENS bao gồm:

* **Định lượng nồng độ homocystein trong máu** trên hệ thống ADVIA Centaur của hãng SIEMENS (Hình phụ lục 4) bằng kỹ thuật miễn dịch cạnh tranh sử dụng công nghệ hóa phát quang trực tiếp với bộ thuốc thử homocystein của hãng SIEMENS và chạy trên máy cùng hãng SIEMENS (Hình phụ lục 5). Nguyên lý xét nghiệm:

- Xét nghiệm ADVIA Centaur CP Homocystein là một xét nghiệm miễn

dịch cạnh tranh sử dụng công nghệ hóa phát quang trực tiếp. Các dạng homocystein khác nhau trong mẫu huyết thanh của bệnh nhân được khử để giải phóng homocystein bằng thuốc thử khử, sau đó homocystein tự do được chuyển đổi thành S-adenosyl homocystein (SAH) bởi thuốc thử enzym. SAH được chuyển đổi từ mẫu huyết thanh bệnh nhân sẽ cạnh tranh với SAH được liên kết cộng hóa trị với các hạt thuận từ trong pha rắn tạo ra một lượng hạn chế kháng SAH được đánh dấu bằng acridinium ester trong thuốc thử Lite.

- Hệ thống tự động thực hiện các bước sau:

- Phân phối 20 pL mẫu vào cồng đo
- Phân phối 50 pL Thuốc thử khử và ủ trong 4,7 phút ở 37°C
- Phân phối 50 pL Thuốc thử enzym và ủ trong 3,0 phút ở 37°C
- Phân phối 250 pL Pha rắn và ủ trong 3,0 phút ở 37°C
- Phân phối 100 pL Thuốc thử Lite và ủ trong 3,0 phút ở 37°C
- Tách, hút và rửa cồng đo bằng Wash 1 (Dung dịch rửa 1)
- Phân phối 300 pL mỗi Thuốc thử axit (R1) và Thuốc thử bazơ (R2) để bắt đầu phản ứng hóa phát quang
- Báo cáo kết quả theo phương thức đã chọn như mô tả trong hướng dẫn vận hành hệ thống hoặc trong hệ thống trợ giúp trực tuyến.

- Tồn tại mối quan hệ đối nghịch giữa lượng homocystein hiện diện trong mẫu huyết thanh của bệnh nhân và lượng đơn vị ánh sáng tương đối (RLU) mà hệ thống phát hiện.

- Khoảng tham chiếu kết quả homocystein bình thường đối với hệ thống này là từ 5 – 15 $\mu\text{mol/L}$. Nồng độ homocystein tăng khi $>15 \mu\text{mol/L}$ [105],[141]

- Phân nhóm nồng độ homocystein trong nghiên cứu này [105]:

- + Không tăng: $\leq 15 \mu\text{mol/L}$
- + Tăng nhẹ : $> 15\text{-}30 \mu\text{mol/L}$
- + Tăng vừa: $> 30\text{-}100 \mu\text{mol/L}$
- + Tăng cao: $> 100 \mu\text{mol/L}$

* Định lượng nồng độ acid folic trong máu trên hệ thống ADVIA Centaur của hãng SIEMENS bằng kỹ thuật miễn dịch cạnh tranh sử dụng công nghệ hóa phát quang với bộ thuốc thử acid folic của hãng SIEMENS (Hình phụ lục 7).

Nguyên lý xét nghiệm:

Xét nghiệm ADVIA Centaur Folate là xét nghiệm miễn dịch cạnh tranh sử dụng công nghệ hóa phát quang trực tiếp, Folate trong mẫu huyết thanh của bệnh nhân cạnh tranh với folate được đánh dấu bằng acridinium ester trong thuốc thử Lite để giành một lượng giới hạn protein gắn kết folate được đánh dấu bằng biotin. Protein gắn kết folate được đánh dấu bằng biotin liên kết với avidin được liên kết cộng hóa trị với các hạt thuận từ trong pha rắn, mẫu huyết thanh được xử lý trước để giải phóng folate khỏi protein gắn kết nội sinh có trong mẫu.

- Khoảng tham chiếu kết quả acid folic bình thường đối với hệ thống này là từ 3 – 20 ng/m.

- Phân nhóm nồng độ acid folic trong nghiên cứu:

- + < 3 ng/mL : giảm
- + 3 - 20 ng/mL : bình thường
- + > 20 ng/mL : tăng

* Định lượng nồng độ vitamin B₁₂ trong máu trên hệ thống ADVIA Centaur của hãng SIEMENS bằng kỹ thuật miễn dịch cạnh tranh sử dụng công nghệ hóa phát quang với bộ thuốc thử vitamine B₁₂ của hãng SIEMENS (Hình phụ lục 6).

Nguyên lý xét nghiệm:

- Xét nghiệm ADVIA Centaur Vitamin B₁₂ là xét nghiệm miễn dịch cạnh tranh sử dụng công nghệ hóa phát quang trực tiếp, trong đó vitamin B₁₂ từ mẫu huyết thanh của bệnh nhân cạnh tranh với vitamin B₁₂ được đánh dấu bằng acridinium ester trong thuốc thử Lite, để giành một lượng giới hạn yếu

tổ nội tại đã tinh sạch, được liên kết cộng hóa trị với các hạt thuận từ trong pha rắn. Xét nghiệm sử dụng tác nhân giải phóng (sodium hydroxide) và DTT để giải phóng vitamin B₁₂ khỏi các protein gắn kết nội sinh trong mẫu và cobinamide để ngăn tái gắn kết sau khi pha rắn được thêm vào mẫu.

- Khoảng tham chiếu kết quả vitamin B₁₂ bình thường đối với hệ thống này là từ 200 – 900 pg/ml.

- Phân nhóm nồng độ vitamin B₁₂ trong nghiên cứu:

+ < 200 pg/mL : giảm

+ 200-900 pg/mL : bình thường

+ > 900 pg/mL : tăng

2.2.3.14. Thiết kế các phân nhóm theo mục tiêu nghiên cứu

Để thực hiện các mục tiêu nghiên cứu, sau khi có kết quả xét nghiệm định lượng nồng độ homocystein trong máu, chúng tôi tiến hành phân chia nhóm bệnh và nhóm chứng ra thành 5 phân nhóm như sau:

Nhóm bệnh có 3 phân nhóm:

- Phân nhóm 1: bao gồm những đối tượng có THA không tăng homocystein (nồng độ homocystein máu $\leq 15\mu\text{mol/L}$). Những đối tượng này chỉ được tư vấn và điều trị THA, không theo dõi tiếp để đánh giá hiệu quả điều trị tăng homocystein.

- Phân nhóm 2: bao gồm những đối tượng có THA kèm theo tăng homocystein máu (nồng độ homocystein máu $>15\mu\text{mol/L}$), được lựa chọn ngẫu nhiên theo số thứ tự trong danh sách bệnh nhân để đưa vào phân nhóm chỉ điều trị THA, không kết hợp điều trị tăng homocystein máu. Những đối tượng này (được xem là phân nhóm chứng để so sánh hiệu quả điều trị tăng homocystein máu) tiếp tục được theo dõi và định lượng lại nồng độ homocystein máu lần thứ hai sau 8 tuần.

- Phân nhóm 3: bao gồm những đối tượng có THA kèm theo tăng homocystein máu (nồng độ homocystein máu $>15\mu\text{mol/L}$), cũng được lựa

chọn ngẫu nhiên theo số thứ tự trong danh sách bệnh nhân để đưa vào phân nhóm điều trị THA kết hợp với điều trị tăng homocystein máu bằng phối hợp ba thuốc vitamin B₆, vitamin B₁₂ và acid folic. Những đối tượng này tiếp tục được theo dõi và định lượng lại nồng độ homocystein máu lần thứ hai sau 8 tuần.

Nhóm chứng có 2 phân nhóm:

- Phân nhóm 4: bao gồm những đối tượng không THA và không tăng homocystein (nồng độ homocystein máu $\leq 15\mu\text{mol/L}$). Những đối tượng này không được theo dõi tiếp để đánh giá hiệu quả điều trị tăng homocystein.

- Phân nhóm 5: bao gồm những đối tượng không THA nhưng có tăng homocystein máu (nồng độ homocystein máu $>15\mu\text{mol/L}$), được điều trị tăng homocystein máu bằng phối hợp ba thuốc vitamin B₆, vitamin B₁₂ và acid folic, tiếp tục được theo dõi và định lượng lại homocystein máu lần thứ hai sau 8 tuần.

2.2.3.15. Điều trị tăng huyết áp

Đối tượng được chẩn đoán xác định THA sẽ được tư vấn điều trị bằng các biện pháp không dùng thuốc và kê đơn điều trị bằng thuốc theo hướng dẫn của Hội Tim mạch Việt Nam 2015 và Bộ Y tế. Sau đó được hẹn tái khám để được theo dõi định kỳ mỗi 4 tuần trong 8 tuần.

a. HA mục tiêu:

Vì tất cả các đối tượng THA trong nghiên cứu này không kèm theo đái tháo đường, bệnh mạch vành, tai biến mạch máu não và bệnh thận mạn tính cho nên HA mục tiêu cần đạt là HATT/HATTr $<140/90$ mmHg. Người trên 80 tuổi $<150/90$ mmHg theo Khuyến cáo của Hội tim mạch Việt Nam.

b. Phương pháp điều trị:

* Điều trị không dùng thuốc: tư vấn cho các đối tượng THA thực hiện:

- Giảm cân (nếu thừa cân): nên duy trì cân nặng lý tưởng với chỉ số BMI từ 18,5 – 23, duy trì vòng bụng < 90 cm ở nam và < 80 cm ở nữ.

- Giảm lượng muối ăn vào < 6 g muối natri, tương đương với 01 thìa nhỏ muối mỗi ngày.

- Hạn chế thức ăn có nhiều mỡ bão hoà và cholesterol.

- Ăn đủ kali, canxi, magie có trong rau xanh, hoa quả tươi.

- Ngừng hút thuốc lá (nếu có).

- Hạn chế lượng rượu, bia uống vào.

- Tăng cường hoạt động thể lực ở mức thích hợp.

- Tránh căng thẳng thần kinh (stress), tránh lạnh đột ngột, không dùng các thuốc làm THA như: các thuốc cường giao cảm, thuốc kháng viêm, giảm đau dù không thuộc nhóm corticoides.

* Điều trị dùng thuốc:

- Các thuốc điều trị THA trong nghiên cứu này bao gồm:

- + Nhóm ức chế kênh canxi: amlodipine 5mg, felodipin 5mg, nifedipin 20mg [3].

- + Nhóm ức chế men chuyển: captopril 25mg, perindopril 4mg [3].

- + Nhóm ức chế thụ thể: losartan 25mg, irbesartan 150mg [3].

- + Nhóm ức chế beta: atenolol 50mg, bisoprolol 2,5mg [3].

- Lựa chọn thuốc và liều dùng:

- + Đối với những bệnh nhân đang điều trị bằng một hoặc các thuốc nêu trên, nếu đã kiểm soát được HA mục tiêu thì tiếp tục duy trì các loại thuốc và liều lượng thuốc bệnh nhân đang sử dụng.

- + Đối với bệnh nhân đang điều trị bằng một trong các thuốc nêu trên nhưng chưa kiểm soát được HA mục tiêu thì phối hợp thêm loại thuốc thứ hai hoặc thứ ba, hoặc tăng thêm liều cho từng loại thuốc để kiểm soát đạt được HA mục tiêu.

- + Đối với bệnh nhân mới được chẩn đoán thì điều trị như sau:

- . Bệnh nhân THA giai đoạn I và II: khởi đầu bằng amlodipin 5mg 01 viên/ngày, nếu sau 04 tuần điều trị mà chưa đạt HA mục tiêu thì phối hợp

thêm perindopril 4mg 01 viên/ngày (hoặc losartan 25mg 01 viên/ngày).

. Bệnh nhân THA giai đoạn III: khởi đầu bằng phối hợp ngay amlodipin 5mg 01 viên/ngày và perindopril 4mg 01 viên/ngày (hoặc losartan 25mg 01 viên/ngày).

+ Nếu sau mỗi 04 tuần điều trị mà vẫn không đạt HA mục tiêu trong cả hai trường hợp trên thì cân nhắc phối hợp thêm nhóm ức chế beta hoặc tăng liều thuốc theo thứ tự amlodipin 5 mg 01 viên/ngày rồi đến perindopril 4mg 01 viên/ngày (hoặc losartan 25mg 01 viên/ngày) nhưng không quá 02 viên cho mỗi loại thuốc.

2.2.3.16. Điều trị tăng homocystein máu

- Những đối tượng có nồng độ homocystein máu $>15\mu\text{mol/L}$ (trong phân nhóm 3 và phân nhóm 5) sẽ được mời điều trị tăng homocystein bằng cách cho uống 3 loại thuốc (phụ lục 4):

+ Acid folic: Tên biệt dược Folacid, hàm lượng 5mg của Công ty cổ phần dược phẩm dược liệu Pharmedic (Hình phụ lục 8). Liều lượng: 1 viên/ngày, thời gian điều trị là 8 tuần. Theo dõi tác dụng phụ: rất hiếm gặp như ngứa, nổi ban, mề đay, rối loạn tiêu hóa [3].

+ Pirydoxin hydrochoride: Tên biệt dược Vitamin B6, hàm lượng 50mg của Công ty cổ phần dược phẩm Vinapharm (Hình phụ lục 9). Liều lượng: 2 viên/ngày, thời gian điều trị là 8 tuần. Theo dõi tác dụng phụ: thường chỉ xảy ra khi sử dụng liều cao (200mg/ngày) và kéo dài (trên 2 tháng) gây bệnh thần kinh ngoại vi nặng, tiến triển từ đáng đi không vững và tê cứng bàn chân đến tê cứng và vụng về bàn tay [3].

+ Mecobalamin: Tên biệt dược Hasancob, hàm lượng 500 μg của Công ty trách nhiệm hữu hạn Hasan – Dermapharm (Hình phụ lục 10). Liều lượng: 1 viên/ngày, thời gian điều trị là 8 tuần. Theo dõi tác dụng phụ rất hiếm gặp khi sử dụng bằng đường uống như: ăn không ngon, buồn nôn, tiêu chảy, các rối loạn tiêu hóa khác [3].

2.2.3.17. Định lượng nồng độ homocystein máu lần hai

Từng đối tượng (trong nhóm bệnh và nhóm chứng) có tăng homocystein máu sau khi hoàn thành đợt điều trị 8 tuần sẽ được mời hẹn tái khám theo giấy hẹn (phụ lục 5) để lấy máu xét nghiệm định lượng nồng độ homocystein máu lần hai. Các bước chuẩn bị đối tượng, quy trình lấy máu, quy trình bảo quản máu, quay ly tâm, trích huyết thanh, bảo quản mẫu huyết thanh, vận chuyển mẫu huyết thanh đến phòng xét nghiệm Trung tâm chẩn đoán y khoa Hòa Hảo Thành phố Hồ Chí Minh đều được thực hiện giống như lần xét nghiệm thứ nhất, tuy nhiên, mẫu huyết thanh của đối tượng nghiên cứu lần này chỉ được định lượng nồng độ homocystein và thực hiện ngay sau khi phòng xét nghiệm nhận được mẫu huyết thanh.

2.2.4. Quản lý, phân tích, xử lý số liệu:

Thông tin từ bệnh án nghiên cứu của từng đối tượng nghiên cứu được mã hóa thành các biến định tính và biến định lượng, sau đó được nhập vào máy tính bằng phần mềm ứng dụng Microsoft Excel 2010. Bảng số liệu hoàn chỉnh trên file Excel sẽ được chuyển qua phần mềm thống kê SPSS phiên bản 20.0 để phân tích và xử lý [27]:

- Thống kê mô tả: Những thông tin của đối tượng nghiên cứu được mô tả bằng tần số (n) và tỉ lệ phần trăm (%) cho biến định tính; trung bình ($\bar{X}$) và độ lệch chuẩn (SD) cho biến định lượng.

- Thống kê phân tích:

- + Số liệu định tính: Sử dụng kiểm định chi bình phương so sánh các tỉ lệ, trong trường hợp vi phạm giả định của kiểm định chi bình phương thì sử dụng kiểm định Fisher.

- + Số liệu định lượng có phân bố chuẩn: Sử dụng kiểm định t so sánh 2 giá trị trung bình ở 2 nhóm độc lập và t ghép cặp để so sánh 2 giá trị trung bình giữa 2 lần đo, sử dụng hệ số tương quan Pearson xác định mối tương quan giữa 2 biến định lượng.

+ Số liệu định lượng không có phân bố chuẩn:

- Sử dụng kiểm định Mann-Whitney so sánh 2 giá trị trung bình giữa 2 nhóm độc lập.
- Sử dụng kiểm định dấu và hạng Wilcoxon so sánh 2 giá trị trung bình giữa 2 lần đo.
- Sử dụng test phi tham số Kruskal Wallis so sánh 2 giá trị trung bình giữa 2 nhóm.
- Sử dụng hệ số tương quan Spearman xác định mối tương quan giữa 2 biến thứ hạng hoặc biến thứ hạng và biến định lượng không phân bố chuẩn.
- Lập bảng 2x2 để tính tỉ suất chênh (OR).

Bảng 2.3. Tỉ suất chênh (OR: Odd Ratio)

	Bệnh	Chứng
Phơi nhiễm	A	C
Không phơi nhiễm	B	D
Tổng	A+B	C+D

Tỉ suất chênh (OR) $\approx AD/BC$.

- Xác định hệ số tương quan r, phương trình tương quan tuyến tính: Gọi $(x_1, y_1), (x_2, y_2), \dots, (x_n, y_n)$ là n cặp quan sát của một mẫu ngẫu nhiên của hai biến ngẫu nhiên X & Y. Hệ số tương quan mẫu tính từ mẫu n cặp giá trị quan sát của hai biến X và Y với trung bình ($\bar{x}$ và $\bar{y}$) và phương sai (s_x^2 và s_y^2) được thể hiện trong công thức sau:

$$r = \frac{S_{xy}}{S_x S_y} = \frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})}{\sqrt{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2 \sum_{i=1}^n (y_i - \bar{y})^2}}$$

$$\Rightarrow r = \frac{\sum_{i=1}^n x_i y_i - n \bar{x} \cdot \bar{y}}{\sqrt{\left(\sum_{i=1}^n x_i^2 - n \bar{x}^2\right) \left(\sum_{i=1}^n y_i^2 - n \bar{y}^2\right)}}$$

+ Hệ số tương quan p: Có ý nghĩa thống kê khi $p < 0,05$.

+ Hệ số tương quan r:

$|r| \geq 0,7$: Tương quan rất chặt

$0,7 > |r| \geq 0,5$: Tương quan chặt chẽ

$0,5 > |r| \geq 0,3$: Tương quan ở mức trung bình

$|r| < 0,3$: Tương quan ở mức thấp

r (-) tương quan nghịch

r (+) tương quan thuận.

- Phương trình hồi qui tuyến tính một chiều:

Đặt $(x_1, y_1), (x_2, y_2) \dots (x_n, y_n)$ là mẫu gồm n cặp quan sát trên đường hồi qui tổng thể:

$$y_i = \alpha + \beta x_i + \varepsilon_i$$

Theo phương pháp bình phương bé nhất thì ước lượng các hệ số là các giá trị a và b sao cho tổng bình phương sai số của phương trình sau đây là bé nhất:

$$SS = \sum_{i=1}^n \varepsilon_i^2 = \sum_{i=1}^n (y_i - a - bx_i)^2$$

Các hệ số a và b được tính như sau:

$$b = \frac{\sum_{i=1}^n x_i y_i - n\bar{x} \cdot \bar{y}}{\sum_{i=1}^n x_i^2 - n\bar{x}^2} = \frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x}) \cdot (y_i - \bar{y})}{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2}$$

Suy ra: $a = \bar{y} - b\bar{x}$

Và đường hồi qui tuyến tính mẫu của y trên x là: $y = a + bx$ [29], [30].

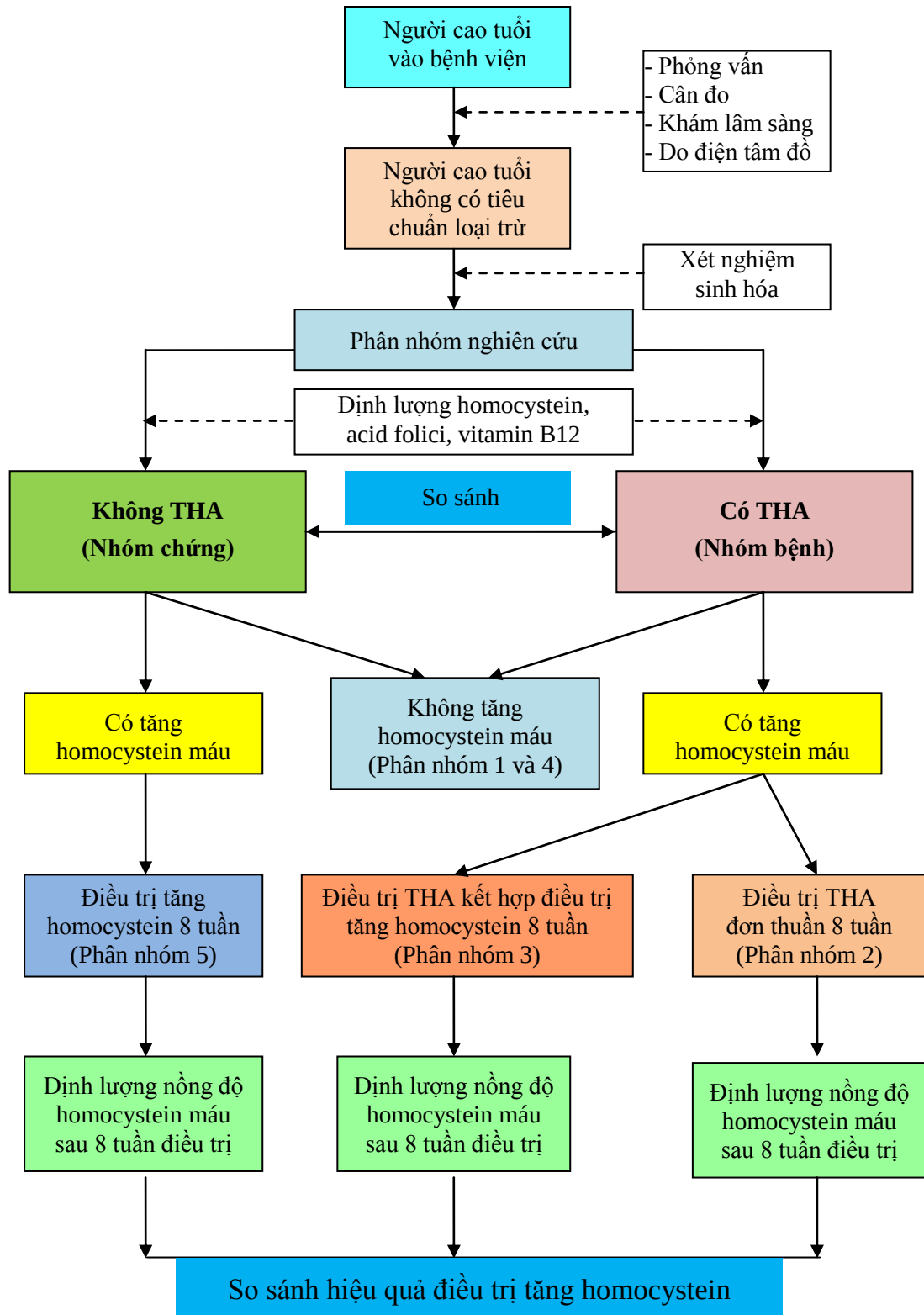
- Kiểm định các giả thuyết nghiên cứu với độ tin cậy 95%.

- Phân tích hồi qui tuyến tính đa biến sử dụng phương pháp Backward để xác định các yếu tố liên quan có ý nghĩa với nồng độ homocystein.

- Vẽ biểu đồ bằng phần mềm MedCalc 18.

2.2.5. Tính y đức trong nghiên cứu

Nghiên cứu được thực hiện trên đối tượng là người cao tuổi có THA hoặc không THA đến khám và điều trị tại Bệnh viện Đa khoa trung tâm Tiền Giang. Những người cao tuổi đồng ý tham gia nghiên cứu sẽ được hỏi tiền sử, bệnh sử, đo cân nặng, chiều cao, vòng eo, vòng hông, HA và thăm khám toàn thân, ... để xác định có thừa cân, béo phì hay không thừa cân, béo phì; có THA hay không THA, sau đó được đo điện tâm đồ để tầm soát bệnh động mạch vành, lấy máu làm các xét nghiệm sinh hóa để định lượng nồng độ glucose, acid uric, creatinin, cholesterol toàn phần, triglycerid, LDL-C, HDL-C, nồng độ homocystein, vitamin B₁₂ và acid folic trong máu. Nếu có THA và/hoặc tăng homocystein sẽ được tư vấn và điều trị bằng các loại thuốc được Bộ Y tế cho phép lưu hành mà không phải chi trả một khoản chi phí nào. Bên cạnh đó, việc bổ sung thêm vitamin B₆, vitamin B₁₂ và acid folic liều thấp trong thời gian 8 tuần cho những bệnh nhân có nồng độ các vitamin này trong máu ở mức bình thường và tăng nhẹ cũng không gây tác hại gì. Vì vậy nghiên cứu này không làm ảnh hưởng đến sức khỏe, tinh thần và kinh tế của người tham gia nghiên cứu, đảm bảo tính y đức và không vi phạm Luật Khám chữa bệnh.

Sơ đồ 2.1. Các bước tiến hành nghiên cứu

Chương 3

KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU

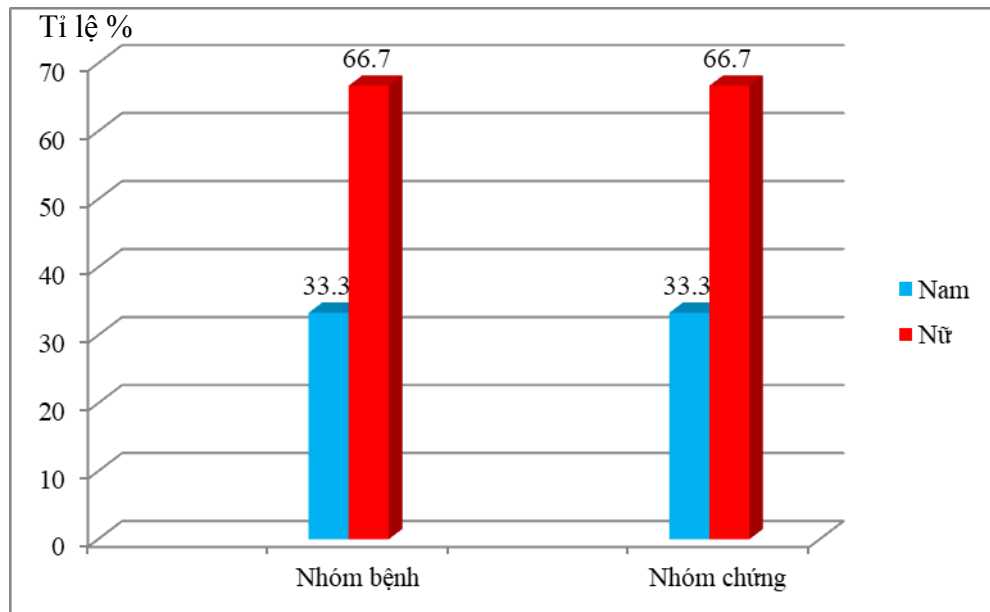
3.1. MỘT SỐ ĐẶC ĐIỂM CHUNG

3.1.1. Đặc điểm chung của tất cả đối tượng nghiên cứu

Bảng 3.1. Các phân nhóm trong nghiên cứu

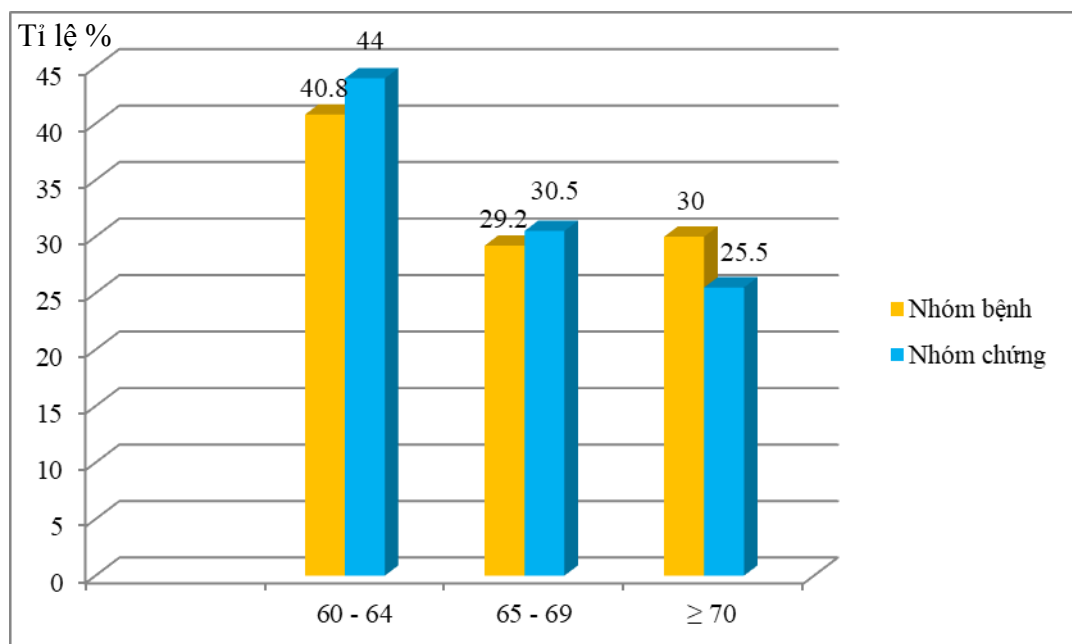
Các phân nhóm nghiên cứu	n	%
Nhóm bệnh (có tăng huyết áp)	120	100
- Phân nhóm 1: không tăng homocystein máu	25	20,8
- Phân nhóm 2: có tăng homocystein máu (được điều trị THA, không điều trị tăng homocystein)	48	40,0
- Phân nhóm 3: có tăng homocystein máu (được điều trị THA kết hợp với điều trị tăng homocystein)	47	39,2
Nhóm chứng (không tăng huyết áp)	141	100
- Phân nhóm 4: không tăng homocystein máu	84	59,6
- Phân nhóm 5: có tăng homocystein máu (được điều trị tăng homocystein)	57	40,4
Tổng	261	100,0

Nhận xét: Nhóm bệnh gồm 3 phân nhóm: phân nhóm không tăng homocystein chiếm tỉ lệ 20,8%; phân nhóm có tăng homocystein chỉ được điều trị THA chiếm tỉ lệ 40,0%; phân nhóm có tăng homocystein được điều trị THA kết hợp với điều trị tăng homocystein máu chiếm tỉ lệ 39,2%. Nhóm chứng gồm 2 phân nhóm: phân nhóm không tăng homocystein chiếm tỉ lệ 59,6% và phân nhóm có tăng homocystein chiếm tỉ lệ 40,4%.

Biểu đồ 3.1. Phân bố giới tính

Nhận xét: Tỉ lệ nam và nữ giữa nhóm bệnh và nhóm chứng là tương đương nhau ($p > 0,05$).

Biểu đồ 3.2. Phân bố nhóm tuổi

Nhận xét: Tuổi trung bình của nhóm bệnh là $67,16 \pm 6,44$ tuổi, nhóm chứng là $66,29 \pm 5,30$ tuổi, khác biệt không có ý nghĩa thống kê bằng phép kiểm định Mann-Whitney ($p > 0,05$). Phân bố độ tuổi giữa nhóm bệnh và nhóm chứng cũng tương đương nhau ($p > 0,05$).

Bảng 3.2. Đặc điểm nhân trắc của đối tượng nghiên cứu

Đặc điểm nhân trắc	Nhóm bệnh ($\bar{x} \pm SD$)	Nhóm chứng ($\bar{x} \pm SD$)	p
Cân nặng (kg)	52,61 $\pm$ 7,30	51,46 $\pm$ 8,85	p>0,05*
Chiều cao (m)	1,55 $\pm$ 0,07	1,55 $\pm$ 0,08	p>0,05*
Chỉ số khối cơ thể (BMI)	21,89 $\pm$ 2,07	21,36 $\pm$ 2,45	p>0,05
Phân loại BMI	n=120 (%)	n=141 (%)	p>0,05
< 18,5	10 (8,3%)	20 (14,2%)	
18,5 – 22,9	59 (49,2%)	76 (53,9%)	
23 – 25	51 (42,5%)	45 (31,9%)	
Vòng eo (cm)	80,98 $\pm$ 7,55	79,14 $\pm$ 8,88	p<0,05*
Vòng hông (cm)	97,15 $\pm$ 7,53	94,84 $\pm$ 8,70	p<0,05*
Tỉ số eo/hông	0,83 $\pm$ 0,04	0,83 $\pm$ 0,03	p>0,05*

*Kiểm định Mann-Whitney

Nhận xét: Các đặc điểm nhân trắc như cân nặng, chiều cao, BMI, phân loại BMI và tỉ số eo/hông giữa nhóm bệnh và nhóm chứng không khác biệt có ý nghĩa thống kê (p>0,05). Riêng số trung bình vòng eo và vòng hông ở nhóm bệnh cao hơn nhóm chứng có ý nghĩa thống kê (p<0,05).

Bảng 3.3. Đặc điểm tần số tim, huyết áp của đối tượng nghiên cứu

Đặc điểm tần số tim và huyết áp	Nhóm bệnh ($\bar{x} \pm SD$)	Nhóm chứng ($\bar{x} \pm SD$)	P
Tần số tim (lần/phút)	79,83 $\pm$ 11,77	77,56 $\pm$ 9,54	p>0,05
Phân nhóm tần số tim	n=120 (%)	n=141 (%)	p<0,05
<70 lần/phút	24 (20,0%)	23 (16,3%)	
70-<80 lần/phút	34 (28,3%)	63 (44,7%)	
80-<90 lần/phút	37 (30,8%)	44 (31,2%)	
≥ 90 lần/phút	25 (20,8%)	11 (7,8%)	
HATT (mmHg)	140,15 $\pm$ 15,54	123,63 $\pm$ 11,15	p<0,001*
HATTr (mmHg)	83,19 $\pm$ 9,46	77,78 $\pm$ 7,76	p<0,001
Phân loại HA	n=120 (%)	n=141 (%)	p<0,001**
Tối ưu	10 (8,3%)	41 (29,1%)	
Bình thường	19 (15,8%)	41 (29,1%)	
Bình thường cao	27 (22,5%)	59 (41,8%)	
THA	64 (53,3%)	0 (0,0%)	
THA tâm thu đơn độc	n=120 (%)		
Có	31 (25,8%)		
Không	89 (74,2%)		
Áp lực mạch (mmHg)	56,96 $\pm$ 12,35	45,85 $\pm$ 9,33	p<0,001*
Phân loại áp lực mạch	n=120 (%)	n=141 (%)	p<0,001
≥ 50 mmHg	85 (70,8%)	46 (32,6%)	
< 50 mmHg	35 (29,2%)	95 (67,4%)	

* Kiểm định Mann-Whitney

**Kiểm định Fisher

Nhận xét: Tần số tim ở nhóm bệnh là 79,83 $\pm$ 11,77 lần/phút tương đồng với tần số tim ở nhóm chứng là 77,56 $\pm$ 9,54 lần/phút (p>0,05). Tuy nhiên khi phân nhóm tần số tim giữa hai nhóm thì thấy khác nhau có ý nghĩa thống kê (p<0,05). Các chỉ số còn lại như HATT, HATTr, phân loại HA, áp lực mạch và phân loại áp lực mạch giữa nhóm bệnh và nhóm chứng khác nhau rất có ý nghĩa thống kê (p<0,001)

Bảng 3.4. Các chỉ số sinh hóa của đối tượng nghiên cứu

Các chỉ số sinh hóa	Nhóm bệnh ($\bar{x} \pm SD$)	Nhóm chứng ($\bar{x} \pm SD$)	P
Đường huyết lúc đói (mmol/L)	5,21 $\pm$ 0,42	5,21 $\pm$ 0,40	p>0,05
Acid uric (mg/dL)	5,20 $\pm$ 0,89	5,13 $\pm$ 0,98	p>0,05*
Cholesterol toàn phần (mmol/L)	4,66 $\pm$ 0,38	4,63 $\pm$ 0,37	p>0,05*
Triglycerid (mmol/L)	1,63 $\pm$ 0,41	1,60 $\pm$ 0,45	p>0,05*
LDL-C (mmol/L)	2,76 $\pm$ 0,52	2,80 $\pm$ 0,52	p>0,05*
HDL-C (mmol/L)	1,33 $\pm$ 0,31	1,35 $\pm$ 0,32	p>0,05*
Creatinin (mg/dL)	0,78 $\pm$ 0,15	0,74 $\pm$ 0,14	p>0,05*
Độ thanh thải creatinin (ml/ph)	63,26 $\pm$ 13,92	64,76 $\pm$ 12,99	p>0,05
Độ lọc cầu thận ước tính theo MDRD (ml/phut/1,73m ² da)	84,77 $\pm$ 17,40	89,52 $\pm$ 15,36	p<0,05*
Phân nhóm độ lọc cầu thận ước tính MDRD (ml/phut/1,73m ² da)	n=120 (%)	n=141 (%)	p>0,05
60 – 89	74 (61,7%)	77 (54,6%)	
≥90	46 (38,3%)	64 (45,4%)	

* Kiểm định Mann-Whitney

Nhận xét: Các chỉ số sinh hóa máu như đường huyết lúc đói, acid uric, creatinin, cholesterol toàn phần, triglyceride, LDL-C, HDL-C giữa hai nhóm không có sự khác biệt (p>0,05), riêng độ lọc cầu thận ước tính theo MDRD ở nhóm bệnh thấp hơn nhóm chứng có ý nghĩa thống kê (p<0,01).

3.1.2. Một số đặc điểm của nhóm bệnh nhân tăng huyết áp

Bảng 3.5. Thời gian điều trị THA ở 3 phân nhóm có tăng huyết áp

Thời gian điều trị THA	Không tăng homocystein		Tăng homocystein				p
			Điều trị đơn thuần		Điều trị kết hợp		
	n	%	n	%	n	%	
< 1 năm	6	24,0	7	14,6	10	21,3	p>0,05
1 – 5 năm	12	48,0	22	45,8	22	46,8	
> 5 năm	7	28,0	19	39,6	15	31,9	
Tổng	25	100,0	48	100,0	47	100,0	

Nhận xét: Thời gian được điều trị THA của 3 phân nhóm trong nhóm bệnh không khác biệt có ý nghĩa về mặt thống kê ($p>0,05$).

Bảng 3.6. Sự tuân thủ điều trị THA ở 3 phân nhóm có tăng huyết áp

Sự tuân thủ điều trị THA	Không tăng homocystein		Tăng homocystein				p
			Điều trị đơn thuần		Điều trị kết hợp		
	n	%	n	%	n	%	
Điều trị thường xuyên	18	72,0	31	64,6	34	72,3	p>0,05*
Điều trị không thường xuyên	3	12,0	12	25,0	5	10,7	
Không điều trị	4	16,0	5	10,4	8	17,0	
Tổng	25	100	48	100	47	100	

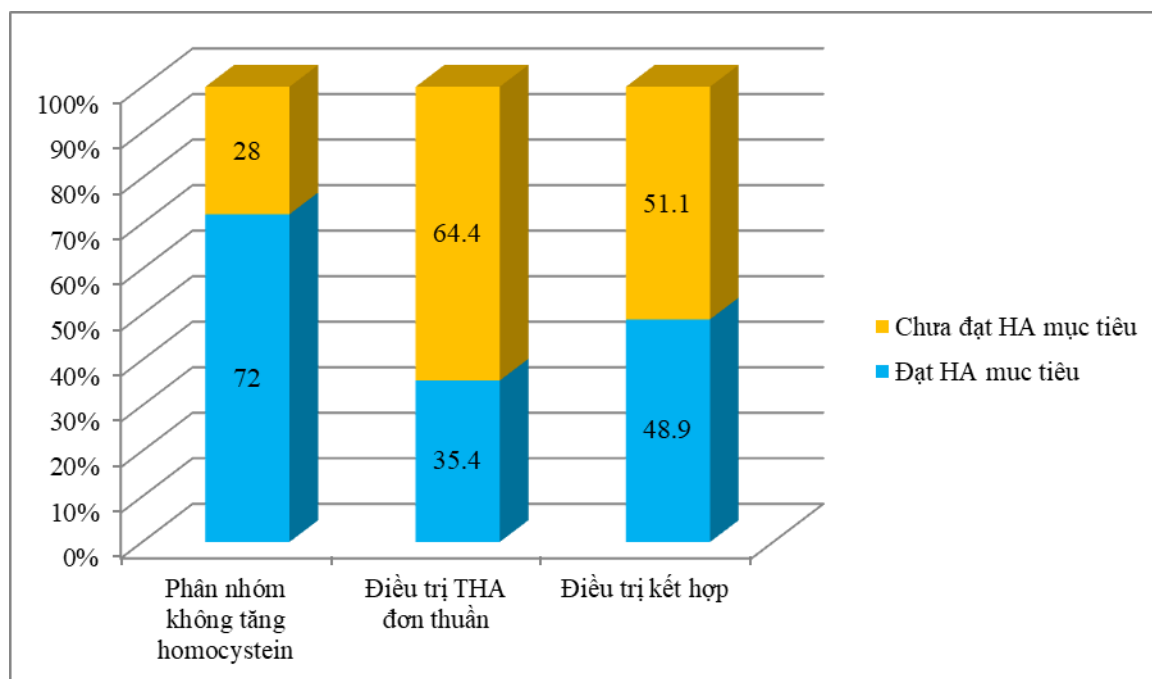
*Kiểm định Fisher

Nhận xét: Việc tuân thủ điều trị của những bệnh nhân THA giữa 3 phân nhóm không khác biệt có ý nghĩa thống kê ($p>0,05$).

Bảng 3.7. Số loại thuốc bệnh nhân đang sử dụng ở 3 phân nhóm có tăng huyết áp

Số loại thuốc điều trị THA	Không tăng homocystein		Tăng homocystein				p
			Điều trị đơn thuần		Điều trị kết hợp		
	n	%	n	%	n	%	
Không sử dụng	4	16,0	5	10,4	8	17,0	p>0,05
1 loại	13	52,0	22	45,8	24	51,1	
2 loại trở lên	8	32,0	21	43,8	15	31,9	
Tổng	25	100,0	48	100,0	47	100,0	

Nhận xét: Số loại thuốc bệnh nhân đang sử dụng để điều trị THA giữa 3 nhóm là tương đương nhau (p>0,05).

Biểu đồ 3.3. Tỉ lệ đạt huyết áp mục tiêu ở các phân nhóm không tăng homocystein có tăng homocystein

Nhận xét: Tỉ lệ bệnh nhân đạt HA mục tiêu ở phân nhóm không tăng homocystein là 72%, cao hơn so với 2 phân nhóm có tăng homocystein điều trị THA đơn thuần và điều trị THA kết hợp (35,4% và 48,9%), p<0,05.

3.2. NỒNG ĐỘ HOMOCYSTEIN, VITAMIN B₁₂, ACID FOLIC MÁU

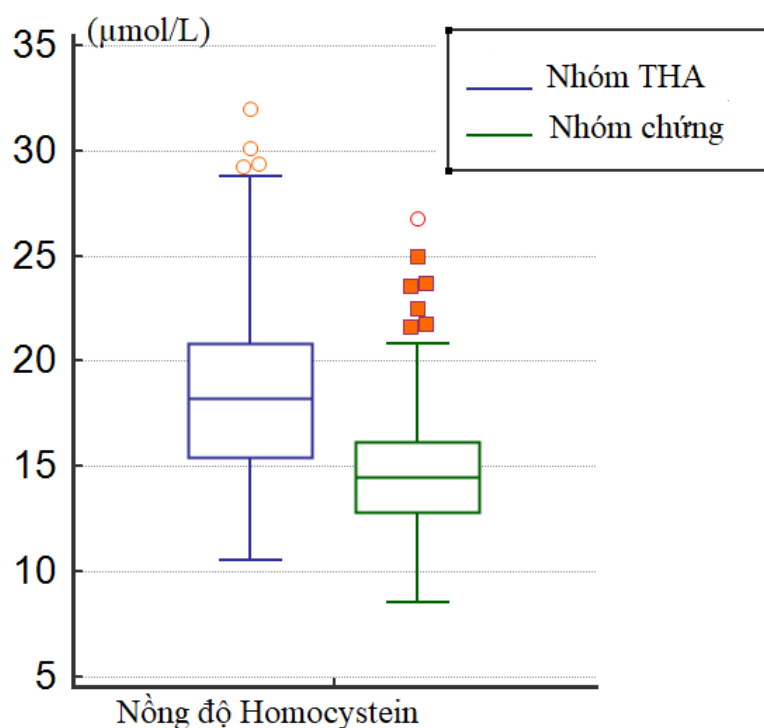
3.2.1. Nồng độ homocystein

Bảng 3.8. Nồng độ homocystein máu và khoảng tứ phân vị

Các chỉ số		Nhóm THA ($\bar{X} \pm SD$)	Nhóm chứng ($\bar{X} \pm SD$)	p
Nồng độ homocystein ($\mu\text{mol/L}$)		18,61 $\pm$ 4,45	14,87 $\pm$ 3,16	p<0,001*
Khoảng tứ phân vị nồng độ homocystein ($\mu\text{mol/L}$)	Q1 (25%)	15,39	12,80	
	Q2 (50%)	18,23	14,49	
	Q3 (75%)	20,83	16,17	

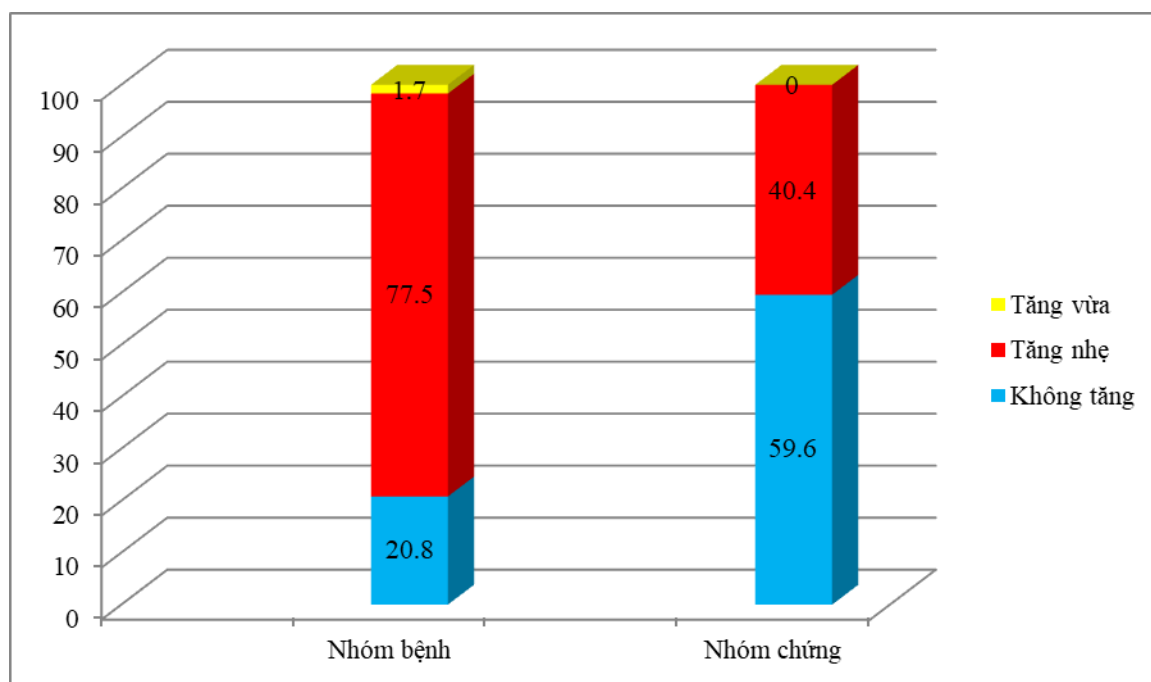
* Kiểm định Mann-Whitney

Nhận xét: Nồng độ homocystein máu trung bình ở nhóm bệnh là 18,61 $\pm$ 4,45 $\mu\text{mol/L}$ cao hơn so với nhóm chứng là 14,87 $\pm$ 3,16 $\mu\text{mol/L}$, khác biệt này rất có ý nghĩa thống kê (p<0,001). Khoảng tứ phân vị ở bảng trên cho thấy, nhóm bệnh có 75% bệnh nhân có nồng độ homocystein $\geq$ 15,39 $\mu\text{mol/L}$, trong khi nhóm chứng chỉ có 50% đối tượng có nồng độ homocystein $\geq$ 14,49 $\mu\text{mol/L}$.

Biểu đồ 3.4. Phân bố tứ phân vị nồng độ homocystein máu

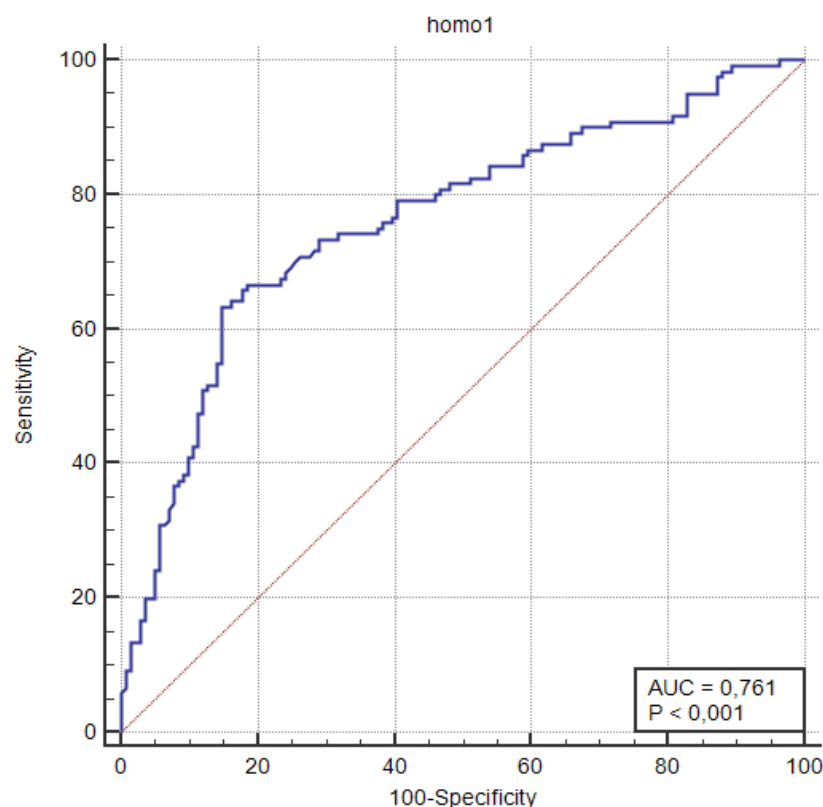
Biểu đồ 3.5 Phân bố tỉ lệ các nhóm nồng độ homocystein ở nhóm bệnh và nhóm chứng

Nhận xét: Nhóm bệnh có tỉ lệ nồng độ homocystein ở mức tăng nhẹ và tăng vừa cao hơn so với nhóm chứng, khác biệt có ý nghĩa thống kê với $p < 0,001$.

Bảng 3.9. Tỉ lệ tăng nồng độ homocystein máu

Phân nhóm homocystein	Nhóm bệnh n=120 (%)	Nhóm chứng n=141 (%)	p	OR (95% CI)
Tăng ($>15 \mu\text{mol/L}$)	95 (79,2%)	57 (40,4%)	$p < 0,001$	5,60 (3,22 – 9,75)
Không tăng ($\leq 15 \mu\text{mol/L}$)	25 (20,8%)	84 (59,6%)		

Nhận xét: Tỉ lệ tăng nồng độ homocystein ở nhóm bệnh là 79,2%, cao hơn xấp xỉ 2 lần so với nhóm chứng là 40,4% với $p < 0,001$. Tỉ suất chênh OR=5,6 (95% CI; 3,22 – 9,75)

Biểu đồ 3.6. Đường cong ROC xác định điểm cắt nồng độ homocystein

Nhận xét: Diện tích dưới đường cong AUC (95% KTC) là: 0,761 (0,705 - 0,812), ($p < 0,001$). Điểm cắt: 17,29 $\mu\text{mol/L}$. Độ nhạy: 63,33%. Độ đặc hiệu: 85,11%

Bảng 3.10. Nồng độ homocystein máu theo giới tính

Giới tính	Nồng độ homocystein máu ($\mu\text{mol/L}$)	
	Nhóm bệnh ($\bar{x} \pm \text{SD}$)	Nhóm chứng ($\bar{x} \pm \text{SD}$)
Nam	20,63 $\pm$ 3,41	16,83 $\pm$ 3,33
Nữ	17,61 $\pm$ 4,59	13,92 $\pm$ 2,61
p	p<0,001*	p<0,001*

* Kiểm định Mann-Whitney

Nhận xét: Nồng độ homocystein máu ở nam cao hơn ở nữ trong cả nhóm bệnh và nhóm chứng với mức ý nghĩa của sự khác biệt $p < 0,001$.

Bảng 3.11. Nồng độ homocystein máu theo nhóm tuổi

Nhóm tuổi	Nồng độ homocystein máu ($\mu\text{mol/L}$)	
	Nhóm bệnh ($\bar{X} \pm \text{SD}$)	Nhóm chứng ($\bar{X} \pm \text{SD}$)
60-64	17,49 $\pm$ 4,25	14,37 $\pm$ 3,27
65-69	19,13 $\pm$ 3,93	15,31 $\pm$ 3,35
≥ 70	19,64 $\pm$ 4,95	15,21 $\pm$ 2,67
p	p>0,05*	p>0,05*

* Kiểm định Kruskal Wallis

Nhận xét: Không có sự khác biệt có ý nghĩa thống kê về nồng độ homocystein giữa các độ tuổi trong cả 2 nhóm với p>0,05.

Bảng 3.12. Nồng độ homocystein máu theo BMI

Nhóm BMI	Nồng độ homocystein máu ($\mu\text{mol/L}$)	
	Nhóm bệnh ($\bar{X} \pm \text{SD}$)	Nhóm chứng ($\bar{X} \pm \text{SD}$)
<18,5	18,43 $\pm$ 4,11	15,33 $\pm$ 3,53
18,5 – 22,9	18,82 $\pm$ 5,03	14,52 $\pm$ 2,85
23 – 25	18,42 $\pm$ 3,83	15,25 $\pm$ 3,49
p	p>0,05*	p>0,05*

* Kiểm định Kruskal Wallis

Nhận xét: Nồng độ homocystein giữa các nhóm phân loại BMI không có sự khác biệt có ý nghĩa thống kê trong cả nhóm bệnh và nhóm chứng (p<0,05)

Bảng 3.13. Nồng độ homocystein máu theo phân loại huyết áp

Phân loại huyết áp	n	Nồng độ homocystein máu ($\mu\text{mol/L}$) ($\bar{X} \pm \text{SD}$)	p
Tối ưu	51	14,56 $\pm$ 3,87	p<0,001*
Bình thường	60	15,31 $\pm$ 3,60	
Bình thường cao	86	16,87 $\pm$ 3,72	
THA	64	19,04 $\pm$ 4,51	
Tổng	261	16,59 $\pm$ 4,24	

* Kiểm định Kruskal Wallis

Nhận xét: Bảng trên cho thấy, nồng độ homocystein tăng dần theo từng phân loại HA cao hơn, sự khác biệt này rất có ý nghĩa với $p<0,001$.

Bảng 3.14 . Trung bình huyết áp tâm thu theo phân nhóm nồng độ homocystein (n=259)

Phân nhóm nồng độ homocystein ($\mu\text{mol/L}$)	n	HATT (mmHg) ($\bar{X} \pm \text{SD}$)	p
5 - <10	4	119,75 $\pm$ 12,45	p<0,001*
10 - <15	105	123,35 $\pm$ 13,22	
15 - <20	104	136,38 $\pm$ 14,20	
20 - <25	36	136,44 $\pm$ 14,40	
25 - <30	10	144,00 $\pm$ 17,44	

*Kruskal Wallis Test

Nhận xét: HATT tăng dần theo từng mức tăng homocystein có ý nghĩa thống kê ($p<0,001$), mức tăng nhiều nhất được ghi nhận giữa nhóm 10 – 15 $\mu\text{mol/L}$ và 15 – 20 $\mu\text{mol/L}$.

**Bảng 3.15. Trung bình huyết áp tâm trương
theo phân nhóm nồng độ homocystein (n=259)**

Phân nhóm nồng độ homocystein ($\mu\text{mol/L}$)	n	HATTr (mmHg) ($\bar{X} \pm \text{SD}$)	p
5 - <10	4	76,75 $\pm$ 2,50	p<0,001*
10 - <15	105	76,56 $\pm$ 8,47	
15 - <20	104	83,00 $\pm$ 8,26	
20 - <25	36	81,78 $\pm$ 9,14	
25 - <30	10	87,00 $\pm$ 8,78	

*Kruskal Wallis Test

Nhận xét: HATTr tăng dần theo từng mức tăng homocystein có ý nghĩa thống kê ($p<0,001$), tuy nhiên mức tăng của HATTr không nhiều như HATT.

**Bảng 3.16 . Huyết áp trung bình
theo phân nhóm nồng độ homocystein (n=259)**

Phân nhóm nồng độ homocystein ($\mu\text{mol/L}$)	n	HA Trung bình (mmHg) ($\bar{X} \pm \text{SD}$)	p
5 - <10	4	91,08 $\pm$ 5,73	p<0,001*
10 - <15	105	92,16 $\pm$ 8,90	
15 - <20	104	100,79 $\pm$ 9,25	
20 - <25	36	100,00 $\pm$ 9,28	
25 - <30	10	106,00 $\pm$ 10,45	

*Kruskal Wallis Test

Nhận xét: HA trung bình cũng tăng dần theo từng mức tăng homocystein có ý nghĩa thống kê ($p<0,001$), mức tăng nhiều nhất cũng được ghi nhận giữa nhóm 10 – 15 $\mu\text{mol/L}$ và 15 – 20 $\mu\text{mol/L}$.

Bảng 3.17. Nồng độ homocystein máu theo nhóm áp lực mạch

Nhóm áp lực mạch	Nồng độ homocystein máu ($\mu\text{mol/L}$)	
	Nhóm bệnh ($\bar{X} \pm \text{SD}$)	Nhóm chứng ($\bar{X} \pm \text{SD}$)
$\geq 50 \text{ mmHg}$	$18,77 \pm 4,10$	$15,02 \pm 2,81$
$< 50 \text{ mmHg}$	$18,25 \pm 5,25$	$14,80 \pm 3,34$
p	$p > 0,05^*$	$p > 0,05^*$

* Kiểm định Mann-Whitney

Nhận xét: Không có sự khác biệt có ý nghĩa thống kê về nồng độ homocystein giữa các mức áp lực mạch trong cả 2 nhóm: nhóm bệnh và nhóm chứng ($p > 0,05$)

3.2.2. Nồng độ acid folic máu

Bảng 3.18. Nồng độ acid folic máu và phân nhóm nồng độ acid folic máu

Các chỉ số	Nhóm bệnh ($\bar{X} \pm \text{SD}$)	Nhóm chứng ($\bar{X} \pm \text{SD}$)	p
Nồng độ acid folic (ng/mL)	$8,28 \pm 6,46$	$8,29 \pm 4,48$	$p > 0,05^*$
Phân nhóm nồng độ acid folic	n=120 (%)	n=141 (%)	$p < 0,05$
<3 ng/mL	27 (22,5%)	16 (11,3%)	
3 - 20 ng/mL	83 (69,2%)	120 (85,1%)	
> 20 ng/mL	10 (8,3%)	5 (3,5%)	

* Kiểm định Mann-Whitney

Nhận xét: Nồng độ acid folic trung bình của nhóm bệnh là $8,28 \pm 6,46$ ng/mL tương đương với nhóm chứng là $8,29 \pm 4,48$ ng/mL ($p > 0,05$). Tỷ lệ các nhóm nồng độ acid folic trong máu giữa hai nhóm khác biệt có ý nghĩa thống kê ($p < 0,05$).

Bảng 3.19. Nồng độ Acid folic máu theo giới tính

Giới tính	Nồng độ Acid folic (ng/mL)	
	Nhóm bệnh ($\bar{x} \pm SD$)	Nhóm chứng ($\bar{x} \pm SD$)
Nam	6,24 $\pm$ 5,88	7,63 $\pm$ 4,29
Nữ	9,30 $\pm$ 6,52	8,62 $\pm$ 4,55
p	p<0,001*	p>0,05*

* Kiểm định Mann-Whitney

Nhận xét: Trong nhóm bệnh, nồng độ acid folic ở nam thấp hơn nữ có ý nghĩa thống kê với p<0,001. Trong nhóm chứng, nồng độ acid folic ở nam và nữ khác biệt không có ý nghĩa thống kê với p>0,05.

Bảng 3.20. Nồng độ Acid folic theo nhóm tuổi

Nhóm tuổi	Nồng độ Acid folic (ng/mL)	
	Nhóm bệnh ($\bar{x} \pm SD$)	Nhóm chứng ($\bar{x} \pm SD$)
60-64	8,74 $\pm$ 5,93	9,51 $\pm$ 5,03
65-69	7,97 $\pm$ 6,75	7,79 $\pm$ 3,67
≥ 70	7,93 $\pm$ 6,98	6,79 $\pm$ 3,84
p	p>0,05*	p<0,05*

* Kiểm định Kruskal Wallis

Nhận xét: Trong nhóm chứng, nồng độ acid folic giảm dần ở những người thuộc các nhóm tuổi cao hơn, sự khác biệt này có ý nghĩa với p<0,05. Tuy nhiên, trong nhóm bệnh, không ghi nhận có sự khác biệt về nồng độ acid folic giữa các nhóm tuổi (p>0,05).

Bảng 3.21. Nồng độ Acid folic theo phân nhóm BMI

Nhóm BMI	Nồng độ Acid folic (ng/mL)	
	Nhóm bệnh ($\bar{X} \pm SD$)	Nhóm chứng ($\bar{X} \pm SD$)
<18,5	4,13 $\pm$ 2,44	6,65 $\pm$ 3,28
18,5 – 22,9	8,57 $\pm$ 6,76	8,25 $\pm$ 4,35
23 – 25	8,75 $\pm$ 6,43	9,10 $\pm$ 5,01
p	p>0,05*	p>0,05*

* Kiểm định Kruskal Wallis

Nhận xét: Bảng trên cho thấy không có sự khác biệt về nồng độ acid folic giữa các phân nhóm BMI ở cả nhóm bệnh và nhóm chứng (p>0,05).

Bảng 3.22. Nồng độ Acid folic theo phân loại huyết áp

Phân loại huyết áp	n	Nồng độ Acid folic (ng/mL) ($\bar{X} \pm SD$)	p
Tối ưu	51	8,85 $\pm$ 4,73	p<0,05*
Bình thường	60	9,20 $\pm$ 5,46	
Bình thường cao	86	7,42 $\pm$ 5,25	
THA	64	8,14 $\pm$ 6,19	
Tổng	261	8,28 $\pm$ 5,47	

* Kiểm định Kruskal Wallis

Nhận xét: Nồng độ acid folic giảm dần theo từng mức phân loại HA cao hơn, mức ý nghĩa của sự khác biệt này là p<0,05.

3.2.3. Nồng độ vitamin B₁₂ máu

Bảng 3.23. Nồng độ vitamin B₁₂ và phân nhóm nồng độ vitamin B₁₂

Các chỉ số	Nhóm bệnh ($\bar{X} \pm SD$)	Nhóm chứng ($\bar{X} \pm SD$)	p
Vitamin B ₁₂ (pg/mL)	527,57 ± 266,00	527,38 ± 263,05	p>0,05*
Phân nhóm vitamin B ₁₂	n=120 (%)	n=141 (%)	p>0,05
<200 pg/mL	4 (3,3%)	6 (4,3%)	
200-900 pg/mL	106 (88,3%)	127 (90,1%)	
>900 pg/mL	10 (8,3%)	8 (5,7%)	

* Kiểm định Mann-Whitney

Nhận xét: Nồng độ vitamin B₁₂ trung bình của nhóm bệnh là 527,57 ± 266,00 pg/mL không khác biệt có ý nghĩa so với nhóm chứng là 527,38 ± 263,05 với p>0,05. Tỷ lệ % của các phân nhóm nồng độ vitamin B₁₂ giữa nhóm bệnh và nhóm chứng cũng không khác biệt có ý nghĩa (p>0,05).

Bảng 3.24. Nồng độ vitamin B₁₂ theo giới tính

Giới tính	Nồng độ Vitamin B ₁₂ (pg/mL)	
	Nhóm bệnh ($\bar{X} \pm SD$)	Nhóm chứng ($\bar{X} \pm SD$)
Nam	461,60 ± 156,05	479,76 ± 155,40
Nữ	560,55 ± 302,08	550,43 ± 299,75
p	p>0,05*	p>0,05*

* Kiểm định Mann-Whitney

Nhận xét: Bảng trên cho thấy nồng độ vitamin B₁₂ ở nam đều thấp hơn nữ trong cả nhóm bệnh và nhóm chứng, nhưng sự khác biệt này không có ý nghĩa thống kê với p>0,05.

Bảng 3.25. Nồng độ Vitamin B₁₂ theo nhóm tuổi

Nhóm tuổi	Nồng độ Vitamin B ₁₂ (pg/mL)	
	Nhóm bệnh ($\bar{X} \pm SD$)	Nhóm chứng ($\bar{X} \pm SD$)
60-64	561,49 $\pm$ 263,89	503,55 $\pm$ 262,79
65-69	528,60 $\pm$ 210,83	579,98 $\pm$ 309,83
≥ 70	480,39 $\pm$ 313,02	505,58 $\pm$ 190,64
p	p>0,05*	p>0,05*

* Kiểm định Kruskal Wallis

Nhận xét: Không có sự khác biệt có ý nghĩa thống kê về nồng độ trung bình vitamin B₁₂ theo độ tuổi trong cả 2 nhóm (p>0,05).

Bảng 3.26. Nồng độ Vitamin B₁₂ theo nhóm BMI

Nhóm BMI	Nồng độ Vitamin B ₁₂ (pg/mL)	
	Nhóm bệnh ($\bar{X} \pm SD$)	Nhóm chứng ($\bar{X} \pm SD$)
<18,5	551,90 $\pm$ 193,19	463,90 $\pm$ 209,24
18,5 – 22,9	531,92 $\pm$ 303,00	542,28 $\pm$ 295,63
23 – 25	517,76 $\pm$ 234,40	530,42 $\pm$ 223,76
p	p>0,05*	p>0,05*

* Kiểm định Kruskal Wallis

Nhận xét: Theo số liệu ở bảng trên, không ghi nhận có sự khác biệt có ý nghĩa về nồng độ vitamin B₁₂ giữa các mức BMI trong cả nhóm bệnh và nhóm chứng với p>0,05.

Bảng 3.27. Nồng độ Vitamin B₁₂ theo phân loại huyết áp

Phân loại huyết áp	n	Nồng độ Vitamin B ₁₂ (pg/mL) ($\bar{x} \pm SD$)	p
Tối ưu	51	520,04 $\pm$ 204,67	p>0,05*
Bình thường	60	572,37 $\pm$ 249,54	
Bình thường cao	86	520,34 $\pm$ 280,65	
THA	64	500,86 $\pm$ 294,68	
Tổng	261	527,46 $\pm$ 263,90	

* Kiểm định Kruskal Wallis

Nhận xét: Bảng trên cũng cho thấy không có sự khác biệt có ý nghĩa về nồng độ vitamin B₁₂ giữa các nhóm phân loại HA (p>0,05).

3.3. MỐI LIÊN QUAN GIỮA NỒNG ĐỘ HOMOCYSTEIN MÁU VÀ TỈ LỆ TĂNG NỒNG ĐỘ HOMOCYSTEIN MÁU VỚI MỘT SỐ ĐẶC ĐIỂM NHÂN TRẮC, LÂM SÀNG VÀ SINH HÓA MÁU

3.3.1. Mối liên quan giữa nồng độ homocystein với một số đặc điểm nhân trắc, lâm sàng và sinh hóa máu

Bảng 3.28. Mối liên quan giữa nồng độ homocystein với tuổi và các chỉ số nhân trắc (n=261)

Các yếu tố	r	p
Tuổi	0,134	p<0,05*
Cân nặng (kg)	0,202	p<0,001*
Chiều cao (m)	0,235	p<0,001*
BMI	0,106	p>0,05*
Vòng eo (cm)	0,154	p<0,05*
Tỉ số eo/mong	0,147	p<0,05*

*Tương quan Spearman

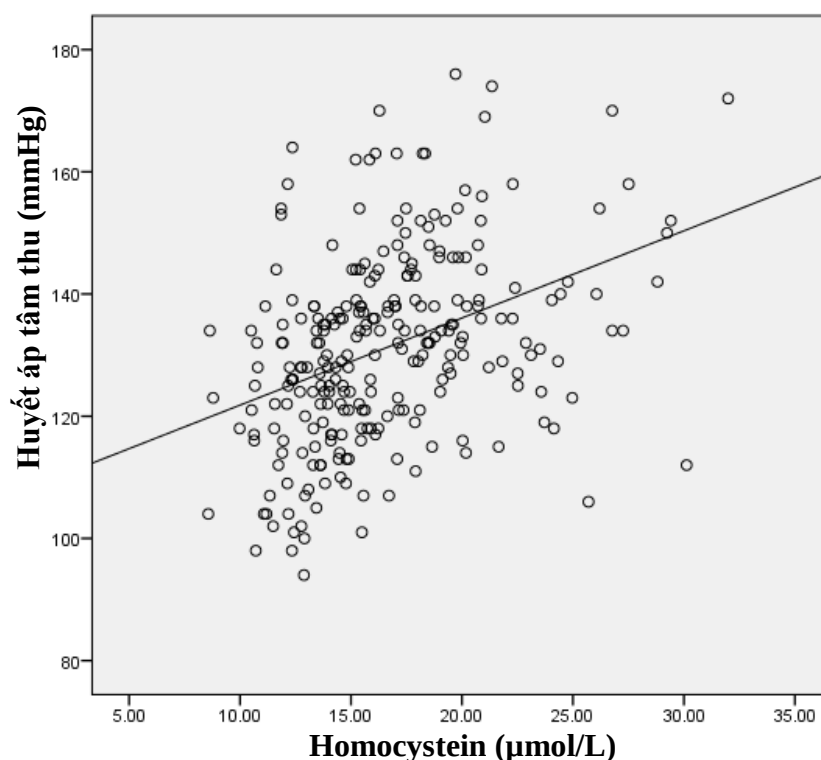
Nhận xét: Nồng độ homocystein máu có tương quan thuận mức độ yếu với các yếu tố như tuổi, cân nặng, chiều cao, vòng eo, tỉ số eo/mông (p<0,05); không có tương quan với chỉ số BMI (p>0,05).

**Bảng 3.29. Mối liên quan giữa nồng độ homocystein
với tần số tim và huyết áp (n=261)**

Các yếu tố	r	p
Tần số tim	0,095	p>0,05*
HATT (trước điều trị)	0,415	p<0,001*
HATTr (trước điều trị)	0,276	p<0,001*
HA trung bình (mmHg)	0,378	p<0,001*
Áp lực mạch	0,320	p<0,001*

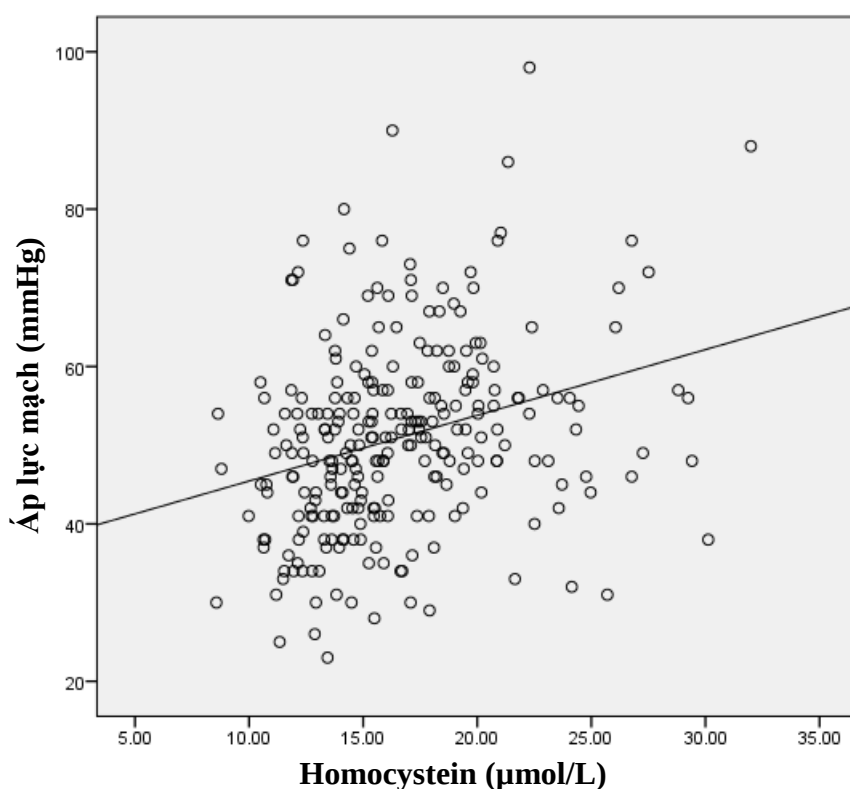
*Tương quan Spearman

Nhận xét: Nồng độ homocystein máu có tương quan thuận mức độ trung bình với HATT, HA trung bình và áp lực mạch, tương ứng với $r = 0,415$, $r = 0,378$ và $r = 0,32$ ($p < 0,0001$), tương quan thuận mức yếu với HATTr với $r = 0,276$ ($p < 0,0001$), không có tương quan với tần số tim ($p > 0,05$).

**Biểu đồ 3.7. Mối tương quan giữa
nồng độ homocystein và huyết áp tâm thu**

Phương trình hồi quy tuyến tính đơn biến giữa nồng độ homocystein và huyết áp tâm thu ($R^2 = 0,149$): $HATT = 107,564 + 1,426 \cdot \text{Homocystein}$.

Biểu đồ 3.8. Mối tương quan giữa nồng độ homocystein và áp lực mạch

Phương trình hồi quy tuyến tính đơn biến giữa nồng độ homocystein và áp lực mạch ($R^2 = 0,085$): $\text{Áp lực mạch} = 37,099 + 0,835 \cdot \text{Homocystein}$

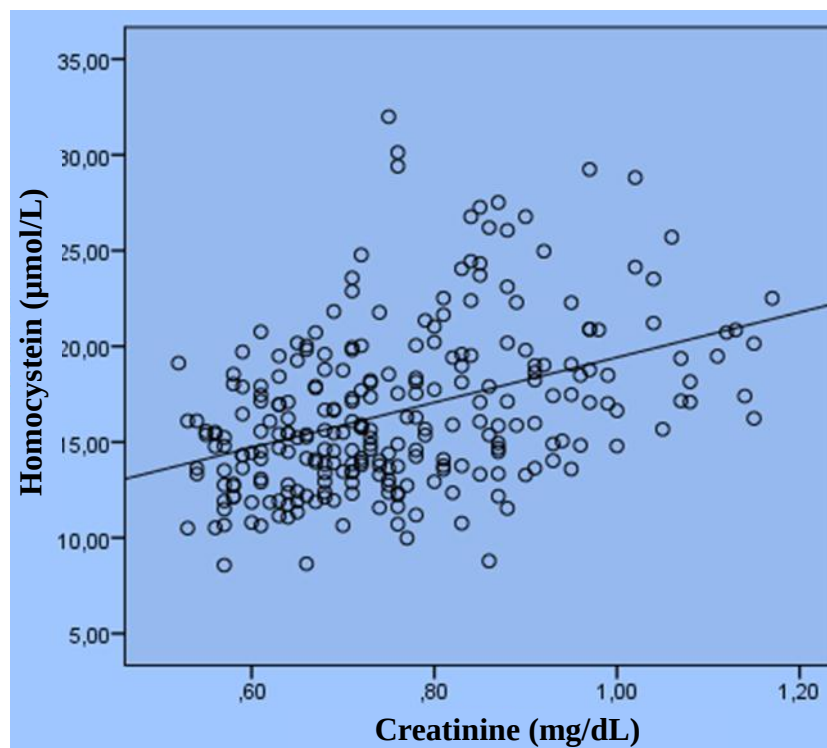
Bảng 3.30. Mối liên quan giữa nồng độ homocystein và các chỉ số sinh hóa (n=261)

Các yếu tố	r	p
Đường huyết lúc đói	-0,031	$p > 0,05^*$
Acid uric	0,291	$p < 0,001^*$
Cholesterol toàn phần	-0,129	$p < 0,05^*$
Triglycerid	-0,036	$p > 0,05^*$
LDL-C	-0,086	$p > 0,05^*$
HDL-C	-0,025	$p > 0,05^*$
Creatinin máu	0,408	$p < 0,001^*$
Độ lọc cầu thận ước tính theo MDRD	-0,254	$p < 0,001^*$

*Tương quan Spearman

Nhận xét: Nồng độ homocystein máu có tương quan thuận mức độ trung bình với nồng độ creatinin máu ($r = 0,408$, $p < 0,001$), tương quan thuận mức độ yếu với nồng độ acid uric máu ($r = 0,291$, $p < 0,001$), tương quan

ngược mức độ yếu với nồng độ cholesterol toàn phần, độ lọc cầu thận ước tính theo MDRD ($p < 0,05$), không có tương quan với nồng độ glucose, triglyceric, LDL-C và HDL-C ($p > 0,05$).

Biểu đồ 3.9. Mối tương quan giữa nồng độ homocystein với creatinin

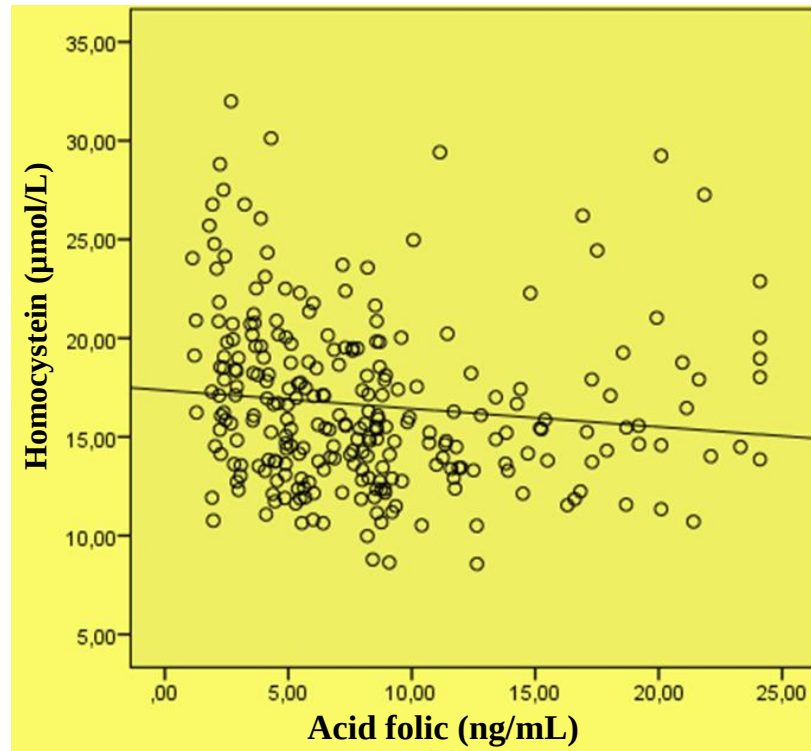
Phương trình hồi quy tuyến tính đơn biến giữa nồng độ homocystein và creatinin ($R^2 = 0,163$): $\text{Homocystein} = 7,640 + 11,783 \cdot \text{creatinin}$

Bảng 3.31. Mối liên quan giữa nồng độ homocystein với acid folic và vitamin B₁₂ (n=261)

Các yếu tố	r	p
Acid folic	-0,228	p<0,001*
Vitamin B ₁₂	-0,233	p<0,001*

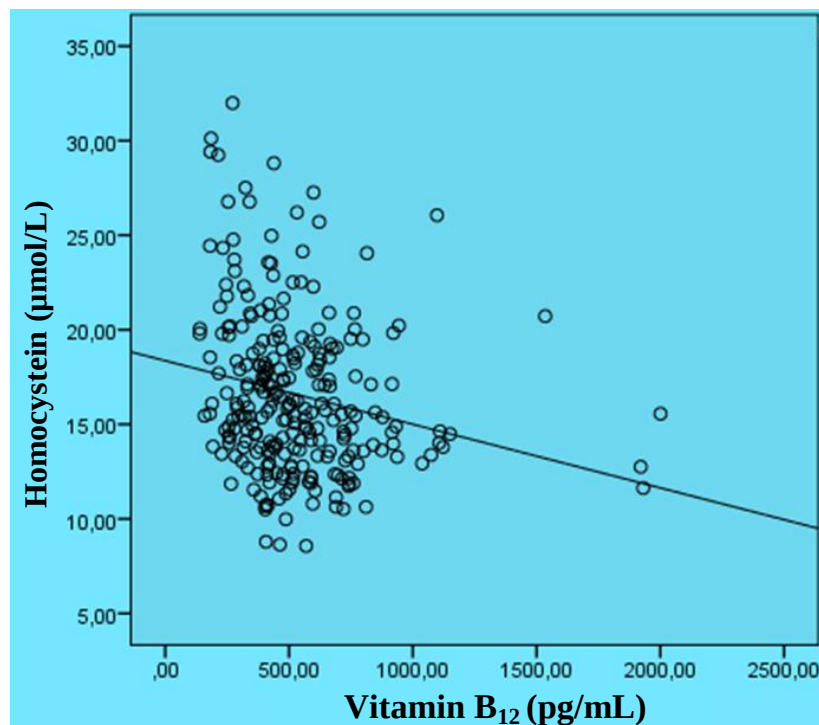
*Tương quan Spearman

Nhận xét: Nồng độ homocystein máu có tương quan ngược với nồng độ acid folic và vitamin B₁₂ có ý nghĩa ($p < 0,001$), nhưng mối tương quan này chỉ ở mức độ yếu với r tương ứng là -0,228 và -0,223.

Biểu đồ 3.10. Mối tương quan giữa nồng độ homocystein với Acid folic

Phương trình hồi quy tuyến tính đơn biến giữa nồng độ homocystein và Acid folic ($R^2 = 0,014$): Homocystein = 17,359 – 0,093*Acid folic

Biểu đồ 3.11. Mối tương quan giữa nồng độ homocystein và vitamin B₁₂

Phương trình hồi quy tuyến tính đơn biến giữa nồng độ homocystein và vitamin B12 ($R^2 = 0,044$): Homocystein = 18,365 – 0,003*vitamin B12

Bảng 3.32. Mối liên quan giữa nồng độ homocystein với giới tính và phân độ huyết áp (mô hình hồi quy logistic đa biến) (n=261)

Các yếu tố		OR	95%KTC OR		p
Giới tính	Nam	4,415	2,255	8,645	p<0,001
	Nữ	1			
Phân độ HA	Tối ưu	1			
	Bình thường	1,103	0,474	2,562	p>0,05
	Bình thường cao	3,122	1,422	6,855	p<0,05
	THA	20,030	6,982	57,458	p<0,001

Nhận xét: Nam giới có nguy cơ tăng nồng độ homocystein cao gấp 4,4 lần nữ giới (p<0,001); người có HA bình thường cao có nguy cơ tăng nồng độ homocystein cao gấp 3,1 lần người có HA tối ưu (p<0,05) và người THA có nguy cơ tăng nồng độ homocystein cao gấp 20 lần người có HA tối ưu (p<0,001)

Bảng 3.33. Các yếu tố liên quan đến nồng độ homocystein của đối tượng nghiên cứu (mô hình hồi quy tuyến tính đa biến) (n=261)

Các yếu tố	β	95%KTC β		p
Huyết áp tâm trương	0,080	-1,610	13,494	p<0,05
Áp lực mạch	0,086	0,029	0,130	p<0,05
Cholesterol toàn phần	-1,199	0,050	0,123	p<0,001
Creatinin huyết	8,951	-2,394	-0,004	p<0,05
Vitamin B ₁₂	-0,003	5,745	12,156	p<0,001

Mô hình hồi qui tuyến tính đa biến giải thích được 29,5% sự thay đổi của nồng độ homocystein với $r^2 = 0,295$.

Phương trình hồi qui tuyến tính đa biến có dạng:

Nồng độ homocystein = 5,942 + 0,080 x Huyết áp tâm trương + 0,086 x Áp lực mạch - 1,199 x Cholesterol toàn phần + 8,951 x Creatinin huyết - 0,003 x Vitamin B₁₂

3.3.2. Mối tương quan giữa tỉ lệ tăng nồng độ homocystein với một số đặc điểm nhân trắc, lâm sàng và sinh hóa máu

Bảng 3.34. Mối tương quan giữa tỉ lệ tăng nồng độ homocystein với giới tính và nhóm tuổi

Nồng độ homocystein Các yếu tố		Không tăng		Tăng		Tổng	p
		n	%	n	%		
Giới tính	Nam	18	20,7	69	79,3	87	p<0,001
	Nữ	91	52,3	83	47,7	174	
Nhóm tuổi	60 – 64	58	52,3	53	47,7	111	p<0,05
	65 – 69	27	34,6	51	65,4	78	
	≥ 70	24	33,3	48	66,7	72	
Tổng cộng		109	41,8	152	58,2	261	

Nhận xét: Tỉ lệ tăng nồng độ homocystein máu chung (cả nhóm bệnh và nhóm chứng) là 58,2%. Tỉ lệ tăng homocystein máu ở nam là 79,3%, cao hơn nhiều so với nữ là 47,7% ($p<0,001$). Tỉ lệ tăng nồng độ homocystein máu cũng tăng dần theo từng nhóm tuổi tương ứng: 60 – 64 tuổi là 47,7%, 65 – 69 tuổi là 65,4%, từ 70 tuổi trở lên là 66,7% với $p<0,05$.

Bảng 3.35. Mối tương quan giữa tỉ lệ tăng nồng độ homocystein với BMI

Nồng độ homocystein BMI		Không tăng		Tăng		Tổng	p
		n	%	n	%		
< 18,5		12	40,0	18	60,0	30	p>0,05
18,5 – 22,9		63	46,7	72	53,3	135	
23 – 25		34	35,4	62	64,6	96	
Tổng cộng		109	41,8	152	58,2	261	

Nhận xét: Không có sự khác biệt về tỉ lệ tăng nồng độ homocystein máu ở các mức BMI khác nhau giữa nhóm bệnh và nhóm chứng ($p>0,05$).

Bảng 3.36. Mối tương quan giữa tỉ lệ tăng nồng độ homocystein với nhịp tim và huyết áp

Nồng độ homocystein Các yếu tố		Không tăng		Tăng		Tổng	p
		n	%	n	%		
Phân độ nhịp tim	<70 lần/phút	21	44,7	26	55,3	47	p>0,05
	70-<80 lần/phút	48	49,5	49	50,5	97	
	80-<90 lần/phút	29	35,8	52	64,2	81	
	≥ 90 lần/phút	11	30,6	25	69,4	36	
Phân độ HA	Tối ưu	36	70,6	15	29,4	51	p<0,001
	Bình thường	37	61,7	23	38,3	60	
	Bình thường cao	30	34,9	56	65,1	86	
	THA	6	9,4	58	90,6	64	
THA tâm thu đơn độc	Có tăng	4	12,9	27	87,1	31	p<0,001
	Không tăng	105	45,7	125	54,3	230	
Áp lực mạch	Có tăng	36	27,5	95	72,5	131	p<0,001
	Không tăng	73	56,2	57	43,8	130	
Tổng cộng		109	41,8	152	58,2	261	

Nhận xét: Không có sự khác biệt có ý nghĩa thống kê về tỉ lệ tăng nồng độ homocysteine theo các phân nhóm tần số tim ($p>0,05$). Tỉ lệ tăng nồng độ homocysteine máu tăng dần theo từng phân loại HA cao hơn, nhóm có THA tâm thu đơn độc cao hơn nhóm không có THA đơn độc, nhóm có tăng áp lực mạch cao hơn nhóm không tăng áp lực với các mức ý nghĩa thống kê như nhau là $p<0,001$.

Bảng 3.37. Mối liên quan giữa tỉ lệ tăng nồng độ homocystein với độ lọc cầu thận ước tính theo MDRD

Nồng độ homocystein Độ lọc cầu thận ước tính theo MDRD	Không tăng		Tăng		Tổng	p
	n	%	n	%		
60 – 89	57	37,7	94	62,3	151	p>0,05
≥ 90	52	47,3	58	52,7	110	
Tổng cộng	109	41,8	152	58,2	261	

Nhận xét: không có sự khác biệt có ý nghĩa thống kê về tỉ lệ tăng nồng độ homocystein máu giữa nhóm có MDRD < 90 và nhóm có MDRD ≥ 90 (p>0,05).

Bảng 3.38. Mối liên quan giữa tỉ lệ tăng nồng độ homocystein với các phân nhóm nồng độ acid folic và vitamin B12

Nồng độ homocystein Các yếu tố		Không tăng		Tăng		Tổng	p
		n	%	n	%		
Acid folic	<3 ng/mL	10	23,3	33	76,7	43	p<0,05
	3 - 20 ng/mL	93	45,8	110	54,2	203	
	>20 ng/mL	6	40,0	9	60,0	15	
Vitamin B12	<200 pg/mL	1	10,0	9	90,0	10	p<0,05
	200-900 pg/mL	96	41,2	137	58,8	233	
	>900 pg/mL	12	66,7	6	33,3	18	
Tổng cộng		109	41,8	152	58,2	261	

Nhận xét: Tỉ lệ tăng nồng độ homocystein máu tăng dần theo từng mức nồng độ acid folic và vitamin B12 trong máu thấp hơn có ý nghĩa thống kê với p<0,05.

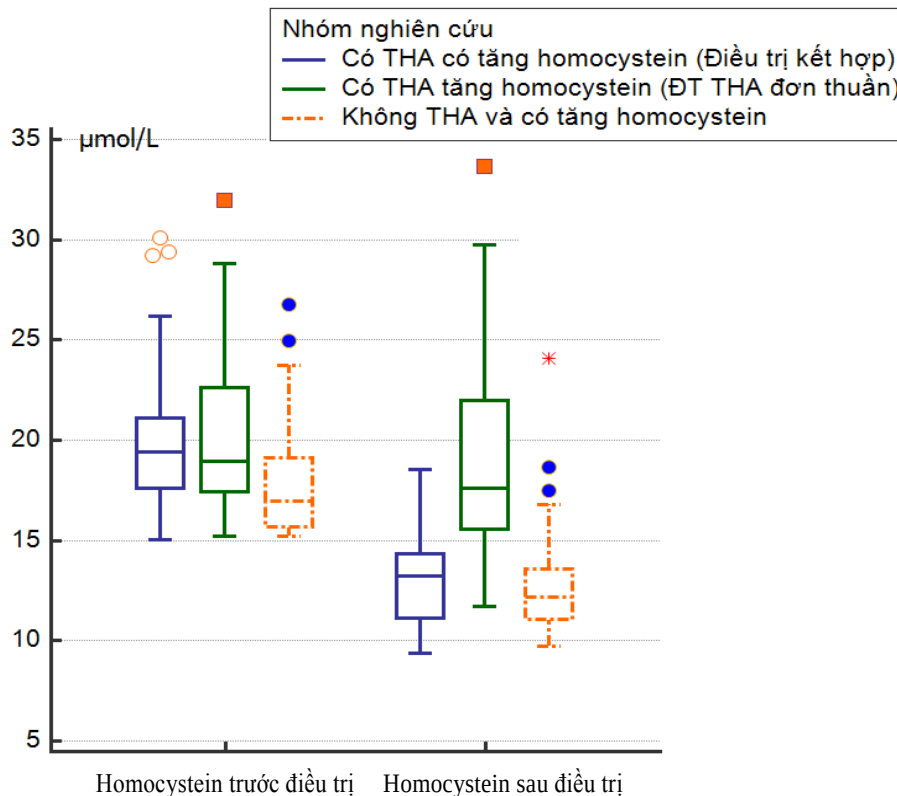
3.4. HIỆU QUẢ ĐIỀU TRỊ TĂNG HOMOCYSTEIN MÁU BẰNG PHỐI HỢP THUỐC ACID FOLIC, VITAMIN B₆ VÀ VITAMIN B₁₂

Bảng 3.39. So sánh trung bình nồng độ homocystein máu trước và sau điều trị ở 3 phân nhóm có tăng homocystein

Nồng độ homocystein trung bình (μmol/L)	Nhóm chứng Có tăng homocystein (Phân nhóm 5) (n=57)	Nhóm bệnh	
		Điều trị THA đơn thuần (Phân nhóm 2) (n=48)	Điều trị THA kết hợp (Phân nhóm 3) (n=47)
Trước điều trị	17,76 ± 2,69	20,20 ± 3,93	19,97 ± 3,65
Sau điều trị 8 tuần	12,73 ± 2,50	19,90 ± 4,98	13,08 ± 2,17
p	p<0,001*	p=0,076*	p<0,001*

* Kiểm định dấu và hạng Wilcoxon

Nhận xét: Nồng độ homocystein trung bình trong máu sau điều trị ở hai phân nhóm (phân nhóm chứng có tăng homocystein và phân nhóm bệnh được điều trị tăng homocystein) đều giảm xuống có ý nghĩa thống kê ($p<0,001$). Riêng phân nhóm bệnh có tăng homocystein nhưng không được điều trị tăng homocystein máu thì nồng độ homocystein không giảm ($p>0,05$).

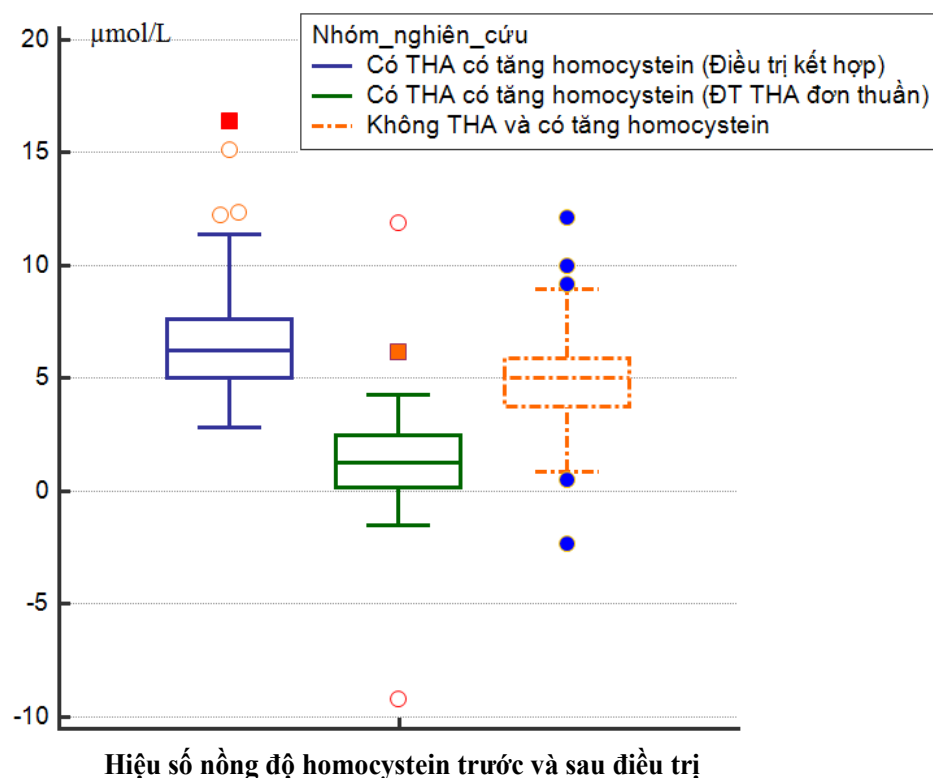

Biểu đồ 3.12. So sánh trung bình nồng độ homocystein máu trước và sau điều trị ở 3 phân nhóm có tăng homocystein

Bảng 3.40. So sánh hiệu số nồng độ homocystein trung bình trong máu trước và sau điều trị ở 3 phân nhóm có tăng homocystein

Phân nhóm	Hiệu số nồng độ homocystein trước và sau điều trị ($\mu\text{mol/L}$)	p
Không THA có tăng homocystein (n=57) (5)	$5,03 \pm 2,43$	$p_{5-2} < 0,001^*$
THA có tăng homocystein được điều trị THA đơn thuần (n=48) (2)	$0,3 \pm 4,37$	$p_{5-3} < 0,001^*$
THA có tăng homocystein được điều trị kết hợp (n=47) (3)	$6,89 \pm 2,93$	$p_{2-3} < 0,001^*$
Tổng	$4,42 \pm 3,50$	

* Kiểm định Mann-Whitney

Biểu đồ 3.13. So sánh trung bình hiệu số nồng độ homocystein máu trước và sau điều trị ở 3 nhóm nghiên cứu có tăng homocystein

Nhận xét: Hiệu số nồng độ homocystein máu trung bình trước và sau điều trị chung cho cả 3 nhóm có tăng homocystein máu là $4,42 \pm 3,50 \mu\text{mol/L}$. Trong cả 3 phân nhóm: phân nhóm không THA, phân nhóm THA điều trị THA đơn thuần và nhóm THA có kết hợp điều trị tăng homocystein máu đều có hiệu số dương (có giảm sau điều trị), nhưng hiệu số của phân nhóm được điều trị THA đơn thuần là rất thấp, khi so sánh từng cặp cho thấy hiệu số này khác nhau giữa 3 nhóm rất có ý nghĩa thống kê với $p < 0,001$.

Bảng 3.41. So sánh tỉ lệ tăng nồng độ homocystein máu sau điều trị ở 3 nhóm nghiên cứu có tăng homocystein

Phân nhóm homocystein sau điều trị	Nhóm chứng có điều trị tăng homocystein (5)		Nhóm bệnh				
			Điều trị THA đơn thuần (2)		Có điều trị tăng homocystein máu (3)		
	n	%	n	%	n	%	
Không tăng	50	87,7	10	20,8	39	83,0	p<0,001
Tăng	7	12,3	38	79,2	8	17,0	
Tổng	57	100,0	48	100,0	47	100,0	

Nhận xét: Sau 8 tuần điều trị, tỉ lệ tăng nồng độ homocystein máu ở nhóm chứng và nhóm bệnh có điều trị kết hợp tăng homocystein máu giảm xuống còn tương ứng là 12,3% và 17,0%, trong khi nhóm bệnh chỉ được điều trị THA đơn thuần vẫn còn tỉ lệ tăng nồng độ homocystein máu khá cao (79,2%), sự khác biệt này có ý nghĩa với $p < 0,001$.

Chương 4

BÀN LUẬN

4.1. ĐẶC ĐIỂM CHUNG CỦA ĐỐI TƯỢNG NGHIÊN CỨU

4.1.1. Phân nhóm nghiên cứu

Căn cứ tiêu chuẩn chọn mẫu và tiêu chuẩn loại trừ, chúng tôi đã lựa chọn được 364 đối tượng nghiên cứu là người từ 60 tuổi trở lên (nam và nữ) đến khám, điều trị ngoại trú hoặc khám sức khỏe tại Khoa khám bệnh Bệnh viện đa khoa trung tâm Tiền Giang, các đối tượng được chia thành hai nhóm: nhóm THA gồm những bệnh nhân có tiền sử THA đang điều trị hoặc bệnh nhân mới được chẩn đoán THA lần đầu với HATT ≥ 140 mmHg và/hoặc HATTr ≥ 90 mmHg; nhóm chứng gồm những người không có tiền sử THA và có chỉ số HATT/HATTr tại thời điểm nghiên cứu $<140/90$ mmHg, cả hai nhóm đều không có các tiêu chuẩn loại trừ về tiền sử bệnh tật cũng như kết quả khám lâm sàng hiện tại. Tất cả các đối tượng thuộc hai nhóm này đều được lấy máu gửi về Trung tâm chẩn đoán y khoa Hòa Hảo Thành phố Hồ Chí Minh thực hiện các xét nghiệm sinh hóa bao gồm: đường huyết lúc đói, acid uric, creatinin, cholesterol toàn phần, triglyceride, LDL-c, HDL-c và tính mức lọc cầu thận ước tính theo MDRD tự động.

Sau khi có kết quả xét nghiệm sinh hóa, những đối tượng có tiêu chuẩn loại trừ về sinh hóa máu tiếp tục bị loại ra khỏi nghiên cứu, kết quả, chúng tôi đã chọn được 261 đối tượng đủ tiêu chuẩn đưa vào nghiên cứu, trong đó: nhóm THA có 120 bệnh nhân, nhóm chứng có 141 đối tượng, tất cả mẫu huyết thanh của những đối tượng này được làm xét nghiệm định lượng nồng độ homocystein, acid folic và vitamin B₁₂ trong vòng 48 giờ. Ngay sau khi có kết quả định lượng nồng độ homocystein, acid folic và vitamin B₁₂ huyết thanh, dựa vào nồng độ homocystein huyết thanh, các đối tượng tiếp tục

được phân chia ngẫu nhiên vào các phân nhóm để tiến hành nghiên cứu can thiệp điều trị trong thời gian ít nhất 8 tuần (56 ngày), trong đó:

- Nhóm THA: có 120 bệnh nhân, được chia thành 3 phân nhóm:

- + Phân nhóm 1: gồm những bệnh nhân không tăng homocystein có 25 bệnh nhân, chiếm 20,8%.

- + Phân nhóm 2: gồm những bệnh nhân được lựa chọn ngẫu nhiên, mù đơn trong danh sách những bệnh nhân có tăng homocystein để đưa vào phân nhóm điều trị THA đơn thuần, tổng số có 48 bệnh nhân, chiếm 40,0%.

- + Phân nhóm 3: gồm những bệnh nhân được lựa chọn ngẫu nhiên, mù đơn trong danh sách những bệnh nhân có tăng homocystein để đưa vào phân nhóm điều trị THA kết hợp với điều trị tăng homocystein, tổng số có 47 bệnh nhân, chiếm 39,2%.

- Nhóm chứng có 141 đối tượng được chia thành 2 phân nhóm:

- + Phân nhóm 4: gồm 84 đối tượng không tăng homocystein, chiếm 59,6%, những đối tượng này không được điều trị gì và không theo dõi tiếp.

- + Phân nhóm 5: gồm 57 đối tượng có tăng homocystein, chiếm 40,4%, những đối tượng này được điều trị tăng homocystein như phân nhóm 3.

Tóm lại, có 3 phân nhóm có tăng homocystein máu được can thiệp điều trị, trong đó: phân nhóm 3 và phân nhóm 5 được điều trị tăng homocystein cùng chung phát đồ gồm acid folic, vitamin B₆ và vitamin B₁₂, phân nhóm 2 không được điều trị tăng homocystein để so sánh kết quả điều trị.

4.1.2. Một số đặc điểm của đối tượng nghiên cứu

4.1.2.1. Giới tính:

Trong tổng số 261 đối tượng tham gia nghiên cứu, đối tượng nữ là 174 người, chiếm 66,7%, nam 87 người, chiếm 33,3%. Trong đó, nữ trong nhóm THA là 80 người, chiếm 66,7%, nam trong nhóm THA là 40 người, chiếm 33,3%, tương đồng với nữ trong nhóm chứng là 94 người, chiếm 66,7% và nam trong nhóm chứng là 47 người, chiếm 33,3% ($p > 0,05$).

Kết quả nghiên cứu của Ngô Thị Hiếu (2014) trên 97 bệnh nhân THA tại Bệnh viện A Thái Nguyên cho thấy tỉ lệ bệnh nhân ở nam là 51,6% cao hơn so với nữ là 48,4% [7]. Một số nghiên cứu dịch tễ học về THA ở người cao tuổi gần đây cho thấy tỉ lệ phân bố nam và nữ như sau: nghiên cứu của Lê Văn Hại (2016) tại Hà Nội tương ứng là 30,9% và 69,1% [13], nghiên cứu của Nguyễn Thái Hoàng (2012) và cộng sự tại Cần Thơ tương ứng là 35,9% và 64,1% [11] và nghiên cứu của Hoàng Đức Thuận Anh (2013) và cộng sự tại Thừa Thiên Huế tương ứng là 46,7% và 53,3%[1].

Trong nghiên cứu của chúng tôi, tỉ lệ nữ cao hơn nam không phù hợp với tỉ lệ nam cao hơn nữ trong nghiên cứu của Ngô Thị Hiếu có thể do có sự khác nhau về độ tuổi của đối tượng giữa hai nghiên cứu, do khác nhau về phân bố dân cư hoặc do khác nhau về đặc điểm dịch tễ học và phương pháp chọn mẫu. Tuy nhiên kết quả nghiên cứu của chúng tôi hoàn toàn phù hợp với kết quả nghiên cứu của Lê Văn Hại (2016), Nguyễn Thái Hoàng (2012) và Hoàng Đức Thuận Anh (2013), bên cạnh đó, phân bố tỉ lệ nam và nữ trong nghiên cứu của chúng tôi cũng rất phù hợp với tỉ lệ phân bố về giới tính trong cơ cấu dân số chung tại Việt Nam. Theo các báo cáo thống kê về dân số trên 60 tuổi của Việt Nam, năm 1960 tỉ lệ nữ là 65%, nam là 35%; năm 1974 tỉ lệ nữ là 60,7%, nam là 39,3% [14].

Sự tương đồng về giới tính giữa nhóm bệnh và nhóm chứng trong nghiên cứu của chúng tôi có thể hạn chế được tối đa yếu tố gây nhiễu về giới tính khi so sánh nồng độ homocystein trung bình trong máu cũng như tỉ lệ tăng nồng độ homocystein máu giữa nhóm bệnh và nhóm chứng, bởi vì trong phần lớn các y văn và hầu hết các nghiên cứu về homocystein đều cho rằng nồng độ homocystein ở nam giới luôn cao hơn nữ giới.

4.1.2.2. Tuổi:

Trong nghiên cứu này, tuổi trung bình của nhóm bệnh là $67,16 \pm 6,44$ tuổi (tuổi nhỏ nhất là 60, tuổi lớn nhất là 88), so với nhóm chứng là $66,29 \pm$

5,30 tuổi (tuổi nhỏ nhất là 60, tuổi lớn nhất là 86) không khác biệt có ý nghĩa thống kê ($p>0,05$).

Biểu đồ 3.1 cho thấy, độ tuổi nhiều nhất trong nhóm bệnh là 60 – 64 tuổi, chiếm tỉ lệ 40,8%, tương đồng với nhóm chứng là 44%, độ tuổi 65 – 69 tuổi ở nhóm bệnh là 29,2% tương đồng với nhóm chứng là 30,5%, độ tuổi từ 70 tuổi trở lên tương ứng ở cả hai nhóm lần lượt là 30,0% và 25,5%. Chúng tôi không ghi nhận có sự khác biệt về tỉ lệ của các nhóm tuổi giữa nhóm bệnh và nhóm chứng ($p>0,05$).

Theo kết quả nghiên cứu của Ngô Thị Hiếu (2014), bệnh nhân có độ tuổi trung bình là $64,5 \pm 10,8$ tuổi (tuổi nhỏ nhất là 43, tuổi lớn nhất là 97), trong đó bệnh nhân từ 50 tuổi trở lên chiếm 92,8% [7]. Tuổi trung bình trong nghiên cứu của chúng tôi cao hơn trong nghiên cứu của Ngô Thị Hiếu là do đối tượng nghiên cứu của chúng tôi là những người từ 60 tuổi trở lên, còn trong nghiên cứu của Ngô Thị Hiếu chọn ngẫu nhiên trên những bệnh nhân THA có tuổi thấp nhất là 43 tuổi và độ tuổi chiếm tỉ lệ cao nhất là từ 50-69 tuổi.

Sự tương đồng về độ tuổi giữa hai nhóm trong nghiên cứu của chúng tôi cũng góp phần loại bỏ yếu tố nhiễu do tuổi khi so sánh kết quả nồng độ homocystein trung bình cũng như tỉ lệ tăng nồng độ homocystein máu giữa nhóm bệnh và nhóm chứng, bởi vì nhiều nghiên cứu cũng đã chứng minh rằng nồng độ homocystein thay đổi theo độ tuổi, tuổi càng cao thì nồng độ homocystein máu càng cao.

4.1.2.3. Đặc điểm nhân trắc của đối tượng nghiên cứu

Theo kết quả ở bảng 3.2, chúng tôi nhận thấy các chỉ số cân nặng, chiều cao, BMI và tỉ số eo/mông giữa nhóm bệnh và nhóm chứng không khác biệt có ý nghĩa thống kê ($p>0,05$), chỉ riêng vòng eo và vòng mông ở nhóm bệnh là cao hơn nhóm chứng có ý nghĩa với $p<0,05$, tuy nhiên sự chênh lệch về trị số trung bình của hai chỉ số này giữa hai nhóm là rất nhỏ.

Sự tương đồng về các chỉ số nhân trắc của các đối tượng nghiên cứu giữa hai nhóm là do trong quá trình chọn mẫu, chúng tôi đã loại ra khỏi nghiên cứu những đối tượng béo phì vì đã có những bằng chứng cho thấy béo phì cũng làm gia tăng nồng độ homocystein máu [78].

4.1.2.4. Đặc điểm tần số tim, huyết áp của đối tượng nghiên cứu

Kết quả ở bảng 3.3 cho thấy, tần số tim trung bình ở nhóm bệnh là $79,83 \pm 11,77$ lần/phút và ở nhóm chứng là $77,56 \pm 9,54$ lần/phút, sự khác biệt này không có ý nghĩa về mặt thống kê ($p > 0,05$). Tuy nhiên, khi phân chia tần số tim thành các nhóm khác nhau thì chúng tôi nhận thấy có sự khác biệt về tỉ lệ phân bố giữa các nhóm với $p < 0,05$, trong đó, nhóm bệnh có tỉ lệ nhóm tần số tim từ 90 lần/phút trở lên cao hơn nhóm chứng, ngược lại, ở nhóm chứng có tỉ lệ nhóm tần số tim từ 70 – 89 lần/phút cao hơn nhóm bệnh ($p < 0,05$). Sự khác biệt này cũng là tất yếu bởi vì những bệnh nhân THA luôn có biến đổi tần số tim theo chiều hướng tăng lên do tăng hoạt tính hệ thần kinh giao cảm [16],[34].

Do nhóm chứng trong nghiên cứu của chúng tôi là nhóm không có THA, cho nên số trung bình của HATT và HATT_r ở nhóm bệnh tương ứng là $140,15 \pm 15,54$ mmHg và $83,19 \pm 9,46$ mmHg, cao hơn nhiều so với nhóm chứng tương ứng là $123,63 \pm 11,15$ mmHg và $77,78 \pm 7,76$ mmHg ($p < 0,001$). Đây chính là biến số chủ yếu khác biệt giữa nhóm bệnh và nhóm chứng trong nghiên cứu của chúng tôi để so sánh nồng độ homocystein trung bình trong máu và tỉ lệ tăng nồng độ homocystein trong máu giữa hai nhóm.

Cũng theo kết quả ở bảng 3.3, tỉ lệ phân loại HA tối ưu ở nhóm bệnh là 8,3% thấp hơn nhiều so với nhóm chứng là 29,1%, tỉ lệ phân loại HA bình thường và bình thường cao ở nhóm bệnh tương ứng là 15,8% và 22,5% thấp hơn nhiều so với nhóm chứng là 29,1% và 41,8%, đối tượng THA độ I chỉ có ở nhóm bệnh với tỉ lệ 53,3%. Đây cũng là điều tất nhiên trong nghiên cứu bệnh chứng.

Trong nghiên cứu của Ngô Thị Hiếu (2014), bệnh nhân THA độ I chiếm tỉ lệ 35%, bệnh nhân THA độ II chiếm tỉ lệ 34%, bệnh nhân THA độ III

chiếm tỉ lệ 31%, số trung bình của HATT và HATTr lần lượt tương ứng là $144,1 \pm 6,1$ mmHg/ $84,4 \pm 5,6$ mmHg; $161,0 \pm 8,3$ mmHg/ $91,5 \pm 10,9$ mmHg và $194,3 \pm 15,7$ mmHg/ $109,3 \pm 10,3$ mmHg [7]. Kết quả nghiên cứu của Ngô Thị Hiếu cao hơn nhiều so với kết quả nghiên cứu của chúng tôi.

Chúng tôi giải thích vì sao số trung bình của HATT và HATTr cũng như tỉ lệ các phân độ HA trong nhóm bệnh của nghiên cứu chúng tôi thấp, có thể là do bệnh nhân trong nghiên cứu của chúng tôi chỉ THA đơn thuần, đa số bệnh nhân đã được chẩn đoán, được điều trị thường xuyên và phần lớn đã kiểm soát được HA mục tiêu hoặc các chỉ số HATT và HATTr đã giảm xuống do bệnh nhân đã dùng thuốc hạ HA.

Nhìn vào kết quả ở bảng 3.3, chúng tôi nhận thấy, trong số 120 bệnh nhân THA thì có đến 25,8% bệnh nhân có THA tâm thu đơn độc, mặc dù phần lớn bệnh nhân đã được điều trị THA và kiểm soát tốt HA, điều này góp phần lý giải vì sao số trung bình áp lực mạch ở nhóm bệnh là $56,96 \pm 12,35$ mmHg cao hơn nhiều so với nhóm chứng là $45,85 \pm 9,33$ mmHg với mức ý nghĩa của sự khác biệt $p < 0,001$.

Tỉ lệ tăng áp lực mạch (≥ 50 mmHg) ở nhóm bệnh vì thế cũng cao hơn nhóm chứng tương ứng là 70,8% và 32,6% ($p < 0,001$). Điều đáng lưu ý ở đây là ngay trong nhóm người cao tuổi không THA vẫn có tỉ lệ khá cao bị gia tăng áp lực mạch (32,6%), trong khi gia tăng áp lực mạch đã được xem như là một yếu tố nguy cơ độc lập của bệnh lý tim mạch. Tình trạng gia tăng áp lực mạch ở cả nhóm bệnh và nhóm chứng đã được giải thích trong phần tổng quan là do hiện tượng xơ cứng động mạch trung tâm ở người già, làm cho HATT tăng lên cao trong khi HATTr có xu hướng giảm xuống.

4.1.2.5. Các chỉ số sinh hóa của đối tượng nghiên cứu

Dựa vào kết quả nghiên cứu ở bảng 3.4, chúng tôi không nhận thấy có sự khác biệt về các chỉ số sinh hóa máu như: đường huyết lúc đói, acid uric, creatinin, cholesterol toàn phần, triglyceride, LDL-C và HDL-C. Riêng với độ

lọc cầu thận ước tính theo MDRD thì chúng tôi nhận thấy ở nhóm bệnh là $84,77 \pm 17,40$ ml/phút/1,73²da thấp hơn nhóm chứng là $89,52 \pm 15,36$ ml/phút/1,73²da, khác biệt này có ý nghĩa thống kê ($p < 0,01$).

Trong nghiên cứu này, chúng tôi có thể giải thích về việc không khác biệt về nồng độ trung bình các chỉ số sinh hóa máu giữa nhóm bệnh và nhóm chứng là do trong quá trình chọn mẫu, các đối tượng có tiêu chuẩn loại trừ về xét nghiệm sinh hóa đã bị loại ra khỏi nghiên cứu. Mục đích của chúng tôi là để loại trừ các yếu tố có làm tăng nồng độ homocystein máu như: rối loạn chuyển hóa đường, rối loạn chuyển hóa lipid, rối loạn chuyển hóa acid uric, suy giảm chức năng thận ... đã được nêu trong các y văn cũng như nhiều nghiên cứu lâm sàng trước đây [65].

4.1.3. Một số đặc điểm riêng của nhóm bệnh nhân tăng huyết áp

4.1.3.1. Thời gian nhận biết và điều trị THA

Trong tổng số 120 bệnh nhân THA, chúng tôi nhận thấy tỉ lệ bệnh nhân nhận biết và điều trị THA trong vòng 1 – 5 năm là phổ biến nhất, tỉ lệ này đồng đều ở cả 3 nhóm: không tăng homocystein, tăng homocystein điều trị THA đơn thuần và tăng homocystein được kết hợp với điều trị tăng homocystein máu lần lượt tương ứng là 48%, 45,8% và 46,8%, tỉ lệ bệnh nhân nhận biết và điều trị dưới 1 năm và trên 5 năm cũng tương đương nhau ở 3 nhóm, sự khác biệt này không có ý nghĩa về mặt thống kê ($p > 0,05$).

Kết quả nghiên cứu của chúng tôi cũng tương đồng với kết quả nghiên cứu của Ngô Thị Hiếu với thời gian nhận biết tăng huyết áp dưới 5 năm chiếm tỉ lệ 65%, trên 5 năm chiếm tỉ lệ 35% [7]. Tỉ lệ nhận biết THA ở người cao tuổi tại Trung Quốc năm 2010 là 74,5% [139].

Kết quả trên cho thấy tỉ lệ bệnh nhân nhận biết sớm tình trạng THA trong nghiên cứu của chúng tôi là khá cao, có thể do trình độ dân trí của người dân ngày càng được nâng lên và do tác động của các chương trình truyền thông giáo dục sức khỏe trong cộng đồng, đặc biệt là Chương trình phòng chống tăng huyết áp quốc gia.

4.1.3.2. Sự tuân thủ điều trị THA ở 3 phân nhóm có THA

Chúng tôi nhận thấy qua bảng kết quả 3.6, bệnh nhân được điều trị thường xuyên chiếm tỉ lệ khá cao ở cả 3 nhóm tương ứng là 72%, 64,6% và 72,3%. Có khoảng 30% bệnh nhân THA không được điều trị thường xuyên hoặc không điều trị gì cũng được phân bố đều ở cả 3 nhóm, tương ứng là 28%, 35,4% và 27,7%. Vì vậy chúng tôi không ghi nhận sự khác biệt có ý nghĩa thống kê về sự tuân thủ điều trị THA giữa ba phân nhóm: phân nhóm không tăng homocystein, phân nhóm điều trị THA đơn thuần và phân nhóm điều trị THA kết hợp với điều trị tăng homocystein ($p>0,05$). Kết quả này cũng cho thấy tỉ lệ bệnh nhân THA tuân thủ điều trị ngày càng cao hơn, phù hợp với kết quả nghiên cứu của Nguyễn Thị Mỹ Hạnh (2011) và cộng sự về sự tuân thủ dùng thuốc của bệnh nhân tăng huyết áp điều trị ngoại trú tại Bệnh viện cấp cứu Trung Vương [6]. Tỉ lệ bệnh nhân THA là người cao tuổi được điều trị tại Trung Quốc là 63,7% [139], tại Brazil là 72,6% [123].

4.1.3.3. Số loại thuốc bệnh nhân đang điều trị tăng huyết áp

Tỉ lệ bệnh nhân chỉ sử dụng một loại thuốc để điều trị THA trong nghiên cứu này tương ứng cho 3 phân nhóm: không tăng homocystein, điều trị THA đơn thuần và điều trị THA kết hợp điều trị tăng homocystein là 52%, 45,8% và 51,1%, bệnh nhân sử dụng 2 loại thuốc trở lên để điều trị THA chiếm tỉ lệ khá cao, tương ứng cho 3 phân nhóm là 32%, 43,8% và 31,9%. Sự khác nhau về số loại thuốc bệnh nhân sử dụng điều trị THA giữa các phân nhóm không có ý nghĩa thống kê với $p>0,05$.

Tỉ lệ bệnh nhân sử dụng đa trị liệu trong nghiên cứu của chúng tôi thấp hơn của Thái Khoa Bảo Châu và Võ Thị Hồng Phượng (2016) nghiên cứu tình hình sử dụng thuốc trong điều trị tăng huyết áp tại Bệnh viện Trường Đại học y dược Huế. Trong nghiên cứu này, tỉ lệ bệnh nhân được điều trị khởi đầu cũng như kiểm soát THA với đa trị liệu tương ứng là 64,7% và 61,9%. Sự

khác biệt này có thể là do đặc điểm lâm sàng của hai nhóm bệnh nhân trong hai nghiên cứu có khác nhau [4].

4.1.3.4. Tình hình kiểm soát HA mục tiêu

Biểu đồ 3.3 cho thấy, phân nhóm bệnh nhân không tăng homocystein máu có tỉ lệ đạt HA mục tiêu là cao nhất, chiếm 72%, trong khi phân nhóm điều trị THA đơn thuần và phân nhóm điều trị kết hợp có tỉ lệ đạt HA mục tiêu thấp hơn, tương ứng là 35,4% và 48,9%. Sự khác nhau này có ý nghĩa về mặt thống kê với $p < 0,05$.

Theo Ngô Thị Hiếu, nồng độ homocystein trung bình ở nhóm điều trị thường xuyên thấp hơn nhóm điều trị không thường xuyên, sự khác biệt này có ý nghĩa thống kê ($p < 0,05$) [7], và theo Ali Taqi Al- Baldawi, nồng độ trung bình homocystein ở nhóm THA được kiểm soát cũng thấp hơn so với nhóm THA không được kiểm soát [40]. Theo Wu (2015) tỉ lệ người cao tuổi THA được kiểm soát tốt HA cũng chỉ đạt 30,3% vào năm 2010 [139]. Tại Brazil, năm 2019, tỉ lệ này đã đạt 50,8% [123]. Canada hiện có tỷ lệ kiểm soát HA tốt nhất thế giới, ước tính khoảng 68% [92]

Kết quả này bước đầu cho thấy nhóm những bệnh nhân THA không kèm tăng homocystein máu có tỉ lệ kiểm soát HA đạt mục tiêu cao hơn so với nhóm bệnh nhân THA có kèm tăng nồng độ homocystein trong máu. Kết quả này cho phép chúng tôi đặt ra giả thuyết những bệnh nhân THA nếu kèm tăng homocystein khó kiểm soát đạt HA mục tiêu hơn, hoặc nồng độ homocystein trong máu cao có ảnh hưởng đến kết quả điều trị THA của từng bệnh nhân? Có lẽ cần có thêm những nghiên cứu chặt chẽ hơn với cỡ mẫu lớn hơn, thời gian theo dõi đủ dài để làm rõ hơn mối quan hệ này.

4.2. NỒNG ĐỘ HOMOCYSTEIN, VITAMIN B₁₂, ACID FOLIC MÁU

4.2.1. Nồng độ homocystein máu:

Theo kết quả nghiên cứu của chúng tôi ở bảng 3.8, nồng độ homocystein trung bình trong máu ở nhóm bệnh là $18,61 \pm 4,45 \mu\text{mol/L}$, cao hơn nhiều so với nhóm chứng là $14,87 \pm 3,16 \mu\text{mol/L}$ có ý nghĩa về mặt thống kê với

$p < 0,001$. Mức chênh lệch nồng độ homocystein máu giữa nhóm bệnh và nhóm chứng là 25,15%. Nồng độ homocystein trung bình ở nhóm chứng trong nghiên cứu này là khá cao, gần với ngưỡng xác định tăng homocystein máu là $15 \mu\text{mol/L}$, có thể được giải thích là do tất cả các đối tượng trong nhóm chứng của chúng tôi đều là người cao tuổi, trong khi nồng độ homocystein máu đã được chứng minh là tăng dần theo tuổi, cứ tăng thêm mỗi 10 tuổi thì nồng độ homocystein máu tăng thêm $0,8 \mu\text{mol/L}$ [69].

Khi phân tích tứ phân vị nồng độ homocystein trong máu ở nhóm bệnh và nhóm chứng, chúng tôi nhận thấy, nhóm bệnh có đến 75% bệnh nhân THA có nồng độ homocystein $\geq 15,39 \mu\text{mol/L}$, trong khi nhóm chứng chỉ có 50% đối tượng có nồng độ homocystein $\geq 14,49 \mu\text{mol/L}$. Điều này có thể cho phép ước đoán nhóm bệnh có tỉ lệ tăng nồng độ homocystein trong máu cao hơn nhóm chứng.

Từ biểu đồ đường cong ROC (biểu đồ 3.6), chúng tôi xác định được điểm cắt nồng độ homocystein trung bình là $17,29 \mu\text{mol/L}$. Với điểm cắt này có thể giúp chúng tôi dự báo nguy cơ THA ở những người có nồng độ homocystein trong máu $> 17,29 \mu\text{mol/L}$ với độ nhạy là 63,33% và độ đặc hiệu là 85,11%, tuy nhiên, mối tương quan này chỉ ở mức trung bình, tương ứng với diện tích dưới đường cong AUC là 0,761 có ý nghĩa thống kê ($p < 0,001$).

Theo kết quả phân loại nồng độ homocystein máu ở biểu đồ 3.5 chúng tôi không thấy trường hợp nào tăng nồng độ homocystein ở mức độ nặng ở cả nhóm bệnh và nhóm chứng. Tỉ lệ tăng nồng độ homocystein mức độ vừa chỉ chiếm 1,7% ở nhóm bệnh, trong khi ở nhóm chứng là 0%, tỉ lệ tăng nồng độ homocystein mức độ nhẹ ở nhóm bệnh là 77,5% cao hơn nhiều so với nhóm chứng là 40,4%, tỉ lệ không tăng nồng độ homocystein ở nhóm chứng là 59,6% trong khi ở nhóm bệnh là 20,8%, sự khác biệt về tỉ lệ các mức tăng nồng độ homocystein máu giữa nhóm bệnh và nhóm chứng rất có ý nghĩa ($p < 0,001$).

Dựa vào khoảng tham chiếu giá trị bình thường nồng độ homocystein trong máu của hệ thống phân tích mẫu xét nghiệm ADVIA Centaur của hãng SIEMENS và dựa vào y văn, chúng tôi chọn ngưỡng xác định tăng nồng độ homocystein máu khi nồng độ homocystein máu $> 15 \mu\text{mol/L}$ [141]. Theo đó, bảng 3.9 cho thấy tỉ lệ tăng nồng độ homocystein ở nhóm bệnh là 79,2%, cao hơn gần gấp 2 lần so với nhóm chứng là 40,4%, khác biệt này rất có ý nghĩa về mặt thống kê với $p < 0,001$.

Cũng từ kết quả ở bảng trên, chúng tôi xác định được tỉ suất chênh $\text{OR} = 5,6$ (95% CI; 3,22–9,75). Như vậy, có thể kết luận rằng, những người có nồng độ homocystein máu cao có nguy cơ THA gấp 5,6 lần người có nồng độ homocystein máu bình thường.

Kết quả từ phân tích cắt ngang và phân tích dọc trong dân số trưởng thành ở Bắc Kinh từ năm 2012 đến 2017 khảo sát mối liên quan giữa homocystein huyết tương và THA. Dữ liệu được lấy từ nghiên cứu đoàn hệ quản lý y tế Bắc Kinh, đã tiến hành kiểm tra sức khỏe định kỳ từ năm 2012 đến 2017. Tổng cộng có 30 376 đối tượng (tuổi trung bình là 50,0 tuổi) được đưa vào phân tích cắt ngang và một nhóm nhỏ gồm 3913 đối tượng không THA được đưa vào phân tích theo chiều dọc. Sau khi hiệu chỉnh các yếu tố gây nhiễu tiềm ẩn, nguy cơ THA tăng dần theo mức homocystein trong phân tích cắt ngang với $\text{OR} = 1.262$ (95% CI: 1.155-1.378, Q2 so với Q1); $\text{OR} = 1.458$ (95% CI : 1.335-1.593, Q3 so với Q1); $\text{OR} = 1.520$ (95% CI: 1.388-1.664, Q4 so với Q1). Phân tích theo chiều dọc cũng cho thấy nguy cơ tăng huyết áp tăng trong nhóm thứ ba của homocystein với $\text{OR} = 1.268$ (95% CI: 1.030-1.560, Q3 so với Q1). Kết quả từ nghiên cứu này cho thấy homocystein có thể được sử dụng như một dấu ấn sinh học dự đoán cho tăng huyết áp [125].

Theo kết quả ở bảng 3.10, nồng độ homocystein trung bình ở nam cao hơn ở nữ trong cả nhóm bệnh và nhóm chứng, trong nhóm bệnh, nồng độ homocystein trung bình ở nam là $20,63 \pm 3,41 \mu\text{mol/L}$ so với nữ là $17,61 \pm$

4,59 $\mu\text{mol/L}$; trong nhóm chứng, nồng độ homocystein trung bình ở nam là $16,83 \pm 3,33 \mu\text{mol/L}$ so với nữ là $13,92 \pm 2,61 \mu\text{mol/L}$, mức ý nghĩa của sự khác biệt chung cho cả 2 nhóm là $p < 0,001$.

Tuy nhiên, theo kết quả ở bảng 3.11 và bảng 3.12, chúng tôi không nhận thấy có sự khác biệt có ý nghĩa thống kê về nồng độ homocystein trung bình giữa các nhóm tuổi cũng như giữa các mức phân loại BMI ở cả nhóm bệnh và nhóm chứng ($p > 0,05$). Chúng tôi không tìm thấy sự khác biệt về nồng độ homocystein trung bình giữa các nhóm tuổi trong bảng kết quả 3.13, có thể do đối tượng nghiên cứu của chúng tôi là từ 60 tuổi trở lên, phần lớn trong độ tuổi từ 60 – 75 tuổi, sự chênh lệch về độ tuổi giữa các nhóm không nhiều nên chưa tìm thấy được sự khác biệt về nồng độ homocystein trung bình giữa các nhóm tuổi. Để làm rõ hơn về vấn đề này, cần có những nghiên cứu với cỡ mẫu lớn, biên độ tuổi rộng hơn mới có thể xác định được sự thay đổi nồng độ homocystein giữa các nhóm tuổi theo xu hướng tăng dần với tuổi. Chúng tôi cũng không nhận thấy có sự khác biệt có ý nghĩa thống kê về nồng độ homocystein trung bình giữa các mức phân loại BMI (bảng 3.14), có lẽ bởi vì các đối tượng béo phì đã được loại ra khỏi nghiên cứu này, sự chênh lệch về chỉ số BMI của các đối tượng trong nghiên cứu là không đáng kể, vì vậy khó có thể tìm thấy mối tương quan giữa nồng độ homocystein trung bình với các mức BMI theo tương quan thuận.

Khi xem xét mối liên quan giữa nồng độ homocystein trung bình và phân loại huyết áp (bảng 3.13), chúng tôi nhận thấy, nồng độ homocystein trung bình chung trong cả hai nhóm nghiên cứu là $16,59 \pm 4,24 \mu\text{mol/L}$ ($n = 261$), nồng độ homocystein trung bình trong máu tăng dần theo từng mức phân loại HA cao hơn. Cụ thể là, nhóm HA tối ưu là $14,56 \pm 3,87 \mu\text{mol/L}$, nhóm HA bình thường là $15,31 \pm 3,60 \mu\text{mol/L}$, nhóm HA bình thường cao là $16,87 \pm 3,72 \mu\text{mol/L}$ và nhóm THA độ I là $19,04 \pm 4,51 \mu\text{mol/L}$, sự khác biệt này rất có ý nghĩa thống kê với $p < 0,001$.

Tiến hành khảo sát sự biến đổi của HATT, HATTr và HA trung bình theo từng mức tăng 5 μ mol/L nồng độ homocystein, chúng tôi nhận thấy HATT tăng dần theo từng mức tăng homocystein như kết quả ở bảng 3.14, mức tăng ít nhất được ghi nhận giữa nhóm 5 – 10 μ mol/L và 10 – 15 μ mol/L là 4 mmHg, mức tăng nhiều nhất được ghi nhận giữa nhóm 10 – 15 μ mol/L và 15 – 20 μ mol/L là 13 mmHg, giữa nhóm 20 – 25 μ mol/L và 25 – 30 μ mol/L là 8 mmHg, sự khác biệt này có ý nghĩa thống kê với $p < 0,001$; kết quả ở bảng 3.15 cũng cho thấy HATTr tăng dần theo từng mức tăng homocystein có ý nghĩa thống kê ($p < 0,001$), tuy nhiên mức tăng của HATTr không nhiều như HATT, trung bình chỉ tăng từ 6 – 7 mmHg; kết quả cũng tương tự như với trị số HA trung bình ở bảng 3.16, trị số HA trung bình cũng tăng dần theo từng mức tăng 5 μ mol/L homocystein từ 6 – 8mmHg, đồng thời cũng chỉ tăng rõ giữa các nhóm 10 – 15 μ mol/L và nhóm 15 – 20 μ mol/L, nhóm 20 – 25 μ mol/L và nhóm 25 – 30 μ mol/L, sự khác biệt này có ý nghĩa thống kê với $p < 0,001$. Kết quả nghiên cứu của chúng tôi hoàn toàn phù hợp với kết quả nghiên cứu của Lim U. (2002) và Wu (2018) [90],[138].

Theo kết quả ở bảng 3.17, chúng tôi không nhận thấy có sự khác biệt có ý nghĩa thống kê về nồng độ homocystein trung bình giữa các mức áp lực mạch trong cả nhóm bệnh và nhóm chứng ($p > 0,05$). Trong phạm vi của nghiên cứu này, có thể kết luận rằng, nồng độ homocystein trung bình trong máu có liên quan đến HA nhưng không liên quan đến áp lực mạch.

Kết quả nghiên cứu của Ngô Thị Hiếu (2014) trên 97 bệnh nhân THA tại Bệnh viện A Thái Nguyên cho thấy, nồng độ homocystein trung bình của bệnh nhân THA trong nghiên cứu này là $19,30 \pm 13,92$ mol/L, tỉ lệ bệnh nhân có nồng độ homocystein > 15 μ mol/L là 77,3%, tương đương với kết quả nghiên cứu của chúng tôi. Cũng theo Ngô Thị Hiếu, nồng độ homocystein máu ở nam luôn cao hơn nữ và tăng dần theo tuổi [7].

Nguyễn Văn Tuấn (2017) tiến hành nghiên cứu trên 136 bệnh nhân đột quỵ não và 136 người là nhóm chứng, tuổi trung bình của nhóm đột quỵ não

là $65,60 \pm 10,33$, tương đương nhóm chứng là $64,26 \pm 10,53$ ($p > 0,05$). Tác giả đã xác định được nồng độ homocystein trung bình ở nhóm bệnh là $14,96 \pm 4,73 \mu\text{mol/L}$, cao hơn nhóm chứng là $12,25 \pm 4,34 \mu\text{mol/L}$ với $p < 0,0001$. Tỷ lệ tăng nồng độ homocystein máu ($>15\mu\text{mol/L}$) ở nhóm bệnh là 42,6%, cao hơn nhóm chứng là 19,9%, khác biệt này có ý nghĩa thống kê với $p < 0,0001$. Nồng độ homocystein trung bình và tỷ lệ tăng nồng độ homocystein trong nghiên cứu của Nguyễn Văn Tuấn thấp hơn của chúng tôi có thể do đặc điểm của đối tượng tham gia nghiên cứu khác nhau và/hoặc hệ thống xét nghiệm định lượng nồng độ homocystein khác nhau. Cũng theo Nguyễn Văn Tuấn, ở nhóm bệnh nhân đột quỵ não, nam giới có nồng độ homocystein ($15,44 \pm 4,65 \mu\text{mol/L}$) cao hơn nữ giới ($14,05 \pm 4,79 \mu\text{mol/L}$), tuy nhiên khác biệt này không có ý nghĩa thống kê với $p > 0,05$. Tác giả cũng ghi nhận, trong nhóm chứng, nồng độ homocystein có xu hướng tăng dần theo nhóm tuổi cao hơn, cao nhất là nhóm trên 80 tuổi ($18,71 \pm 5,85 \mu\text{mol/L}$), khác biệt về nồng độ homocystein trung bình giữa các nhóm tuổi có ý nghĩa thống kê với $p < 0,0001$. Tuy nhiên, nhóm bệnh nhân dưới 50 tuổi lại có nồng độ homocystein cao hơn nhóm 50-59 tuổi ($12,12 \pm 2,05$ so với $9,37 \pm 2,88 \mu\text{mol/L}$) [32].

Bowman T.S. và CS (2006) tiến hành nghiên cứu nồng độ homocystein và nguy cơ phát triển tăng huyết áp ở nam giới, kết quả cho thấy nhóm THA có nồng độ homocystein $12,6 \pm 5,0 \mu\text{mol/L}$ và nhóm chứng là $11,8 \pm 4,0 \mu\text{mol/L}$ với $p < 0,05$. Nồng độ homocystein cao có liên quan với tăng nguy cơ phát triển THA ở nam giới, nhưng chưa có ý nghĩa thống kê [44], kết quả này cũng thấp hơn so với kết quả nghiên cứu của chúng tôi.

Một cuộc điều tra cắt ngang đã được thực hiện tại Lianyungang của tỉnh Giang Tô, Trung Quốc (2013), phân tích này bao gồm 13 946 người tăng huyết áp. Tỷ lệ tăng hyperhomocysteinaemia là 51,6% (42,7% ở phụ nữ và 65,6% ở nam giới) [131].

Lim H.S. và CS (2002) nghiên cứu nồng độ homocystein, acid folic và vitamin B₁₂ huyết tương ở người lớn Hàn Quốc, thực hiện trên 195 người có độ tuổi từ 23-72, trong đó có 99 nam và 96 nữ. Tác giả ghi nhận nồng độ homocystein ở nam giới là $11,18 \pm 3,88 \mu\text{mol/L}$ cao hơn nữ giới là $9,20 \pm 2,65 \mu\text{mol/L}$ có ý nghĩa thống kê với $p < 0,001$. Khi tuổi tăng thì nồng độ homocystein trung bình trong máu có khuynh hướng cao hơn ở nữ giới [89]. Nồng độ homocystein trung bình trong nghiên cứu này thấp hơn nhóm chứng của chúng tôi có thể là do đối tượng tham gia nghiên cứu có độ tuổi nhỏ hơn và/hoặc do phương pháp định lượng homocystein khác nhau.

Chen K.J. và CS (2005) tiến hành nghiên cứu mối liên quan giữa tình trạng vitamin nhóm B với homocystein ở người Đài Loan lớn tuổi, nghiên cứu này tiến hành điều tra về sức khỏe và dinh dưỡng ở người lớn tuổi (từ 65–90 tuổi), bao gồm 1.094 nam và 1.135 nữ. Kết quả cho thấy, nồng độ homocystein huyết tương là $13,3 \pm 0,6 \mu\text{mol/L}$ ở nam, cao hơn so với nữ là $10,6 \pm 0,7 \mu\text{mol/L}$ có ý nghĩa thống kê với $p < 0,0001$, kết quả trong nghiên cứu của Chen K.J. khá tương đồng với kết quả trong nhóm chứng của chúng tôi. Tuy nhiên, tỉ lệ tăng nồng độ homocystein máu ($>15 \mu\text{mol/L}$) trong nghiên cứu này chỉ là 23,4% ở nam và 11,2% ở nữ [50], thấp hơn nhiều so với kết quả nghiên cứu của chúng tôi.

Fakhrzadeh H. và CS (2006), nghiên cứu nồng độ homocystein, acid folic và vitamin B₁₂ huyết tương trên người lớn khỏe mạnh ở Iran. Nghiên cứu này là một phần của nghiên cứu điều tra nguy cơ bệnh tim mạch trong cộng đồng người Iran. Tổng số người tham gia nghiên cứu là 1.214 người, 35,3% là nam và 64,7% là nữ, tuổi từ 25 – 64 tuổi. Tỉ lệ tăng nồng độ homocystein ($>15 \mu\text{mol/L}$) ở nam giới 73,1% và nữ giới là 41,07%, khác biệt có ý nghĩa với $p < 0,0001$. Nồng độ homocystein trung bình ở nam là $19,02 \pm 1,46 \mu\text{mol/L}$ và nữ là $14,05 \pm 1,45 \mu\text{mol/L}$, khác nhau có ý nghĩa thống kê với $p < 0,01$ [60], kết quả nghiên cứu của Fakhrzadeh H. và CS hoàn toàn phù hợp với kết quả nghiên cứu của chúng tôi.

Nghiên cứu của Selhub (1993) trên 1.160 đối tượng, tiến hành đo nồng độ homocystein máu toàn phần cũng đã đi đến kết luận, nồng độ homocystein máu ở nam giới cao hơn nữ giới và tăng dần theo tuổi. Sự tăng dần nồng độ homocystein theo tuổi xác định có nghĩa thống kê ($p < 0,001$) cho cả nam và nữ sau khi đã hiệu chỉnh nồng độ vitamin trong máu. Dữ liệu từ NHANES III cũng chứng minh rằng, nồng độ homocystein máu tăng dần theo tuổi, đồng thời cũng cho thấy có rất ít sự khác biệt giữa các nhóm chủng tộc [116].

Theo Ngô Thị Hiếu, nồng độ homocystein tăng dần theo từng mức độ THA. Nồng độ homocystein trong các nhóm THA độ I, II và độ III tương ứng là $13,2 \pm 8,4 \mu\text{mol/L}$, $14,6 \pm 5,1 \mu\text{mol/L}$ và $18,3 \pm 5,6 \mu\text{mol/L}$ với $p < 0,05$ [7], kết quả này cũng tương đồng với kết quả nghiên cứu của chúng tôi, chỉ khác ở điểm các mức phân loại HA trong nghiên cứu của chúng tôi thì ở mức thấp hơn trong nghiên cứu của Ngô Thị Hiếu.

Lim U. và CS (2002) tiến hành nghiên cứu mối liên quan giữa nồng độ homocystein máu và THA trong cuộc điều tra sức khỏe và dinh dưỡng lần thứ III ở Hoa Kỳ. Nghiên cứu được tiến hành trên 7.612 người lớn, tuổi trung bình là 41 ± 19 tuổi, nam giới chiếm tỉ lệ 51%, tác giả nhận thấy, nồng độ homocystein trung bình trong máu là $9,6 \mu\text{mol/L}$, HATT/HATT_r là 119,7mmHg/74 mmHg, tỉ lệ THA là 14%. Tác giả cũng nhận thấy, nồng độ homocystein có liên quan độc lập với HA, cứ tăng mỗi $5 \mu\text{mol/L}$ homocystein thì liên quan đến tăng HATT_r/HATT tương ứng là 0,5/0,7 mmHg ở đàn ông và 0,7/1,2 mmHg ở phụ nữ [90].

Sutton –Tyrrell K. và CS (1997) tiến hành nghiên cứu để chứng minh nồng độ homocystein cao là yếu tố nguy cơ độc lập liên quan đến tăng HATT ở người lớn. Kết quả cho thấy, tuổi trung bình ở nhóm THA là 75,3 tuổi, nồng độ homocystein nhóm THA là $11,5 \mu\text{mol/L}$ và nhóm không THA là $9,9 \mu\text{mol/L}$ với $p < 0,001$. Nồng độ homocystein trong máu có liên quan với HATT với OR = 2,1 (CI 95%; 1,1 -3,8) [124].

Wang Y. và CS (2014) nghiên cứu thuần tập về nguy cơ THA do tăng homocystein máu. Sau 2 năm theo dõi trên 2.427 người lớn không THA, trong đó nam giới chiếm tỉ lệ 49,2%, tuổi trung bình là 51,26 tuổi. Tác giả ghi nhận được nồng độ homocystein trung bình trong máu là 12,3 $\mu\text{mol/L}$, tỉ lệ tăng homocystein (với ngưỡng $> 16 \mu\text{mol/L}$) là 30,2%; tỉ lệ phân bố các phân loại HA tại thời điểm bắt đầu nghiên cứu là: 34% HA tối ưu (HATT/HATTr $< 120/80 \text{ mmHg}$), 38,1% HA bình thường (HATT/HATTr = 120-129/80-84 mmHg) và 27,9% HA bình thường cao (HATT/HATTr = 130 – 139/85-89 mmHg). Sau hai năm theo dõi, có 22,5% đối tượng bị THA, nam là 24,9% và nữ là 20,2%. Tác giả kết luận, tăng homocystein máu là yếu tố nguy cơ của tăng HA, ở nam giới thì OR = 1,8 (95% CI; 1,90-2,723), không có mối tương quan ở nữ giới [130].

Scazzone C. (2014) nghiên cứu 116 bệnh nhân bị tăng huyết áp và 81 đối tượng khỏe mạnh, nhận thấy nồng độ homocystein máu cao hơn đáng kể ở bệnh nhân so với nhóm chứng ($22,9 \pm 3,5 \mu\text{mol/L}$ so với $9,0 \pm 2,3 \mu\text{mol/L}$ tương ứng, $p < 0,001$) [114].

Tóm lại, qua nghiên cứu này chúng tôi cho thấy, nồng độ homocystein trung bình trong máu ở nhóm bệnh nhân THA cao hơn nhóm chứng, ở nam giới cao hơn nữ giới, tăng dần theo từng mức phân loại HA cao hơn có ý nghĩa với $p < 0,05$, không ghi nhận sự khác biệt có ý nghĩa thống kê về nồng độ homocystein trung bình giữa các nhóm tuổi, nhóm BMI và nhóm áp lực mạch, kết quả trong nghiên cứu này cũng phù hợp với kết quả của nhiều nghiên cứu trong và ngoài nước.

4.2.2. Nồng độ acid folic trong máu

Theo kết quả ở bảng 3.18, nồng độ acid folic trung bình của nhóm bệnh là $8,28 \pm 6,46 \text{ ng/mL}$, không khác biệt có ý nghĩa thống kê so với nhóm chứng là $8,29 \pm 4,48 \text{ ng/mL}$ ($p > 0,05$). Tuy nhiên, khi phân loại theo nồng độ acid folic trong máu thì tỉ lệ % ở các phân loại giữa nhóm bệnh và nhóm chứng khác biệt có ý nghĩa thống kê ($p < 0,05$). Trong đó, đáng lưu ý là nồng

độ acid folic thấp < 3 ng/mL chiếm tỉ lệ khá cao ở nhóm bệnh là 22,5%, trong khi ở nhóm chứng chỉ là 11,3%, điều này cũng có thể góp phần ảnh hưởng đến sự khác biệt về nồng độ homocystein giữa nhóm bệnh và nhóm chứng.

Chúng tôi nhận thấy, ở nhóm bệnh, nồng độ acid folic máu ở nam là $6,24 \pm 5,88$ ng/mL thấp hơn ở nữ là $9,30 \pm 6,52$ ng/mL, sự khác biệt này có ý nghĩa thống kê với $p < 0,001$; trong khi ở nhóm chứng có nồng độ acid folic ở nam là $7,63 \pm 4,29$ ng/mL không khác biệt so với nữ là $8,62 \pm 4,55$ ng/mL ($p > 0,05$).

Kết quả ở bảng 3.20 cho thấy nồng độ acid folic trong nhóm chứng giảm dần ở những người thuộc nhóm tuổi cao hơn, nhóm 60 – 64 tuổi là $9,51 \pm 5,03$ ng/mL, nhóm 65 – 69 tuổi là $7,79 \pm 3,67$ ng/mL, và nhóm từ 70 tuổi trở lên là $6,79 \pm 3,84$ ng/mL, khác biệt có ý nghĩa với $p < 0,05$. Tuy nhiên, chúng tôi không ghi nhận có sự khác biệt về nồng độ acid folic giữa các nhóm tuổi trong nhóm bệnh ($p > 0,05$). Kết quả ở các bảng 3.21 không cho thấy có sự khác biệt về nồng độ acid folic giữa các mức phân loại BMI ở cả nhóm bệnh và nhóm chứng ($p > 0,05$), nhưng bảng 3.22 thì cho thấy nồng độ acid folic ở nhóm HA tối ưu và HA bình thường tương ứng là $8,85 \pm 4,73$ ng/mL và $9,20 \pm 5,46$ ng/mL cao hơn so với nhóm HA bình thường cao và THA tương ứng là $7,42 \pm 5,25$ ng/mL và $8,14 \pm 6,19$ ng/mL, mức ý nghĩa của sự khác biệt này là $p < 0,05$.

Theo Nguyễn Văn Tuấn (2017), nồng độ acid folic trung bình trong máu ở nhóm bệnh là $8,74 \pm 4,95$ ng/mL, thấp hơn nhiều so với nhóm chứng ($13,02 \pm 6,18$ ng/mL) có ý nghĩa thống kê với $p < 0,001$. Mặt khác, khi phân chia các đối tượng nghiên cứu theo phân nhóm 10 năm tuổi, thì nhận thấy nồng độ acid folic ở nhóm bệnh luôn thấp hơn nhóm chứng (ngoại trừ nhóm trên 80 tuổi). Nồng độ acid folic ở nhóm chứng có xu hướng giảm dần theo tuổi, nhóm trên 80 tuổi có nồng độ acid folic thấp nhất ($10,7 \pm 7,31$ ng/mL). Tuy nhiên, không có sự khác biệt có ý nghĩa thống kê theo phân nhóm tuổi ở cả nhóm bệnh và nhóm chứng với $p > 0,05$. Khi xem xét về yếu tố giới tính,

trong nhóm bệnh, nồng độ acid folic ở nam giới ($7,96 \pm 4,65 \text{ ng/ml}$) thấp hơn ở nữ giới ($10,21 \pm 5,2 \text{ ng/ml}$) có ý nghĩa thống kê với $p < 0,01$; tuy nhiên trong nhóm chứng không có sự khác biệt ($p > 0,05$) [32].

Lim H.S. và CS (2002) nghiên cứu nồng độ homocystein, acid folic và vitamin B₁₂ huyết tương trên người lớn Hàn Quốc nhận thấy, nồng độ acid folic ở nam giới là $6,47 \pm 3,06 \text{ ng/mL}$ thấp hơn ở nữ giới là $7,96 \pm 3,55 \text{ ng/mL}$ có ý nghĩa thống kê với $p < 0,01$. Tỷ lệ giảm acid folic ($< 3,0 \text{ ng/ml}$) ở nam là 6,1% và ở nữ là 2,1% [89].

Trong nghiên cứu của Scazzone C. (2014), nồng độ acid folic trong huyết tương ở bệnh nhân tăng huyết áp thấp hơn đáng kể so với đối tượng kiểm soát (lần lượt là $6,7 \pm 5,0 \text{ ng/mL}$ và $9,0 \pm 4,4 \text{ ng/mL}$, $p < 0,05$). [114].

Qua những phân tích trên cho thấy, kết quả nghiên cứu về nồng độ acid folic trung bình của các đối tượng trong nghiên cứu của chúng tôi tương đồng với kết quả nghiên cứu của nhiều tác giả trong và ngoài nước.

4.2.3. Nồng độ vitamin B₁₂ trong máu

Từ kết quả nghiên cứu ở bảng 3.23, chúng tôi nhận thấy nồng độ vitamin B₁₂ trung bình của nhóm bệnh là $527,57 \pm 266,0 \text{ pg/mL}$ không khác biệt có ý nghĩa thống kê so với nhóm chứng là $527,38 \pm 263,05$ với $p > 0,05$. Bên cạnh đó, tỷ lệ % các mức nồng độ vitamin B₁₂ trong máu giữa nhóm bệnh và nhóm chứng cũng không khác biệt có ý nghĩa thống kê ($p > 0,05$). Nhóm bệnh có 88,3% và nhóm chứng có 90,1% trường hợp có nồng độ vitamin B₁₂ trong giới hạn bình thường ($200\text{-}900 \text{ pg/mL}$), tỷ lệ bệnh nhân có nồng độ vitamin B₁₂ thấp $< 200 \text{ pg/mL}$ của nhóm bệnh và nhóm chứng đều rất thấp, tương ứng là 3,3% và 4,3%. Như vậy, chúng tôi có thể kết luận rằng, nồng độ vitamin B₁₂ trung bình trong máu không gây ảnh hưởng đến sự khác biệt về nồng độ homocystein trung bình giữa nhóm bệnh và nhóm chứng trong nghiên cứu này.

Bảng 3.24 thì cho thấy nồng độ vitamin B₁₂ ở nam thấp hơn nữ trong cả nhóm bệnh và nhóm chứng, nhưng sự khác biệt này không có ý nghĩa thống kê vì $p > 0,05$. Bên cạnh đó chúng tôi cũng không tìm thấy sự khác biệt về

nồng độ trung bình vitamin B₁₂ theo các nhóm tuổi ở cả nhóm bệnh và nhóm chứng ($p>0,05$), tương tự như giữa các mức BMI và các nhóm phân loại HA như kết quả ở bảng 3.25, 3.26 và 3.27 ($p>0,05$).

Theo Nguyễn Văn Tuấn (2017), nồng độ vitamin B₁₂ ở nhóm bệnh là $542,72 \pm 357,75$ pg/mL, thấp hơn nhóm chứng là $587,98 \pm 297,39$ pg/mL, nhưng sự khác biệt này cũng không có ý nghĩa thống kê ($p>0,05$). Nồng độ vitamin B₁₂ trong cả nhóm bệnh và nhóm chứng cũng không có sự khác biệt theo nhóm tuổi và theo giới (nam là $553,02 \pm 375,58$ pg/mL, nữ là $523,21 \pm 324,29$ pg/mL, $p>0,05$). Tỷ lệ giảm nồng độ vitamin B₁₂ (<200 pg/mL) ở nhóm bệnh là 5,1% và nhóm chứng là 0,0%, tỷ lệ nồng độ vitamin B₁₂ trong giới hạn bình thường ở nhóm bệnh là 66,9%, thấp hơn ở nhóm chứng là 83,8% có ý nghĩa thống kê với $p < 0,01$ [32]. Kết quả này gần giống với kết quả nghiên cứu của chúng tôi.

Lim H.S. và CS (2002) nghiên cứu nồng độ homocystein, acid folic và vitamin B₁₂ huyết tương trên người lớn Hàn Quốc nhận thấy, nồng độ vitamin B₁₂ ở nam giới là $537,0 \pm 222,0$ pg/mL thấp hơn nữ giới là $664,1 \pm 309,8$ pg/mL với $p<0,01$. Tỷ lệ có nồng độ vitamin B₁₂ thấp (<150 pg/mL) ở nam giới là 2,0% và nữ giới là 1,0% [89].

Fakhrzadeh H. và CS (2006) nghiên cứu nồng độ homocystein, acid folic và vitamin B₁₂ huyết tương trên người lớn khỏe mạnh ở Iran, tác giả xác định được nồng độ homocystein trung bình ở nam là $19,02 \pm 1,46$ μ mol/L và nữ giới là 14,05 μ mol/L khác nhau có ý nghĩa thống kê với $p<0,01$. Tỷ lệ giảm acid folic ở nam giới là 98,67% và nữ giới là 97,92%. Tỷ lệ giảm vitamin B₁₂ ở nam giới là 26,32% và nữ giới là 27,2% [60]. Kết quả này cho thấy cộng đồng người lớn tuổi ở Iran có nồng độ homocystein máu cao có thể do thiếu acid folic và vitamin B₁₂ [60].

Nồng độ vitamin B₁₂ trong nghiên cứu của Scazzone C. (2014) cũng không có sự khác biệt giữa nhóm THA và nhóm chứng (440 ± 223 pg/ml so với 491 ± 185 pg/ml, $p> 0,05$). Scazzone C. nhận định có mối liên quan giữa

mức độ tăng homocystein và mức acid folic thấp, nhưng không liên quan đến mức vitamin B₁₂.

Tóm lại, chúng tôi không nhận thấy có sự khác biệt nồng độ vitamin B₁₂ giữa nhóm bệnh và nhóm chứng, giữa nam và nữ, giữa các nhóm tuổi, nhóm BMI và phân loại HA.

4.3. MỐI LIÊN QUAN GIỮA NỒNG ĐỘ HOMOCYSTEIN MÁU VÀ TỈ LỆ TĂNG NỒNG ĐỘ HOMOCYSTEIN MÁU VỚI MỘT SỐ ĐẶC ĐIỂM NHÂN TRẮC, LÂM SÀNG VÀ SINH HÓA MÁU

4.3.1. Mối liên quan giữa nồng độ homocystein với một số đặc điểm nhân trắc, lâm sàng và sinh hóa máu

Khảo sát mối liên quan giữa nồng độ homocystein với một số đặc điểm nhân trắc của đối tượng nghiên cứu, bảng 3.28 cho thấy các yếu tố như: tuổi, cân nặng, chiều cao, vòng eo, tỉ số eo/mông đều có tương quan thuận với nồng độ homocystein máu với $p < 0,05$, hệ số tương quan r của các yếu tố tương ứng là: $r(\text{tuổi}) = 0,134$, $r(\text{cân nặng}) = 0,202$, $r(\text{chiều cao}) = 0,235$, $r(\text{vòng eo}) = 0,154$, $r(\text{eo/mông}) = 0,147$; riêng yếu tố BMI không có mối tương quan nào với nồng độ homocystein máu ($p > 0,05$).

Khi khảo sát mối liên quan giữa nồng độ homocystein máu với các chỉ số lâm sàng như ở bảng 3.29, chúng tôi nhận thấy, nồng độ homocystein trung bình trong máu có tương quan thuận với HATT, HATTr, HA trung bình và áp lực mạch ($p < 0,001$). Theo đó, nồng độ homocystein trung bình trong máu tương quan thuận mức độ trung bình với HATT với $r = 0,415$, HA trung bình với $r = 0,378$ và áp lực mạch với $r = 0,32$; tương quan thuận mức độ yếu với HATTr với $r = 0,276$. Nồng độ homocystein máu không có tương quan với tần số tim ($p > 0,05$).

Như phân tích kết quả ở bảng 3.30, nồng độ homocystein máu có tương quan thuận mức độ trung bình với nồng độ creatinin máu ($r = 0,408$, $p < 0,001$), tương quan thuận mức độ yếu với nồng độ acid uric máu ($r = 0,291$, $p < 0,001$), tương quan nghịch mức độ yếu với nồng độ cholesterol toàn phần

($r = -0,129$, $p < 0,05$) và độ lọc cầu thận ước tính theo MDRD ($r = -0,254$, $p < 0,05$). Nồng độ homocystein máu không có mối tương quan với nồng độ glucose, triglycerid, LDL-C và HDL-C ($p > 0,05$).

Kết quả ở bảng 3.31 cũng cho thấy có tương quan nghịch giữa nồng độ homocystein trung bình với nồng độ acid folic và vitamin B₁₂ trong máu, nhưng mối tương quan này chỉ ở mức độ yếu với r tương ứng là $(-0,228)$ và $(-0,223)$ với $p < 0,001$.

Chúng tôi tiến hành phân tích hồi quy logistic đa biến với các đặc điểm nhân trắc và lâm sàng của đối tượng nghiên cứu chỉ ghi nhận được mối tương quan giữa nồng độ homocystein với giới tính và phân độ huyết áp có ý nghĩa về mặt thống kê. Theo kết quả ở bảng 3.32 thì nam giới có nguy cơ tăng nồng độ homocystein cao gấp 4,4 lần so với nữ giới với OR = 4,415 (KTC 95%: 2,255 – 8,645; $p < 0,001$); người có HA bình thường cao có nguy cơ tăng nồng độ homocystein cao gấp 3,1 lần so với người có HA tối ưu với OR = 3,122 (KTC 95%: 1,422 – 6,855; $p < 0,05$) và người THA có nguy cơ tăng nồng độ homocystein cao gấp 20 lần so với người có HA tối ưu với OR = 20,030 (KTC 95%: 6,982 – 57,458; $p < 0,001$).

Mô hình hồi qui tuyến tính đa biến ở bảng 3.33 giải thích được 29,5% sự thay đổi của nồng độ homocystein với $r^2 = 0,295$.

Phương trình hồi qui tuyến tính đa biến có dạng:

Nồng độ homocystein = $5,942 + 0,080 \times \text{Huyết áp tâm trương} + 0,086 \times \text{áp lực mạch} - 1,199 \times \text{Cholesterol toàn phần} + 8,951 \times \text{Creatinin huyết} - 0,003 \times \text{Vitamin B}_{12}$.

4.3.2. Mối liên quan giữa tỉ lệ tăng nồng độ homocystein với một số đặc điểm nhân trắc, lâm sàng và sinh hóa máu

Dựa vào kết quả nghiên cứu ở bảng 3.34, chúng tôi xác định được tỉ lệ tăng nồng độ homocystein máu chung cho cả nhóm bệnh và nhóm chứng là 58,2%. Tỉ lệ tăng nồng độ homocystein máu ở nam là 79,3%, cao hơn nhiều so với nữ là 47,7% ($p < 0,001$). Tỉ lệ tăng nồng độ homocystein máu cũng tăng

dần theo từng nhóm tuổi tương ứng: 60 – 64 tuổi là 47,7%, 65 – 69 tuổi là 65,4%, từ 70 tuổi trở lên là 66,7% ($p < 0,05$).

Cũng theo kết quả ở bảng 3.36, tỉ lệ tăng nồng độ homocystein máu ở nhóm HA bình thường (38,3%), bình thường cao (65,1%) và THA (90,6%) cao hơn nhiều so với nhóm HA tối ưu (29,4%) với $p < 0,001$; nhóm có THA tâm thu đơn độc (87,1%) cao hơn rõ rệt so với nhóm không có THA đơn độc (54,3%) với $p < 0,001$; nhóm có tăng áp lực mạch (72,5%) cũng cao hơn nhiều so với nhóm không tăng áp lực mạch (43,8%) rất có ý nghĩa thống kê với $p < 0,001$.

Tiến hành khảo sát mối liên quan giữa tỉ lệ tăng nồng độ homocystein máu với phân nhóm nồng độ acid folic và vitamin B₁₂, bảng 3.38 cho thấy tỉ lệ tăng nồng độ homocystein máu cũng tăng dần theo từng mức nồng độ acid folic và vitamin B₁₂ trong máu thấp hơn, cụ thể là, đối với acid folic: nhóm thấp (< 3 ng/mL) là 76,7%, nhóm trung bình (3 - 20 ng/mL) là 54,2% và nhóm cao (> 20 ng/mL) là 60,0%; đối với vitamin B₁₂: nhóm thấp (< 200 pg/mL) là 90,0%, nhóm trung bình (200-900 pg/mL) là 58,8% và nhóm cao (> 900 pg/mL) là 33,3%, những sự khác biệt đều có ý nghĩa thống kê ($p < 0,05$).

Chúng tôi chưa tìm thấy có sự khác biệt về tỉ lệ tăng nồng độ homocystein máu ở các phân nhóm BMI (bảng 3.35), phân nhóm tần số tim (bảng 3.36) và phân nhóm độ lọc cầu thận ước tính theo MDRD ($p > 0,05$) theo kết quả ở bảng 3.37.

Trong nghiên cứu của Ngô Thị Hiếu (2014), tác giả nhận thấy có mối tương quan thuận chặt chẽ giữa nồng độ homocystein huyết tương và các chỉ số huyết áp: HATT ($r = 0,74$, $p < 0,01$), HATTr ($r = 0,6$, $p < 0,01$) và HA trung bình ($r = 0,82$, $p < 0,01$). Nồng độ homocystein huyết tương cũng có tương quan thuận với nồng độ urê huyết ($r = 0,58$, $p < 0,05$), creatinin ($r = 0,78$, $p < 0,01$), cholesterol ($r = 0,71$, $p < 0,01$), triglycerid ($r = 0,15$, $p > 0,05$), LDL-C ($r = 0,5$, $p < 0,05$) và glucose máu ($r = 0,74$, $p < 0,01$). Nồng độ homocystein huyết tương có tương quan nghịch với nồng độ HDL-C ($r = 0,38$, $p < 0,05$).

Trong số 97 bệnh nhân trong nghiên cứu của Ngô Thị Hiếu, có 32 bệnh nhân có rối loạn lipid máu, 65 bệnh nhân có các chỉ số lipid máu trong giới hạn bình thường, ở những bệnh nhân THA có rối loạn lipid máu, nồng độ homocystein huyết tương cao hơn những bệnh nhân không có rối loạn lipid máu. Sự khác biệt này có ý nghĩa thống kê ($p < 0,01$). Những bệnh nhân có chỉ số đường huyết cao cũng có nồng độ homocystein huyết tương cao hơn những bệnh nhân có chỉ số đường huyết bình thường, sự khác biệt này có ý nghĩa thống kê với $p < 0,01$ [7].

Nghiên cứu của Nguyễn Văn Tuấn trên nhóm chứng và nhóm đột quy nhồi máu não đều cho thấy có sự tương quan tuyến tính giữa sự biến đổi nồng độ homocystein máu theo sự thay đổi nồng độ acid folic. Nhóm bệnh có phương trình tuyến tính $y = 17,293 - 0,266.x$, với hệ số tương quan $r = -0,282$ và $p < 0,01$; Nhóm chứng là $y = 16,136 - 0,298.x$ với hệ số tương quan $r = -0,424$ và $p < 0,0001$. Nồng độ homocystein máu có mối tương quan nghịch mức độ yếu với nồng độ vitamin B₁₂ huyết tương trong nhóm chứng ($r = -0,264$ và $p < 0,01$); không có tương quan trong nhóm đột quy não ($r = 0,0$ và $p > 0,552$) [32].

Trong nghiên cứu của Ahmad Mirdamadi và cs (2010), tác giả đã tìm thấy mối tương quan giữa nồng độ homocystein với các chỉ số huyết áp động mạch ở bệnh nhân tăng huyết áp [98].

Kim S.T. và cộng sự nghiên cứu trên 179 người cao tuổi THA về mối liên hệ giữa nồng độ homocystein huyết tương và THA tâm thu đơn độc. Kết quả nghiên cứu này cũng cho thấy nồng độ homocystein là một trong các nguyên nhân chính của tăng huyết áp tâm thu đơn độc ở một số người cao tuổi [124].

Van Guelpen B. và CS (2005) tiến hành nghiên cứu thuần tập về nồng độ acid folic, vitamin B₁₂ trên bệnh nhân đột quy ở người Thụy Sĩ. Tác giả nhận thấy nồng độ acid folic có mối tương quan nghịch mức độ vừa với nồng độ

homocystein ($r = -0,42$ và $p < 0,001$); nồng độ vitamin B₁₂ có mối tương quan nghịch mức độ yếu với nồng độ homocystein ($r = -0,217$ và $p < 0,001$) [126].

Theo kết quả nghiên cứu của Khan U. và CS (2008), nồng độ homocystein có mối tương quan nghịch mức độ yếu với vitamin B₁₂ ($r = -0,311$ với $p < 0,001$) và với acid folic ($r = -0,158$ với $p < 0,001$) [80]. Còn theo Lim H.S. và CS (2002), nghiên cứu trên 195 người lớn, tuổi từ 23-72, trong đó có 99 nam và 96 nữ. Tác giả tìm thấy có mối tương quan nghịch mức độ yếu giữa homocystein với nồng độ acid folic ($r = -0,372$, $p < 0,001$); tương quan nghịch mức độ yếu giữa homocystein với vitamin B₁₂ ($r = -0,225$ và $p < 0,01$) [89].

Hao L. và CS (2007) nghiên cứu đánh giá về tình trạng tăng homocystein ở người lớn liên quan với tình trạng giảm acid folic, vitamin B₁₂ và vitamin B₆ ở người Trung Quốc. Nghiên cứu được tiến hành trên 2.471 người tình nguyện khỏe mạnh, tuổi từ 35 đến 64, sống ở thành thị và nông thôn miền Bắc và miền Nam Trung Quốc. Tác giả ghi nhận nồng độ homocystein ở miền Nam cao hơn miền Bắc có ý nghĩa thống kê ($13,0 \mu\text{mol/L}$ so với $9,1 \mu\text{mol/L}$), ($p < 0,05$). Tỷ lệ tăng nồng độ homocystein (với ngưỡng $\geq 16 \mu\text{mol/L}$) ở miền Bắc là 28% và miền Nam 7%, tỷ lệ tăng nồng độ homocystein máu của nam giới ở miền Bắc chiếm đến 40%. Tỷ lệ tăng nồng độ homocystein máu có liên quan đến giảm nồng độ acid folic $< 6,8 \text{ nmol/l}$ là 12%, nếu kết hợp giảm cả acid folic và vitamin B₁₂ thì tỷ lệ tăng homocystein ($> 16 \mu\text{mol/L}$) là 9% [66].

Fakhrzadeh H. và CS (2006) tiến hành nghiên cứu nồng độ homocystein, acid folic và vitamin B₁₂ huyết tương trên người lớn khỏe mạnh ở Iran, đây là một phần của nghiên cứu điều tra nguy cơ bệnh tim mạch trong cộng đồng người Iran. Tổng số người tham gia nghiên cứu là 1.214 người, 35,3% là nam và 64,7% là nữ, tuổi từ 25 – 64 tuổi, tác giả đã tìm thấy mối tương quan nghịch mức độ yếu giữa nồng độ homocystein với nồng độ acid folic ($r = -0,27$, $p < 0,001$) và với vitamin B₁₂ ($r = -0,19$, $p < 0,001$) [60].

Theo Henry O.R. và CS (2012), trong nghiên cứu mối tương quan giữa nồng độ homocystein với vitamin B₁₂ và acid folic trong nghiên cứu tim mạch Jackson, tác giả đã tiến hành nghiên cứu trên 5.129 người Mỹ gốc phi, tuổi từ 21-94, tuổi trung bình là 55±13 tuổi, tỉ lệ nam là 37% và nữ là 63%, tác giả kết luận rằng: cứ tăng 10 tuổi thì nồng độ homocystein tăng 0,8 µmol/L với $p<0,001$; cứ tăng mỗi 10 đơn vị folat thì nồng độ homocystein giảm 2,2 µmol/L ($p<0,001$) và cứ tăng mỗi 100 đơn vị nồng độ vitamin B₁₂ thì nồng độ homocystein giảm 0,2 µmol/L ($p<0,001$) [69].

Tóm lại, nồng độ homocystein máu có mối tương quan thuận với: tuổi, cân nặng, chiều cao, vòng eo, tỉ số eo/mông, HATT, HATTr, áp lực mạch, nồng độ creatinin máu, nồng độ acid uric máu ($p<0,05$); tương quan nghịch với nồng độ cholesterol toàn phần, mức lọc cầu thận ước tính theo MDRD, nồng độ acid folic và vitamin B₁₂ trong máu ($p<0,05$); không có mối tương quan với BMI, tần số tim, nồng độ glucose, triglycerid, LDL-C và HDL-C ($p>0,05$).

4.4. HIỆU QUẢ ĐIỀU TRỊ TĂNG HOMOCYSTEIN

Tất cả 152 bệnh nhân có tăng nồng độ homocystein máu được chúng tôi chia thành 3 phân nhóm: phân nhóm đối tượng không THA có tăng homocystein được điều trị tăng homocystein máu (phân nhóm 5) có 57 người; phân nhóm bệnh nhân có THA kèm theo tăng homocystein chỉ được điều trị THA đơn thuần (phân nhóm 2) có 48 người; phân nhóm bệnh nhân có THA kèm theo tăng homocystein máu được điều trị THA kết hợp với điều trị tăng homocystein máu (phân nhóm 3) có 47 người. Sau khi kết thúc 8 tuần điều trị tăng homocystein máu bằng acid folic, vitamin B₆ và vitamin B₁₂ cho mỗi đối tượng, chúng tôi tiến hành xét nghiệm định lượng nồng độ homocystein máu lần hai để đánh giá hiệu quả điều trị. Chúng tôi ghi nhận được kết quả theo bảng 3.39 như sau:

Nồng độ homocystein trung bình trong máu sau điều trị ở phân nhóm 5 và phân nhóm 3 đều giảm xuống tương ứng từ $17,76 \pm 2,69$ µmol/L xuống còn $12,73 \pm 2,50$ µmol/L và từ $19,97 \pm 3,65$ µmol/L xuống còn $13,08 \pm 2,17$

$\mu\text{mol/L}$, mức giảm này có ý nghĩa thống kê với $p < 0,001$. Riêng phân nhóm 2 không được điều trị tăng homocystein máu thì nồng độ homocystein trước và sau điều trị lần lượt là $20,20 \pm 3,93 \mu\text{mol/L}$ và $19,90 \pm 4,98 \mu\text{mol/L}$ không giảm có ý nghĩa thống kê ($p > 0,05$).

Chúng tôi nhận thấy hiệu số nồng độ homocystein máu trung bình trước và sau điều trị chung cho cả 3 phân nhóm là $4,42 \pm 3,50 \mu\text{mol/L}$. Kết quả ở bảng 3.40 cũng cho thấy chỉ có phân nhóm 5 và phân nhóm 3 là có hiệu số dương tương ứng là $5,03 \pm 2,43 \mu\text{mol/L}$ và $6,89 \pm 2,93 \mu\text{mol/L}$ có ý nghĩa thống kê ($p < 0,05$), còn ở phân nhóm 2 chỉ dương $0,3 \pm 0,17 \mu\text{mol/L}$ không có ý nghĩa thống kê ($p > 0,05$). Chúng tôi tiến hành so sánh hiệu quả điều trị theo cặp thì nhận thấy các hiệu số này cũng khác nhau có ý nghĩa thống kê ($p < 0,001$), theo đó, mức giảm nồng độ homocystein ở phân nhóm 3 (điều trị THA kết hợp với điều trị tăng homocystein máu) giảm nhiều hơn so với phân nhóm 5 (chỉ điều trị tăng homocystein máu) với mức ý nghĩa của sự khác biệt $p < 0,001$.

Bảng 3.41 cũng cho thấy sau 8 tuần điều trị, tỉ lệ tăng nồng độ homocystein máu ở phân nhóm 5 và phân nhóm 3 giảm xuống chỉ còn tương ứng là 12,3% và 17,0%, trong khi phân nhóm 2 vẫn còn tỉ lệ tăng nồng độ homocystein máu rất cao (79,2%), sự khác biệt này rất có ý nghĩa thống kê với $p < 0,001$.

Tác giả Huỳnh Văn Nhuận (2009) nghiên cứu trên 89 bệnh nhân suy thận mạn giai đoạn cuối lọc máu bằng thận nhân tạo chu kỳ và 40 người ở nhóm chứng nhận thấy: lọc máu bằng thận nhân tạo chu kỳ kết hợp với điều trị bằng uống acid folic 5mg/ngày, vitamin B₆ 100mg/ngày và tiêm bắp vitamin B₁₂ 1000 μg sau mỗi lần lọc máu làm giảm nồng độ homocystein máu có ý nghĩa thống kê so với trước điều trị, trong khi lọc máu đơn thuần không làm giảm homocystein máu [19].

Nghiên cứu của Chambers J.C. và cộng sự (2000) trên những bệnh nhân bệnh mạch vành cho thấy, chỉ sau 8 tuần sử dụng 5 mg acid folic và 1 mg

vitamin B₁₂ mỗi ngày nồng độ trung bình của homocystein đã giảm từ 13,0 $\mu\text{mol/l}$ xuống còn 9,3 $\mu\text{mol/l}$ [47].

Marcucci R. và cộng sự (2003) theo dõi 56 người được cấy ghép thận sử dụng 5mg acid folic, 50 mg vitamin B₆ và 400 μg vitamin B₁₂ mỗi ngày sau 6 tháng nhận thấy, nồng độ homocystein máu trung bình đã giảm từ 20,8 $\mu\text{mol/l}$ xuống còn 9,3 $\mu\text{mol/l}$, trong khi ở nhóm chứng thì không thay đổi [94].

Yi và CS (2014) tiến hành phân tích gộp các thử nghiệm lâm sàng ngẫu nhiên để xác định ảnh hưởng của việc bổ sung acid folic vào chức năng nội mạc và nồng độ homocystein huyết tương ở bệnh nhân bệnh động mạch vành. Trong số 377 bệnh nhân của nghiên cứu này, có 191 bệnh nhân được bổ sung acid folic và 186 bệnh nhân dùng giả dược. Kết luận của nghiên cứu này cho thấy bổ sung hàng ngày 5 mg acid folic trong thời gian trên 4 tuần cải thiện đáng kể chức năng nội mạc động mạch và giảm nồng độ homocystein huyết tương [143].

Baszczuk A. và cộng sự (2017) tiến hành nghiên cứu đánh giá tác động của việc bổ sung acid folic lên nồng độ homocystein, cholesterol toàn phần (TC), HDL- và LDL-cholesterol, triglycerid (TG), apoprotein AI (apoAI) và apoprotein B (apoB) ở bệnh nhân bị tăng huyết áp nguyên phát. Nhóm được kiểm tra gồm 42 bệnh nhân bị tăng huyết áp nguyên phát. Tất cả các bệnh nhân được xét nghiệm: nồng độ homocystein, acid folic, cholesterol toàn phần, LDL-cholesterol, HDL-cholesterol, triglycerid, apoAI và apoB, sau đó được uống 15mg acid folic mỗi ngày trong 45 ngày. Sau khi dùng 15 mg acid folic cho bệnh nhân tăng huyết áp nguyên phát, nồng độ homocystein đã giảm 24,5% (từ 10,68 $\mu\text{mol/L}$ xuống còn 8,06 $\mu\text{mol/L}$), song song với việc tăng 8,1% nồng độ HDL-cholesterol (từ 1,35 mmol/L lên 1,46 mmol/L), cũng như tăng nồng độ AI apoprotein và giảm nồng độ apoprotein B. Kết quả phân tích thống kê đã chỉ ra mối tương quan rõ ràng giữa giảm nồng độ homocystein và tăng nồng độ HDL-cholesterol, cũng như giữa sự gia tăng nồng độ acid folic và sự gia tăng nồng độ apoAI ở bệnh nhân sau khi uống acid folic. Việc giảm nồng độ homocystein thông qua việc bổ sung acid folic có thể gây ra những thay đổi về số lượng trong

các thông số lipid và lipoprotein, do đó, có thể dẫn đến giảm thiểu rủi ro liên quan đến sự phát triển của chứng xơ vữa động mạch [42].

Một phân tích tổng hợp các thử nghiệm ngẫu nhiên có kiểm soát để đánh giá hiệu quả của việc bổ sung acid folic ở bệnh nhân tăng huyết áp và tăng homocystein máu, bao gồm các thử nghiệm đánh giá tác dụng của trị liệu acid folic kết hợp với điều chống tăng huyết áp so với chỉ dùng hạ huyết áp đơn thuần. Sáu mươi lăm nghiên cứu bao gồm 7887 bệnh nhân đáp ứng tất cả các tiêu chí nhận vào nghiên cứu. Trong số đó, 49 thử nghiệm đã báo cáo hiệu quả đáng kể của liệu pháp phối hợp trong việc hạ huyết áp tâm thu và huyết áp tâm trương so với chỉ dùng thuốc hạ huyết áp, đồng thời, việc bổ sung acid folic cũng đã làm giảm rõ nồng độ homocystein trong máu [129].

HẠN CHẾ CỦA LUẬN ÁN

1. Do nguồn kinh phí có hạn nên nghiên cứu này không tiến hành định lượng nồng độ vitamin B₆ trước và sau điều trị, không định lượng lại nồng độ acid folic và vitamin B₁₂ sau điều trị, vì vậy không đánh giá được biến đổi nồng độ các vitamin này trước và sau điều trị.

2. Cỡ mẫu của ba phân nhóm can thiệp điều trị tăng homocystein máu trong nghiên cứu này không đủ lớn để khảo sát các yếu tố có liên quan đến hiệu quả điều trị tăng homocystein máu.

3. Cần có thêm những nghiên cứu về nồng độ homocystein máu và hiệu quả điều trị tăng homocystein với cỡ mẫu lớn hơn, khảo sát nhiều yếu tố liên quan hơn, thời gian theo dõi điều trị dài hơn, ... để làm rõ thêm những hạn chế của luận án và củng cố thêm cho những kết luận rút ra từ nghiên cứu này.

KẾT LUẬN

Chúng tôi tiến hành nghiên cứu 120 bệnh nhân tăng huyết áp, gọi là nhóm bệnh (gồm 40 nam, 80 nữ) và 141 đối tượng không tăng huyết áp, gọi là nhóm chứng (gồm 47 nam, 94 nữ), tuổi trung bình của nhóm bệnh là $67,16 \pm 6,44$ tuổi và của nhóm chứng là $66,29 \pm 5,30$ tuổi, chúng tôi kết luận:

1. Nồng độ homocystein, acid folic và vitamin B₁₂ trong máu:

Nồng độ homocystein trong máu ở nhóm bệnh là $18,61 \pm 4,45$ $\mu\text{mol/L}$, cao hơn nhóm chứng là $14,87 \pm 3,16$ $\mu\text{mol/L}$ ($p < 0,001$). Tỷ lệ tăng nồng độ homocystein ở nhóm bệnh là 79,2%, cao hơn gần gấp 2 lần so với nhóm chứng là 40,4% ($p < 0,001$).

Nồng độ acid folic trung bình nhóm bệnh là $8,28 \pm 6,46$ ng/mL, không khác biệt so với nhóm chứng là $8,29 \pm 4,48$ ng/mL ($p > 0,05$).

Nồng độ vitamin B₁₂ trung bình nhóm bệnh là $527,57 \pm 266,00$ pg/mL, không khác biệt so với nhóm chứng là $527,38 \pm 263,05$ pg/mL ($p > 0,05$).

2. Mối liên quan giữa nồng độ homocystein máu với một số đặc điểm nhân trắc, lâm sàng và sinh hóa máu

Nồng độ homocystein máu có tương quan thuận mức độ trung bình với huyết áp tâm thu ($r = 0,415$; $p < 0,001$), áp lực mạch ($r = 0,32$; $p < 0,001$), creatinin máu ($r = 0,408$; $p < 0,001$); tương quan thuận mức độ yếu với tuổi ($r = 0,134$; $p < 0,05$), cân nặng ($r = 0,202$; $p < 0,001$), chiều cao ($r = 0,235$; $p < 0,001$), vòng eo ($r = 0,154$; $p < 0,05$), tỉ số eo/mông ($r = 0,147$; $p < 0,05$), huyết áp tâm trương ($r = 0,276$; $p < 0,001$) và nồng độ acid uric máu ($r = 0,291$; $p < 0,001$).

Nồng độ homocystein máu có tương quan nghịch mức độ yếu với nồng độ cholesterol toàn phần ($r = -0,129$; $p < 0,05$), độ lọc cầu thận ước tính theo MDRD ($r = -0,254$; $p < 0,001$), nồng độ acid folic ($r = -0,228$; $p < 0,001$) và nồng độ vitamin B₁₂ ($r = -0,233$; $p < 0,001$).

Nồng độ homocystein không có tương quan với chỉ số BMI, tần số tim, nồng độ glucose, triglycerid, LDL-C và HDL-C trong máu ($p > 0,05$).

3. Hiệu quả điều trị tăng homocystein máu

Sau 8 tuần điều trị, nồng độ homocystein trung bình ở nhóm chứng có tăng homocystein và nhóm bệnh được điều trị tăng homocysteine giảm xuống có ý nghĩa thống kê ($p < 0,001$), nồng độ homocystein trung bình ở nhóm bệnh không được điều trị tăng homocystein không giảm có ý nghĩa thống kê ($p > 0,05$).

Tỉ lệ tăng nồng độ homocystein máu ở nhóm chứng có tăng homocystein máu và nhóm bệnh được điều trị tăng homocystein giảm xuống chỉ còn tương ứng là 12,3% và 17,0%, trong khi ở nhóm bệnh không được điều trị tăng homocystein vẫn còn tỉ lệ tăng nồng độ homocystein máu khá cao (79,2%), sự khác biệt này rất có ý nghĩa với $p < 0,001$.

Hiệu số nồng độ homocystein máu trước và sau điều trị chung cho cả 3 nhóm có tăng homocystein máu là $4,42 \pm 3,50 \mu\text{mol/L}$. Nhưng chỉ có nhóm chứng có tăng homocystein máu và nhóm bệnh được điều trị tăng homocystein là có hiệu số dương cao, có giảm sau điều trị ($p > 0,05$), còn nhóm bệnh không được điều trị tăng homocystein thì hiệu số dương rất ít, không giảm sau điều trị ($p > 0,05$).

KIẾN NGHỊ

Nghiên cứu này bước đầu cho thấy tỉ lệ tăng nồng độ homocystein trong máu ở người cao tuổi là khá cao, đặc biệt là người cao tuổi tăng huyết áp, đồng thời cũng cho thấy hiệu quả điều trị tăng homocystein máu bằng phối hợp ba loại thuốc: acid folic, vitamin B₁₂ và vitamin B₆ ở những người cao tuổi có tăng huyết áp hoặc không tăng huyết áp kèm theo tăng homocystein máu có ý nghĩa về mặt thống kê. Vì vậy chúng tôi kiến nghị cần tiếp tục nghiên cứu với những thử nghiệm lâm sàng ngẫu nhiên lớn hơn, đối chứng đa trung tâm, thời gian điều trị dài hơn kèm theo đánh giá các kết cục lâm sàng cụ thể hơn nhằm khẳng định vai trò của homocystein trong bệnh lý tăng huyết áp nói riêng và bệnh lý tim mạch nói chung.

**DANH MỤC CÁC CÔNG TRÌNH ĐÃ CÔNG BỐ
LIÊN QUAN ĐẾN LUẬN ÁN**

1. Nguyễn Minh Tâm, Lê Thị Bích Thuận (2017), “Kết quả bước đầu nghiên cứu nồng độ homocystein và vitamin B₁₂ huyết thanh ở người cao tuổi tăng huyết áp”, Tạp chí Y Dược học - Trường Đại học y dược Huế, tập 7 (05), 10-2017.
2. Nguyễn Minh Tâm, Lê Thị Bích Thuận (2019), “Nghiên cứu nồng độ homocystein, acid folic và vitamin B₁₂ huyết thanh ở người cao tuổi tăng huyết áp”, Tạp chí Y học Thực hành, số 3 (1091), 2019, trang 32-37.
3. Nguyễn Minh Tâm, Lê Thị Bích Thuận (2019), “Nồng độ homocystein huyết thanh và hiệu quả điều trị tăng homocystein huyết thanh ở người cao tuổi tăng huyết áp”, Tạp chí Y học Thực hành, số 3 (1091), 2019, trang 59-63.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

TIẾNG VIỆT

1. Hoàng Đức Thuận Anh và cộng sự (2013), "Nghiên cứu tình hình tăng huyết áp của người cao tuổi tại huyện Hương Thủy, Thừa Thiên Huế", *Y học Thực hành*, 876(7), tr. 135-138.
2. Tạ Văn Bình (2007), "Những nguyên lý nền tảng bệnh đái tháo đường tăng glucose máu", *Nhà xuất bản y học Hà Nội*, tr. 11-801.
3. Bộ Y tế (2017), *Dược điển Việt Nam - Tái bản lần thứ 5*, Vol. 1,2, Nhà xuất bản Y học, tr 22-2876.
4. Thái Khoa Bảo Châu, Võ Thị Hồng Phượng (2016), "Nghiên cứu tình hình sử dụng thuốc trong điều trị tăng huyết áp tại Bệnh viện Trường đại học y dược Huế", *Tạp chí y dược học - Trường Đại học y dược Huế*, 6(2), tr. 76.
5. Nguyễn Đức Công (2012), "Bệnh học người cao tuổi", *Nhà Xuất bản y học*, tr. 3 – 170.
6. Nguyễn Thị Mỹ Hạnh (2011), "Khảo sát kiến thức, thái độ và sự tuân thủ dùng thuốc của bệnh nhân tăng huyết áp đang điều trị ngoại trú tại Bệnh viện cấp cứu Trung Vương", *Y học Thành phố Hồ Chí Minh*, 15(4), tr. 154-158.
7. Ngô Thị Hiếu (2014), *Nồng độ homocysteine huyết thanh ở bệnh nhân tăng huyết áp nguyên phát điều trị tại Bệnh viện A tỉnh Thái Nguyên*, Luận văn thạc sĩ Y học-Đại học Thái Nguyên, tr 1-95.
8. Châu Ngọc Hoa, Đặng Vạn Phước (2008), "Sinh bệnh học tăng huyết áp- Tăng huyết áp trong thực hành lâm sàng", *NXB Y học, Chi nhánh TP. Hồ Chí Minh*, tr. 37-43.
9. Hoàng Quốc Hòa (2011), *Bệnh động mạch vành chẩn đoán và điều trị*, Nhà xuất bản y học, tr 19-215.

10. Nguyễn Đức Hoàng và cộng sự (2005), "Nghiên cứu Homocysteine máu, yếu tố nguy cơ mới ở bệnh nhân tai biến mạch máu não", *Tạp chí y học thực hành, Bộ Y tế*, 521, tr. 306-313.
11. Nguyễn Thái Hoàng, Trần Thái Thanh Tâm, Nguyễn Thị Lệ (2012), "Nghiên cứu tình hình tăng huyết áp của người cao tuổi", *Y học Thành phố Hồ Chí Minh*, 16(1), tr. 154-160.
12. Nguyễn Văn Hoàng, Nguyễn Đỗ Nguyên (2009), "Tần suất nhận biết, điều trị và kiểm soát tăng huyết áp ở người cao tuổi tại tỉnh Long An", *Tạp chí y học thực hành, Bộ Y tế*, 666(6), tr. 109-113.
13. Lê Văn Hời (2016), "Một số đặc điểm nhân khẩu học và thực trạng tăng huyết áp ở người cao tuổi tại một vùng nông thôn Việt Nam", *Tạp chí nghiên cứu y học*, 100(2), tr. 156-163.
14. Phạm Khuê (2013), *Bệnh học lão khoa – Từ đại cương đến thực hành lâm sàng*, Nhà xuất bản khoa học kỹ thuật, tr. 9-387.
15. Dương Vĩnh Linh và cộng sự (2004), "Nghiên cứu tỉ lệ tăng huyết áp ở người cao tuổi tại xã Hương Vân, huyện Hương Trà, tỉnh Thừa Thiên Huế", *Tạp chí tim mạch học Việt Nam*, số 37, tr. 26-47.
16. Hoàng Văn Minh (2016), *Phương pháp nghiên cứu khoa học y học - Thống kê ứng dụng và phân tích số liệu*, Nhà xuất bản y học, tr.7-134.
17. Huỳnh Văn Minh (2010), *Tim mạch học*, Nhà xuất bản Đại học Huế, tr. 1-641.
18. Huỳnh Văn Minh, Nguyễn Văn Điền, Hoàng Anh Tiến (2009), *Điện tâm đồ - Từ điện sinh lý đến chẩn đoán lâm sàng*, Nhà Xuất bản Đại học Huế, tr. 9-670.
19. Huỳnh Văn Minh, Trần Văn Huy (2018), *Khuyến cáo về chẩn đoán và điều trị tăng huyết áp*, Hội Tim mạch Việt Nam, tr. 4-52.
20. Huỳnh Văn Minh, Hoàng Anh Tiến (2018), *Tăng huyết áp - Cập nhật khuyến cáo Hội tim mạch Việt Nam 2015 và ACC/AHA 2017, Những vấn đề tim mạch thiết yếu*, Nhà xuất bản Đại học Huế, 389-431.

21. Huỳnh Văn Nhuận (2009), *Nghiên cứu biến đổi nồng độ Homocystein máu và hiệu quả điều trị ở bệnh nhân suy thận mạn chạy thận nhân tạo chu kỳ*, Luận án tiến sĩ y học, Đại học y dược Huế, tr. 5-126.
22. Cao Phi Phong (2006), "Mối quan hệ giữa tăng Homocysteine huyết tương và nhồi máu não", *Kỷ yếu báo cáo khoa học Hội nghị Thần kinh học lần thứ VI. Nhà xuất bản Thông Tấn*, tr. 174 - 180.
23. Đặng Vạn Phước, Nguyễn Hữu Khoa Nguyễn (2003), "Tăng Homocysteine và nguy cơ bệnh động mạch vành", *Y học Thành phố Hồ Chí Minh*, tập 7, phụ bản số 1, tr. 14 - 18.
24. Đào Bùi Quý Quyền, Đặng Vạn Phước (2006), "Homocysteine máu trong suy thận mãn", *Kỷ yếu báo cáo khoa học Hội nghị Tim mạch toàn quốc lần thứ XI. Nhà xuất bản Thông Tấn*, tr. 227.
25. Nguyễn Ngọc Rạng (2012), *Thiết kế nghiên cứu và thống kê y học*, Nhà xuất bản y học, tr. 11-251.
26. Võ Văn Thắng (2014), *Dân số học (giáo trình đào tạo đại học và sau đại học trong ngành y)*, NXB Đại học Huế, 2014, tr. 3-192.
27. Võ Văn Thắng, Hoàng Đình Huệ (2018), *Sử dụng phần mềm thống kê SPSS*, Nhà xuất bản Đại học Huế, tr. 1-284.
28. Nguyễn Văn Trí, Thân Hà Ngọc Thê (2017), *Tích tuổi học lão khoa*, Nhà xuất bản y học, tr. 5-281.
29. Nguyễn Văn Tuấn (2014), *"Phân tích dữ liệu với R", Phân tích hồi quy tuyến tính.*, Nhà xuất bản tổng hợp thành phố Hồ Chí Minh, Thành phố Hồ Chí Minh, tr. 157-188.
30. Nguyễn Văn Tuấn (2015), *"Y học thực chứng", Khác biệt giữa odds ratio và relative risk.*, Nhà xuất bản Y học, Thành phố Hồ Chí Minh, tr. 110-121.
31. Nguyễn Văn Tuấn (2018), *Cẩm nang nghiên cứu khoa học – Từ ý tưởng đến công bố*, Nhà xuất bản tổng hợp Thành phố Hồ Chí Minh, tr 4-404.

32. Nguyễn Văn Tuấn, Nguyễn Minh Hiện, Phạm Văn Trân (2015), "Nghiên cứu mối liên quan giữa nồng độ Homocysteine huyết thanh với đặc điểm lâm sàng và hình ảnh cắt lớp vi tính sọ não của đột quỵ nhồi máu não trên lều giai đoạn cấp", *Tạp chí y dược học quân sự*, số 11, tr. 91 - 97.
33. Lê Thị Thủy Tùng, Đặng Vạn Phước (2003), "Sự liên quan giữa Homocysteine máu với độ nặng bệnh động mạch vành", *Kỷ yếu báo cáo khoa học Hội nghị Tim mạch toàn quốc lần thứ XI*, Nhà xuất bản Thông Tấn, tr. 165.
34. Nguyễn Lâm Việt, Phạm Thái Sơn (2012), *Tăng huyết áp*, Nhà xuất bản y học, tr 7-859.

TIẾNG ANH

35. Adachi H., et al (2002), "Plasma homocysteine levels and atherosclerosis in Japan: epidemiological study by use of carotid ultrasonography", *Stroke*. 33(9), pp. 2177-2181.
36. Angeli F., et al (2019), "Managing hypertension in 2018: which guideline to follow?", *Heart Asia*. 11(1), pp. e011127.
37. Apeland T., Mansoor M. A. and Strandjord R. E. (2001), "Antiepileptic drugs as independent predictors of plasma total homocysteine levels", *Epilepsy research*. 47(1-2), pp. 27-35.
38. Assanelli D., et al (2004), "Folic acid and vitamin E supplementation effects on homocysteinemia, endothelial function and plasma antioxidant capacity in young myocardial-infarction patients", *Pharmacological research*. 49(1), pp. 79-84.
39. Atif A., et al (2008), "Serum Homocysteine concentration in patients with hypertension", *Pak J Physiol*. 4(1), pp. 21-22.

40. Baldawi A., Taqi A. (2006), "Evaluation of Amino acid Homocysteine in Hypertensive Patients", *Iraqi Academic Scientific Journal*. 5(2), pp. 151-154.
41. Baszczuk A., Kopczyński Z. (2014), "Hyperhomocysteinemia in patients with cardiovascular disease", *Postepy higieny i medycyny doswiadczalnej (Online)*. 68, pp. 579-589.
42. Baszczuk A., et al (2017), "The impact of supplementation with folic acid on homocysteine concentration and selected lipoprotein parameters in patients with primary hypertension", *Journal of nutritional science and vitaminology*. 63(2), pp. 96-103.
43. Beckett N. S., et al (2008), "Treatment of hypertension in patients 80 years of age or older", *New England Journal of Medicine*. 358(18), pp. 1887-1898.
44. Bowman T., et al (2006), "Homocysteine and risk of developing hypertension in men", *Journal of human hypertension*. 20(8), pp. 631.
45. Brodek P., Olas B. (2016), "Biochemistry and therapeutic potential of hydrogen sulfide-reality or fantasy?", *Postepy higieny i medycyny doswiadczalnej (Online)*. 70, pp. 820-829.
46. Chae C. U., Lloyd-Jones D. M. (2002), "Isolated systolic hypertension in the elderly", *Current treatment options in cardiovascular medicine*. 4(1), pp. 87-93.
47. Chambers J. C., et al (2000), "Improved vascular endothelial function after oral B vitamins: an effect mediated through reduced concentrations of free plasma homocysteine", *Circulation*. 102(20), pp. 2479-2483.
48. Chang L., et al (2008), "Hydrogen sulfide inhibits myocardial injury induced by homocysteine in rats", *Amino acids*. 34(4), pp. 573-585.
49. ChemSpider (2019), "DL - Homocysteine", *chemspider.com*.

50. Chen K.-J., et al (2005), "Association of B vitamins status and homocysteine levels in elderly Taiwanese", *Asia Pacific journal of clinical nutrition*. 14(3), pp. 250-255.
51. Choi H. Y., Park H. C. and Ha S. K. (2015), "Salt sensitivity and hypertension: a paradigm shift from kidney malfunction to vascular endothelial dysfunction", *Electrolytes & Blood Pressure*. 13(1), pp. 7-16.
52. Cooke J. P. (2000), "Does ADMA cause endothelial dysfunction?", *Arteriosclerosis, thrombosis, and vascular biology*. 20(9), pp. 2032-2037.
53. Crea F., Morrow D. (2018), C-reactive protein in cardiovascular disease, Editor^Editors.
54. Cristiana F., Nina Z. and Elena A. (2012), "Homocysteine in red blood cells metabolism-pharmacological approaches", *Blood Cell-An Overview of Studies in Hematology*, IntechOpen.
55. Cuspidi C., et al (2018), "Treatment of hypertension: The ESH/ESC guidelines recommendations", *Pharmacological research*. 128, pp. 315-321.
56. Dayal S., Lentz S. R. (2008), "Murine models of hyperhomocysteinemia and their vascular phenotypes", *Arteriosclerosis, thrombosis, and vascular biology*. 28(9), pp. 1596-1605.
57. De Bree A., et al (2002), "Homocysteine determinants and the evidence to what extent homocysteine determines the risk of coronary heart disease", *Pharmacological reviews*. 54(4), pp. 599-618.
58. Djuric D., et al (2018), "Homocysteine and homocysteine-related compounds: an overview of the roles in the pathology of the cardiovascular and nervous systems", *Canadian journal of physiology and pharmacology*. 96(10), pp. 991-1003.
59. Dong G.-H., et al (2008), "Prevalence, awareness, treatment & control of hypertension in rural Liaoning province, China", *Indian Journal of Medical Research*. 128(2), pp. 122.

60. Fakhrzadeh H., et al (2006), "Total plasma homocysteine, folate, and vitamin B₁₂ status in healthy Iranian adults: the Tehran homocysteine survey (2003–2004)/a cross–sectional population based study", *BMC public health*. 6(1), pp. 29.
61. Ganguly P., Alam S. F. (2015), "Role of homocysteine in the development of cardiovascular disease", *Nutrition journal*. 14(1), pp. 6.
62. Girerd X., Hanon O. (1999), "Benefits of hypertension treatment in the elderly", *Annales de cardiologie et d'angiologie*. 48(7), pp. 518-522.
63. Goligorsky M. S. (2005), "Endothelial cell dysfunction: can't live with it, how to live without it", *American Journal of Physiology-Renal Physiology*. 288(5), pp. F871-F880.
64. Guillems T. G. (2004), "Homocysteine: a risk factor worth treating", *Standard*. 6(1), pp. 1-7.
65. Gulati S. (2018), "Association of Serum Homocysteine, Vitamin B12 and Folic Acid Levels with Metabolic Syndrome", *Journal of The Association of Physicians of India*. 66, pp. 101.
66. Hao L., et al (2007), "High prevalence of hyperhomocysteinemia in Chinese adults is associated with low folate, vitamin B₁₂, and vitamin B₆ status", *The Journal of nutrition*. 137(2), pp. 407-413.
67. Hassan A., et al (2004), "Homocysteine is a risk factor for cerebral small vessel disease, acting via endothelial dysfunction", *Brain*. 127(1), pp. 212-219.
68. Hazarika N., Biswas D. and Mahanta J. (2003), "Hypertension in the elderly population of Assam", *Journal-Association of Physicians of India*. 51, pp. 567-573.
69. Henry O. R., et al (2012), "Suppression of homocysteine levels by vitamin B₁₂ and folates: age and gender dependency in the Jackson Heart Study", *The American journal of the medical sciences*. 344(2), pp. 110-115.

70. Hernandorena I., et al (2019), "Hypertension in the elderly", *Presse medicale (Paris, France: 1983)*. 48(2), pp. 127-133.
71. Hirawa N., Umemura S. and Ito S. (2019), "Viewpoint on guidelines for treatment of hypertension in Japan", *Circulation research*. 124(7), pp. 981-983.
72. Hua Q., Fan L. and Li J. (2019), "2019 Chinese guideline for the management of hypertension in the elderly", *Journal of Geriatric Cardiology: JGC*. 16(2), pp. 67.
73. Hypertension Study Group (2001), "Prevalence, awareness, treatment and control of hypertension among the elderly in Bangladesh and India: a multicentre study", *Bulletin of the World health Organization*. 79(6), pp. 490.
74. Izzo J. L., Sica D. A. and Black H. R. (2008), *Hypertension primer*, Lippincott Williams & Wilkins, pp. 118-267.
75. Jakubowski H. (2008), "The pathophysiological hypothesis of homocysteine thiolactone-mediated vascular disease", *J Physiol Pharmacol*. 59(Suppl 9), pp. 155-167.
76. Kaiser E. A., Lotze U. and Schäfer H. H. (2014), "Increasing complexity: which drug class to choose for treatment of hypertension in the elderly?", *Clinical interventions in aging*. 9, pp. 459.
77. Kaplan N. (2002), *Hypertension in the Elderly: Pocketbook*, CRC Press, pp. 1-84.
78. Karatela R., Sainani G. (2009), "Plasma homocysteine in obese, overweight and normal weight hypertensives and normotensives", *Indian heart journal*. 61(2), pp. 156-159.
79. Kelly P., et al (2003), "Stroke in young patients with hyperhomocysteinemia due to cystathionine beta-synthase deficiency", *Neurology*. 60(2), pp. 275-279.

80. Khan U., et al (2008), "Homocysteine and its relationship to stroke subtypes in a UK black population: the south London ethnicity and stroke study", *Stroke*. 39(11), pp. 2943-2949.
81. Krakoff L. R., et al (2014), "2014 hypertension recommendations from the eighth joint national committee panel members raise concerns for elderly black and female populations", *Journal of the American College of Cardiology*. 64(4), pp. 394-402.
82. Laggner H., et al (2007), "The novel gaseous vasorelaxant hydrogen sulfide inhibits angiotensin-converting enzyme activity of endothelial cells", *Journal of hypertension*. 25(10), pp. 2100-2104.
83. Lai W. K. C., Kan M. Y. (2015), "Homocysteine-induced endothelial dysfunction", *Annals of Nutrition and Metabolism*. 67(1), pp. 1-12.
84. Laurent S., Boutouyrie P. and Benetos A. (2002), "Pathophysiology of hypertension in the elderly", *The American journal of geriatric cardiology*. 11(1), pp. 34-39.
85. Laurent S., et al (2006), "Expert consensus document on arterial stiffness: methodological issues and clinical applications", *European heart journal*. 27(21), pp. 2588-2605.
86. Lee M., et al (2010), "Efficacy of homocysteine-lowering therapy with folic acid in stroke prevention: a meta-analysis", *Stroke*. 41(6), pp. 1205-1212.
87. Leenen F. H., et al (2008), "Results of the Ontario survey on the prevalence and control of hypertension", *Canadian Medical Association Journal*. 178(11), pp. 1441-1449.
88. Leung A. A., et al (2016), "Hypertension Canada's 2016 Canadian hypertension education program guidelines for blood pressure measurement, diagnosis, assessment of risk, prevention, and treatment of hypertension", *Canadian Journal of Cardiology*. 32(5), pp. 569-588.

89. Lim H.-S., Heo Y.-R. (2002), "Plasma total homocysteine, folate, and vitamin B₁₂ status in Korean adults", *Journal of nutritional science and vitaminology*. 48(4), pp. 290-297.
90. Lim U., Cassano P. A. (2002), "Homocysteine and blood pressure in the third national health and nutrition examination survey, 1988–1994", *American journal of epidemiology*. 156(12), pp. 1105-1113.
91. Lip, Bakris G. (2006), "Hypertension Management", *Current Medicine Group Ltd, London, UK*, pp. 1-36, 64-72, 97-116.
92. Malachias M. V. B. (2019), "The Challenges of Controlling Arterial Hypertension in the Elderly", *Arquivos brasileiros de cardiologia*. 112(3), pp. 279-280.
93. Mancia G., et al (2007), "2007 Guidelines for the management of arterial hypertension: The Task Force for the Management of Arterial Hypertension of the European Society of Hypertension (ESH) and of the European Society of Cardiology (ESC)", *European heart journal*. 28(12), pp. 1462-1536.
94. Marcucci R., et al (2003), "Vitamin supplementation reduces the progression of atherosclerosis in hyperhomocysteinemic renal-transplant recipients", *Transplantation*. 75(9), pp. 1551-1555.
95. Martí-Carvajal A. J., et al (2017), "Homocysteine-lowering interventions for preventing cardiovascular events", *Cochrane Database of Systematic Reviews*(8).
96. McCully K. S. (1969), "Vascular pathology of homocysteinemia: implications for the pathogenesis of arteriosclerosis", *The American journal of pathology*. 56(1), pp. 111.
97. Mehta K., et al (2005), "Effect of folate treatment on homocysteinemia in cardiac patients: A prospective study", *Indian journal of pharmacology*. 37(1), pp. 13.

98. Mirdamadi A., et al (2011), "Association between serum homocysteine concentration with coronary artery disease in Iranian patients", *ARYA atherosclerosis*. 7(2), pp. 63.
99. Mühlbauer V., et al (2019), "The Pharmacological Treatment of Arterial Hypertension in Frail, Older Patients: A Systematic Review", *Deutsches Ärzteblatt International*. 116(3), pp. 23.
100. Nasser S. A., Ferdinand K. C. (2019), "Hypertension Management in the Elderly", *Management of Hypertension*, Springer, pp. 101-113.
101. Nutritional Phytochemical Analytical Laboratory (2019), *The water-soluble vitamins*, npalab.com.
102. Ong K. L., et al (2007), "Prevalence, awareness, treatment, and control of hypertension among United States adults 1999–2004", *Hypertension*. 49(1), pp. 69-75.
103. Pan T.-T., et al (2008), "H₂S preconditioning-induced PKC activation regulates intracellular calcium handling in rat cardiomyocytes", *American Journal of Physiology-Cell Physiology*. 294(1), pp. C169-C177.
104. Pini R., et al (2001), "Cardiac and vascular remodeling in older adults with borderline isolated systolic hypertension: the ICARe Dicomano Study", *Hypertension*. 38(6), pp. 1372-1376.
105. Porapakham Y., Pattaraarchachai J. and Aekplakorn W. (2008), "Prevalence, awareness, treatment and control of hypertension and diabetes mellitus among the elderly: the 2004 National Health Examination Survey III, Thailand", *Singapore medical journal*. 49(11), pp. 868.
106. Psaltopoulou T., et al (2004), "Prevalence, awareness, treatment and control of hypertension in a general population sample of 26 913 adults in the Greek EPIC study", *International journal of epidemiology*. 33(6), pp. 1345-1352.

107. Pushpakumar S., Kundu S. and Sen U. (2014), "Endothelial dysfunction: the link between homocysteine and hydrogen sulfide", *Current medicinal chemistry*. 21(32), pp. 3662-3672.
108. Qaseem A., et al (2017), "Pharmacologic treatment of hypertension in adults aged 60 years or older to higher versus lower blood pressure targets: a clinical practice guideline from the American College of Physicians and the American Academy of Family Physicians", *Annals of internal medicine*. 166(6), pp. 430-437.
109. R H. W., et al (2003), "Principles of Geriatric medicine and Gerontology", *McGraw-Hill Companies, The United States of America*, pp. 53-75, 403-421, 499-509.
110. Rampal L., et al (2008), "Prevalence, awareness, treatment and control of hypertension in Malaysia: a national study of 16,440 subjects", *Public health*. 122(1), pp. 11-18.
111. Robert S.R, David S.K and Mason W.F (2015), "Overview of homocysteine".
112. Rosenson R. S., Kang D. S. (2006), "Overview of homocysteine", *Official reprint from Uptodate*.
113. Salemi G., et al (2009), "Blood levels of homocysteine, cysteine, glutathione, folic acid, and vitamin B₁₂ in the acute phase of atherothrombotic stroke", *Neurological sciences*. 30(4), pp. 361-364.
114. Scazzone C., et al (2014), "Correlation between low folate levels and hyperhomocysteinemia, but not with vitamin B₁₂ in hypertensive patients", *Annals of Clinical & Laboratory Science*. 44(3), pp. 286-290.
115. Selhub J., et al (2000), "B vitamins, homocysteine, and neurocognitive function in the elderly", *The American journal of clinical nutrition*. 71(2), pp. 614S-620S.
116. Selhub J., et al (1993), "Vitamin status and intake as primary determinants of homocysteinemia in an elderly population", *Jama*. 270(22), pp. 2693-2698.

117. Sen U., et al (2007), "Synergism between AT1 receptor and hyperhomocysteinemia during vascular remodeling", *Clinical Chemical Laboratory Medicine*. 45(12), pp. 1771-1776.
118. Sen U., et al (2010), "Homocysteine to hydrogen sulfide or hypertension", *Cell biochemistry and biophysics*. 57(2-3), pp. 49-58.
119. Shibuya N., et al (2009), "Vascular endothelium expresses 3-mercaptopyruvate sulfurtransferase and produces hydrogen sulfide", *The journal of biochemistry*. 146(5), pp. 623-626.
120. Shibuya N., et al (2009), "3-Mercaptopyruvate sulfurtransferase produces hydrogen sulfide and bound sulfane sulfur in the brain", *Antioxidants & redox signaling*. 11(4), pp. 703-714.
121. Singh S., et al (2009), "Relative contributions of cystathionine β -synthase and γ -cystathionase to H₂S biogenesis via alternative trans-sulfuration reactions", *Journal of Biological Chemistry*. 284(33), pp. 22457-22466.
122. Škovierová H., et al (2016), "The molecular and cellular effect of homocysteine metabolism imbalance on human health", *International journal of molecular sciences*. 17(10), pp. 1733.
123. Sousa A. L. L., et al (2019), "Hypertension Prevalence, Treatment and Control in Older Adults in a Brazilian Capital City", *Arquivos brasileiros de cardiologia(AHEAD)*.
124. Sutton-Tyrrell K., et al (1997), "High homocysteine levels are independently related to isolated systolic hypertension in older adults", *Circulation*. 96(6), pp. 1745-1749.
125. Tao L. X., et al (2018), "Association between plasma homocysteine and hypertension: Results from a cross- sectional and longitudinal analysis in Beijing's adult population from 2012 to 2017", *The Journal of Clinical Hypertension*. 20(11), pp. 1624-1632.

126. Van Guelpen B., et al (2005), "Folate, vitamin B₁₂, and risk of ischemic and hemorrhagic stroke: a prospective, nested case-referent study of plasma concentrations and dietary intake", *Stroke*. 36(7), pp. 1426-1431.
127. Vidt D. G., Prisant L. M. (2005), "Hypertensive heart disease", *The Journal of Clinical Hypertension*. 7(4), pp. 231-238.
128. Volpe M., et al (2019), "Hypertension in the elderly: which are the blood pressure threshold values?", *European Heart Journal Supplements: Journal of the European Society of Cardiology*. 21(Suppl B), pp. B105.
129. Wang W.-W., et al (2017), "A meta-analysis of folic acid in combination with anti-hypertension drugs in patients with hypertension and hyperhomocysteinemia", *Frontiers in pharmacology*. 8, pp. 585.
130. Wang Y., et al (2014), "Homocysteine as a risk factor for hypertension: a 2-year follow-up study", *PloS one*. 9(10), pp. e108223.
131. Wang Y., et al (2013), "Prevalence of hyperhomocysteinaemia and its major determinants in rural Chinese hypertensive patients aged 45–75 years", *British Journal of Nutrition*. 109(7), pp. 1284-1293.
132. Warwick J., et al (2015), "No evidence that frailty modifies the positive impact of antihypertensive treatment in very elderly people: an investigation of the impact of frailty upon treatment effect in the HYpertension in the Very Elderly Trial (HYVET) study, a double-blind, placebo-controlled study of antihypertensives in people with hypertension aged 80 and over", *BMC medicine*. 13(1), pp. 78.
133. Weikert C., et al (2007), "B vitamin plasma levels and the risk of ischemic stroke and transient ischemic attack in a German cohort", *Stroke*. 38(11), pp. 2912-2918.

134. Whelton P. K., et al (2018), "2017 ACC/AHA/AAPA/ABC/ACPM/AGS/APhA/ASH/ASPC/NMA/PCNA guideline for the prevention, detection, evaluation, and management of high blood pressure in adults: a report of the American College of Cardiology/American Heart Association Task Force on Clinical Practice Guidelines", *Journal of the American College of Cardiology*. 71(19), pp. e127-e248.
135. WHO Expert Consultation (2004), "Appropriate body-mass index for Asian populations and its implications for policy and intervention strategies", *Lancet*. 363(9403), pp. 157-163.
136. Williams B., et al (2018), "2018 ESC/ESH Guidelines for the management of arterial hypertension", *European heart journal*. 39(33), pp. 3021-3104.
137. Wright J. T., et al (2014), "Evidence supporting a systolic blood pressure goal of less than 150 mm Hg in patients aged 60 years or older: the minority view", *Annals of internal medicine*. 160(7), pp. 499-503.
138. Wu H., et al (2018), "Association of total homocysteine with blood pressure in a general population of Chinese adults: a cross-sectional study in Jiangsu province, China", *BMJ open*. 8(6), pp. e021103.
139. Wu L., et al (2015), "Trends in prevalence, awareness, treatment and control of hypertension during 2001-2010 in an urban elderly population of China", *PloS one*. 10(8), pp. e0132814.
140. Yang B., et al (2017), "Interactions of homocysteine and conventional predisposing factors on hypertension in Chinese adults", *The Journal of Clinical Hypertension*. 19(11), pp. 1162-1170.
141. Yang B., et al (2015), "Prevalence of hyperhomocysteinemia in China: a systematic review and meta-analysis", *Nutrients*. 7(1), pp. 74-90.
142. Yang G., et al (2008), "H₂S as a physiologic vasorelaxant: hypertension in mice with deletion of cystathionine γ -lyase", *Science*. 322(5901), pp. 587-590.

143. Yi X., et al (2014), "Efficacy of folic acid supplementation on endothelial function and plasma homocysteine concentration in coronary artery disease: A meta-analysis of randomized controlled trials", *Experimental and therapeutic medicine*. 7(5), pp. 1100-1110.
144. Zhong F., et al (2017), "Homocysteine levels and risk of essential hypertension: A meta-analysis of published epidemiological studies", *Clinical and Experimental Hypertension*. 39(2), pp. 160-167.

Phụ lục 1
CỘNG HÒA XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM
Độc lập – Tự do – Hạnh phúc

GIẤY ĐỒNG Ý THAM GIA NGHIÊN CỨU

Tôi tên: ..... Tuổi .....

Địa chỉ: .....

Điện thoại: .....

Sau khi được tư vấn, giải thích rõ ràng về quyền lợi và trách nhiệm của bản thân tôi khi tham gia đề tài “Nghiên cứu nồng độ homocystein máu và hiệu quả điều trị tăng homocystein máu ở người cao tuổi tăng huyết áp” cụ thể như:

1. Quyền lợi khi tham gia nghiên cứu:
  - Được khám bệnh và thực hiện xét nghiệm cận lâm sàng để chẩn đoán bệnh THA và một số bệnh lý khác kèm theo.
  - Được bác sĩ kê đơn và hướng dẫn các biện pháp điều trị nhằm kiểm soát tốt bệnh tăng huyết áp và các bệnh lý kèm theo.
2. Trách nhiệm khi tham gia nghiên cứu:
  - Cung cấp đầy đủ, chính xác thông tin về tiền sử bản thân, gia đình.
  - Thực hiện đầy đủ các hướng dẫn của nhóm nghiên cứu.

Tôi đồng ý tham gia nghiên cứu và sẽ thực hiện đúng những điều mà nhóm nghiên cứu đã tư vấn và hướng dẫn.

....., ngày ... tháng .... năm 201...

Người đồng ý tham gia nghiên cứu

(Ký và ghi rõ họ tên)

Phụ lục 2
CỘNG HÒA XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM
Độc lập – Tự do – Hạnh phúc
----o0o----
THƠ MỜI KHÁM SỨC KHỎE

Kính gửi: Ông (Bà) .....**Sinh năm:** .....
Địa chỉ: .....
.....

Nhóm nghiên cứu thuộc Trường đại học y dược Huế đang tiến hành đề tài nghiên cứu khoa học nhằm khảo sát và can thiệp điều trị một số yếu tố nguy cơ bệnh tim mạch ở người cao tuổi tăng huyết áp. Trong quá trình lựa chọn đối tượng tham gia nghiên cứu, ông (bà) đã may mắn được chọn để các bác sĩ trực tiếp thăm khám, đo điện tâm đồ và làm một số xét nghiệm máu tại Trung tâm chẩn đoán y khoa MEDIC Thành phố Hồ Chí Minh, bao gồm:

1. Glucose
2. Creatinine
3. Acid uric
4. Cholesterol
5. Triglyceride
6. LDL – C
7. HDL – C
8. Acid folic
9. Vitamine B12
10. Homocystein

(Tổng chi phí đo điện tâm đồ và thực hiện các xét nghiệm trên là 561.000đ, ông (bà) sẽ được miễn phí hoàn toàn)

Nếu phát hiện được bệnh lý trong quá trình thăm khám và xét nghiệm, ông (bà) sẽ được các bác sĩ kê đơn và hướng dẫn điều trị (Ông, bà nhớ mang theo thẻ BHYT để được cấp thuốc BHYT khi cần). Nếu phát hiện được yếu tố nguy cơ tim mạch mới, ông (bà) sẽ được cấp thuốc điều trị miễn phí trong vòng 02 tháng, sau đó ông (bà) sẽ được hẹn tái khám và làm lại các xét nghiệm máu miễn phí lần thứ hai.

Sức khỏe là vốn quý nhất của con người, chúng tôi rất mong có sự tham gia đầy đủ của quý ông (bà). Chúng tôi trân trọng kính mời ông (bà) hãy sắp xếp thời gian và công việc cá nhân có mặt tại ..... đúng 7 giờ sáng ngày thứ ...../...../...../ 2018 để được thăm khám đúng theo lịch hẹn.

Chú ý :

- Phải nhịn ăn, uống từ 21 giờ đêm hôm trước để làm các xét nghiệm máu cho chính xác (có thể uống được nước chín hoặc nước sôi).
- Không uống rượu (bia) ít nhất một ngày (24 giờ).
- Không uống cafe ít nhất một giờ (60 phút).
- Không hút thuốc lá ít nhất 15 phút.
- Mang theo các giấy tờ có liên quan đến các bệnh lý trước đây như: Giấy xuất viện, các kết quả xét nghiệm đã có, toa thuốc, các loại thuốc hiện đang uống... và thẻ BHYT (nếu có).

....., ngày tháng năm 201

TM. NHÓM NGHIÊN CỨU

Phụ lục 3
BỆNH ÁN NGHIÊN CỨU
(Nghiên cứu nồng độ homocystein máu và hiệu quả
điều trị tăng homocysteine máu ở người cao tuổi tăng huyết áp)

I. THÔNG TIN CÁ NHÂN:

1. Họ và tên: .....
2. Tuổi: 1. 60 – 64   2. 65 – 69.   3. ≥ 70
3. Giới: 1. Nam   2. Nữ
4. Địa chỉ: .....
5. Nghề nghiệp hiện tại: .....
6. Mã thẻ BHYT (nếu có): .....
7. Ngày khám: .....
8. Họ tên người thân: .....
9. Số điện thoại cá nhân (người thân): .....

II. TIỀN SỬ BỆNH TẬT

- Đái tháo đường.	1. Có	2. Không
- Béo phì, rối loạn lipid máu.	1. Có	2. Không
- Bệnh mạch vành.	1. Có	2. Không
- TBMMN mới xuất hiện trong vòng 02 tháng.	1. Có	2. Không
- Suy thận mạn.	1. Có	2. Không
- Goutte, luput ban đỏ, vẩy nến nặng.	1. Có	2. Không
- Ung thư.	1. Có	2. Không
- Cấy ghép tạng.	1. Có	2. Không
- Đang sử dụng các thuốc: Methotrexat, cyclosporin, phenytoin, carbamazepin, theophyline, cholestyramin, colespitol, acid nicotinic, lợi tiểu thiazid, vitamin B ₆ , B ₁₂ , acidfolic trong vòng 2 tháng.	1. Có	2. Không

III. KHÁM LÂM SÀNG LẦN ĐẦU:

10. Nhịp tim/phút: _____

11. Trị số HA:

- HATT(mmHg) _____

- HATTr(mmHg) _____

- Phân độ HA theo VNHA/VSH (2015):

Phân loại	HATT (mmHg)	HATTr (mmHg)
1. Tối ưu	< 120	< 80
2. Tiền THA	120 – 139	80 – 89
3. THA độ 1	140 – 159	90 – 99
4. THA độ 2	160 – 179	100 – 109
5. THA độ 3	≥ 180	≥ 110
6. Tăng huyết áp tâm thu đơn độc	≥ 140	< 90

12. Cân nặng: _____ kg:

13. Chiều cao: _____ cm.

14. Vòng bụng: _____ cm

15. Vòng hông: _____ cm

16. Khám toàn thân:

.....

.....

IV. CẬN LÂM SÀNG:

17. Đường huyết lúc đói:

18. Creatinine huyết:

19. MDRD:

20. Acid uric huyết:

21. Cholesterol toàn phần:

22. LDL-C:

23. HDL-C:

24. Triglycerid:

25. Nồng độ homocystein máu:

26. Nồng độ vitamin B12 máu:

27. Nồng độ acid folic máu:

28. Kết quả ECG :

V. PHẦN DÀNH CHO ĐỐI TƯỢNG TĂNG HUYẾT ÁP:

29. Thời gian được chẩn đoán THA:

1. < 1 năm.   2. 1 – 5 năm   3. 5 – 10 năm   4. > 10 năm

30. Điều trị THA:

1. Uống thuốc liên tục mỗi ngày
2. Uống thuốc khi có triệu chứng khó chịu
3. Không uống thuốc điều trị THA

31. Các thuốc đang điều trị THA

1. Nhóm ức chế canxi:
2. Nhóm ức chế men chuyển:
3. Nhóm ức chế thụ thể:
4. Nhóm ức chế beta:

32. Số loại thuốc đang điều trị:

1. 1 loại	3. 3 loại
2. 2 loại	4. 4 loại

33. Điều trị đạt HA mục tiêu (HATT/HATTr < 140/90, Người >80 tuổi < 150/90):

1. Đã đạt HA mục tiêu
2. Chưa đạt HA mục tiêu.

VI. PHẦN NHÓM NGHIÊN CỨU

1. Không THA và không tăng homocystein
2. Không THA có tăng homocystein
3. Có THA không tăng homocystein
4. Có THA có tăng homocystein

4a. Điều trị THA đơn thuần + Laceybo (calci D)

4b. Điều trị THA kết hợp tăng homocystein

VII. CAN THIỆP ĐIỀU TRỊ

34. Các nhóm thuốc điều trị THA tiếp theo:

1. Nhóm ức chế canxi:
2. Nhóm ức chế men chuyển:
3. Nhóm ức chế thụ thể:
4. Nhóm ức chế beta:

35. Số loại thuốc đang điều trị:

1. 1 loại	3. 3 loại
2. 2 loại	4. 4 loại

36. Điều trị tăng homocystein

1. Có   2. Không

- Vitamin B6:
- Vitamin B12:
- Acid folic:

VIII. TÁI KHÁM LẦN I (sau 4 tuần)

37. Nhịp tim/phút: _____

38. Trị số HA:

- HATT(mmHg) _____
- HATTr(mmHg) _____

39. Điều chỉnh thuốc HA: .....
.....

IX. TÁI KHÁM LẦN II (sau 8 tuần)

40. Nhịp tim/phút: _____

41. Trị số HA:

- HATT(mmHg) _____
- HATTr(mmHg) _____

- Phân độ HA theo VNHA/VSH (2015):

Phân loại	HATT (mmHg)	HATTr (mmHg)
1. Tối ưu	< 120	< 80
2. Tiền THA	120 – 139	80 – 89
3. THA độ 1	140 – 159	90 – 99
4. THA độ 2	160 – 179	100 – 109
5. THA độ 3	≥ 180	≥ 110
6. Tăng huyết áp tâm thu đơn độc	≥ 140	< 90

42. Nồng độ homocystein máu lần 2:

....., ngày..... tháng 2018

Nghiên cứu sinh

Mã số BN: 006

Mã y tế: _____

BỆNH ÁN NGHIÊN CỨU

(Nghiên cứu nồng độ homocystein máu và hiệu quả
điều trị tăng homocysteine máu ở người cao tuổi tăng huyết áp)

I. THÔNG TIN CÁ NHÂN:

1. Họ và tên: TRẦN VĂN BÀ
2. Tuổi: 1953(65) 1. 60 – 64 ☒ 2. 65 – 69. 3. ≥ 70
3. Giới: nam ☒ 1. Nam 2. Nữ
4. Địa chỉ: KP3P9
5. Nghề nghiệp hiện tại: Làm vườn
6. Mã thẻ BHYT (nếu có): KC 2828221927385
7. Ngày khám: 29/03/2018
8. Họ tên người thân: NGUYỄN THỊ CHU
9. Số điện thoại cá nhân (người thân): 01677336365

II. TIỀN SỬ BỆNH TẬT

- Đái tháo đường.	1. Có	☒ 2. Không
- Béo phì, rối loạn lipid máu.	1. Có	☒ 2. Không
- Bệnh mạch vành.	1. Có	☒ 2. Không
- TBMMN mới xuất hiện trong vòng 02 tháng.	1. Có	☒ 2. Không
- Suy thận mạn.	1. Có	☒ 2. Không
- Gout, luput ban đỏ, vẩy nến nặng.	1. Có	☒ 2. Không
- Ung thư.	1. Có	☒ 2. Không
- Cây ghép tạng.	1. Có	☒ 2. Không
- Đang sử dụng các thuốc: Methotrexat, cyclosporin, phenytoin, carbamazepin, theophyline, cholestyramin, colespitol, acid nicotinic, lợi tiểu thiazid.	1. Có	☒ 2. Không

III. KHÁM LÂM SÀNG LẦN ĐẦU:

10. Nhịp tim/phút: 94
11. Trị số HA:
  - HATT(mmHg) 147
  - HATTr(mmHg) 87

Mã số BN: _____

Mã y tế: _____

- Phân độ HA theo VNHA/VSH (2015):

Phân loại	HATT (mmHg)	HATTr (mmHg)
1. Tối ưu	< 120	< 80
2. Tiền THA	120 – 139	80 – 89
3. THA độ 1	140 – 159	90 – 99
4. THA độ 2	160 – 179	100 – 109
5. THA độ 3	≥ 180	≥ 110
6. Tăng huyết áp tâm thu đơn độc	≥ 140	< 90

12. Cân nặng: 61 kg:

13. Chiều cao: 160 cm.

14. Vòng bụng: 80 cm

15. Vòng mông: 90 cm

16. Khám toàn thân:

IV. CẬN LÂM SÀNG:

17. Đường huyết lúc đói:

18. Creatinine huyết:

19. MDRD:

20. Acid uric huyết:

21. Cholesterol toàn phần:

22. LDL-C:

23. HDL-C:

24. Triglycerid:

25. Nồng độ homocystein máu:

26. Nồng độ vitamin B12 máu:

27. Nồng độ acid folic máu:

28. Kết quả ECG :

Cộng hòa Xã hội Chủ nghĩa Việt Nam

Độc lập – Tự do – Hạnh phúc

GIẤY ĐỒNG Ý THAM GIA NGHIÊN CỨU

Tôi tên: TRẦN VĂN DẪY..... Tuổi 1959.....

Địa chỉ: K12.19.....

Điện thoại: 01677006265.....

Sau khi được tư vấn, giải thích rõ ràng về quyền lợi và trách nhiệm của bản thân tôi khi tham gia đề tài “Nghiên cứu nồng độ homocystein máu và hiệu quả điều trị tăng homocystein máu ở người cao tuổi tăng huyết áp” cụ thể như:

1. Quyền lợi khi tham gia nghiên cứu:

- Được khám bệnh và thực hiện xét nghiệm cận lâm sàng để chẩn đoán bệnh THA và một số bệnh lý khác kèm theo.
- Được bác sĩ kê đơn và hướng dẫn các biện pháp điều trị nhằm kiểm soát tốt bệnh tăng huyết áp và các bệnh lý kèm theo.

2. Trách nhiệm khi tham gia nghiên cứu:

- Cung cấp đầy đủ, chính xác thông tin về tiền sử bản thân, gia đình.
- Thực hiện đầy đủ các hướng dẫn của nhóm nghiên cứu.

Tôi đồng ý tham gia nghiên cứu và sẽ thực hiện đúng những điều mà nhóm nghiên cứu đã tư vấn và hướng dẫn.

Tiền Giang, ngày 19 tháng 2 năm 2018.

Người đồng ý tham gia nghiên cứu

(Ký và ghi rõ họ tên)

Trần Văn Dậy

CÔNG TY TNHH Y TẾ HÒA HẢO
PHÒNG KHÁM ĐA KHOA
KHOA XÉT NGHIỆM (MEDIC - LAB)
Hotline: (028) 3834 9593 - 1900 6497
254 Hòa Hảo - P.4 - Q.10 - TP.HCM
Tel: (028) 3927 0284 (Ext:1134) - Fax: (028) 3927 1224
Email: admin@medic-lab.com
www.medic-lab.com / www.medic-lab.com.vn

PID: 0 S.T.T: X1206
Ngày ĐK: 29/03/18 Giờ lấy mẫu: 14:03:48
Giờ ĐK: 13:56:27 Giờ in lần 1: 14:04:12

PHIẾU KẾT QUẢ XÉT NGHIỆM

(BM.TTXN.XN.02.1 - Phiên bản: 2.0)

Họ tên: **MT006 TRẦN VĂN BÀY**
Đơn vị: **ĐTNC BS NGUYỄN MINH TÂM**
Địa chỉ: **TIỀN GIANG**

Năm sinh: **1953** Phái: **Nam** DT:
Bác sĩ chỉ định:

Loại mẫu: **Máu**

TÊN XÉT NGHIỆM	KẾT QUẢ	KHOẢNG THAM CHIẾU
Glucose (FPG) ¹	5.42	(3.90 - 5.90 mmol/L)
LDL Cholesterol	2.46	(< 3.60 mmol/L)
HDL Cholesterol	1.15	(≥ 0.90 mmol/L)
Triglycerides	0.700	(0.5 - 2.30 mmol/L)
Cholesterol, Total ¹	3.98	(2.6 - 5.2 mmol/L)
Uric Acid/Serum	6.11	(M : 3.4-7.0; F : 2.4-5.7mg/dL)
Độ Lọc Cầu Thận (eGFR)	*	
Creatinin/Serum	0.910	(M: 0.6 - 1.3; F: 0.5 - 1.1 mg/dL)
MDRD - 4	84	(60 - 130 mL/min/1.73 m ²)

Ngày: **30/03/18**
Khoa Xét nghiệm

Trần
BS. Nguyễn Bảo Toàn

THỜI GIAN TRẢ KẾT QUẢ TRONG VÒNG:
- 70 Phút cho xét nghiệm thường qui (Sinh hóa, huyết học...)
- 130 Phút cho các xét nghiệm thường qui + miễn dịch.

Ngày áp dụng: 06/02/2017

1. Xét nghiệm đã được công nhận ISO 15189 : 2012
2. **: Kết quả báo động
Lấy mẫu tại nhà: 0935 365 116

Số trang: 1/1
H: High - L: Low

CÔNG TY TNHH Y TẾ HÒA HẢO
PHÒNG KHÁM ĐA KHOA
KHOA XÉT NGHIỆM (MEDIC - LAB)
Hotline: (028) 3834 9593 - 1900 6497
254 Hòa Hảo - P.4 - Q.10 - TP.HCM
Tel: (028) 3927 0284 (Ext:1134) - Fax: (028) 3927 1224
Email: admin@medic-lab.com
www.medic-lab.com / www.medic-lab.com.vn

PID: 0 S.T.T: X1206
Ngày ĐK: 02/04/18 Giờ lấy mẫu: 15:09:09
Giờ ĐK: 09:33:07 Giờ in lần 1: 18:03:42

PHIẾU KẾT QUẢ XÉT NGHIỆM

(BM.TTXN.XN.02.1 - Phiên bản: 2.0)

Họ tên: MT006 TRẦN VĂN BẦY
Đơn vị: ĐTNC BS NGUYỄN MINH TÂM
Địa chỉ: TIỀN GIANG

Năm sinh: 1953 Phái: Nam ĐT:
Bác sĩ chỉ định:
Loại mẫu: Máu

TÊN XÉT NGHIỆM	KẾT QUẢ	KHOẢNG THAM CHIẾU
Folate/Serum (Siemens)	<u>2.98 L</u>	(3.1 - 20 ng/mL)
Vitamin B12	380.0	(211 - 911 pg/mL)
Homocysteine Total	<u>18.99 H</u>	(5 - 15 µmol/L)

Ngày: 02/04/18
Khoa Xét nghiệm ✓

Trần

BS. Nguyễn Bảo Toàn

THỜI GIAN TRẢ KẾT QUẢ TRONG VÒNG:

Ngày áp dụng: 06/02/2017
- 70 Phút cho xét nghiệm thường qui (Sinh hóa, huyết học...)
- 130 Phút cho các xét nghiệm thường qui + miễn dịch.

1. Xét nghiệm đã được công nhận ISO 15189 : 2012
2. **: Kết quả báo động
Lấy máu tại nhà: 0935 365 116

Số trang: 1/1
H: High - L: Low

CÔNG TY TNHH Y TẾ HÒA HẢO
PHÒNG KHÁM ĐA KHOA
KHOA XÉT NGHIỆM (MEDIC-LAB)
Hotline: (028) 3834 9593 - 1900 6497
254 Hòa Hảo - P.4 - Q.10 - TP.HCM
Tel: (028) 3927 0284 (Ext: 1134) - Fax: (028) 3927 1224
Email: admin@medic-lab.com
www.medic-lab.com / www.medic-lab.com.vn

PID: 0

Ngày ĐK: 22/06/18

Giờ ĐK: 14:18:14

S.T.T: X6853

Giờ lấy mẫu: 14:26:22

Giờ in lần 1: 14:16:30

PHIẾU KẾT QUẢ XÉT NGHIỆM

(BM.TTXN.XN.02.1 - Phiên bản: 2.0)

Họ tên: **TRẦN VĂN BẦY (X1206)**
Đơn vị: **ĐTNC BS NGUYỄN MINH TÂM**
Địa chỉ:

Năm sinh: **1953**   Phái: **Nam**   DT:
Bác sĩ chỉ định:

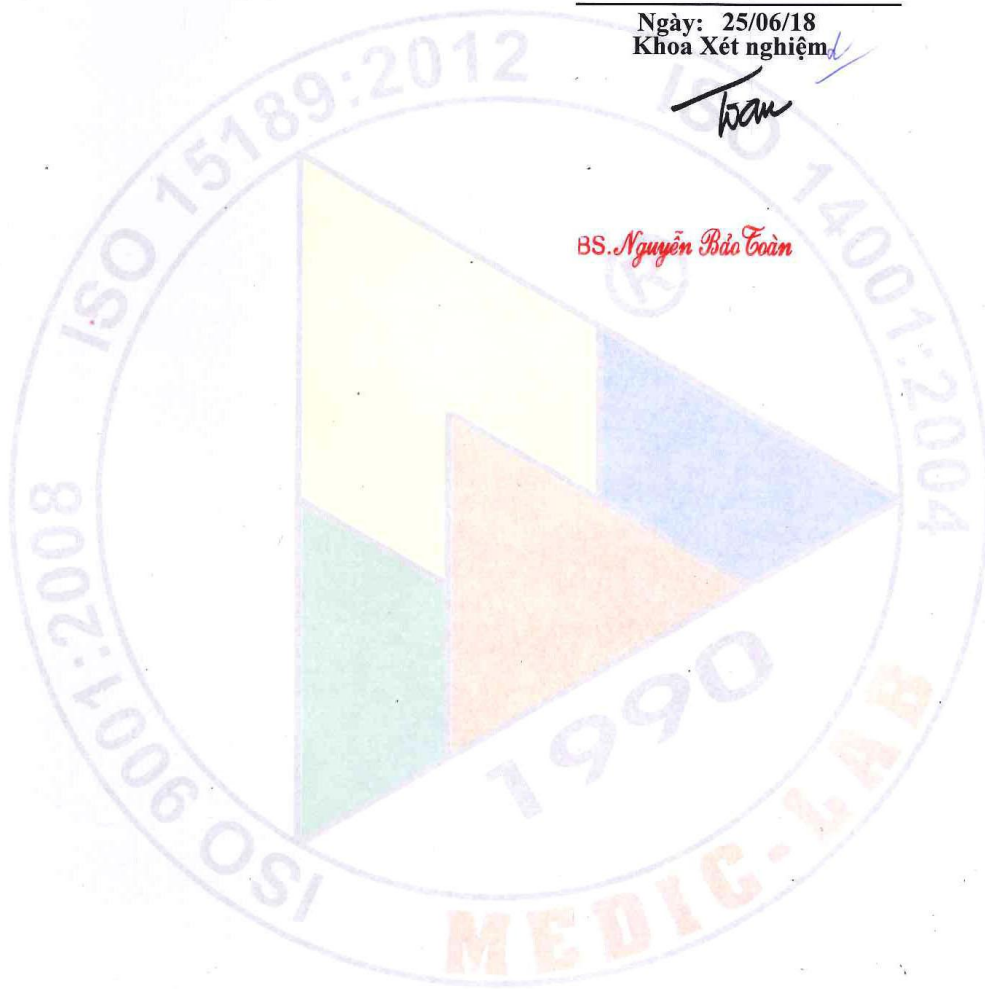
Loại mẫu: **Máu**

TÊN XÉT NGHIỆM	KẾT QUẢ	KHOẢNG THAM CHIẾU
Homocysteine Total	13.46	(5 - 15 $\mu\text{mol/L}$)

Ngày: 25/06/18
Khoa Xét nghiệm

Trần

BS. Nguyễn Bảo Toàn

THỜI GIAN TRẢ KẾT QUẢ TRONG VÒNG:
- 70 Phút cho xét nghiệm thường qui (Sinh hóa, huyết học...)
- 130 Phút cho các xét nghiệm thường qui + miễn dịch.

Ngày áp dụng: 06/02/2017

1. Xét nghiệm đã được công nhận ISO 15189 : 2012
2. **: Kết quả báo động
Lấy máu tại nhà: **0935 365 116**

Số trang: 1/1

H: High - L: Low

Mã số BN: _____

Mã y tế: _____

V. PHẦN DÀNH CHO ĐỐI TƯỢNG TĂNG HUYẾT ÁP:

29. Thời gian được chẩn đoán THA:

1. < 1 năm.   2. 1 – 5 năm   3. 5 – 10 năm   4. > 10 năm

30. Điều trị THA:

1. Uống thuốc liên tục mỗi ngày
2. Uống thuốc khi có triệu chứng khó chịu
3. Không uống thuốc điều trị THA

31. Các thuốc đang điều trị THA

1. Nhóm ức chế canxi: - Amlodipin 5mg 1/ ngày
2. Nhóm ức chế men chuyển: - Enalapril 5mg 1/2 ngày
3. Nhóm ức chế thụ thể: - Bisoprolol 2.5mg 1/ ngày
4. Nhóm ức chế beta:

32. Số loại thuốc đang điều trị:

1. 1 loại   3. 3 loại
2. 2 loại   4. 4 loại

33. Điều trị đạt HA mục tiêu (HATT/HATr < 140/90, Người > 80 tuổi < 150/90):

1. Đã đạt HA mục tiêu
2. Chưa đạt HA mục tiêu.

VI. PHÂN NHÓM NGHIÊN CỨU

1. Không THA và không tăng homocystein
2. Không THA có tăng homocystein
3. Có THA không tăng homocystein
4. Có THA có tăng homocystein
4a. Điều trị THA đơn thuần + Laceybo (calci D)
4b. Điều trị THA kết hợp tăng homocystein

VII. CAN THIỆP ĐIỀU TRỊ

34. Các nhóm thuốc điều trị THA tiếp theo:

1. Nhóm ức chế canxi: Amlodipin 5mg/ ngày 1
2. Nhóm ức chế men chuyển: Losartan 25mg 1/ ngày
3. Nhóm ức chế thụ thể: Bisoprolol 2.5mg 1/ ngày
4. Nhóm ức chế beta:

Mã số BN: _____

Mã y tế: _____

35. Số loại thuốc đang điều trị:

1. 1 loại

3. 3 loại

2. 2 loại

4. 4 loại

36. Điều trị tăng homocystein

1. Có

2. Không

- Vitamin B6:

- Vitamin B12:

- Acid folic:

VIII. TÁI KHÁM LẦN I (sau 4 tuần)

37. Nhịp tim/phút:

38. Trị số HA:

- HATT(mmHg)

- HATTr(mmHg)

39. Điều chỉnh thuốc HA:

IX. TÁI KHÁM LẦN II (sau 8 tuần)

40. Nhịp tim/phút:

41. Trị số HA:

- HATT(mmHg)

- HATTr(mmHg)

- - Phân độ HA theo VNHA/VSH (2015):

Phân loại	HATT (mmHg)	HATTr (mmHg)
1. Tối ưu	< 120	< 80
2. Tiền THA	120 – 139	80 – 89
3. THA độ 1	140 – 159	90 – 99
4. THA độ 2	160 – 179	100 – 109
5. THA độ 3	≥ 180	≥ 110
6. Tăng huyết áp tâm thu đơn độc	≥ 140	< 90

42. Nồng độ homocystein máu lần 2:

....., ngày   tháng   năm 2018

Nghiên cứu sinh

Mã số BN: 077

Mã y tế: _____

BỆNH ÁN NGHIÊN CỨU

(Nghiên cứu nồng độ homocystein máu và hiệu quả
điều trị tăng homocysteine máu ở người cao tuổi tăng huyết áp)

I. THÔNG TIN CÁ NHÂN:

1. Họ và tên: LƯU VĂN THIÊM
2. Tuổi: 1953 (65) 1. 60 – 64 (2) 65 – 69. 3. ≥ 70
3. Giới: Nam (1) Nam 2. Nữ
4. Địa chỉ: 57/6 NAN - KP1 - P2
5. Nghề nghiệp hiện tại: chưa rõ
6. Mã thẻ BHYT (nếu có): CN 2828221763780
7. Ngày khám: 4/4/2018
8. Họ tên người thân: _____
9. Số điện thoại cá nhân (người thân): 01652069973

II. TIỀN SỬ BỆNH TẬT

- Đái tháo đường.	1. Có	<u>(2)</u> Không
- Béo phì, rối loạn lipid máu.	1. Có	<u>(2)</u> Không
- Bệnh mạch vành.	1. Có	<u>(2)</u> Không
- TBMMN mới xuất hiện trong vòng 02 tháng.	1. Có	<u>(2)</u> Không
- Suy thận mạn.	1. Có	<u>(2)</u> Không
- Gout, luput ban đỏ, vẩy nến nặng.	1. Có	<u>(2)</u> Không
- Ung thư.	1. Có	<u>(2)</u> Không
- Cấy ghép tạng.	1. Có	<u>(2)</u> Không
- Đang sử dụng các thuốc: Methotrexat, cyclosporin, phenytoin, carbamazepin, theophyline, cholestyramin, colespitol, acid nicotinic, lợi tiểu thiazid.	1. Có	<u>(2)</u> Không

III. KHÁM LÂM SÀNG LẦN ĐẦU:

10. Nhịp tim/phút: 85
11. Trị số HA:
  - HATT(mmHg) 119
  - HATTr(mmHg) 74

Mã số BN: _____

Mã y tế: _____

- Phân độ HA theo VNHA/VSH (2015):

Phân loại	HATT (mmHg)	HATTr (mmHg)
1. Tối ưu	< 120	< 80
2. Tiền THA	120 – 139	80 – 89
3. THA độ 1	140 – 159	90 – 99
4. THA độ 2	160 – 179	100 – 109
5. THA độ 3	≥ 180	≥ 110
6. Tăng huyết áp tâm thu đơn độc	≥ 140	< 90

12. Cân nặng: 40 kg:

13. Chiều cao: 161 cm.

14. Vòng bụng: 65 cm

15. Vòng hông: 84 cm

16. Khám toàn thân:

IV. CẬN LÂM SÀNG:

17. Đường huyết lúc đói:

18. Creatinine huyết:

19. MDRD:

20. Acid uric huyết:

21. Cholesterol toàn phần:

22. LDL-C:

23. HDL-C:

24. Triglycerid:

25. Nồng độ homocystein máu:

26. Nồng độ vitamin B12 máu:

27. Nồng độ acid folic máu:

28. Kết quả ECG :

Cộng hòa Xã hội Chủ nghĩa Việt Nam

Độc lập – Tự do – Hạnh phúc

GIẤY ĐỒNG Ý THAM GIA NGHIÊN CỨU

Tôi tên: LƯU VĂN THÊM..... Tuổi 65.....

Địa chỉ: 57/6 Nguyễn An Ninh.....KP. 9.....TP. Mỹ Tho - CT

Điện thoại: (016.4.8) 016.5.206.99.73.....

Sau khi được tư vấn, giải thích rõ ràng về quyền lợi và trách nhiệm của bản thân tôi khi tham gia đề tài “Nghiên cứu nồng độ homocystein máu và hiệu quả điều trị tăng homocystein máu ở người cao tuổi tăng huyết áp” cụ thể như:

1. Quyền lợi khi tham gia nghiên cứu:

- Được khám bệnh và thực hiện xét nghiệm cận lâm sàng để chẩn đoán bệnh THA và một số bệnh lý khác kèm theo.
- Được bác sĩ kê đơn và hướng dẫn các biện pháp điều trị nhằm kiểm soát tốt bệnh tăng huyết áp và các bệnh lý kèm theo.

2. Trách nhiệm khi tham gia nghiên cứu:

- Cung cấp đầy đủ, chính xác thông tin về tiền sử bản thân, gia đình.
- Thực hiện đầy đủ các hướng dẫn của nhóm nghiên cứu.

Tôi đồng ý tham gia nghiên cứu và sẽ thực hiện đúng những điều mà nhóm nghiên cứu đã tư vấn và hướng dẫn.

Tiền Giang, ngày 4 tháng 4 năm 2018.

Người đồng ý tham gia nghiên cứu

(Ký và ghi rõ họ tên)

Lưu Văn Thêm

CÔNG TY TNHH Y TẾ HÒA HẢO
PHÒNG KHÁM ĐA KHOA
KHOA XÉT NGHIỆM (MEDIC - LAB)
Hotline: (028) 3834 9593 - 1900 6497
254 Hòa Hảo - P.4 - Q.10 - TP.HCM
Tel: (028) 3927 0294 (Ext:1134) - Fax: (028) 3927 1224
Email: admin@medic-lab.com
www.medic-lab.com / www.medic-lab.com.vn

PID: 0 S.T.T: X1303
Ngày ĐK: 04/04/18 Giờ lấy mẫu: 13:34:31
Giờ ĐK: 12:52:20 Giờ in lần 1: 14:33:18

PHIẾU KẾT QUẢ XÉT NGHIỆM

(BM.TTXN.XN.02.1 - Phiên bản: 2.0)

Họ tên: **LƯU VĂN THÈM**
Đơn vị: **ĐTNC BS NGUYỄN MINH TÂM**
Địa chỉ: **57/6 NAN - K1**

Năm sinh: **1953** Giới: **Nam** DT:
Bác sĩ chỉ định:

Loại mẫu: **Máu**

TÊN XÉT NGHIỆM	KẾT QUẢ	KHOẢNG THAM CHIẾU
Glucose (FPG) ¹	4.48	(3.90 - 5.90 mmol/L)
LDL Cholesterol	1.65	(< 3.60 mmol/L)
HDL Cholesterol	1.04	(≥ 0.90 mmol/L)
Triglycerides	1.14	(0.5 - 2.30 mmol/L)
Cholesterol, Total ¹	3.23	(2.6 - 5.2 mmol/L)
Uric Acid/Serum	5.40	(M : 3.4-7.0; F : 2.4-5.7mg/dL)
Độ Lọc Cầu Thận (eGFR)	*	
Creatinin/Serum	0.850	(M: 0.6 - 1.3; F: 0.5 - 1.1 mg/dL)
MDRD - 4	90	(60 - 130 mL/min/1.73 m ²)

Ngày: **04/04/18**
Khoa Xét nghiệm

Trần

BS. Nguyễn Bảo Toàn

THỜI GIAN TRẢ KẾT QUẢ TRONG VÒNG:

- Ngày áp dụng: 06/02/2017
- 70 Phút cho xét nghiệm thường qui (Sinh hóa, huyết học...)
  - 130 Phút cho các xét nghiệm thường qui + miễn dịch.

1. Xét nghiệm đã được công nhận ISO 15189 : 2012

2. **: Kết quả báo động

Lấy máu tại nhà: **0935 365 116**

Số trang: 1/1
H: High - L: Low

CÔNG TY TNHH Y TẾ HÒA HẢO
PHÒNG KHÁM ĐA KHOA
KHOA XÉT NGHIỆM (MEDIC - LAB)
Hotline: (028) 3834 9593 - 1900 6497
254 Hòa Hảo - P.4 - Q.10 - TP.HCM
Tel: (028) 3927 0284 (Ext: 1134) - Fax: (028) 3927 1224
Email: admin@medic-lab.com
www.medic-lab.com / www.medic-lab.com.vn

PID: 0

Ngày ĐK: 12/04/18

Giờ ĐK: 16:21:02

S.T.T: X1603

Giờ lấy mẫu: 17:01:06

Giờ in lần 2: 17:06:12

PHIẾU KẾT QUẢ XÉT NGHIỆM

(BM.TTXN.XN.02.1 - Phiên bản: 2.0)

Họ tên: **LƯU VĂN THÊM (X1303-04/04)**

Đơn vị: **ĐTNC BS NGUYỄN MINH TÂM**

Địa chỉ:

Năm sinh: 1953 Phái: **Nam** DT:

Bác sĩ chỉ định:

Loại mẫu: **Máu**

TÊN XÉT NGHIỆM	KẾT QUẢ	KHOẢNG THAM CHIẾU
Folate/Serum (Siemens)	7.20	(3.1 - 20 ng/mL)
Vitamin B12	349.0	(211 - 911 pg/mL)
Homocysteine Total	23.71 H	(5 - 15 μ mol/L)

Ngày: 13/04/18

Khoa Xét nghiệm

Trần

BS. Nguyễn Bảo Toàn

THỜI GIAN TRẢ KẾT QUẢ TRONG VÒNG:

- 70 Phút cho xét nghiệm thường qui (Sinh hóa, huyết học...)
- 130 Phút cho các xét nghiệm thường qui + miễn dịch.

Ngày áp dụng: 06/02/2017

1. Xét nghiệm đã được công nhận ISO 15189 : 2012

2. **: Kết quả báo động

Lấy máu tại nhà: 0935 365 116

H: *H* Số trang: 1/1

CÔNG TY TNHH Y TẾ HÒA HẢO
PHÒNG KHÁM ĐA KHOA
KHOA XÉT NGHIỆM (MEDIC - LAB)
Hotline: (028) 3834 9593 - 1900 6497
254 Hòa Hảo - P.4 - Q.10 - TP.HCM
Tel: (028) 3927 0284 (Ext:1134) - Fax: (028) 3927 1224
Email: admin@medic-lab.com
www.medic-lab.com/www.medic-lab.com.vn

PID: 0
Ngày ĐK: 28/06/18
Giờ ĐK: 11:40:28
S.T.T: X1403
Giờ lấy mẫu: 12:14:38
Giờ in lần 2: 13:39:51

PHIẾU KẾT QUẢ XÉT NGHIỆM

(BM.TTXN.XN.02.1 - Phiên bản: 2.0)

Họ tên: **MT077 LƯU VĂN THÊM**
Đơn vị: **ĐTNC BS NGUYỄN MINH TÂM**
Địa chỉ:

Năm sinh: **1953** Phái: **Nam** ĐT:
Bác sĩ chỉ định:

Loại mẫu: **Máu**

TÊN XÉT NGHIỆM	KẾT QUẢ	KHOẢNG THAM CHIẾU
Homocysteine Total	11.57	(5 - 15 μ mol/L)

Ngày: 28/06/18
Khoa Xét nghiệm

Trần

BS. Nguyễn Bảo Toàn

THỜI GIAN TRẢ KẾT QUẢ TRONG VÒNG:
- 70 Phút cho xét nghiệm thường qui (Sinh hóa, huyết học...)
- 130 Phút cho các xét nghiệm thường qui + miễn dịch.

Ngày áp dụng: 06/02/2017

1. Xét nghiệm đã được công nhận ISO 15189 : 2012
2. **: Kết quả báo động
Lấy máu tại nhà: 0935 365 116

Số trang: 1/1

H: High - L: Low

Mã số BN: _____

Mã y tế: _____

V. PHẦN DÀNH CHO ĐỐI TƯỢNG TĂNG HUYẾT ÁP:

29. Thời gian được chẩn đoán THA:

1. < 1 năm.   2. 1 – 5 năm   3. 5 – 10 năm   4. > 10 năm

30. Điều trị THA:

1. Uống thuốc liên tục mỗi ngày
2. Uống thuốc khi có triệu chứng khó chịu
3. Không uống thuốc điều trị THA

31. Các thuốc đang điều trị THA

1. Nhóm ức chế canxi:
2. Nhóm ức chế men chuyển:
3. Nhóm ức chế thụ thể:
4. Nhóm ức chế beta:

32. Số loại thuốc đang điều trị:

1. 1 loại	3. 3 loại
2. 2 loại	4. 4 loại

33. Điều trị đạt HA mục tiêu (HATT/HATTr < 140/90, Người > 80 tuổi < 150/90):

1. Đã đạt HA mục tiêu
2. Chưa đạt HA mục tiêu.

VI. PHÂN NHÓM NGHIÊN CỨU

1. Không THA và không tăng homocystein
2. Không THA có tăng homocystein
3. Có THA không tăng homocystein
4. Có THA có tăng homocystein
  - 4a. Điều trị THA đơn thuần + Lasebo (calci D)
  - 4b. Điều trị THA kết hợp tăng homocystein

VII. CAN THIỆP ĐIỀU TRỊ

34. Các nhóm thuốc điều trị THA tiếp theo:

1. Nhóm ức chế canxi:
2. Nhóm ức chế men chuyển:
3. Nhóm ức chế thụ thể:
4. Nhóm ức chế beta:

Mã số BN: _____

Mã y tế: _____

35. Số loại thuốc đang điều trị:

1. 1 loại

3. 3 loại

2. 2 loại

4. 4 loại

36. Điều trị tăng homocystein

1. Có

2. Không

- Vitamin B6:

- Vitamin B12:

- Acid folic:

VIII. TÁI KHÁM LẦN I (sau 4 tuần)

37. Nhịp tim/phút:

38. Trị số HA:

- HATT(mmHg)

- HATTr(mmHg)

39. Điều chỉnh thuốc HA: .....

IX. TÁI KHÁM LẦN II (sau 8 tuần)

40. Nhịp tim/phút:

41. Trị số HA:

- HATT(mmHg)

- HATTr(mmHg)

- - Phân độ HA theo VNHA/VSH (2015):

Phân loại	HATT (mmHg)	HATTr (mmHg)
1. Tối ưu	< 120	< 80
2. Tiền THA	120 – 139	80 – 89
3. THA độ 1	140 – 159	90 – 99
4. THA độ 2	160 – 179	100 – 109
5. THA độ 3	≥ 180	≥ 110
6. Tăng huyết áp tâm thu đơn độc	≥ 140	< 90

42. Nồng độ homocystein máu lần 2:

....., ngày   tháng   năm 2018

Nghiên cứu sinh

Phụ lục 4

CỘNG HÒA XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM

Độc lập – Tự do – Hạnh phúc

Số: _____

GIẤY HẸN TÁI KHÁM

Lần thứ 1

Kính gửi: Ông (Bà) ..... Sinh năm: .....

Địa chỉ: .....

Số ĐT: ..... ĐTDĐ .....

Căn cứ kết quả xét nghiệm, chúng tôi nhận thấy ông (bà) có tăng nồng độ homocystein trong máu,

Để điều trị giảm nồng độ homocystein trong máu của ông (bà), chúng tôi trân trọng kính mời ông (bà) hãy sắp xếp thời gian và công việc có mặt tại ..... đúng ... giờ ... phút ngày ...../.../.../ 2018 để được cấp thuốc điều trị đúng theo lịch.

....., ngày   tháng   năm 2018

Nghiên cứu sinh

Phụ lục 5
CỘNG HÒA XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM

Độc lập – Tự do – Hạnh phúc

Số: _____

GIẤY HẸN TÁI KHÁM

Lần thứ 2

Kính gửi: Ông (Bà) ..... **Sinh năm:** .....

Địa chỉ: .....

Số ĐT: ..... **ĐTDD** .....

Căn cứ kết quả xét nghiệm, chúng tôi nhận thấy ông (bà) có tăng nồng độ homocystein trong máu, đồng thời chúng tôi cũng đã cấp thuốc điều trị nhằm làm giảm nồng độ homocystein trong máu của ông (bà) trong thời gian 08 tuần.

Để đánh giá lại tình trạng sức khỏe của ông (bà) và làm lại một số xét nghiệm, chúng tôi trân trọng kính mời ông (bà) hãy sắp xếp thời gian và công việc có mặt tại ..... đúng ... giờ ... phút ngày ...../.../.../ 2018 để được tái khám đúng theo lịch.

Chú ý :

- Phải nhịn ăn, uống từ 21 giờ đêm hôm trước để làm các xét nghiệm máu cho chính xác (có thể uống được nước chín hoặc nước suối).
- Không uống rượu (bia) ít nhất một ngày (24 giờ).
- Không uống cafe ít nhất một giờ (60 phút).
- Không hút thuốc lá ít nhất 15 phút.
- Mang theo các giấy tờ có liên quan đến các bệnh lý trước đây như: Giấy xuất viện, các kết quả xét nghiệm đã có, toa thuốc, các loại thuốc hiện đang uống... và thẻ BHYT (nếu có).

Mỹ Tho, ngày   tháng   năm 2018

Nghiên cứu sinh

Phụ lục 6

DANH SÁCH BỆNH NHÂN THAM GIA NGHIÊN CỨU

**Đề tài "Nghiên cứu nồng độ homocystein máu
và hiệu quả điều trị tăng homocystein ở người cao tuổi tăng huyết áp"**

STT	CODE	Họ	Tên	Giới tính	Tuổi	Địa chỉ
1	166	Nguyễn Thị	A	Nữ	69	Mỹ Tho - TG
2	22	Nguyễn Thị Kim	A	Nữ	64	Châu Thành - TG
3	115	Cao Thị Kim	A	Nữ	78	Châu Thành - TG
4	171	Hồ Ngọc	A	Nữ	65	Mỹ Tho - TG
5	234	Nguyễn Thị Kim	A	Nữ	70	Tân Phước - TG
6	241	Huỳnh Ngọc	A	Nam	73	Châu Thành - TG
7	66	Lê Thị	A	Nữ	60	Chợ Gạo - TG
8	157	Trần Thị	A	Nữ	65	Mỹ Tho - TG
9	193	Nguyễn Hữu	A	Nam	71	Mỹ Tho - TG
10	294	Lê Thị	A	Nữ	76	Châu Thành - TG
11	41	Nguyễn Thị	A	Nữ	62	Mỹ Tho - TG
12	104	Lê Thị	B	Nữ	79	Châu Thành - TG
13	172	Nguyễn Văn	B	Nam	65	Mỹ Tho - TG
14	224	Trần Văn	B	Nam	68	Tân Phước - TG
15	252	Lê Thị Mười	B	Nữ	62	Châu Thành - TG
16	305	Nguyễn Thị Bé	B	Nữ	60	Châu Thành - TG
17	132	Lê Thị	B	Nữ	70	Chợ Gạo - TG
18	232	Hà Văn	B	Nam	67	Tân Phước - TG
19	64	Nguyễn Thị	B	Nữ	63	Chợ Gạo - TG
20	6	Trần Văn	B	Nam	65	Mỹ Tho - TG
21	214	Phan Thị	B	Nữ	60	Tân Phước - TG
22	254	Nguyễn Thị	B	Nữ	75	Châu Thành - TG
23	273	Nguyễn Thị	B	Nữ	72	Châu Thành - TG
24	280	Nguyễn Văn	B	Nam	70	Châu Thành - TG
25	267	Nguyễn Văn	B	Nam	66	Châu Thành - TG
26	122	Huỳnh Văn	B	Nam	75	Châu Thành - TG
27	136	Cao Thị	B	Nữ	62	Chợ Gạo - TG
28	150	Nguyễn Văn	B	Nam	78	Mỹ Tho - TG
29	163	Lê Thị	B	Nữ	65	Mỹ Tho - TG
30	311	Nguyễn Thị	B	Nữ	71	Châu Thành - TG
31	215	Đoàn Thị	B	Nữ	60	Tân Phước - TG
32	49	Lê Thị	B	Nữ	66	Mỹ Tho - TG
33	314	Nguyễn Thị	B	Nữ	69	Châu Thành - TG

34	264	Ngô Thị	B	Nữ	70	Châu Thành - TG
35	226	Lê Thị	B	Nữ	60	Tân Phước - TG
36	301	Trần Thị Ngọc	C	Nữ	68	Châu Thành - TG
37	276	Phạm Văn	C	Nam	65	Châu Thành - TG
38	167	Nguyễn Thị	C	Nữ	61	Mỹ Tho - TG
39	2	Nguyễn Xuân	C	Nam	71	Mỹ Tho - TG
40	178	Trần Văn	Ch	Nam	86	Mỹ Tho - TG
41	129	Trần Hữu	Ch	Nam	78	Chợ Gạo - TG
42	302	Trần Thị Kim	Ch	Nữ	61	Châu Thành - TG
43	143	Nguyễn Thị	Ch	Nữ	77	Chợ Gạo - TG
44	216	Lê Thị	Ch	Nữ	63	Tân Phước - TG
45	227	Phan Văn	C	Nam	62	Tân Phước - TG
46	36	Đinh Thị	C	Nữ	69	Châu Thành - TG
47	51	Trần Thị	C	Nữ	66	Mỹ Tho - TG
48	156	Nguyễn Thị	C	Nữ	62	Mỹ Tho - TG
49	255	Nguyễn Thị	C	Nữ	60	Châu Thành - TG
50	256	Nguyễn Thị	C	Nữ	61	Châu Thành - TG
51	313	Lê Thị Bạch	C	Nữ	63	Châu Thành - TG
52	78	Huỳnh	C	Nam	65	Mỹ Tho - TG
53	162	Phạm Thị	D	Nữ	62	Mỹ Tho - TG
54	230	Võ Thị	D	Nữ	62	Tân Phước - TG
55	155	Nguyễn Hữu	D	Nữ	64	Mỹ Tho - TG
56	108	Tăng Thị	D	Nữ	60	Châu Thành - TG
57	124	Hà Thị	D	Nữ	66	Châu Thành - TG
58	147	Lê Thị Mỹ	D	Nữ	65	Mỹ Tho - TG
59	191	Nguyễn Văn	D	Nam	64	Mỹ Tho - TG
60	247	Huỳnh Thị	Đ	Nữ	88	Châu Thành - TG
61	198	Phan Thị	Đ	Nữ	69	Tân Phước - TG
62	30	Nguyễn Thị	Đ	Nữ	71	Châu Thành - TG
63	257	Đỗ Ngọc	Đ	Nam	67	Châu Thành - TG
64	148	Nguyễn Hữu	Đ	Nữ	62	Mỹ Tho - TG
65	40	Cao Thị	Đ	Nữ	75	Châu Thành - TG
66	46	Nguyễn Thị	Đ	Nữ	62	Mỹ Tho - TG
67	110	Nguyễn Thị	Đ	Nữ	62	Châu Thành - TG
68	239	Nguyễn Thị	Đ	Nữ	70	Tân Phước - TG
69	220	Trần Thị	Đ	Nữ	62	Tân Phước - TG
70	90	Trịnh Thị	Đ	Nữ	61	Mỹ Tho - TG
71	4	Trần Thị	Đ	Nữ	60	Mỹ Tho - TG
72	158	Nguyễn Hoàng	Đ	Nam	66	Mỹ Tho - TG
73	296	Võ Văn	Đ	Nam	64	Châu Thành - TG

74	235	Ngô Văn	Đ	Nam	80	Tân Phước - TG
75	50	Phạm Thị	G	Nữ	68	Mỹ Tho - TG
76	121	Trần văn	G	Nam	68	Châu Thành - TG
77	249	Trần Thị	Gh	Nữ	66	Châu Thành - TG
78	258	Đoàn Văn	Gi	Nam	63	Châu Thành - TG
79	199	Võ Thị	G	Nữ	78	Tân Phước - TG
80	135	Lưu Thị	H	Nữ	62	Chợ Gạo - TG
81	38	Nguyễn Thị Kim	H	Nữ	61	Châu Thành - TG
82	37	Nguyễn Thị	H	Nữ	68	Châu Thành - TG
83	170	Hồ Văn	H	Nam	67	Mỹ Tho - TG
84	187	Phạm Thị	H	Nữ	71	Mỹ Tho - TG
85	213	Nguyễn Thị	H	Nữ	70	Tân Phước - TG
86	295	Nguyễn Thị Bé	H	Nữ	64	Châu Thành - TG
87	43	Hà Long	H	Nam	60	Mỹ Tho - TG
88	113	Huỳnh Thanh Hả	H	Nam	62	Châu Thành - TG
89	188	Bùi Văn	H	Nam	60	Mỹ Tho - TG
90	245	Nguyễn Ngọc	H	Nam	61	Châu Thành - TG
91	42	Phạm Thị	H	Nữ	65	Mỹ Tho - TG
92	128	Lê Thị Hữu	H	Nữ	70	Chợ Gạo - TG
93	268	Huỳnh Văn	H	Nam	60	Châu Thành - TG
94	281	Nguyễn Thị	H	Nữ	76	Châu Thành - TG
95	28	Trương Thị	H	Nữ	68	Châu Thành - TG
96	60	Phạm Thị Lệ	H	Nữ	60	Chợ Gạo - TG
97	74	Đinh Thị	H	Nữ	65	Chợ Gạo - TG
98	119	Lư Thị Thu	H	Nữ	66	Châu Thành - TG
99	161	Lưu thị kiều	H	Nữ	62	Mỹ Tho - TG
100	194	Lữ Tuyết	H	Nữ	69	Mỹ Tho - TG
101	240	Phan Thị	H	Nữ	60	Tân Phước - TG
102	299	Nguyễn Việt	H	Nữ	74	Châu Thành - TG
103	59	Nguyễn Công	H	Nam	66	Mỹ Tho - TG
104	134	Trần Văn	H	Nam	70	Chợ Gạo - TG
105	145	Phan Văn	H	Nam	60	Mỹ Tho - TG
106	279	Đoàn Văn	H	Nam	68	Châu Thành - TG
107	112	Huỳnh Thị Xuân	H	Nữ	64	Châu Thành - TG
108	173	Nguyễn Thị	H	Nữ	65	Mỹ Tho - TG
109	45	Trần Thị Ngọc	H	Nữ	66	Mỹ Tho - TG
110	101	Ngô Minh	H	Nam	60	Châu Thành - TG
111	126	Nguyễn Thị	H	Nữ	77	Chợ Gạo - TG
112	92	Lê Văn	H	Nam	73	Mỹ Tho - TG
113	165	Đặng Ánh	H	Nữ	63	Mỹ Tho - TG

114	218	Nguyễn Văn	Kh	Nam	60	Tân Phước - TG
115	164	Huỳnh Thị	L	Nữ	62	Mỹ Tho - TG
116	260	Nguyễn Thị	L	Nữ	77	Châu Thành - TG
117	312	Ngô Ngọc Thu	L	Nữ	60	Châu Thành - TG
118	196	Võ Văn	L	Nam	64	Tân Phước - TG
119	84	Trần Ngọc	L	Nam	70	Mỹ Tho - TG
120	209	Nguyễn Thị	L	Nữ	76	Tân Phước - TG
121	25	Lê Ngọc	L	Nữ	64	Châu Thành - TG
122	118	Nguyễn Thị Kim	L	Nữ	62	Châu Thành - TG
123	183	Trương Thị	L	Nữ	60	Mỹ Tho - TG
124	229	Nguyễn Thị Kim	L	Nữ	62	Tân Phước - TG
125	237	Lê Thị	L	Nữ	63	Tân Phước - TG
126	285	Nguyễn Thị Kim	L	Nữ	68	Châu Thành - TG
127	176	Doãn Thị	L	Nữ	66	Mỹ Tho - TG
128	142	Nguyễn Thị	L	Nữ	61	Chợ Gạo - TG
129	185	Nguyễn Thị	L	Nữ	79	Mỹ Tho - TG
130	221	Nguyễn Thị	L	Nữ	62	Tân Phước - TG
131	96	Trần Thị Tuyết	L	Nữ	66	Châu Thành - TG
132	203	Huỳnh Thị	L	Nữ	60	Tân Phước - TG
133	11	Nguyễn Thị	L	Nữ	65	Mỹ Tho - TG
134	152	Võ Minh	L	Nam	69	Mỹ Tho - TG
135	12	Võ Thị	L	Nữ	65	Mỹ Tho - TG
136	223	Phạm Công	L	Nam	70	Tân Phước - TG
137	168	Nguyễn Thị	L	Nữ	68	Mỹ Tho - TG
138	159	Đỗ Thị	M	Nữ	65	Mỹ Tho - TG
139	8	Lê Thị	M	Nữ	60	Mỹ Tho - TG
140	180	Lê Văn	M	Nam	70	Mỹ Tho - TG
141	88	Nguyễn Văn	M	Nam	69	Mỹ Tho - TG
142	131	Trần Thị Lệ	M	Nữ	60	Chợ Gạo - TG
143	244	Lê Văn	M	Nam	60	Châu Thành - TG
144	277	Phạm Thị	M	Nữ	68	Châu Thành - TG
145	160	Nguyễn Thị	M	Nữ	63	Mỹ Tho - TG
146	288	Trần Thị	M	Nữ	76	Châu Thành - TG
147	67	Trần Thị	M	Nữ	64	Chợ Gạo - TG
148	94	Phan Thị Thanh	M	Nữ	60	Mỹ Tho - TG
149	182	Nguyễn Thị	N	Nữ	63	Mỹ Tho - TG
150	18	Nguyễn Văn	N	Nam	70	Mỹ Tho - TG
151	24	Lê Thị	N	Nữ	66	Châu Thành - TG
152	177	Đặng Văn	N	Nam	65	Mỹ Tho - TG
153	250	Nguyễn Thị	N	Nữ	78	Châu Thành - TG

154	272	Nguyễn Văn	N	Nam	68	Châu Thành - TG
155	315	Lê Thị	N	Nữ	61	Châu Thành - TG
156	243	Nguyễn Thị	Ng	Nữ	60	Châu Thành - TG
157	293	Trần Thị	Ng	Nữ	70	Châu Thành - TG
158	99	Lâm Thị	Ng	Nữ	61	Châu Thành - TG
159	175	Phạm Thế	Ng	Nam	64	Mỹ Tho - TG
160	69	Nguyễn Thị	Ng	Nữ	70	Chợ Gạo - TG
161	169	Lê Thị	Ngh	Nữ	79	Mỹ Tho - TG
162	62	Phạm Văn	Ngh	Nam	70	Chợ Gạo - TG
163	53	Trần Thị Kim	Ng	Nữ	66	Mỹ Tho - TG
164	79	Bùi Thị	Ng	Nữ	64	Mỹ Tho - TG
165	123	Nguyễn Kim	Ng	Nam	61	Châu Thành - TG
166	81	Võ Thị Thanh	Nh	Nữ	67	Mỹ Tho - TG
167	259	Đỗ Văn	Nh	Nam	66	Châu Thành - TG
168	63	Nguyễn Thị	Nh	Nữ	72	Chợ Gạo - TG
169	149	Phạm Thị	Nh	Nữ	81	Mỹ Tho - TG
170	287	Huỳnh Kim	Nh	Nam	61	Châu Thành - TG
171	190	Lê Thị	Nh	Nữ	61	Mỹ Tho - TG
172	275	Nguyễn Văn	Nh	Nam	61	Châu Thành - TG
173	298	Lương Thị	Nh	Nữ	78	Châu Thành - TG
174	47	Nguyễn Thị	Nh	Nữ	61	Mỹ Tho - TG
175	207	Phạm Thị	Nh	Nữ	76	Tân Phước - TG
176	89	Nguyễn Thị	Nh	Nữ	76	Mỹ Tho - TG
177	184	Đặng Thị	Nh	Nữ	64	Mỹ Tho - TG
178	111	Phạm Khắc	O	Nam	62	Châu Thành - TG
179	133	Nguyễn Thị	O	Nữ	65	Chợ Gạo - TG
180	97	Nguyễn Thị	O	Nam	71	Châu Thành - TG
181	270	Nguyễn Văn	Ph	Nam	80	Châu Thành - TG
182	107	Huỳnh Kim	Ph	Nam	67	Châu Thành - TG
183	205	Võ Văn	Ph	Nam	68	Tân Phước - TG
184	228	Đoàn Văn	Ph	Nam	73	Tân Phước - TG
185	100	Nguyễn Nhân	Ph	Nam	71	Châu Thành - TG
186	138	Nguyễn Thị	Ph	Nữ	61	Chợ Gạo - TG
187	98	Đoàn Văn	Q	Nam	68	Châu Thành - TG
188	204	Trần Côn	Q	Nam	68	Tân Phước - TG
189	307	Võ Thị	R	Nữ	63	Châu Thành - TG
190	76	Vũ Văn	R	Nam	60	Chợ Gạo - TG
191	65	Nguyễn Thị	R	Nữ	61	Chợ Gạo - TG
192	141	Trần Thị	S	Nữ	65	Chợ Gạo - TG
193	82	Phan Thị	S	Nữ	71	Mỹ Tho - TG

194	202	Nguyễn Văn	S	Nam	74	Tân Phước - TG
195	265	Nguyễn Thị	S	Nữ	68	Châu Thành - TG
196	95	Đỗ Văn	S	Nam	70	Mỹ Tho - TG
197	91	Vương Thị Ngọc	S	Nữ	61	Mỹ Tho - TG
198	246	Trần Ngọc	S	Nữ	71	Châu Thành - TG
199	291	Nguyễn Nhật	T	Nam	65	Châu Thành - TG
200	10	Nguyễn Văn	T	Nam	64	Mỹ Tho - TG
201	127	Đặng Thị	T	Nữ	68	Chợ Gạo - TG
202	271	Lê Văn	T	Nam	68	Châu Thành - TG
203	309	Nguyễn Thị	T	Nữ	65	Châu Thành - TG
204	13	Nguyễn Văn	Th	Nam	79	Mỹ Tho - TG
205	181	Trần Văn	Th	Nam	64	Mỹ Tho - TG
206	248	Nguyễn Thị	Th	Nữ	64	Châu Thành - TG
207	261	Nguyễn Thị Hồng	Th	Nữ	78	Châu Thành - TG
208	109	Thăng Văn	Th	Nam	73	Châu Thành - TG
209	186	Võ Đắc	Th	Nam	62	Mỹ Tho - TG
210	146	Nguyễn Văn	Th	Nam	66	Mỹ Tho - TG
211	206	Ung Thị	Th	Nữ	74	Tân Phước - TG
212	72	Phạm Thị	Th	Nữ	62	Chợ Gạo - TG
213	253	Đỗ Văn	Th	Nam	63	Châu Thành - TG
214	195	Trịnh Văn	Th	Nam	61	Tân Phước - TG
215	292	Lê Quang	Th	Nam	75	Châu Thành - TG
216	120	Trần Thị	Th	Nữ	68	Châu Thành - TG
217	233	Nguyễn Thị	Th	Nữ	76	Tân Phước - TG
218	274	Nguyễn Thị	Th	Nữ	63	Châu Thành - TG
219	77	Lưu Văn	Th	Nam	65	Mỹ Tho - TG
220	56	Huỳnh Thị	Th	Nữ	73	Mỹ Tho - TG
221	263	Võ Văn	Th	Nam	65	Châu Thành - TG
222	23	Nguyễn Thị	Th	Nữ	62	Châu Thành - TG
223	192	Phạm Thị	Th	Nữ	63	Mỹ Tho - TG
224	200	Lê Văn	Th	Nam	61	Tân Phước - TG
225	219	Trần Thị Lệ	Th	Nữ	64	Tân Phước - TG
226	242	Nguyễn Thị	Th	Nữ	60	Châu Thành - TG
227	58	Vũ Văn	Th	Nam	65	Mỹ Tho - TG
228	154	Mai Thị	T	Nữ	86	Mỹ Tho - TG
229	212	Nguyễn Thị	T	Nữ	76	Tân Phước - TG
230	17	Lê Thanh	T	Nam	65	Mỹ Tho - TG
231	210	Nguyễn Thanh	T	Nam	68	Tân Phước - TG
232	316	Nguyễn Thị	Tr	Nữ	80	Châu Thành - TG
233	20	Đặng Thị	Tr	Nữ	64	Mỹ Tho - TG

234	87	Nguyễn Thị	Tr	Nữ	62	Mỹ Tho - TG
235	278	Trần Thị Mỹ	Tr	Nữ	66	Châu Thành - TG
236	52	Huỳnh Thị	T	Nữ	60	Mỹ Tho - TG
237	282	Nguyễn Văn	T	Nam	66	Châu Thành - TG
238	189	Nguyễn Thị	T	Nữ	66	Mỹ Tho - TG
239	297	Châu Văn	T	Nam	61	Châu Thành - TG
240	304	Nguyễn Trọng	T	Nam	71	Châu Thành - TG
241	103	Lê Thị Bạch	T	Nữ	61	Châu Thành - TG
242	174	Nguyễn Thị Ngọc	T	Nữ	62	Mỹ Tho - TG
243	269	Hà Thị Ánh	T	Nữ	61	Châu Thành - TG
244	222	Nguyễn Thị	U	Nữ	60	Tân Phước - TG
245	153	Nguyễn Thị	U	Nữ	67	Mỹ Tho - TG
246	71	Võ Thị Bích	V	Nữ	60	Chợ Gạo - TG
247	106	Trần Thị Kim	V	Nữ	60	Châu Thành - TG
248	137	Võ Thị	V	Nữ	67	Chợ Gạo - TG
249	201	Trần Thị	V	Nữ	60	Tân Phước - TG
250	231	Lê Thị Minh	V	Nữ	70	Tân Phước - TG
251	225	Lê Văn	V	Nam	60	Tân Phước - TG
252	310	Phạm Văn	V	Nam	69	Châu Thành - TG
253	73	Phạm Thị	V	Nữ	61	Chợ Gạo - TG
254	15	Đoàn Thành	X	Nam	77	Mỹ Tho - TG
255	151	Trần Thị	X	Nữ	68	Mỹ Tho - TG
256	140	Lưu Thị Cẩm	X	Nữ	76	Chợ Gạo - TG
257	238	Nguyễn Thị	Y	Nữ	66	Tân Phước - TG
258	1	Trần Ngọc	Y	Nữ	61	Mỹ Tho - TG
259	83	Cao Kim	Y	Nữ	64	Mỹ Tho - TG
260	125	Phạm Thị	Y	Nữ	68	Chợ Gạo - TG
261	217	Châu Bạch	Y	Nữ	62	Tân Phước - TG

Tiền Giang, ngày tháng năm 2018

(Signature)

BAN GIÁM ĐỐC

TRƯỞNG PHÒNG KHTH

(Signature)
BS-CKI. VÕ VĂN HÙNG

PHỤ LỤC HÌNH

Hình phụ lục 1. Cân sức khỏe TZ 120

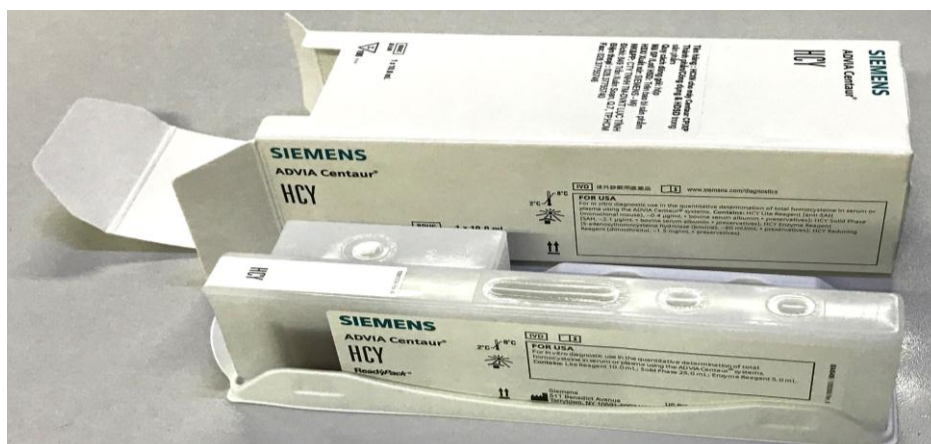
Hình phụ lục 2. Máy đo điện tâm đồ CardioCare 2000

Hình phụ lục 3. Máy quay ly tâm hiệu Electronic Centrifuge

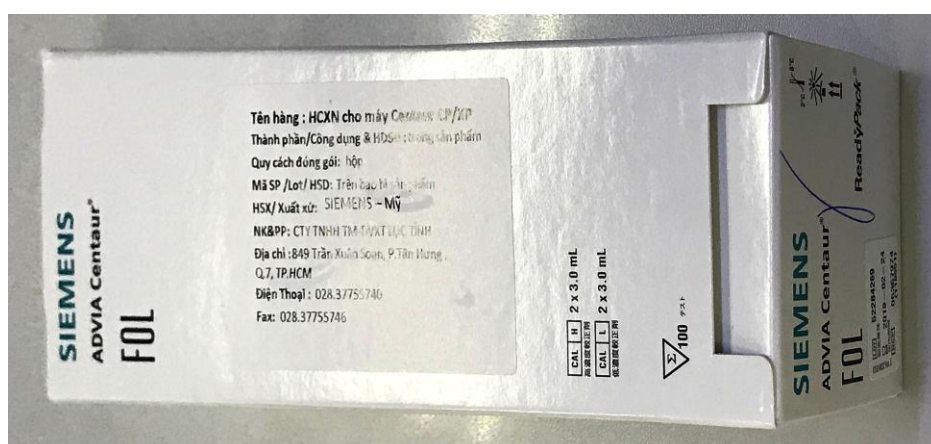
Hình phụ lục 4. Hệ thống ADVIA Centaur của hãng SIEMENS

Hình phụ lục 5. Bộ thuốc thử homocystein của hãng SIEMENS

Hình phụ lục 6. Bộ thuốc thử vitamine B₁₂ của hãng SIEMENS

Hình phụ lục 7. Bộ thuốc thử acid folic của hãng SIEMENS

**Hình phụ lục 8. Folacid 5mg
CTCP DPDL PHARMEDIC**

**Hình phụ lục 9. Vitamin B6 50mg
Công ty CPDP VINAPHARM**

**Hình phụ lục 10. Hasancob 500µg
Công ty HASAN DERMAPHARM**

TÀI LIỆU THAM KHẢO

Journal of Management Education 36(8) 970-987
© The Author(s) 2012
Reprints and permissions: <http://www.sagepub.com/journalsPermissions.nav>

[illegible]